NEJVYŠŠÍ STÁTNÍ ZASTUPITELSTVÍ

NSZ ČR

Z P R Á V A

O ČINNOSTI STÁTNÍHO ZASTUPITELSTVÍ

ZA ROK 2019

Textová část

V Brně dne 15. června 2020

4 NZN 501/2020

Seznam zkratek

NSZ	Nejvyšší státní zastupitelství
VSZ	Vrchní státní zastupitelství
KSZ	Krajské státní zastupitelství
MSZ	Městské státní zastupitelství (Městské státní zastupitelství v Praze, na úrovni krajského státního zastupitelství)
OSZ	Okresní státní zastupitelství
ObSZ	Obvodní státní zastupitelství (v obvodu Městského státního zastupitelství v Praze)
NS	Nejvyšší soud
NSS	Nejvyšší správní soud
VS	Vrchní soud
KS	Krajský soud
trestní zákon	zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů
trestní zákoník	zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
trestní řád	zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů
zákon o státním zastupitelství	zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů
ZSM	zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů
zákon o TOPO	zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů
ZMJS	zákon č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci v trestních věcech, ve znění pozdějších předpisů
o. s. ř.	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
z. ř. s.	zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů
s. ř. s.	zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů
OZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
JŘSZ	vyhláška č. 23/1994 Sb., o jednacím řádu státního zastupitelství, zřízení poboček některých státních zastupitelství a podrobnostech o úkonech prováděných právními čekateli, ve znění pozdějších předpisů
Sb. rozh. tr.	Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní
MV ČR	Ministerstvo vnitra
EPPO	Úřad evropského veřejného žalobce

OBSAH

I. ÚVOD – SHRNUTÍ 7

1. Obecné shrnutí 7

2. Shrnutí k jednotlivým oblastem výkonu působnosti 15

II. POZNATKY K VÝKONU PŮSOBNOSTI STÁTNÍHO ZASTUPITELSTVÍ V TRESTNÍ OBLASTI V ROCE 2019 23

1. Základní trendy vývoje kriminality 23

a) Celkový vývoj kriminality *(tab. II/1a až II/1g, grafy II/1h až II/1l)* 23
b) Odklony *(tab. II/1b, II/1c a III/8)* 26
c) Trestní odpovědnost právnických osob *(přehledy o stíhaných, podezřelých, obžalovaných a obviněných právnických osobách podle paragrafů II/1e, přehledy o vyřízených věcech a stíhaných a podezřelých právnických osobách podle státních zastupitelství a o celkovém počtu stíhaných právnických osob v letech 2012–2019 II/1f)* 29
d) Nové jevy v kriminalitě 31
e) Vybrané hospodářské, majetkové a další trestné činy včetně trestných činů spojených s korupcí *(tab. II/2, II/2a, II/2b a II/2c a II/10)* 35
f) Vybrané trestné činy proti životu a zdraví, svobodě a lidské důstojnosti *(tab. II/3, II/3a, II/3b, II/3c, II/3d, II/3e, II/3f, II/3g , II/3h, II/3i, II/3j, II/3k, II/10)* 39
g) Trestné činy spáchané z rasových, národnostních a jiných nenávistných pohnutek *(tab. II/5, II/5a)* 42
h) Drogová kriminalita (*tab. II/7, II/10)* 45
i) Trestné činy v dopravě *(tab. II/7a, II/10)* 49
j) Trestné činy proti životnímu prostředí *(tab. II/9, II/9a)* 52
k) Činy jinak trestné spáchané dětmi mladšími 15 let, provinění páchaná mladistvými *(tab. II/4a, II/4b, II/4c, II/4d)* 55
l) Trestná činnost cizích státních příslušníků, trestná činnost spojená s nelegální migrací *(tab. II/6, II/6a)* 59
m) Trestná činnost příslušníků Policie ČR, Generální inspekce bezpečnostních sborů, Vojenské policie a zpravodajských služeb *(tab. II/8a, II/8b, II/8d)* 61

III. ČINNOST STÁTNÍHO ZASTUPITELSTVÍ V TRESTNÍM PROCESU PŘED ZAHÁJENÍM TRESTNÍHO STÍHÁNÍ, V PŘÍPRAVNÉM ŘÍZENÍ A V TRESTNÍM ŘÍZENÍ SOUDNÍM AŽ DO PRAVOMOCNÉHO SKONČENÍ TRESTNÍHO STÍHÁNÍ V ROCE 2019 62

1. Postup státních zástupců v přípravném řízení 62

a) Prověřování, vyšetřování a zkrácené přípravné řízení 62
b) Délka přípravného řízení *(tab. III/2a, III/2b, III/2c, III/2d)* 67
c) Vazební řízení *(tab. III/3a, III/3b, III/3c)* 70
d) Poznatky k návrhům na vzetí obviněných do vazby a rozhodování soudu o nich, jakož

i o dalších rozhodnutích soudců a soudů o vazbě *(tab. III/3d, III/3e)* 70
e) Poznatky k ostatním návrhům a rozhodování soudu v přípravném řízení, k aplikaci § 76a trestního řádu o příkazu k zadržení, k účasti soudců na úkonech prověřování (§ 158a trestního řádu) a k § 8 odst. 5 trestního řádu *(tab. III/3f a III/3g)* 71

2. Postup státních zástupců ve stadiu projednání trestní věci v řízení před soudem.....73
a) Obecné poznatky *(tab. III/9a, III/9b, III/9c, III/9d, III/9e, III/9f; přehledy týkající se ukládání peněžitých trestů v letech 2005 – 2019, samostatný přehled za rok 2019)* 73
b) Vrácení věci k došetření státnímu zástupci *(tab. III/7a, III/7b)* 76
c) Pravomocně zproštěné věci (*tab. III/9a*, III/9b, výslednost činnosti odborů závažné hospodářské a finanční kriminality VSZ v Praze a VSZ v Olomouci) 77

3. Dohled 77

IV. POZNATKY Z PŮSOBNOSTI NEJVYŠŠÍHO STÁTNÍHO ZASTUPITELSTVÍ 80

1. Trestní působnost 80
a) Trestní řízení *(tab. IV/1a, přehledy IV/1b, IV/1c)* 80
b) Přezkumná agenda *(tab. IV/2a, IV/2b, IV/3b, IV/3d, IV/4a až IV/4d, IV/5)* 81
c) Věci závažné hospodářské a finanční kriminality *(tab. IV/7)* 84
d) Mezinárodní justiční spolupráce *(tab. IV/6)* 85

2. Mimotrestní působnost.....88
a) Návrhy podle § 66 odst. 2 soudního řádu správního *(přehled V/1c)* 88
b) Vstupová činnost podle § 51 zákona č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém *(tab. V/1a)* 88
c) Vstupová činnost ve věcech insolvencí a korporací 89
d) Dozor nad zachováváním právních předpisů v místech výkonu omezení osobní svobody 90
e) Metodické aktivity 90

3. Zahraniční vztahy Nejvyššího státního zastupitelství.....91

4. Ostatní agenda NSZ 93
a) Zvláštní zprávy 93
b) Pokyny obecné povahy (§ 12 odst. 1 zákona o státním zastupitelství; *tab. IV/8*) 94
c) Stanoviska ke sjednocení výkladu zákonů a jiných právních předpisů (§ 12 odst. 2 zákona o státním zastupitelství; *tab. IV/9*) 95
d) Podněty předsedovi Nejvyššího soudu ČR k zaujetí sjednocujícího stanoviska (§ 12 odst. 4 zákona o státním zastupitelství) 95
e) Nejvyšší státní zastupitelství jako připomínkové místo 95
f) Přijímání podání u Nejvyššího státního zastupitelství 96
g) Vyřizování stížností na chování a na průtahy a další součinnost 97
h) Kárná řízení se státními zástupci v roce 2019 97
i) Národní korespondenti 98

V. NETRESTNÍ PŮSOBNOST STÁTNÍHO ZASTUPITELSTVÍ A VÝKON DOZORU NAD DODRŽOVÁNÍM PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ V MÍSTECH ZÁKONNÉHO OMEZENÍ OSOBNÍ SVOBODY 100

1. Vstupová a návrhová činnost okresních státních zastupitelství *(tab. V/1b, V/2a)*.....100

2. Vstupová a návrhová činnost krajských státních zastupitelství *(tab. V/2b, V/1b)*.....101

3. Výkon dozoru nad dodržováním právních předpisů v místech zákonného omezení osobní svobody *(tab. V/4a až V/4d)* 101

a) Dozor nad místy, kde je vykonávána ochranná a ústavní výchova *(tab. V/4c)* 101
b) Dozor nad věznicemi, v nichž je vykonávána vazba (*tab. V/4a)* 101
c) Dozor nad věznicemi, v nichž se vykonává trest odnětí svobody *(tab. V/4b)* 101
d) Dozor nad ústavy, v nichž se vykonává ochranné opatření zabezpečovací detence *(tab. V/4d)* 102

VI. PODMÍNKY PRO VÝKON PŮSOBNOSTI STÁTNÍHO ZASTUPITELSTVÍ V ROCE 2019 103

1. Novelizace právních předpisů 103

2. Personální a materiální zajištění výkonu působnosti 105
a) Personální zajištění výkonu působnosti *(tab. VI/1, VI/2a, VI/2b odboru justičního Ministerstva spravedlnosti)* 105
b) Materiální zajištění výkonu působnosti a vzdělávání 106

VII. VZTAHY S ÚŘADEM EVROPSKÉHO VEŘEJNÉHO ŽALOBCE 107

I. ÚVOD – SHRNUTÍ

1. Obecné shrnutí

Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2019 byla vypracována na základě poznatků z výkonu působnosti Nejvyššího státního zastupitelství i podkladových zpráv od vrchních a krajských státních zastupitelství a statistických údajů Ministerstva spravedlnosti. Zpráva se člení na část textovou a část grafickou a tabulkovou. Statistická data jsou obsažena v tabulkové části, která již vychází z právních kvalifikací trestných činů podle trestního zákoníku č. 40/2009 Sb.; do textu jsou statistické údaje převzaty jen v nezbytném rozsahu a na jednotlivé tabulky text zprávy na příslušných místech odkazuje.

V roce 2019 se na **úseku trestním** neprojevila tendence předcházejících let (s výjimkou roku 2013) spočívající **v poklesu počtu stíhaných osob a osob, vůči nimž bylo konáno zkrácené přípravné řízení,** naopak nastal mírný vzestup ve všech ukazatelích**.** Je otázkou, zda se bude jednat o jev jen dočasný, anebo mající platnost pro delší dobu.

K základním údajům vztahujícím se k vedeným trestním řízením za rok 2019 lze uvést následující: celkem bylo v tomto roce sepsáno **211 852** záznamů o zahájení úkonů trestního řízení proti fyzické osobě a **1 254** záznamů o zahájení úkonů trestního řízení proti právnické osobě. V rámci vedených trestních řízení pak bylo vůči **77 311** fyzickým osobám a vůči **366** právnickým osobám zahájeno trestní stíhání nebo jim bylo sděleno podezření ve zkráceném přípravném řízení.

Skladba trestné činnosti podle nejčastějších právních kvalifikací
(počty zahájených trestních stíhání a zkrácených přípravných řízení v roce 2019)

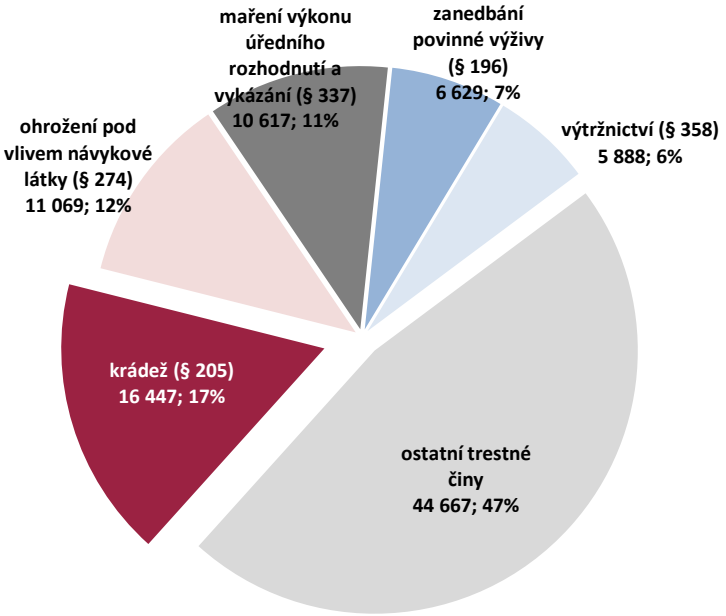

Převažující formou přípravného řízení stále zůstává zkrácené přípravné řízení; této formy přípravného řízení bylo v roce 2019 užito vůči vyššímu počtu osob než

v letech 2016–2018, ale stále méně než v letech 2014–2015, a to **51,75 %** z celkového počtu všech osob (v roce 2018 50,2 %). Na základě výsledků přípravného řízení pak byla na **70 579** fyzických osob a na **315** právnických osob podána obžaloba nebo návrh na potrestání a na dalších **160** fyzických osob (na **10** právnických osob) byl podán návrh na schválení dohody o vině a trestu. Celkem tedy bylo v roce 2019 postaveno před soud **70 739** fyzických osob a **325** právnických osob.

Rok	Počet zahájených věcí*	Obžalováno osob	Podán návrh na potrestání	Zastaveno	Narov-nání	Podmíněně zastaveno (§ 307 tr. ř.)	Odsouzeno osob	% zproštění **
1994	375 869	65 139	X	4 393	x	2 509	51 931	**3,3**
1995	383 762	84 066	X	4 288	x	2 292	54 957	**2,7**
1996	376 411	85 347	X	4 120	64	3 891	57 974	**2,2**
1997	375 660	84 066	X	3 724	51	4 537	59 777	**2,4**
1998	398 303	73 905	X	2 837	8	3 113	54 083	**2,4**
1999	384 195	84 973	X	2 729	14	4 641	62 594	**2,2**
2000	374 954	86 074	X	2 620	25	6 166	63 211	**2,9**
2001	349 814	84 855	X	2 439	31	7 704	60 182	**2,9**
2002	397 120	77 210	16 671	1 300	45	6 744	65 098	**4,0**
2003	387 960	78 726	17 194	1 000	49	7 047	66 131	**4,3**
2004	378 686	75 861	18 569	770	39	6 602	68 443	**4,6**
2005	364 140	75 223	20 544	3 622	53	6 892	67 561	**4,8**
2006	344 732	70 477	27 403	3 223	38	7 387	69 445	**5,4**
2007	355 738	67 186	34 055	3 183	78	7 172	75 728	**5,2**
2008	335 961	63 079	35 367	3 065	135	6 764	75 882	**5,5**
2009	324 132	49 459	53 208	2 297	174	5 151	73 787	**6,5**
2010	315 802	42 933	49 874	1 960	148	3 718	70 651	**7,0**
2011	316 452	43 209	51 410	1 738	143	3 692	70 160	**6,6**
2012	305 700	37 984	57 205	1 525	97	2 967	71 471	**7,1**
2013	327 706	34 275	63 759	1 365	62	2 362	77 976	**6,9**
2014	291 665	33 790	62 437	1 081	57	2 223	72 825	**6,4**
2015	255 572	39 452	44 875	1 213	81	2 851	65 569	**5,7**
2016	236 090	38 431	39 707	1 094	79	2 857	61 423	**4,9**
2017	220 310	35 121	35 690	838	51	2 964	55 705	**5,3**
2018	**209 892**	**33 832**	**36 133**	**814**	**63**	**3 276**	**54 448**	**5,2**
2019	**211 859**	**32 965**	**37 614**	**791**	**87**	**3 245**	**55 594**	**4,7**

*) 1994–2001 – počet vyřízených trestních věcí
2002–2019 – počet záznamů o zahájení úkonů trestního řízení podle § 158 odst. 3 trestního řádu

**) Podíl počtu zproštěných osob [bez osob zproštěných podle § 226 písm. e) trestního řádu pro zánik trestnosti] k celkovému počtu obžalovaných osob v daném roce

Pokud jde o oblast nejzávažnější kriminality zpracovávané krajskými a vrchními státními zastupitelstvími, z následující tabulky vyplývá, že na vrchních státních zastupitelstvích dochází k nárůstu zpracovávaného objemu věcí v období od roku 2008 do 2019, byť v posledních dvou letech byla zaznamenána tendence spočívající v poklesu v některých ukazatelích. U krajských státních zastupitelství byl patrný celkový pokles evidovaných trestních řízení až do roku 2018, v roce 2019 se u věcí zapsaných do rejstříku KZN, oddílu „Přípravné řízení“, ale projevil dílčí vzestup. Byť podíly zprošťujících rozhodnutí bývají na krajských a vrchních státních zastupitelstvích vyšší, než je průměr, přesto i při uvedeném nápadu trestné činnosti docházelo k výše citovanému celkovému výraznému snížení zprošťujících rozhodnutí.

Rok	Počet věcí KSZ (§ 158 odst. 3 trestního řádu)	Počet věcí VSZ (§ 158 odst. 3 trestního řádu)	Obžalováno osob KSZ	Obžalováno osob VSZ	Podán návrh na potrestání KSZ	Podán návrh na potrestání VSZ
2008	3 968	111	1 595	68	0	0
2009	4 367	135	1 529	77	0	0
2010	1 524	75	1 152	128	0	0
2011	1 639	89	1 410	53	0	0
2012	2 629	128	1 496	112	56	0
2013	2 329	132	1 570	116	51	0
2014	2 391	140	1 491	88	46	0
2015	2 251	127	1 650	154	17	0
2016	2 322	339	1 567	158	16	0
2017	2 250	168	1 522	164	13	0
2018	**2 083**	**131**	**1 581**	**111**	**3**	**0**
2019	**2 188**	**127**	**1 514**	**133**	**8**	**0**

V předcházejících letech byl dlouhodobě zaznamenán **pokles kriminality,** jak bylo výše konstatováno, v roce 2019 se však snížení registrované kriminality neprojevilo.

Z osob postavených před soud bylo **zproštěno obžaloby** [bez důvodu zproštění podle § 226 písm. e) trestního řádu pro zánik trestnosti] na úrovni okresních státních zastupitelství **4,36 %** osob, na úrovni krajských státních zastupitelství **11,18 %** osob a na úrovni vrchních státních zastupitelství **19,71 %** osob, což souhrnně pro okresní, krajská a vrchní státní zastupitelství činí v průměru **4,7 %**.

Tabulka, která se vztahuje k **výsledkům činnosti VSZ v Praze i VSZ v Olomouci,** vychází z počtu obžalovaných osob v jednotlivých letech, a následně je k těmto hodnotám uveden zjištěný výsledek v řízení před soudem (jde o dynamický charakter tabulky – vyplňování zpětně k roku, kdy byla podána obžaloba).

Statistika trestních věcí vedených vrchními státními zastupitelstvími (srov. i tabulku č. III/9)

	VSZ v Praze	VSZ v Olomouci	Celkem obě VSZ	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Celkem
1	**Počet obžalovaných osob**			32	39	55	53	104	104	81	92	**101**	**661**
				31	54	64	37	62	84	109	50	**36**	**527**
				63	93	119	90	166	188	190	142	**137**	**1 188**
2	**Počet osob – vrácení k došetření (z řádku 1)**			0	0	0	0	1	21*	0	0	**3**	**25**
				3	1	0	0	8	0	0	0	**0**	**12**
				3	**1**	**0**	**0**	**9**	**21**	**0**	**0**	**3**	**37**
3	**Počet osob – rozhodnuto (z řádku 1)**			32	28	38	39	29	10	9	4	**22**	**211**
				28	48	49	29	8	8	7	6	**1**	**184**
				60	**76**	**87**	**68**	**37**	**18**	**16**	**10**	**23**	**395**
4	**Počet osob – odsouzeno (z řádku 3)**			16	20	19	31	22	6	7	4	**7**	**132**
				28	43	47	28	8	7	7	0	**1**	**169**
				44	**63**	**66**	**59**	**30**	**13**	**14**	**4**	**8**	**301**
5	**Počet osob – zproštěno (z řádku 3)**			5	2	19**	6	7	3	2	0	**7**	**51**
				0	5	2	1	0	1	0	0	**0**	**9**
				5	**7**	**21**	**7**	**7**	**4**	**2**	**0**	**7**	**60**
6	**Počet osob – nevyřízeno (z řádku 1)**			0	11	17	14	74	73	72	89	**86**	**436**
				0	3	11	7	46	76	102	47	**35**	**327**
				0	**14**	**28**	**21**	**120**	**149**	**174**	**138**	**121**	**763**
7	**Počet osob – jiné rozhodnutí (zastaveno amnestie, úmrtí, postoupeno, podmíněně zastaveno) (z řádku 1)**			11	6	0	2	0	1	0	0	**8**	**28**
				0	2	4	1	0	1	0	6	**0**	**14**
				11	**8**	**4**	**3**	**0**	**2**	**0**	**6**	**8**	**42**

*) Vráceno 17 osob v trestní věci obviněného D. R. v návaznosti na nezákonné rozhodnutí VS v Praze (s ohledem na rychlost řízení nebyl podáván opravný prostředek), stejné osoby obžalovány v dalším období po rozhodnutí NS o stížnosti pro porušení zákona

**) V jedné trestní věci zproštěno 12 osob. Byly sepsány postupně 4 záznamy o zahájení úkonů trestního řízení – 10. 10. 2005, 6. 11. 2006, 25. 1. 2007 a 25. 1. 2008, trestní stíhání zahájeno usnesením z 5. 5. 2008, obžaloba podána 7. 1. 2013, zproštěno rozsudkem z 28. 11. 2013, který nabyl právní moci 12. 12. 2014 (doručen leden 2015).

Z této tabulky především vyplývá, že od roku 2011 byla státním zástupcem vrchního státního zastupitelství podána **obžaloba** celkem na **1 188** osob. Z tohoto celkového počtu osob bylo od roku 2011 **pravomocně odsouzeno** celkem **301** osob, což činí 5,34 %, a **pravomocně zproštěno obžaloby** bylo celkem **60** osob, což činí **5,05 %**. Pokud vycházíme z počtu osob **395,** o nichž bylo pravomocně rozhodnuto, tak podíl 301 osob pravomocně odsouzených činí **76,2 %** a podíl 60 osob pravomocně zproštěných obžaloby je **15,2 %** (rozdíl činí jiný druh rozhodnutí). Zatím ve sledovaném období představuje průměrný počet zproštěných osob méně než 10 osob ročně.

Současně je však třeba zdůraznit, že z celkového počtu 1 188 osob, na které byla od roku 2011 podána obžaloba, bylo pravomocně rozhodnuto pouze o 395 osobách, tedy o 33,25 %. Tento údaj je velmi důležitý, protože u 66,75 % osob, na které byla podána obžaloba od roku 2011 do roku 2019, není dosud pravomocně rozhodnuto. I u obžalob v letech 2012 až 2014 je rozhodnuto toliko u podílu osob v rozmezí od 73 % do 82 %, následně v roce 2015 je rozhodnuto o cca 22 % osob a od roku 2016 je v jednotlivých letech rozhodnuto o méně než 10 % osob. U **VSZ v Olomouci** lze zatím vysledovat 100% úspěšnost obžalob v letech 2011, 2015, 2017, 2018 a 2019, obdobně u **VSZ v Praze** pro rok 2018.

Procentní vyjádření má přitom spíše orientační charakter a nevystihuje dostatečně reálnou situaci, protože v celkově malém nápadu věcí u vrchních státních zastupitelství i jednotlivá skupinová trestní věc (obžaloba podána na skupinu osob) odsouzená nebo zproštěná znamená v procentuálním vyjádření nárůst i v řádu desítek procent; taková hodnota pak nemá dostatečnou vypovídací a srovnávací hodnotu. U celkově malých hodnot obžalovaných osob u věcí vrchních státních zastupitelství se jeví vhodnější vycházet z porovnání počtů osob v jednotlivých kategoriích uvedených v tabulce; zde však skupinové věci končí často odsuzujícím nebo zprošťujícím rozhodnutím pro celou skupinu osob (toto je třeba posuzovat ve vztahu k celkově malému počtu vysoce náročných věcí).

Z uvedené tabulky jednoznačně vyplývají průměrně relativně dlouhé doby řízení před soudem ve věcech, ve kterých obžaloba byla podána státním zástupcem vrchního státního zastupitelství. Ve vztahu k obvykle mimořádné skutkové a právní složitosti trestních věcí, které jsou na vrchních státních zastupitelstvích zpracovávány, považují se v tabulce uvedené výsledky činnosti za odpovídající a velmi dobré.

Ačkoliv **zkrácené přípravné řízení** je stále dominantní formou přípravného řízení, nedosahuje úrovně četnosti z minulých let. Od vydání stanoviska trestního kolegia NS ČR ze dne 25. 9. 2014 sp. zn. Tpjn 303/2014 (č. 52/2014 Sb. rozh. tr.) dochází v aplikační praxi k důslednějšímu zvažování splnění podmínek pro konání zkráceného přípravného řízení, a to i s ohledem na dobu, která uplynula od spáchání trestného činu, popř. od zahájení trestního řízení. Přesto také v roce 2019 byl zaznamenán určitý nárůst počtu osob, proti kterým bylo konáno zkrácené přípravné řízení (viz výše). Okresními státními zastupitelstvími jsou pozitivně vnímány výhody zkráceného přípravného řízení, zejména jeho jednoduchost a menší formálnost, což přispívá k naplňování zásady rychlosti trestního řízení. Mnohem efektivnější je výchovný dopad trestního řízení a v neposlední řadě je třeba zmínit také snížení nákladů trestního řízení. Zjednodušená forma přípravného řízení přitom zásadně nekrátí práva podezřelého na obhajobu, když práva obviněného (§ 33 odst. 1, 2 trestního řádu) mohou podezřelí podle § 179b odst. 2 trestního řádu uplatnit i v rámci zkráceného přípravného řízení.

Výše uváděné tendence se promítly i do **uplatňování odklonů v přípravném řízení.** V roce 2019 byly odklony v podobě podmíněného zastavení trestního stíhání

využívány častěji než podmíněné odložení podání návrhu na potrestání ve zkráceném přípravném řízení, celkový nárůst obou těchto institutů byl nepříliš výrazný. Ze seminářů k problematice odklonů, jež se uskutečnily již v roce 2018, mj. vyplynulo, že zásadní je především včasné zapojení Probační a mediační služby do řešení dané věci a náležitá úroveň komunikace státního zástupce a policejního orgánu. Poznatky o kvalitní součinnosti státních zastupitelství s Probační a mediační službou byly potvrzeny i v roce 2019. Podmíněné zastavení trestního stíhání, resp. podmíněné odložení podání návrhu na potrestání, se aplikuje zejména u majetkové trestné činnosti a trestné činnosti v dopravě, dále také u trestných činů zanedbání povinné výživy, výtržnictví, ublížení na zdraví a maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání. Institut dohody o vině a trestu se prosazuje zatím jen velice omezeně, což plně platilo i v roce 2019. Problematické je příliš komplikované pojetí tohoto institutu a nemožnost jeho aplikace ve věcech všech trestných činů (zvlášť závažných zločinů), nezbytnou se tak ukazuje novelizace trestního řádu. Z tabulky na straně 8 vyplývají souhrnné údaje základních hodnot nápadu a výslednosti v trestní působnosti státního zastupitelství po dobu jeho existence.

Z předmětné tabulky byl patrný podstatný pokles evidované kriminality kontinuálně pokračující od roku 2007 (s výjimkou dílčího nárůstu v roce 2013), a to o 40 až 45 % ve vztahu k roku 2018, od roku 2019 se však tento trend přerušil a je otázkou, jaký bude vývoj v následujících letech. V kontextu celého období let 1994 až 2019 se však na tendenci směřující k poklesu zatím tak zásadně nic neměnilo.

Současně je však třeba uvést, že podstatný, avšak mírnější pokles lze vidět v souhrnu osob, které byly postaveny před soud. Ve shodném období, tedy od roku 2007 do 2019 je pokles cca 30 %.

Důležitá je i hodnota procentního vyjádření zproštěných věcí. Od roku 1994 lze vidět až do roku 2001 podstatně nižší hodnoty než v následujícím období. Tento rozdíl vyplývá ze změny právní úpravy, kdy velkou novelou trestního řádu z roku 2001 byl opuštěn model „silného“ přípravného řízení a těžiště dokazování bylo přeneseno před soud. Logickým důsledkem této změny bylo i zvýšení podílu zproštěných věcí v řízení před soudem. Ze stejného ukazatele je ale možné vyčíst i zvyšující se kvalitu práce státních zástupců, neboť od roku 2012 je patrný výrazný pokles zprošťujících rozhodnutí, a to z hodnoty 9,7 % na současných **4,7 %.** Nutno podotknout, že celkovou dlouhodobou hodnotu zproštěných věcí lze hodnotit jako velice dobrou.

211 852

zahájených trestních řízení vůči fyzickým osobám

70 739

fyzických osob postaveno před soud

4,7 %

zproštěných obžalob

Význam zákona č. 418/2011 Sb., o **trestní odpovědnosti právnických osob** a řízení proti nim, z pohledu statisticky vykázaných osob, proti nimž bylo vedeno trestní stíhání (popř. byly obžalovány), opětovně vzrostl. Lze mít za to, že tato právní úprava, byť aplikovaná s některými přetrvávajícími obtížemi (problém právnických osob, tzv. „prázdných schránek“, problém zastupování právnických osob v případech souběžného trestního stíhání fyzické a právnické osoby), již získala své pevné místo v právním řádu. Zejména v oblasti postihu hospodářské, majetkové a finanční kriminality a korupce je význam této úpravy naprosto nezastupitelný. Do aplikace zmiňovaného institutu se zatím příliš nepromítla novela, která nabyla účinnosti dne 1. 12. 2016 (zákon č. 183/2016 Sb.). Výskyt případů aplikace ustanovení § 8 odst. 5 zákona o TOPO, ve znění uvedené novely, byl zatím poměrně malý a nejzávažnější otázkou bylo, zda postihuje právnickou osobu formální důkazní břemeno ohledně prokázání skutečností uvedených v § 8 odst. 5 zákona o TOPO. Praxe se jednoznačně kloní k závěru, že byť na prokázání těchto skutečností má právnická osoba materiální zájem a tento důvod vyvinění ji prospívá, platí zásada oficiality (§ 2 odst. 4 trestního řádu) a v mezích, v jakých to přichází v úvahu, musí rozhodné skutkové okolnosti prokazovat především orgány činné v trestním řízení.

Navrhování a ukládání peněžitých trestů byla také v roce 2019 věnována maximální pozornost, která byla vedena úsilím o zásadní změnu v oblasti sankční praxe, aby se v České republice (tak jako v zahraničí) v mnohem větší míře udělovaly peněžité tresty jako alternativa nebo doplňující sankce k trestu odnětí svobody. Peněžité tresty jsou rovněž jedním z efektivních nástrojů postihu závažné finanční a ekonomické kriminality. O správnosti zvolené strategie, započaté v roce 2017, svědčí skutečnost, že rovněž v roce 2019 nastal opětovný výraznější nárůst uložených peněžitých trestů, neboť poměr počtu uložených peněžitých trestů k počtu odsouzených osob v roce 2019 dosáhl celkových **19,07 %** (v roce 2018 to bylo 18,12 % a v roce 2015 dokonce jen 4,65 %).

Podíl uložených peněžitých trestů ve vztahu k počtu odsouzených osob v roce 2015, resp. 2019

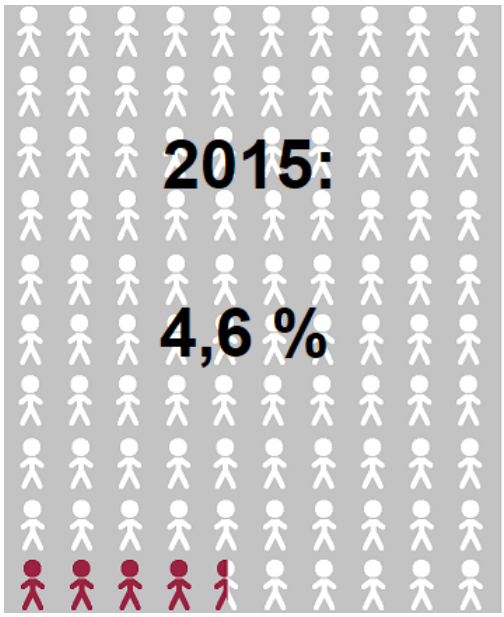

V oblasti **vyhledávání, zajišťování a odčerpávání výnosů z trestné činnosti** pokračovala i v roce 2019 osvědčená praxe účasti specializovaných státních zástupců sdružených v neformální síti na společných vzdělávacích akcích s policejními specialisty a metodiky. Celkově byly v roce 2019 policejními orgány a státními zástupci zajištěny majetkové hodnoty ve výši cca 5,3 mld. Kč, což odpovídá výsledkům z let 2015 a 2017. Vysokou míru výtěžnosti prokazují především instituty zajištění nástrojů a výnosů podle § 79a trestního řádu (peněžní prostředky na účtu v bance), a zajištění náhradní hodnoty podle § 79g trestního řádu (blíže srov. *tab. II/2c*). Odhalit často sofistikovaně ukryté nelegální zisky a výnosy z trestné činnosti pomáhá finanční šetření, které doprovází samotné trestní řízení. Zajištěný majetek se pak vrací poškozeným nebo propadá (event. se zabírá) na základě soudního rozhodnutí státu, který jej dále používá ve prospěch poškozených a obětí trestné činnosti (viz zákon č. 59/2017 Sb., o použití peněžních prostředků z majetkových trestních sankcí uložených v trestním řízení a o změně některých zákonů). Z analýzy zpracované Policií ČR k efektivitě odčerpávání majetku zajištěného pro účely trestního řízení a nákladovosti jeho správy vyplývá, že od roku 2010 do března 2019 byl pravomocně odčerpán majetek z trestné činnosti ve výši cca 4 mld. Kč.

Zajištěné majetkové hodnoty v trestním řízení (v milionech Kč)

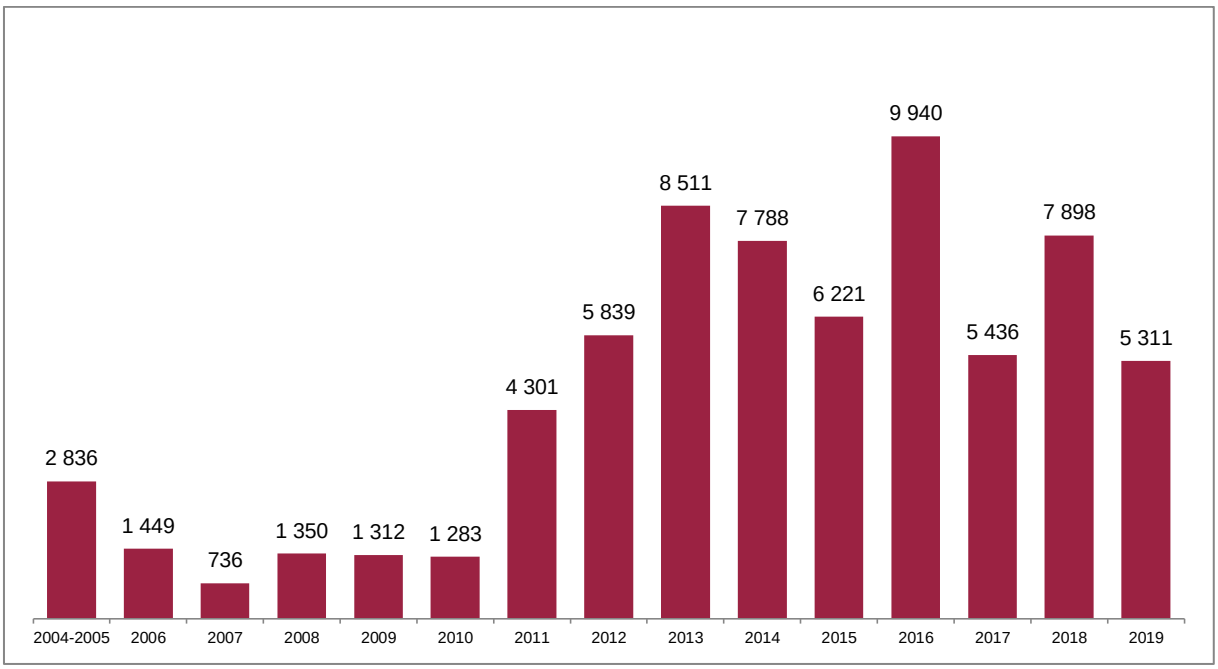

19,1 %

peněžitých trestů (v poměru k počtu odsouzených osob)

5,3 mld. Kč

zajištěných majetkových hodnot v trestním řízení

2. Shrnutí k jednotlivým oblastem výkonu působnosti

Jak bylo uvedeno výše, v roce 2019 se již snížení registrované kriminality neprojevilo, je otázkou, jaký bude vývoj v následujících letech.

Podle **MSZ v Praze** se úsilí pachatelů trestné činností upíná především k získání finančních prostředků, jejichž likvidita je nesporná, u kterých odpadá problém zpeněžení a jež jim zajistí (či udrží) vyšší životní standard, představovaný celým souborem věcí a exkluzivních služeb. Pro takové úsilí jsou příznačné sofistikovanější a organizovanější postupy, nejčastěji na bázi podvodné (typické lákavé nabídky zhodnocení financí mající formu e-mailů), resp. hospodářské trestné činnosti, ale třeba i trestné činnosti drogové či násilné, popř. obchod s lidmi kuplířství atd., jež generují vyšší zisk; mohou být i více skryté a jen komplikovaně prokazatelné. **KSZ v Českých Budějovicích** zdůrazňuje, že lze vysledovat nárůst sofistikované trestné činnosti majetkového charakteru, využívání internetu pro páchání trestné činnosti a násilné trestné činnosti související se vzrůstající agresivitou ve společnosti. **KSZ v Hradci Králové** uvádí, že na nárůstu trestné činnosti se podílí rozvoj závažné hospodářské trestné činnosti. Pro daňovou kriminalitu je charakteristická zvyšující se sofistikovanost, organizovanost a zapojení mezinárodního prvku. Tzv. karuselové obchody představují jednu z nejčastějších forem organizované ekonomické kriminality. Objevují se závažná korupční jednání, u kterých lze předpokládat vysokou latenci této trestné činnosti. Kybernetická trestná činnost prostupuje takřka všemi druhy trestné činnosti, od násilné, mravnostní, majetkové až po činnost organizovaných zločineckých skupin. Anonymní prostředí internetu a jeho masové užívání vede k trvajícímu vzestupu mravnostní trestné činnosti, především šíření dětské pornografie a sexuálního nátlaku. Pachatelé využívají zejména komunikační prostředí různých chatů, uzavřených skupin a komunikačních fór. V oblasti majetkové kriminality a dalších forem trestné činnosti je stále ve větší míře využívána výpočetní technika, elektronická komunikace, s čímž opět souvisí vyšší latence kriminality v této oblasti.

Pokud **jde o strukturu kriminality,** také v roce 2019 doznala některých poměrně zásadních změn. Stále převažuje **majetková trestná činnost,** podíl těchto trestných činů, zejména trestného činu krádeže, v roce 2019 nepatrně vzrostl.

U **násilné trestné činnosti** se projevuje stagnace, byť se stále lze setkat s agresivitou a brutalitou pachatelů, této trestné činnosti se zúčastňují i mladiství a osoby mladší 15 let. U trestné činnosti páchané těmito osobami (resp. činů jinak trestných, jichž se dopouštějí **osoby mladší 15 let**) se v roce 2019 v rozporu s trendy předchozích let projevil další vzestup, avšak ne tak výrazný, že by už bylo možno hovořit o zásadních změnách ve vývoji tohoto typu kriminality. Oproti tomu u provinění **mladistvých** byl zaznamenán pokles, plně se tak projevila tendence vývoje z let 2011 až 2016.

Pro páchání **daňové kriminality** je charakteristická stále větší sofistikovanost, organizovanost a zapojení mezinárodního prvku. Postih daňové kriminality tak klade nadále vyšší nároky jak na odbornost orgánů činných v trestním řízení, tak zejména na jejich vzájemnou komunikaci s orgány daňové správy. V tomto směru lze jako důležitý prvek v boji proti daňové kriminalitě (v oblasti daně z přidané hodnoty a spotřební daně) nadále hodnotit činnost Daňové Kobry (jak Centrální Kobry, tak i Regionální Kobry v rámci jednotlivých krajů), jako efektivní metody práce vedoucí ke zlepšení operativní výměny informací policejního orgánu a správce daně.

V roce 2019 byla na státním zastupitelství v souvislosti s daňovou kriminalitou věnována opětovně výrazná pozornost pravidlům pro stanovení místní příslušnosti u daňových trestných činů (§ 240 trestního zákoníku). Tato pravidla byla znovu předmětem jednání se zástupci ministerstev spravedlnosti a vnitra, Policie ČR, Ministerstva financí, Generálního finančního ředitelství a Generálního ředitelství cel. Stanovení místní příslušnosti orgánů činných v trestním řízení u daňových deliktů však odpovídá dlouhodobé judikatuře i obecným zásadám pro místní příslušnost.

Ze soudní judikatury lze dovodit patrný převažující trend k určování místní příslušnosti soudu, a tedy i státního zástupce, podle sídla daňového subjektu, zapsaného v obchodním (či jiném veřejném) rejstříku a podle tomu odpovídajícího sídla správce daně. Na tomto názoru nic nemění ani případné zjištění, že skutečné sídlo dotčené právnické osoby či místo podnikání osoby samostatně výdělečně činné a místo uskutečněného zdanitelného plnění nejsou s uvedeným místem totožné. Praxe orgánů činných v trestním řízení při určování místní příslušnosti u daňových trestných činů tak vede k fatálnímu přetížení státního zastupitelství (shodně i policejních orgánů) zejména v Praze.

V oblasti **trestné činnosti korupčního charakteru** se v roce 2019 projevil trend spočívající v poklesu počtu osob stíhaných i obžalovaných prakticky u všech korupčních trestných činů. Oblast nezákonného ovlivňování veřejných zakázek představuje nadále významnou formu páchání trestné činnosti spojené s korupcí. Tento typ trestné činnosti je velmi komplikované odhalovat a prokazovat s ohledem na působení organizovaných skupin osob na různých článcích procesu zadávání veřejných zakázek, kdy není možné trestnou činnost prokazovat pomocí svědeckých výpovědí a většinou ani pomocí oficiální dokumentace.

V roce 2019 NSZ zpracovalo v návaznosti na Analýzu trestné činnosti volených funkcionářů územních samosprávných celků **Analýzu zprošťujících rozsudků ve věcech trestné činnosti volených funkcionářů územních samosprávných celků.**

Cílem analýzy bylo na povaze zprošťujících rozsudků odhalit kolizní otázky vznikající při dovozování trestní odpovědnosti volených funkcionářů územních samosprávných celků, které vyplývají z praxe soudů tam, kde státní zástupci neuspěli s podanými obžalobami. Znalost problémů z této oblasti umožňuje předcházet jejich existenci v budoucnu při řešení srovnatelných kauz ze strany orgánů činných v trestním řízení. Analýza pokrývá trestnou činnost související s výkonem funkce zastupitele, radního a starosty, resp. primátora a hejtmana, která byla v soustavě státního zastupitelství zaznamenána v letech 2013 až 2017 (údaje posuzovány k datu 31. 12. 2017). V řízení před soudem se jednalo o **49** věcí do řízení před soudem po předcházejícím „filtru“ přípravného řízení, konaném pod dozorem státního zástupce. Do řízení před soudem se dostalo toliko **13,8 %** skončených věcí. Zprošťující rozsudek se týkal **19** věcí, což představuje **38,8 %** věcí skončených v řízení před soudem. Jestliže by byla vzata v úvahu i částečná odsouzení ve věci, hodnota zproštění obžaloby činila **32,6 %.** Současně je třeba uvést, že z 19 trestních věcí, kde došlo ke zproštění obžaloby, byl u 9 věcí vydán alespoň jeden odsuzující rozsudek, což činí **47,3 %.** Na základě vyhodnocení zprošťujících rozsudků ve věcech trestné činnosti volených funkcionářů územních samosprávných celků byla formulována doporučení pro soustavu státního zastupitelství.

Trendy v oblasti **kybernetické kriminality,** zaznamenané v minulých letech, lze označit za pokračující. Pokračuje i nárůst této trestné činnosti, který může být statisticky způsoben i nárůstem její identifikace ze strany orgánů činných v trestním řízení. Lze také konstatovat, že nadále přetrvává již dříve popsaná latence tohoto druhu kriminality a nízké právní vědomí veřejnosti v kombinaci s poměrně omezenými schopnostmi rozpoznat, předcházet a bránit se útokům využívajícím informační technologie.

Dynamický rozvoj informačních technologií a jejich uvádění na trh v neustálých vylepšeních a obměnách (například využití šifrování jako standardu, včetně využití biometrických dat, bezdrátové šifrované přenosy mezi synchronizovanými zařízeními, masivní ukládání dat ve vzdálených úložištích, stále se zjednodušující možnosti využití kryptoměn, alternativní využití blockchainu, nové elektronické platební metody, atd.) přináší nové právní otázky s takovou rychlostí, že je možné je řešit pouze analogickým výkladem stávajících norem, které

byly často vytvořeny v době, kdy uvedené technologie neexistovaly. Na úrovni tvorby legislativy proto představuje tento trend do blízké budoucnosti zásadní otázku, jakým legislativně-technickým způsobem na tyto technologické a s nimi související společenské změny reagovat.

Incidenty v oblasti kybernetické bezpečnosti pouze potvrzují to, co bylo uvedeno ve zprávách z předešlých let, tedy, že je pouze otázkou času, kdy také na území České republiky dojde k úspěšným kybernetickým útokům na významné nebo citlivé cíle.

Umělá inteligence je nejvýznamnějším technologickým trendem a její využití a případně zneužití bezpochyby největší budoucí výzvou pro vyšetřování a právní hodnocení trestní odpovědnosti. Především tzv. prediktivní vyhledávání trestné činnosti, případně dovozování trestní odpovědnosti za „připravovanou trestnou činnost“ za pomoci jednoduché umělé inteligence, je dnes v některých zemích světa již realitou. Bylo by proto vhodné, aby se i české orgány činné v trestním řízení a specialisté na použití informačních technologií v justici touto otázkou také v České republice včas zabývaly, neboť jde o zcela novou a komplexní etickou, právní a technickou problematiku.

Pokud jde o kybernetickou a informatickou kriminalitu, přetrvávají dříve popsané fenomény, jako je zneužívání kryptoměn k praní špinavých peněz, podvodům a daňovým únikům, zneužívání anonymity sítě (především sítě TOR) k obchodu s nelegálním obsahem všeho druhu, krádeže osobních a platebních údajů a jejich prodej či zneužití, v neposlední řadě v anonymním kriminálním prostředí na sítích přetrvává fenomén nabídky zločinu jako služby.

V oblasti **trestných činů z nenávisti (hate crimes)** v roce 2019 došlo k poklesu, nutno však vzít v úvahu, že v roce 2018 byl naopak zaznamenán nárůst, takže absolutní hodnoty stíhaných i obžalovaných osob se vrátily k trendům vývoje z předcházejících let. Nadále je nutno vycházet z toho, že podíl na celkovém objemu kriminality je stále nízký, jde však o formu trestné činnosti mající závažné společenské dopady. Ohledně trestných činů extremistického a nenávistného charakteru lze uvést, že nejčastějšími delikty byly v roce 2019 projevy sympatií k nacistickému hnutí, a to zejména v podobě hajlování za současných verbálních prohlášení „Sieg heil“ či „Heil Hitler“, dále prezentace „závadových“ tetování a symbolů na oblečení, příp. distribuce takového oblečení nebo jiných předmětů s nacistickou symbolikou. Objevovaly se však také případy zpochybňování holocaustu páchané především prostřednictvím internetu. V obecnosti se pak zvyšuje počet nenávistných trestných činů páchaných prostřednictvím veřejně přístupné počítačové sítě (zejména v podobě veřejných komentářů na sociálních sítích, méně často i skrze soukromé zprávy). Nejpočetnější cílovou skupinou nenávistných projevů byli Romové, eventuálně cizinci tmavší pleti a muslimové. Nikoliv zanedbatelný počet případů však spočíval rovněž ve fyzických útocích Romů na příslušníky „majoritního etnika“, jakož i verbálních (výjimečně fyzických) útocích na Židy, homosexuály a jiné skupiny osob (např. příslušníky vietnamské národnosti nebo „ekonomické migranty“). Ani v roce 2019 však nedošlo k útokům spáchaným z rasové pohnutky, jimiž by byla způsobena smrt. Na tomto místě je třeba zmínit uzavření Memoranda o porozumění mezi NSZ, Justiční akademií a Úřadem pro demokratické instituce a lidská práva (ODIHR) při Organizaci pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE), blíže na straně 42.

Počet stíhaných i obžalovaných osob pro trestný čin **obchodování s lidmi** (§ 168 trestního zákoníku) dosáhl nepatrně vyšších hodnot než v předcházejících letech. Mezi nejčastější formy obchodování s lidmi stále patří sexuální a pracovní vykořisťování. Zvláštní pozornost je třeba věnovat případům, kdy dochází k propojení forem, včetně nucených sňatků anebo nucení k trestné činnosti.

Dlouhodobě je pozornost věnována sexuálnímu a pracovnímu vykořisťování obětí obchodování s lidmi, obchodování s dospělými i dětmi za účelem nucení k páchání trestné činnosti a žebrání, včasné identifikaci obětí obchodování s lidmi a aplikaci principu *non-punishment* (srov. čl. 26 Úmluvy Rady Evropy o opatřeních proti obchodování s lidmi a čl. 8 Směrnice 2011/36/EU o prevenci obchodování s lidmi, boji proti němu a o ochraně obětí, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2002/629/SVV). Dále také tématu tzv. nucených sňatků, resp. tzv. „sňatků s výhodou“.

Státní zastupitelství i v roce 2019 věnovalo značnou pozornost fenoménu **domácího násilí.** To představuje negativní společenský jev, který zahrnuje celou škálu společensky nežádoucího jednání odehrávajícího se v soukromí „společného obydlí“, tedy privátního prostoru „za zavřenými dveřmi“. Většinou se jedná o dlouhodobý systematický fyzický, psychický či ekonomický nátlak, jehož intenzita v konkrétním okamžiku není vždy tak vysoká, aby odůvodňovala zahájení trestního stíhání například pro trestný čin ublížení na zdraví. Společným rysem domácího násilí je, že pachatel zneužívá postavení, které má ve vztahu k osobám, jež jsou s ním spojeny materiální nebo citovou závislostí.

Drogová scéna se zásadně nemění, jakkoli počty stíhaných (i obžalovaných) osob se v roce 2019 po několika letech snížily, a to zejména u trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 trestního zákoníku. Poukazuje se opětovně na případy zneužívání drog ve věznicích. Prevencí proti pronikání drog do věznice musí být především důsledná kontrolní činnost orgánů Vězeňské služby ČR při kontrole korespondence, průběhu návštěv a kontrole odsouzených při návratu z pracoviště. Výskyt této formy trestné činnosti bývá nezřídka ovlivněn i jednorázovými akcemi, např. hudebními festivaly.

Stejně jako v předcházejících letech lze z hlediska efektivity boje proti drogové trestné činnosti považovat za významný prvek relativní stabilitu právní úpravy. Ani v roce 2019 tak nedošlo ke změně právních norem bezprostředně upravujících vlastní trestní odpovědnost pro drogové trestné činy. Oproti předcházejícím letům nebyl v roce 2019 ani nijak dotčen seznam návykových látek ve formě nařízení vlády. Tento model právní úpravy je optimální, pokud již seznam návykových látek není přílohou zákona, což zejména umožňuje výrazně flexibilnější reakci na výskyt nových doposud neznámých psychoaktivních látek, v současnosti již ani není v praxi trestního řízení zpravidla rozporován z hledisek ústavně právních, a to poté, co jak Nejvyšší soud, tak i Ústavní soud shodně shledaly, že taková metoda právní regulace protiústavní není. Dlužno však podotknout, že ani postupné rozšiřování katalogu návykových látek v minulých letech neznamenalo v praxi významnější aplikační obtíže.

V současnosti lze již považovat za bezproblémovou notorietu nastavení jednotlivých hranic rozsahů nedovoleného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy, tj. konkrétně většího, značného a velkého rozsahu. Metodologický přístup tzv. propočtu desetinásobkem od výchozí hodnoty množství většího

než malého se ukazuje v praxi jako zcela funkční a vyhovující. Konkrétní aplikace daného typu rozsahu tak v praxi může působit obtíže výhradně v rovině skutkové, resp. důkazní, nikoli však v rovině právního posouzení.

V oblasti **trestné činnosti v dopravě**, zvláště silniční, se projevil nárůst všeobecně, dále i v souvislosti se stíháním řidičů pod vlivem návykových látek. Dochází nadále k pozvolnému a místy i výraznějšímu přesunu páchání trestné činnosti podle § 274 trestního zákoníku z ovlivnění alkoholem do ovlivnění omamnou či psychotropní látkou. To vede k výraznému zvýšení složitosti a náročnosti dokazování této vysoce nebezpečné trestné činnosti s ohledem na judikatorní praxi Nejvyššího soudu k této problematice a k přesunu postihu této deliktní činnosti do roviny přestupkové odpovědnosti. I v roce 2019 přetrvávala nejednotnost v postupech soudů ohledně dokazování trestné činnosti spojené s **řízením motorového vozidla pod vlivem omamné a psychotropní látky** podle § 274 trestního zákoníku (odlišné od alkoholu).

Aplikační praxe je většinou vázána na obligatorně stanovený rozsah dokazování s tím, že ve vztahu ke konkrétnímu případu jsou soudy požadovány dva znalecké posudky – toxikologický posudek a znalecký posudek z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie (k tomu viz usnesení NS ze dne 26. 6. 2017, sp. zn. 6 Tz 10/2017, jímž byly v konkrétní trestní věci potvrzeny teze obsažené v rozhodnutí publikovaném pod č. 23/2011 Sb. rozh. tr.). V různých regionech se však orgány činné v trestním řízení nemohou stále shodnout na tom, jaký konkrétní rozsah požité jiné návykové látky než alkoholu odůvodňuje postih pro trestný čin. Aplikační praxe se na limitních hodnotách návykových látek již dlouhodobě není schopna shodnout. Jak bylo zmíněno již ve zprávě o činnosti za rok 2018, s ohledem na to, že nalezení optimálního legislativního řešení by rozhodně nebylo jednoduché a vyžádalo by si delší dobu, **NSZ** se rozhodlo prozatím tento komplex aplikačních problémů vyřešit vydáním pokynu obecné povahy č. 5/2019, o stanovení hodnot jiných návykových látek než alkoholu, při jejichž dosažení se osoba nachází ve stavu vylučujícím způsobilost vykonávat zaměstnání nebo jinou činnost ve smyslu § 274 odst. 1 trestního zákoníku.

Jak však ukazují poznatky z aplikační praxe, byť státní zástupci postupovali podle citovaného pokynu obecné povahy, přetrvávala rozdílná praxe soudů, která byla potvrzena jak mezi nalézacími soudy, tak také mezi jednotlivými krajskými soudy jako soudy odvolacími. Některé soudy vyžadují znalecký posudek z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, jiné soudy takový posudek nevyžadují a jako dostačující považují znalecký posudek z oboru zdravotnictví, odvětví toxikologie. Dále byla zjištěna nejednotnost spočívající v odlišném právním názoru jednotlivých soudců v rámci konkrétního nalézacího či i odvolacího soudu. Zaznamenána byla i nejednotná rozhodovací praxe, kdy při skutkově shodném stavu věci byly v působnosti jednoho soudu případy hodnoceny jako trestný čin, a v působnosti druhého soudu byla věc postoupena správnímu orgánu, neboť skutek by mohl být posouzen jako přestupek. Taková praxe je nadále neakceptovatelná, neboť nejednotný přístup vede k nerovnému zacházení s pachateli, což je nepřijatelné a zakládá tak nepředvídatelnost soudního rozhodnutí, což má dopad na právní jistotu účastníků řízení. Naznačují se také limity judikaturou vyžadovaných znaleckých posudků, z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, v každé konkrétní věci, které jsou de facto bez vypovídací hodnoty, kolidují se zásadou hospodárnosti a rychlosti trestního řízení.

S ohledem na doloženou rozhodovací praxi, a to i vyjasněním ve vztahu k nastaveným limitním hranicím v pokynu obecné povahy č. 5/2019, které odpovídají aktuálnímu vědeckému poznání, se jako vhodné vodítko nabízí jejich judikatorní akceptace. Nejvyšší státní zástupce proto podal v květnu 2020 předsedovi Nejvyššího soudu nový podnět podle § 12 odst. 4 zákona o státním zastupitelství, který by měl významně přispět k řešení výše naznačených aplikačních problémů.

Pokud jde o **trestné činy organizování a umožnění nedovoleného překročení státní hranice podle § 340 trestního zákoníku,** nedošlo k žádnému dramatickému vzestupu počtu osob, proti nimž bylo vedeno trestní řízení; úroveň evidované kriminality ani zdaleka nedosahuje stavu z let 1998 až 2005. To však nic nemění na nebezpečnosti tohoto protiprávního jednání a hrozeb s ním spojených. Fenomén **ilegální migrace** se zatím v oblasti výkonu trestní jurisdikce na území České republiky nijak zásadně neprojevil, což však nelze do budoucna rozhodně vyloučit.

Ve vztahu k aktuální problematice **trestního procesu a dozoru státního zástupce nad zachováváním zákonnosti v přípravném řízení** je pozitivně hodnocena z hlediska efektivity výkonu dozorové činnosti možnost přístupu do policejního informačního systému ETŘ, což zrychluje komunikaci a informační toky mezi orgány činnými v trestním řízení a pozitivně se promítá do účinnosti přípravného řízení. Zvažuje se také rozšíření dohody o využívání ETŘ, pokud jde o státní zástupce vykonávající instanční dohled a státní zástupce činné v oblasti mezinárodní justiční spolupráce ve věcech trestních, v budoucnu. IS ETŘ by se měl využívat i ve vztahu ke Generální inspekci bezpečnostních sborů, na základě samostatné dohody mezi generální inspekcí a Nejvyšším státním zastupitelstvím.

Byl zaznamenán pozitivní trend zkvalitnění postupu policejních orgánů ve fázi přípravného řízení, i když ojedinělá pochybení nadále nelze zcela vyloučit. Činnost státního zástupce při výkonu dozoru nad zachováváním zákonnosti v přípravném řízení může být komplikována neustálou fluktuací policistů, nenaplněností jejich stavů a z toho vyplývající nezkušenosti. Nedostatky v usneseních o zahájení trestního stíhání fyzických osob se podařilo snížit na základě součinnostních porad státního zastupitelství a Policie ČR. Nyní je vyšší pozornost věnována usnesením o zahájení trestního stíhání právnických osob. Státní zástupci důsledně dbají o aktivní dozor, mj. i s ohledem na odchod zkušených policistů, a pozornost věnují zejména popisu skutku ve výrokové části usnesení o zahájení trestního stíhání podle § 160 odst. 1 trestního řádu, včetně jeho odůvodnění.

Pokud jde o poznatky z činnosti policejního orgánu **Generální inspekce bezpečnostních sborů** v rámci přípravného řízení, je možno dovozovat výrazně zlepšenou kvalitu obsahu vydávaných záznamů o zahájení úkonů trestního řízení, včetně určení státního zastupitelství, jemuž má být uvedený záznam z důvodu věcné příslušnosti doručován. Pokud se v minulosti vyskytovaly nedostatky v činnosti některých útvarů či příslušníků Generální inspekce bezpečnostních sborů, které vedly k nutnosti vykonávat dozor nad zachováváním zákonnosti se zvýšenou intenzitou, ke korigování vadných postupů příslušníků tohoto policejního orgánu, jakož i k rušení některých záznamů o zahájení úkonů trestního řízení, přičemž tyto nedostatky byly projednávány průběžně jak s minulým, tak s nynějším, novým vedením generální inspekce, nastalo postupné zlepšování tohoto stavu.

Při hodnocení poznatků k fungování **Národní centrály proti organizovanému zločinu** a jejích organizačních složek je nadále otázkou, jaký byl přínos policejní reorganizace pro jí vedená trestní řízení či pro zintenzivnění samostatné vyhledávací činnosti NCOZ. Z poznatků nižších státních zastupitelství ale plyne, že se komunikace mezi NCOZ a státními zastupitelstvími zlepšila. Je třeba konstatovat, že stávající vedení Národní centrály proti organizovanému zločinu vyvíjí velkou snahu o nápravu popsané situace a nedostatků.

V **mimotrestní působnosti** státní zastupitelství dosahují standardně výsledků přiměřených vytvořeným podmínkám (zejména personálním) a zdrojům poznatků. Státní zastupitelství zvládlo rekodifikaci soukromého práva a výkon rozšířených působností stanovených v jednotlivých zákonech přijatých v této souvislosti, nadále je nutno věnovat pozornost využívání celého spektra těchto působností, např. problematice domácího násilí či některým otázkám týkajícím se právnických osob a efektivitě využívání těchto působností. Zaměření mimotrestní působnosti státního zastupitelství se zásadně nemění a vyplývá z postavení státního zastupitelství jako orgánu chránícího veřejný zájem a poskytujícího ochranu skupinám osob, u nichž mu to zákon přiznává. Trvalá pozornost je věnována efektivnímu výkonu této působnosti, nikoli jen četnosti učiněných opatření. Opět se poukazuje na některé formální aktivity založené právní úpravou (zejména na nevhodnou obligatornost návrhového oprávnění podle § 90 ZSM, jakkoli nalezení optimální podoby tohoto oprávnění je velmi komplikovanou záležitostí).

V průběhu roku 2019 pokračovalo státní zastupitelství v jednáních nad aktuálními otázkami trestního řízení se všemi orgány činnými v trestním řízení, zejména s představiteli soudů a Policie ČR, Generální inspekce bezpečnostních sborů, Vojenské policie, celních orgánů a Vězeňské služby ČR. Spolupráce s těmito orgány se pak odrazila mj. v uskutečnění společných pracovních setkání či seminářů. Dále NSZ v roce 2019 rozvíjelo užší spolupráci s Veřejným ochráncem práv, Českou školní inspekcí, Nejvyšším kontrolním úřadem, Úřadem pro ochranu hospodářské soutěže, stejně jako s Národním úřadem pro kybernetickou a informační bezpečnost, neboť oblast působnosti těchto kontrolních institucí se částečně překrývá s působností státního zastupitelství. Rozvíjela se také spolupráce s Technickou univerzitou v Ostravě, Masarykovou univerzitou v Brně, s Institutem pro kriminologii a sociální prevenci. Nově pak NSZ v rámci rozvíjení spolupráce s dalšími institucemi uzavřelo v roce 2019 dohody o součinnosti s Českou inspekcí životního prostředí a s ČVUT, Fakultou biomedicinského inženýrství, smlouvu o spolupráci s Ústavem státu a práva Akademie věd a memorandum o spolupráci s Policií České republiky a Národním úřadem pro kybernetickou a informační bezpečnost.

Dne 11. 4. 2019 se na Právnické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci uskutečnila konference „Činnost státního zástupce v trestním řízení“ v rámci Olomouckého diskusního fóra. Konference byla věnována aktuálním otázkám postupu státního zástupce v trestním řízení, především důkaznímu břemenu, zásadě „v pochybnostech žaluj“, tomu, jaká je úroveň vztahů státních zástupců se soudci, obhájci a osobami služebně činnými v policejních orgánech.

Ve dnech 6. - 7. 5. 2019 proběhlo v Justiční akademii v Kroměříži pravidelné celorepublikové setkání netrestních specialistů za účelem výměny aktuálních poznatků a zkušeností z mimotrestní oblasti působnosti státního zastupitelství, a to za aktivní účasti zástupců České školní inspekce.

Dne 1. 10. 2019 se v Justiční akademii v Kroměříži konal seminář k vybraným problémům instituce evropského veřejného žalobce a k významné judikatuře Soudního dvora EU v oblasti trestního práva. V rámci semináře byla zmíněna aktuální problematika zavádění evropského veřejného žalobce včetně možných dopadů na českou právní úpravu včetně novely provedené zákonem č. 315/2019 Sb. [k ní blíže srov. bod VI. 1 níže].

Ve dnech 5. – 6. 11. 2019 se v prostorách Justiční akademie v Kroměříži uskutečnil společný seminář NKÚ a NSZ zaměřený na problematiku ochrany finančních zájmů Evropské unie. Pozornost byla věnována zejména metodice a přípravě kontrolních akcí NKÚ, trestné činnosti v souvislosti s veřejnými zakázkami, při hospodaření s rozpočtovými prostředky a při přerozdělování fondů EU, trestním věcem, v nichž probíhalo prověřování na základě trestních oznámení NKÚ, byly zmíněny i jednotlivé případové studie.

Dne 28. 11. 2019 uspořádalo Nejvyšší státní zastupitelství ve spolupráci s Evropským soudem pro lidská práva mezinárodní konferenci na téma „Spravedlivý proces a mediální realita“. Konference se konala v reprezentativních prostorech Strahovského kláštera, a to za účasti vrcholných představitelů justice a veřejného života. Na konferenci vystoupili se svými odbornými příspěvky především předseda ESLP Linos-Alexandre Sicilianos a dále soudci ESLP Aleš Pejchal a Krzysztof Wojtyczek. Cílem konference bylo upozornit na otázku dodržování principů „fair trial“ v době enormní a všudypřítomné mediální pozornosti a nabídnout několik úhlů pohledu na neustálý konflikt mezi protichůdnými zájmy informace šířit a naopak informace chránit v trestním řízení.

Nejvyšší státní zástupce se již tradičně na pozvání zúčastnil porady německých generálních prokurátorů v Karlsruhe.

Mezinárodní konference „Spravedlivý proces a mediální realita“ nabídla různé pohledy vztah justice, médií a veřejnosti, foto: NSZ

II. POZNATKY K VÝKONU PŮSOBNOSTI STÁTNÍHO ZASTUPITELSTVÍ V TRESTNÍ OBLASTI V ROCE 2019

1. Základní trendy vývoje kriminality

a) **Celkový vývoj kriminality** *(tab. II/1a až II/1g, grafy II/1h až II/1l)*

Nápad trestních věcí u státního zastupitelství se podle počtu zaevidovaných záznamů o zahájení úkonů trestního řízení sepsaných policejními orgány podle § 158 odst. 3 věty první trestního řádu ve všeobecných rejstřících státního zastupitelství, v oddílu „Přípravné řízení“ *(tab. II/1d)* v roce 2019 zvýšil, a to o **1 967**, tj. **o 1,01 %** (v předcházejících letech, počínaje rokem 2013, se jednalo vždy o pokles), pokud by byly započítány pouze **fyzické osoby**. Záznamy o zahájení úkonů trestního řízení se v letech 2012 až 2019 týkaly také **právnických osob**. V roce 2019 bylo evidováno **1 254** takových záznamů (+241).

Počty záznamů o zahájení úkonů trestního řízení

Rok	Fyzické osoby	Právnické osoby	Celkem
2011	316 452	0	316 452
2012	305 700	1 185	306 885
2013	327 706	558	328 263
2014	291 665	626	292 291
2015	255 572	650	256 222
2016	236 075	867	236 942
2017	220 310	938	221 248
2018	**209 892**	**1 013**	**210 905**
2019	**211 859**	**1 254**	**213 113**

Podle údajů policejní statistiky v roce 2019 počet zjištěných trestných činů vzrostl meziročně **o 3,5 %,** přičemž ale vzhledem k tomu, že v předchozím roce byl zaznamenán nejnižší počet registrovaných trestných činů od roku 1992, v roce 2019 to byla druhá nejnižší absolutní hodnota za celé období, V České republice bylo v roce 2019 registrováno celkem **199 221** trestných činů. Meziročně došlo k vzestupu o **6 816** skutků. Počet objasněných trestných činů se zvýšil z 92 795 na **93 202** (+407, +0,4 %). Míra objasněnosti se snížila o 1,4 % na **46,8 %**.

V roce 2019 došlo oproti předcházejícímu období k nepříliš výraznému vzestupu počtu stíhaných osob a osob, proti nimž bylo vedeno zkrácené přípravné řízení, na celkem **77 311** (+624, +0,81 %). Úroveň kriminality se sice v posledních letech permanentně snižovala, v roce 2015 v největší míře, uvedený trend pokračoval i v letech 2017 a 2018, ale v roce 2019 byl zaznamenán trend opačný, což odpovídá i údajům policejní statistiky.

Počty stíhání a zkrácených přípravných řízení

Rok	Stíháno a konáno zkrácené přípravné řízení	Rozdíl	%
2011	102 955	0	
2012	103 416	+461	+0,45 %
2013	105 858	+2 442	+2,36 %
2014	103 591	-2 267	-2,14 %
2015	91 582	-12 009	-11,59 %
2016	84 938	-6 644	- 7,25 %
2017	77 205	-7 733	- 9,1 %
2018	**76 687**	**-518**	**-0,67 %**
2019	**77 311**	**+624**	**+0,81 %**

Takřka ve stejné míře (absolutně i relativně) jako u osob stíhaných a osob, proti nimž bylo vedeno zkrácené přípravné řízení, vzrostl také počet **obžalovaných osob a osob, na něž byl podán návrh na potrestání,** na **70 579** osob celkem (tj. +614 osob, což je +0,88 %).

Podíl počtu **osob, u nichž byla věc vyřízena jinými způsoby v přípravném řízení,** se oproti roku 2019 snížil, byť zcela nepatrně, a to na **8,50** (-0,09 %), ale ani v tomto roce se tak neprojevila tendence z roku 2014, kdy tento podíl dosáhl nejnižšího počtu za celé období od roku 1989 (podrobnosti plynou z *tab. II/1a).*

Počet **stíhaných osob** (tedy bez zkráceného přípravného řízení) se snížil z 38 186 osob v roce 2018 na **37 305** v roce 2019, tj. o **1,02 %** (to odpovídá, až na výjimku v roce 2015, trendu předcházejících let, byť v nepříliš výraznější podobě). A počet **obžalovaných osob** zaznamenával v roce 2019 obdobný trend, protože se snížil z 33 832 v roce 2018 na **32 965** v roce 2019, tj. o **2,6 %.**

Pokud jde o **zkrácené přípravné řízení,** v roce 2019 byla tato forma předsoudního stadia trestního procesu uplatněna vůči vyššímu počtu osob oproti údajům za rok 2018 nebo 2017. Zkrácené přípravné řízení bylo konáno vůči **40 006** osobám, +1 505 oproti roku 2018. I nadále tedy platí, že zkrácené přípravné řízení ztrácí svůj charakter stále více převažující formy přípravného řízení, protože jeho podíl až do roku 2014 neustále narůstal, což se týkalo vývoje od zavedení tohoto institutu novelou trestního řádu č. 265/2001 Sb. (touto formou bylo v roce 2014 vyřízeno **63,9 %** z celkového počtu všech osob, avšak v roce 2018 50,2 % a v roce 2019 dosáhl **51,75 %**).

Vývoj počtu stíhaných a obžalovaných osob v letech 2011 – 2019

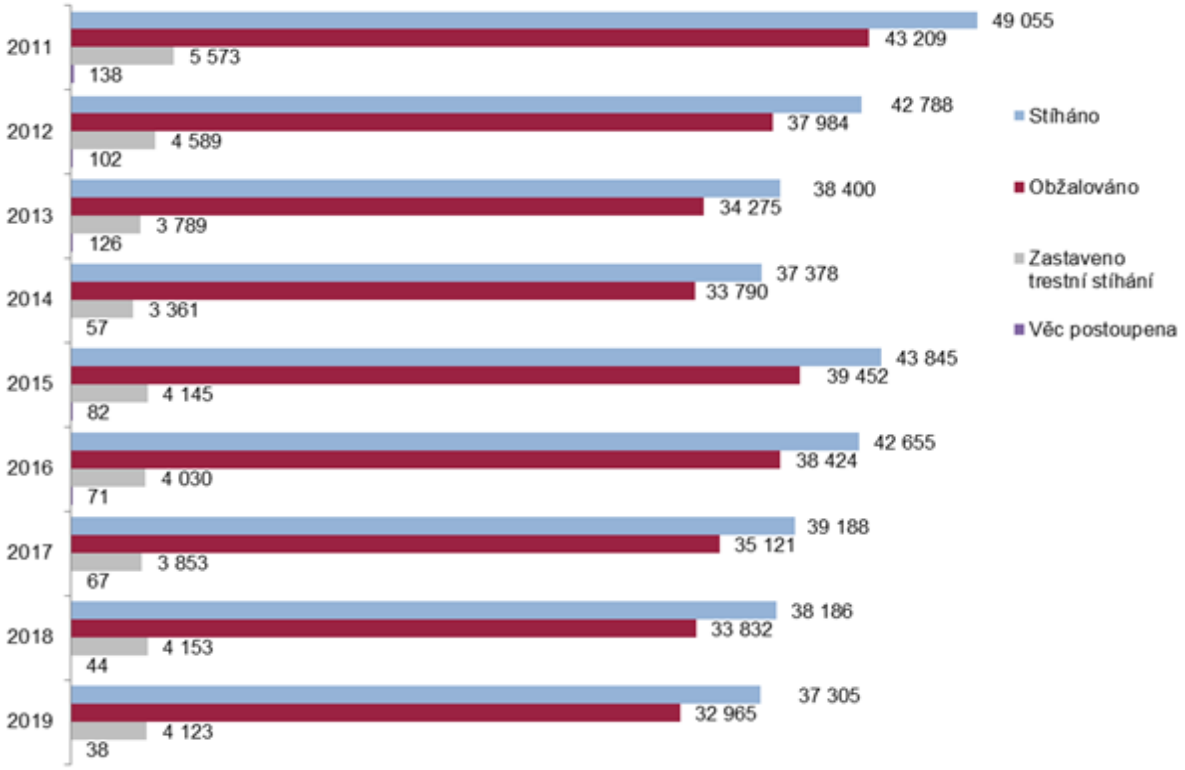

Vývoj počtu osob řešených ve zkráceném přípravném řízení

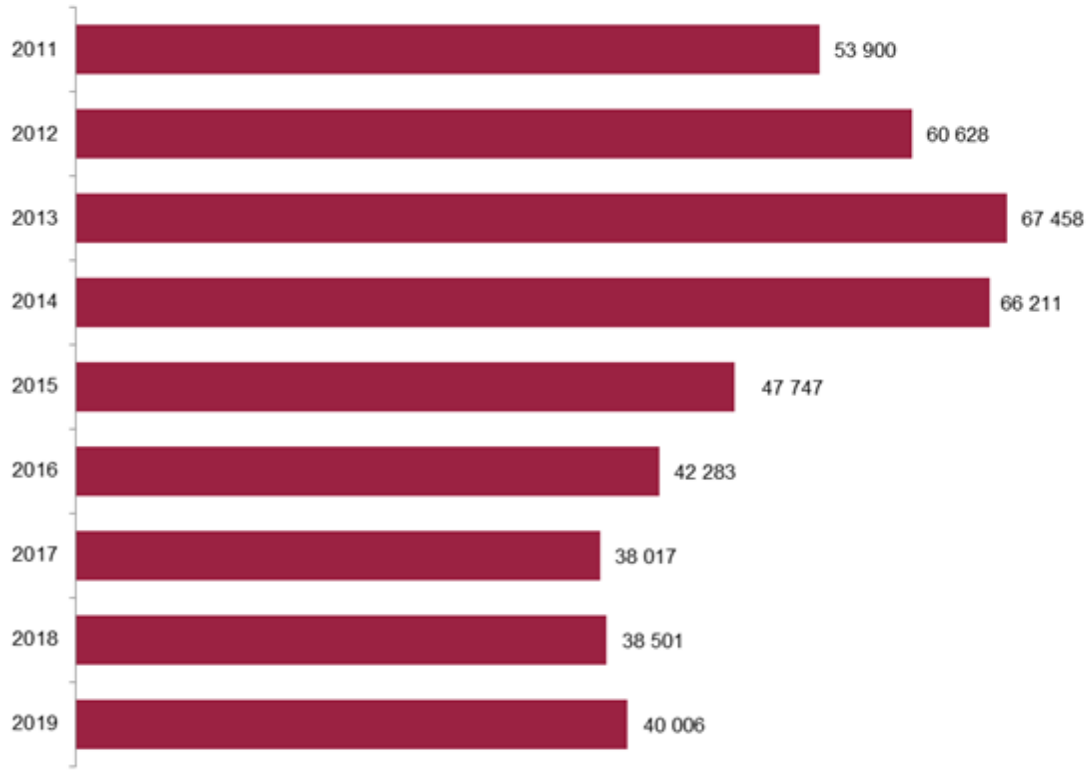

Počet **osob, proti nimž bylo trestní stíhání zastaveno,** se v roce 2019 nepatrně snížil na **4 123** osoby (oproti 4 153 osobám v roce 2018). Při relativním srovnání ve vztahu k celkovému počtu stíhaných osob se uvedený ukazatel v roce 2019 stejně jako v roce 2018 zvýšil (činil **11,05 %,** oproti 10,88 % v roce 2018). Pokud by tedy byl zohledněn výlučně ukazatel **osob, proti kterým bylo trestní stíhání zastaveno,** v roce 2019 pokračoval trend z předcházejících let, kdy rok 2015 byl jen výjimkou (1 231 osob v roce 2015, avšak jen 1 081 osob v roce 2014), v roce 2019 se jednalo o pouhých **791** osob, -**23** (v roce 2005 se jednalo ovšem o 3 622 osob); vývoj tohoto ukazatele od roku 2005 je patrný z *tab. II/1b).*

U **postoupených věcí** (podle počtu osob) došlo v roce 2019 k dalšímu poklesu (při velmi nízkých absolutních počtech) na **38** osob **(-6),** přičemž podíl těchto případů na celkovém počtu stíhaných osob zůstává nadále naprosto zanedbatelný (0,10 % v roce 2019, 0,11 % v roce 2018).

b) **Odklony** *(tab. II/1b, II/1c a III/8)*

Ve vyšetřování bylo **narovnáním** (§ 309 trestního řádu) vyřízeno jen zanedbatelné množství případů, ač byl tento počet přece jen vyšší, a to **87** osob, což je o **24** více než v roce 2018, stále jde o minimální absolutní počty, je to pouhých **0,23 %** z celkového počtu stíhaných osob. Ve zkráceném přípravném řízení bylo **narovnáním** vyřízeno již jen **21** osob (tj. o **5** osob méně než v roce 2018). Celkově bylo tedy v přípravném řízení skončeno řízení za použití narovnání vůči **108** osobám (+19 ve vztahu k roku 2018). V poměru ke všem osobám vyřízeným v přípravném řízení (oběma zmíněnými formami) to je **0,14 %.** Stále platí, že v existující podobě se narovnání využívá sporadicky, a nezmění-li se jeho úprava, zřejmě tomu tak zůstane i do budoucna (novela trestního řádu č. 193/2012 Sb., jež nabyla účinnosti dnem 1. 9. 2012, uvedený problém řešila jen částečně).

U **podmíněného zastavení trestního stíhání** (§ 307 trestního řádu) se ve vyšetřování projevil tentokrát pokles, byť zcela nepatrný. Podmíněné zastavení bylo v roce 2019 použito celkem u **3 245** osob, v roce 2018 u 3 276 osob. Celkově se uvedená forma odklonu podílela z **8,7 %** na vyřízení osob původně stíhaných ve vyšetřování (v roce 2018 činil tento podíl 8,58 %).

Ze seminářů k problematice odklonů, jež se uskutečnily již v roce 2018, mj. vyplynulo, že za zásadní bylo označeno především včasné zapojení Probační a mediační služby do řešení dané věci a náležitá úroveň komunikace státního zástupce a policejního orgánu. Poznatky o kvalitní součinnosti státních zastupitelství s Probační a mediační službou byly potvrzeny i v roce 2019.

Počet osob, u nichž bylo **podmíněně odloženo podání návrhu na potrestání** (obdobná forma odklonu ve zkráceném přípravném řízení), činil v roce 2019 celkem **2 243,** došlo k nárůstu o **1,8 %** (oproti rokům předcházejícím byl však zaznamenán pokles). Tento odklon se podílel na celkovém počtu osob řešených ve zkráceném přípravném řízení z **5,61 %** (rok předtím – 5,73 %). Celkový počet osob, ohledně nichž bylo využito této formy odklonu (jak ve standardním, tak i ve zkráceném přípravném řízení), činil v roce 2019 celkem **5 488** (v roce 2018 pak 5 479), jednalo se tedy o vzestup o **0,16 %** (v předcházejícím roce šlo také o vzestup, ale o 7,1 %).

Odklony tabulka II/1b, II/1c						
Rok	**Schváleno narovnání**	**Věc odložena za schválení narovnání**	**Celkem**	**Podmíněně zastaveno trestní stíhání**	**Podmíněně odloženo podání návrhu na potrestání**	**Celkem**
2011	143	20	163	3 692	2 124	5 816
2012	97	44	141	2 967	2 952	5 919
2013	62	55	117	2 362	3 299	5 661
2014	57	38	95	2 223	3 351	5 574
2015	82	28	110	2 851	2 553	5 404
2016	79	16	87	2 857	2 375	5 232
2017	51	11	62	2 964	2 153	5 117
2018	63	26	89	3 276	2 203	5 479
2019	**87**	**21**	**108**	**3 245**	**2 243**	**5 488**

Na výše zmiňovaném poměru rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání a rozhodnutí o podmíněném odložení podání návrhu na potrestání se do jisté míry projevuje dopad stanoviska trestního kolegia NS ze dne 25. 9. 2014, sp. zn. Tpjn 303/2014 (č. 52/2014 Sb. rozh. tr.), který vedl ke snížení počtu případů, v nichž bylo konáno zkrácené přípravné řízení a tím i okruh věcí, v nichž by bylo možno rozhodovat odklonem podle § 179g trestního řádu.

Tradičně nejvyšší počet odklonů (pokud jde o podmíněné zastavení trestního stíhání a podmíněné odložení podání návrhu na potrestání) vykázaly Jihomoravský kraj (**1 208** osob, -106 oproti roku 2018, tj. **10,92 %** ze všech stíhaných osob včetně zkráceného přípravného řízení), a Severomoravský kraj (**1 139** osob, +48, **7,59 %**), a až pak následovaly hlavní město Praha (**832** osob, +109, **8,47 %**), Severočeský kraj (**635** osob, -50, **5,35 %**), Středočeský kraj (**524** osob, -10, **6,16 %**), Východočeský kraj (**496** osob, +13, **6,94 %**), Západočeský kraj (**365** osob, -3, **5,35 %**) a Jihočeský kraj (287 osob, +7, **5,73 %**).

Určité zvýšení počtu případů, v nichž státní zástupce rozhodl podle § 307 nebo podle § 179g trestního řádu, byť v roce 2019 se jedná o nárůst velmi nízký, mohlo být opětovně ovlivněno cyklem seminářů pořádaných z iniciativy NS a NSZ Justiční akademií v roce 2018 pro policejní orgány, státní zástupce a soudce.

MSZ PHA **MSZ v Praze** při výkonu dohledu nad postupem obvodních státních zastupitelství zaznamenalo některé případy nekonzistentního přístupu spočívajícího v uplatnění odklonu až v řízení před soudem. Je ale zřejmé, že pokud nebyly shledány podmínky pro odklon v přípravném řízení, musí být v řízení před soudem shledány dostatečně silné (nové) důvody pro akceptování odklonu v této fázi řízení (dodatečná úhrada způsobené škody, doznání apod.). Důvodem pro odmítnutí odklonu zásadně nejsou pochybnosti o závěru o naplnění znaků příslušné skutkové podstaty. Závažnost konkrétního jednání lze již v přípravném řízení zohlednit aplikací § 307 odst. 2 písm. a), b) trestního řádu, jsou-li splněny podmínky pro jeho aplikaci.

Návrhy na schválení dohody o vině a trestu byly v roce 2019 aplikovány ve vztahu k **160** fyzickým osobám. Uvedený institut byl využit ohledně **10** právnických osob. U **154** osob se tak stalo ve vyšetřování a ve vztahu k **6** osobám ve zkráceném přípravném řízení. (Podrobněji viz *tab. II/1b, II/1c, II/1e, výkaz II/1g, grafy II/1i a II/1j, tabulky II/2, II/3, II/4f, II/10*.)

Rok	Návrhy na schválení dohody o vině a trestu ve vyšetřování	Návrhy na schválení dohody o vině a trestu ve zkráceném přípravném řízení	Návrhy na schválení dohody o vině a trestu celkem
2012	24	5	29
2013	103	15	118
2014	79	7	86
2015	107	6	113
2016	89	6	95
2017	110	6	116
2018	**135**	**4**	**139**
2019	**154**	**6**	**160**

Nadále je tedy evidováno minimum trestních věcí, v nichž byl tento institut aplikován, přičemž dojde-li k nárůstu statisticky vykazované aplikace příslušného zákonného ustanovení, jedná se o nárůst vyčíslitelný toliko v jednotkách. Nedaří se zjevně naplnit očekávání, aby dohoda o vině a trestu byla nápomocna tomu, že by nebylo nutno dokazovat skutkově rozsáhlejší nebo právně komplikovanější trestní věci. Příčiny uvedeného jevu jsou stále totožné. Jsou jimi administrativní a časová náročnost, negativní postoj samotných obviněných, i to, že je tu stanoven důvod nutné obhajoby. V případě méně závažných trestných činů je mnohem více využíván institut podmíněného zastavení trestního stíhání nebo podmíněného odložení podání návrhu na potrestání.

Při výraznějším zjednodušení podmínek pro aplikaci tohoto institutu a odstranění administrativních formalit by k jednání o dohodě o vině a trestu mohlo docházet také v řízení před soudem po vyjádření poškozeného k uplatněnému nároku na náhradu škody. Jako efektivnější se jeví možnost uzavřít dohodu o vině a trestu přímo v řízení před soudem, kdy o takový postup může obhajoba projevit s ohledem na vývoj procesní situace zájem spíše než v přípravném řízení. Taková možnost je administrativně méně náročná, hospodárnější a rychlejší oproti stejnému postupu v přípravném řízení či v rámci předběžného projednání obžaloby podle § 187 odst. 4 trestního řádu.

KSZ PHA **KSZ v Praze** navrhuje stanovit „dohadovací“ řízení o vině a trestu jako pravidlo ve věcech, v nichž byla podána obžaloba nebo návrh na potrestání, o nichž by bylo konáno hlavní líčení s tím, že na počátku hlavního líčení by byl po přednesení obžaloby a vyjádření poškozeného prostor pro to, aby byl – v závislosti na povaze trestní věci a splnění podmínek pro zjednodušené vyřízení případu – vyzván obžalovaný k prohlášení viny a v kladném případě bylo za účasti procesních stran jednáno a rozhodováno o konkrétním trestu navrženém obžalobou, a to na základě podkladů z přípravného řízení trestního, aniž by bylo nezbytně konáno standardní dokazování.

Při sjednávání dohody o vině a trestu i u méně závažné trestné činnosti musí mít obviněný obhájce a značná administrativní náročnost postupu při sjednání dohod o vině a trestu má potom negativní vliv na délku přípravného řízení. Právní úprava uzavírání dohody o vině a trestu ovšem nepřináší ulehčení ani soudům, neboť soud musí k návrhu státního zástupce na schválení dohody

o vině a trestu nařídit veřejné zasedání. Státní zástupci vycházejí z toho, že uzavírání dohody o vině a trestu nemůže být samoúčelné, ale má být využíváno jen tam, kde to bude mít svůj nezastupitelný přínos i pro orgány činné v trestním řízení, resp. pro věc samotnou (např. výrazné zkrácení řízení, obstarání klíčového důkazu, bez kterého by mohla nastat důkazní nouze atd.).

NSZ tento institut nadále považuje za významný doplněk odklonů, který by mohl podstatnou měrou zjednodušit a zrychlit řízení v případech vstřícného a sebekritického postoje obviněného a tam, kde společenský zájem na rychlém ukončení trestního řízení převažuje nad uplatněním represivní složky trestu, pochopitelně i s přihlédnutím k oprávněným zájmům poškozeného.

Dne 7. 12. 2018 bylo mezi Nejvyšším státním zastupitelstvím a Českou advokátní komorou podepsáno Memorandum o součinnosti, které stanovuje zásady vzájemné komunikace mezi státními zástupci a obhájci v průběhu trestního řízení při jednání o odklonech anebo dohodě o vině a trestu. Tento dokument má usnadnit úroveň komunikace mezi hlavními aktéry trestního procesu a přispět tak ke zrychlení a zefektivnění řízení. Předmětná dohoda byla počátkem roku 2020 vyhodnocena, a byť byla k dispozici jen omezená data, bylo možno konstatovat, že memorandum otevřelo větší vyjednávací prostor pro státní zástupce a obhájce a v roce 2020 (jakož i v dalších letech) se jeví účelným zvyšovat (a udržovat) povědomí zúčastněných stran o jeho existenci a tím docílit i jeho širšího využívání v praxi. Vhodným se rovněž zdá být shromažďování příkladů dobré a špatné praxe jak ze strany státních zástupců, tak obhájců, a jejich následné společné vyhodnocení. Dopady uzavřeného memoranda se však zatím bohužel zásadně do praxe neprojevily.

51,75 %
osob řešeno ve zkráceném přípravném řízení

5 488
uskutečněných odklonů v trestním řízení

160
uzavřených dohod o vině a trestu

c) **Trestní odpovědnost právnických osob** *(přehledy o stíhaných, podezřelých, obžalovaných a obviněných právnických osobách podle paragrafů II/1e, přehledy o vyřízených věcech a stíhaných a podezřelých právnických osobách podle státních zastupitelství a o celkovém počtu stíhaných právnických osob v letech 2012 – 2019 II/1f).*

V roce 2019 bylo v oddílu „Přípravné řízení“ v rejstřících ZN, KZN a VZN evidováno celkem **1 254** věcí týkajících se důvodného podezření ze spáchání některého trestného činu uvedeného ve výčtu v § 7 zákona o TOPO právnickou osobou (v roce 2018 jich bylo 1 013).

Tato zpráva nově vychází z odlišného způsobu vykazování, než tomu bylo v předchozích zprávách o činnosti. Tato skutečnost vyplývala z opožděného zavedení příslušných statistických listů trestních pro právnické osoby Ministerstvem spravedlnosti až v roce 2014, nyní se již plně vychází ze statistických sestav.

Vývoj trestních řízení právnických osob

Rok	Stíháno	Obžalováno	Zkrácené přípravné řízení	Návrh na potrestání	Návrh na schválení dohody o vině a trestu	Podmíněné zastavení trestního stíhání a podmíněné odložení podání návrhu
2012	20	4	0	0	0	0
2013	42	15	5	5	0	4
2014	88	81	39	35	4	5
2015	224	209	8	6	1	6
2016	239	213	6	6	1	9
2017	242	210	2	2	1	16
2018	291	258	5	2	4	20
2019	366	311	5	4	10	20

Struktura trestné činnosti právnických osob byla i v roce 2019 velmi různorodá. Podrobnější informace ohledně skutkových podstat trestných činů, pro něž bylo trestní stíhání vedeno, popřípadě byla podána obžaloba, a to zvláště po novele provedené s účinností od 1. 12. 2016 zákonem č. 183/2016 Sb., kdy byl výrazně rozšířen výčet trestných činů, pro něž lze právnické osoby postihovat, vyplývají z *přehledů II/1e.*

Vzhledem k nerovnoměrnému rozložení počtu stíhaných osob mezi obvody působnosti jednotlivých krajských státních zastupitelství, jakož i k dalším aplikačním problémům, se dne 7. 2. 2019 na NSZ uskutečnila porada s náměstky vrchních a krajských státních zastupitelství. Účastníci porady projednali aktuální otázky aplikace zákona o TOPO a přijali konkrétní opatření, jež by měla vést k podstatnému zkvalitnění postupu státních zástupců v dané oblasti (sjednocení postihu právnických osob, postih tzv. prázdných schránek, dokonalejší popisy skutků v obžalobách apod.).

Tematice trestní odpovědnosti právnických osob se věnovala **Zvláštní zpráva o poznatcích z aplikace § 8 odst. 5 a dalších ustanovení zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění zákona č. 183/2016 Sb.** ze dne 7. 5. 2019 sp. zn. 4 NZN 604/2018. V této zvláštní zprávě jsou zmíněny i poznatky k aplikaci § 8 odst. 5 zákona o TOPO, ve znění citované novely.

Negativně jsou hodnoceny případy, kdy jsou orgány činné v trestním řízení nuceny zabývat se existencí či neexistencí skutečností vztahujících se k § 8 odst. 5 zákona o TOPO, pokud se podezřelá právnická osoba rozhodne nespolupracovat s orgány činnými v trestním řízení. V takových případech je velmi problematické ex offo prokázat, zda právnická osoba vynaložila veškeré úsilí, které na ní bylo možno spravedlivě požadovat, aby spáchání činu příslušnými fyzickými osobami zabránila. V těchto případech však nemůže důkazní břemeno spočívat na právnické osobě, to vylučuje koncepce, na níž spočívá české trestní právo procesní.

Pokud jde o nové poznatky, **MSZ v Praze** poukázalo na praktické problémy s aplikací zákona o TOPO, jestliže uvedlo, že ani po mnoha letech od účinnosti zákona nejsou judikatorně jasně vymezena základní pravidla trestního procesu ve věcech právnických osob. Konkrétně dosud nejsou zcela vyjasněna oprávnění jednat za obviněnou obchodní společnost v tom smyslu, ve kterém okamžiku a v jakém rozsahu za obviněnou právnickou osobu jedná obviněný jednatel, zmocněnec, opatrovník atd. Nyní se praxe musí vypořádat s poměrně zásadním problémem, a to s názorem Ústavního soudu, vyjádřeným v usnesení ze dne 21. ledna 2020, sp. zn. IV. ÚS 3139/19, který zpochybňuje legálnost dosavadních postupů v rámci stíhání právnických osob, byť tyto dosavadní postupy byly v souladu s dosavadní judikaturou NS i Ústavního soudu. Ani po 8 letech účinnosti

zákona o TOPO není aplikace tohoto zákona snadná a jednoznačná, což v oblasti trestání právnických osob přispívá k velmi malé právní jistotě.

Pozitivně je hodnocena snaha NSZ pomoci při řešení aplikačních problémů, protože i výše uváděná zvláštní zpráva není jen sumarizací poznatků o problémech vyskytujících se v trestních řízeních vedených proti právnickým osobám, ale v řadě ohledů obsahuje i argumentačně podložené názory na jejich řešení. Velmi kladně je posuzována i **metodická příručka k zákonu o TOPO** vypracovaná odborem trestního řízení NSZ sp. zn. 7 SE 126/2019, která byla publikována na extranetu a je průběžně aktualizována. Přínosem pro státní zástupce nižších stupňů, kteří zpracovávají tuto agendu, jsou nepochybně i tzv. „malá stanoviska“ analytického a legislativního odboru NSZ, která jsou přístupná na extranetu (viz např. sp. zn. 1 SL 705/2016, 1 SL 710/2016 a 1 SL 748/2017) a v neposlední řadě například i metodický návod NSZ ze dne 14. 8. 2018 sp. zn. 1 SL 741/2017 („Aplikace § 8 odst. 5 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob – aktualizovaný průvodce právní úpravou pro státní zástupce“).

KSZ HRK

KSZ v Hradci Králové konstatuje, že v roce 2019 byla problematice trestní odpovědnosti právnických osob věnována zvýšená pozornost. Vedení krajského státního zastupitelství přijalo odpovídající opatření, a to jak vůči státním zástupcům v jeho obvodu působnosti, tak cestou služebních funkcionářů Policie ČR vůči policejním orgánům Služby kriminální policie a vyšetřování Policie ČR. V závislosti na zjištěných poznatcích bylo stanoveno, aby státní zástupci při výkonu svých dozorových oprávnění v případě nedůsledného vyvození trestní odpovědnosti policejními orgány svými pokyny bezprostředně po vydání záznamu o zahájení úkonů trestního řízení zajistili, aby od samého počátku trestního řízení byla trestní odpovědnost právnických osob, stejně jako fyzických osob, předmětem prověřování s výjimkou těch případů, kdy trestní odpovědnost právnické osoby nepřichází v úvahu, což musí být z dozorového spisu patrné.

d) Nové jevy v kriminalitě

8 417

případů kybernetické kriminality

Trendy v oblasti **kybernetické kriminality,** zaznamenané v minulých letech, lze označit za pokračující, stejně jako i nárůst této trestné činnosti (v roce 2019 bylo ze strany Policie ČR vykázáno celkem **8 417** případů, což je o 23,5 % více než v minulém roce, v roce 2018 – 6 815 skutků), který může být statisticky způsoben i nárůstem její identifikace ze strany orgánů činných v trestním řízení. Nadále přetrvává již dříve popsaná latence tohoto druhu kriminality a nízké právní vědomí veřejnosti v kombinaci s poměrně omezenými schopnostmi rozpoznat, předcházet a bránit se útokům využívajícím informační technologie.

Za zřetelně nejvýznamnější nejen pro oblast kybernetické kriminality lze považovat nález Ústavního soudu ČR ze dne 14. května 2019, sp. zn. Pl. ÚS 45/17 **(č. 161/2019 Sb.),** ve věci návrhu na zrušení § 97 odst. 3 a 4 zákona č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o elektronických komunikacích), ve znění pozdějších předpisů, § 88a trestního řádu, § 68 odst. 2 a § 71 písm. a) zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, a vyhlášky č. 357/2012 Sb., o uchovávání, předávání a likvidaci provozních a lokalizačních údajů.

Napadená právní úprava se podle Ústavního soudu evropskému standardu nevymyká. Stejně jako technologie se vyvíjí i forma páchání trestné činnosti, stále častěji vznikají po pachatelích pouze elektronické stopy, vyšetřovací metody minulých let proto nelze srovnávat. Současná úprava tzv. data retention naplňuje požadavky kladené citovanou dřívější judikaturou Ústavního soudu a lze ji aplikovat ústavně konformním způsobem, tedy tak, aby byla maximálně šetřena práva jednotlivců, garantovaná články 10 a 13 Listiny základních práv a svobod.

V podmínkách dnešní informační společnosti, v níž běžný jednotlivec využívá služeb elektronické komunikace takřka na každém kroku a dobrovolně přijímá, že se o něm ukládají kvanta dat, bylo by nemoudré tolerovat stav, v němž by poskytovatelé služeb údaji uživatelů disponovali, a státní aparát (v odůvodněných případech) nikoli. Plošné uchovávání provozních a lokalizačních

údajů představuje snahu státu „neztratit v době informační společnosti krok“ a mít v rukou efektivní nástroje k plnění svých úkolů – zde zejména v oblasti bezpečnosti státu a jeho obyvatel. Principiálně proto z pohledu Ústavního soudu nelze data retention zavrhovat.

V návaznosti na rozhodnutí Ústavního soudu je nutno zopakovat, že i po několika letech není stále jednotně vyřešena pojmová otázka provozních a lokalizačních údajů, které požívají zvláštní ochrany v podobě postupu uvedeného v § 88a trestního řádu.

Z pozitivně právního hlediska nejbližší právní definici takových údajů obsahuje § 97 odst. 3 a 4 zákona č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích, ve znění pozdějších předpisů, a navazující vyhláška Ministerstva průmyslu a obchodu a Ministerstva vnitra č. 357/2012 Sb., o uchovávání, předávání a likvidaci provozních a lokalizačních údajů. Citovaná vyhláška zahrnuje celý výčet údajů, například vztah mezi telefonním číslem a identifikátorem mobilního zařízení IMEI, do rozsahu uchovávaných provozních a lokalizačních údajů, tedy údajů ve smyslu § 97 odst. 3 zákona o elektronických komunikacích, které má příslušný poskytovatel, na něhož tento zákon dopadá, povinnost uchovávat. Trestní řád pak v § 88a stanoví zvláštní způsob přístupu k takto uchovávaným údajům, což díky přísnějším procesním pravidlům představuje i posílení jejich ochrany.

Otázkou je, zda je nutno se daného postupu držet u všech údajů, které vyjmenovává citovaná vyhláška, což by dávalo Ministerstvu průmyslu a obchodu spolu s Ministerstvem vnitra značný vliv na postup orgánů činných v trestním řízení, nebo zda je zapotřebí další úvaha v podobě vyhodnocení míry zásahu do práva na soukromí, například optikou ve dřívějších zprávách uvedeného případu Breyer. Takový postup by mohl být slučitelný i se stanoviskem NS uvedeným v usnesení ze dne 18. 1. 2017 sp. zn. 7 Tdo 1768/2016, ve kterém se NS snažil mezi povinně uchovávanými údaji rozlišit mezi údaji vztahujícími se k osobě uživatele a k mobilnímu zařízení jako k věci. Jinými slovy, bylo by vhodné rozlišovat mezi údaji vedoucími k identifikaci konkrétního uživatele, jeho zvycích, pohybu apod., a mezi údaji, které takovou identifikaci neumožňují. Roztříštěná interpretace na úrovni celé soustavy státního zastupitelství se odvíjí od rozdílné interpretace těchto pojmů soudy a vzhledem k tomu, že trestní řád nebyl v tomto ohledu novelizován tak, aby k interpretaci poskytl alespoň určité pravidlo (například ve světle uvedené judikatury), lze očekávat, že uvedená interpretační nejednotnost bude přetrvávat.

Světlo do uvedené problematiky má vnést Směrnice (EU) 2018/1972 o Evropském kodexu pro elektronické komunikace, podle které bude nově definice služby elektronické komunikace zahrnovat mimo jiné i „interpersonální komunikační službu“, tedy službu za úplatu umožňující přímou interaktivní výměnu informací mezi dvěma a více lidmi, kdy tyto osoby, které komunikaci zahajují nebo se jí účastní, určují jejího příjemce.

Až v rámci této kategorie má dále dojít k rozlišení na služby založené na číslech (klasické telefonické spojení a zasílání SMS zpráv prostřednictvím telefonních čísel přidělených operátory) a na služby nezávislé na číslech, kam se řadí i tzv. OTT služby využívající ke zprostředkování komunikace internetový protokol. Uvedená směrnice má být implementována do prosince 2020.

K dlouhodobě diskutované problematice relevance fyzického umístění dat je nutno zmínit rozhodnutí Nejvyššího soudu Norska ze dne 28. 3. 2019, sp. zn. HR-2019-610-A, pokud se jednalo o případ č. 19-010640STR-HRET ve věci Tidal Music AS proti státnímu zastupitelství, ve kterém se soud zabýval zákonností nařízení domovní prohlídky v prostorách právnické osoby, v jejímž rámci bylo provedeno také „stažení“ dat ze vzdálených úložišť, která se fyzicky nacházejí mimo norské území. Soud shledal postup orgánů činných v trestním řízení za zákonný a uvedl, že užití donucujícího procesního opatření (domovní prohlídky) započalo na norské půdě, relevantní data byla získána opatřením směřujícím proti norské společnosti se sídlem v Norsku. Rozhodnutí o opatření bylo vydáno norským soudem při zachování obecně platných zákonných záruk. Prohlídkou (vzdáleného úložiště) byl získán přístup pouze k datům, která zde uchovávala dotčená společnost, která tato data mohla volně stahovat z úložiště umístěného v zahraničí. Data na zahraničním serveru byla zachována a nebyla nijak pozměněna. Norský soud také uvedl, že nenašel žádné ustanovení v právním řádu Norska, ani v mezinárodních úmluvách, které by provedení takového úkonu zakazovalo a neshledává jeho provedením narušení jurisdikce a státní suverenity jiného státu.

Incidenty v oblasti kybernetické bezpečnosti pouze potvrzují to, co bylo uvedeno ve zprávách z předešlých let, tedy, že je pouze otázkou času, kdy také na území České republiky dojde k úspěšným kybernetickým útokům na významné nebo citlivé cíle.

Jako příklad lze uvést kybernetický útok ze dne 20. 12. 2019 na zařízení společnosti OKD, který vedl k přerušení těžby ve všech dolech uvedené společnosti na Karvinsku, Předmětem trestního prověřování se stal také kybernetický útok na vnější síť Ministerstva zahraničních věcí v červnu 2019.

V trestní věci vedené na **OSZ v Benešově** pro podezření ze spáchání zločinu neoprávněného přístupu k počítačovému systému a nosiči informací podle § 230 odst. 2 písm. b), odst. 3 písm. a), odst. 4 písm. e), odst. 5 trestního zákoníku se neznámý pachatel dopustil jednání spočívajícího v tom, že v nočních hodinách 11. 12. 2019 překonal bezpečnostní opatření a získal přístup k počítačové síti „serveru“ nemocnice v Benešově, tuto síť následně zašifroval virem, čímž učinil tuto síť neupotřebitelnou a nemocnice nemohla v běžném režimu provádět veškerou činnost, včetně lékařských výkonů a s tím spojeným zpracováním osobních dat. V rámci prověřování bylo analýzou zájmových IP adres zjištěno, že jsou rozmístěny po celém světě, vlastníky jsou hostingové společnosti, a pachatelem užitý ransomware je ve světě používán již od roku 2014 a k šíření využívá IP adresy svých předchozích obětí. Přestože nedošlo k přímému ohrožení konkrétních pacientů a nebyl ani zaznamenán pokus o vydírání, ztráty nemocnice v důsledku vyřazení počítačového systému byly vyčísleny na cca 3.000.000,- Kč denně.

V trestní věci **OSZ v Kolíně** bylo vedeno trestní řízení pro podezření ze spáchání přečinu vydírání podle § 175 odst. 1 trestního zákoníku a zločinu neoprávněného přístupu k počítačovému systému a nosiči informací podle § 230 odst. 2 písm. b), odst. 3 písm. a) trestního zákoníku, jehož se dopustil neznámý pachatel tím, že v březnu 2019 neoprávněně pronikl do počítačového systému firemních serverů podnikatelské právnické osoby, kde nainstaloval škodlivý software typu ransomware Matrix MDEN, jehož prostřednictvím zašifroval data na serverech předmětné společnosti, čímž je učinil neupotřebitelnými, a zároveň v počítačovém systému zanechal zprávu, ve které požadoval za odšifrování a obnovení dat konkrétní částku ve virtuální měně bitcoin.

Podle Národního úřadu pro kybernetickou a informační bezpečnost (NÚKIB) byl tento incident útokem cizí státní moci. Podle NÚKIB a podle společnosti Kaspersky Lab bylo za první tři měsíce roku 2019 v porovnání s předchozím čtvrtletím zachyceno o 84 % více DDoS útoků než v předchozím období. Výrazně se také navýšila jejich délka. Průměrná doba trvání, která byla více než hodinu, se zdvojnásobila. Rostoucí čísla naznačují, že je o DDoS útoky v kyberzločinecké komunitě stále větší zájem, a to i přes to, že mezinárodní policejní koalice na jaře 2018 zavřela největší tržiště webstresser.org, kde bylo možné DDoS koupit jako službu.

Pokud jde o kybernetickou a informatickou kriminalitu, přetrvávají dříve popsané fenomény, jako je zneužívání kryptoměn k praní špinavých peněz, podvodům a daňovým únikům, zneužívání anonymity sítě (především sítě TOR) k obchodu s nelegálním obsahem všeho druhu, krádeže osobních a platebních údajů a jejich prodej či zneužití, v neposlední řadě v anonymním kriminálním prostředí na sítích přetrvává fenomén nabídky zločinu jako služby.

KSZ v Praze konstatuje, že také v roce 2019 byl evidován postupný nárůst počtu případů páchání trestné činnosti s využitím výpočetní techniky a elektronické komunikace s tím, že výpočetní technika a „virtuální“ prostor je prostředkem pro páchání trestné činnosti nejen v tradiční oblasti majetkové trestné činnosti (typicky viz podvody při provozování e-shopů, falešné zasílání elektronických faktur s výzvou k proplacení), ale i v oblasti mravnostní kriminality a kriminality páchané na dětech a v oblasti „předsudečných trestných činů“, tj. trestných činů spáchaných z rasových, národnostních a jiných nenávistných pohnutek. Kromě nárůstu počtu případů trestné činnosti páchané prostřednictvím elektronické komunikace se potvrzuje, že zmíněný způsob páchání trestné činnosti je často charakteristický velkým množstvím útoků v jednotlivých případech – trestních věcech, což ve svých důsledcích znamená, že přestože je evidováno snižování počtu trestních věcí evidovaných na státním zastupitelství, v případě páchání trestné činnosti s využitím prostředků elektronické komunikace jsou i trestní věci s desítkami či stovkami útoků, tj. dílčích skutků, což zvyšuje jak obecně administrativní náročnost zpracování trestní věci, tak důkazní náročnost zpracování případu s ohledem na nutné používání technických prostředků k dokumentování trestné činnosti a zajištění důkazů. V roce 2019 byly kromě již dříve evidovaných forem páchání kybernetické kriminality zaznamenány závažnější případy kybernetických útoků spočívajících v napadení a vyřazení z provozu počítačových systémů poškozených subjektů, a to buď ve spojení s požadavkem na zaplacení úhrady za znovu zprovoznění systému nebo bez blíže označeného či projeveného motivu.

Podle **KSZ v Hradci Králové** objasnění sofistikovanějších případů podvodného jednání páchaného prostřednictvím sítě internet je komplikováno jednak erudicí pachatelů, kteří se dokáží v tomto prostředí dokonale pohybovat i utajovat svou identitu, využívat všech jeho možností, jednak velmi často také cizím prvkem (mnohdy se i v jediném případě jedná o několik cizích zemí) a je dán předpoklad, že tento typ trestné činnosti je skupinami pachatelů páchán v rámci celé Evropy (v ČR s využitím česky komunikujících osob pomocí e-mailů, SMS zpráv či telefonátů).

Pokud jde o věci přímo související s **trestnou činností páchanou prostřednictvím virtuální měny,** je možno zmínit následující.

Využití bitcoinu bylo zaznamenáno zatím pouze sporadicky, přičemž nejčastěji slouží k legalizaci výnosů z trestné činnosti (**OSZ v Chebu, OSZ v Tachově** a **OSZ v Semilech**), kdy modus operandi spočíval v zásadě v tom, že klienti nakupují zboží na internetu, peníze předem zasílají na k tomu zřízené účty bílých koní, kteří peníze přeposílají na paypallovou peněženku, kde se takto nelegálně získané peníze transformují na bitcoiny.

KSZ OVA

KSZ v Ostravě rovněž poukazuje na navyšování počtu věcí kybernetické trestné činnosti páchané zpravidla z ciziny. Jedná se o skutky, které spočívají v napadení a zablokování serverů podnikatelských subjektů či různých organizací virem a následných požadavcích na platbu prostřednictvím měny bitcoin. Takové případy jsou kvalifikovány jako trestný čin neoprávněného přístupu k počítačovému systému a nosiči informací podle § 230 trestního zákoníku i jako trestné činy vydírání podle § 175 trestního zákoníku.

OSZ v Liberci v této souvislosti uvádí poznatek ohledně nového způsobu podvodného jednání, a to zasílání podvržených e-mailových zpráv, které se navenek tváří jako pokyny nadřízeného pracovníka (manažera, ředitele) podřízenému k provedení platby s uvedenými platebními údaji (tzv. false CEO). V průběhu roku 2019 byl tento trend potvrzen.

OSZ v Mostě zaznamenalo případ tzv. „dipování“, kdy v internetové síti, typicky na facebooku, v různých uzavřených a utajených skupinách jsou provozovány hry, kdy provozovatel vystaví zboží či finanční hotovost jako výhru, následně vypíše počet losů k odebrání, tzv. dipů označených číselnou řadou, cenu jednoho dipu a způsob zaplacení za zakoupené dipy. Následně si finanční hotovost za dipy nechává provozovatel zasílat na bankovní účty své či často svých nezletilých dětí. Po odkupu všech dipů účastníky hry vylosuje výherce, kterému následně zašle výhru. Tato je kvalifikována jako trestný čin neoprávněného provozování hazardní hry podle § 252 trestního zákoníku.

Národní korespondent pro kybernetickou kriminalitu a práva k nehmotným statkům koordinuje činnost sítě specializovaných státních zástupců. Tato síť se poprvé sešla v listopadu 2017 v zařízení Ministerstva vnitra společně s vedoucími všech oddělení informační kriminality Policie ČR a s vedoucími pracovníky sekce kybernetické kriminality Národní centrály proti organizovanému zločinu. Členství specializovaných státních zástupců v neformální síti bylo ze strany jednotlivých krajských a vrchních státních zastupitelství opětovně potvrzeno.

Specialisté na kybernetickou kriminalitu se v září 2019 zúčastnili setkání se státními zástupci a policejními specialisty z Bavorska (Generalstaatsanwaltschaft Bamberg) a Saska (Generalstaatsanwaltschaft Dresden a LKA Cyber Dresden), setkání se účastnili také zástupci sekce kybernetické kriminality Národní centrály proti organizovanému zločinu. Setkání bylo zaměřeno především na výměnu zkušeností formou prezentace konkrétních případových studií a volně navazovalo na studijní návštěvu specializovaného státního zastupitelství v Bamberku v roce 2018.

Vzhledem k velkému zájmu z řad státních zástupců došlo k dohodě, že přístup k elektronickému portálu Národní centrály proti organizovanému zločinu, kde je k dispozici řada aktualizovaných informací, bude do budoucna umožněn všem státním zástupcům, kteří o něj požádají.

Velmi pozitivně lze hodnotit skutečnost, že se sítí státních zástupců byly diskutovány některé interní dokumenty či návrhy právních předpisů. Aktivitu této sítě však do budoucna nebude možno nechávat na aktivitě jednotlivých členů, neboť vzhledem k množství otázek, které tato problematika s sebou aktuálně přináší, bude při hledání řešení potřeba rozdělení konkrétních úkolů mezi členy sítě. Existence a činnost sítě prokázaly, že se velmi dobrých výsledků dá dosáhnout i neformální dohodou

vedoucích státních zástupců nebo flexibilní spoluprací členů sítě například s NCOZ, Masarykovou univerzitou nebo NÚKIB.

Nenávistné projevy na internetu jako stále ještě poměrně nová forma kriminality jsou zmíněny pod **písm. h)** níže.

e) **Vybrané hospodářské, majetkové a další trestné činy včetně trestných činů spojených s korupcí** *(tab. II/2, II/2a, II/2b a II/2c a II/10)*

Tato trestná činnost vykazuje stále tendenci ke stagnaci; vzestup počtu stíhaných i obžalovaných osob se projevil jen u některých trestných činů. V podrobnostech lze odkázat na *tab. II/2.*

Celkově (viz *tab. II/10*) bylo v roce 2019 stíháno (včetně vyřízení ve zkráceném přípravném řízení) pro trestný čin zpronevěry podle § 206 trestního zákoníku **1 437** osob, což znamená pokles o **15,72 %**. Vůbec nejpočetnějším byl v tomto ukazateli nadále trestný čin krádeže (§ 205 trestního zákoníku), pro který bylo stíháno a řešeno ve zkráceném přípravném řízení **16 168** osob, což představuje **20,91%** podíl na celkové kriminalitě v roce 2019. Pro trestný čin podvodu (§ 209 trestního zákoníku) bylo stíháno (a řešeno ve zkráceném přípravném řízení) celkem **3 513** (-389) osob, takže v součtu tyto tři majetkové trestné činy představují s **21 118** stíhanými (a ve zkráceném přípravném řízení řešenými) osobami **27,32%** podíl na celkové kriminalitě v roce 2019.

Pokud jde o **trestný čin zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby** (§ 240 trestního zákoníku), počet stíhaných osob se v roce 2019 oproti roku 2018 zvýšil (712 stíhaných, +92; nejvyšší absolutní počet od roku 2003).

Údaje policejní statistiky ukazují ovšem opačnou tendenci – **1 096** zjištěných skutků v roce 2019, 1 296 zjištěných skutků v roce 2018, 1 107 v roce 2017 a 1 043 v roce 2016.

KSZ BRN **KSZ v Brně** upozornilo na fakt, že v daňové trestné činnosti se stále častěji objevuje mezinárodní prvek, a to přímo v účasti zahraniční právnické osoby na daňovém podvodu nebo v podobě cizí státní příslušnosti formálního statutárního orgánu, na který byla právnická osoba po spáchání trestné činnosti převedena. Aktuálně jsou tak využíváni zejména občané Rumunska, Bulharska, Litvy. Tomuto napomáhá současná legislativa upravující převod obchodní korporace. V této souvislosti zmínilo věc vedenou u **MSZ v Brně,** kdy se jednalo o zkrácení daně z přidané hodnoty, kdy obviněný dodával do výrobních podniků a zemědělských družstev dělníky ukrajinské národnosti jako pracovní sílu. Za poskytnutí těchto pracovníků mu odběratelé platili, a to včetně daně z přidané hodnoty. Dodavateli těchto zaměstnanců pro konečné odběratele byli postupně společnosti, v nichž obviněný sice fakticky nefiguroval, ale prakticky je ovládal. Dále pak obviněný vytvořil fiktivní řetězce, kdy do účetnictví společností byly zahrnuty faktury od údajných dodavatelů „missing traderů“.

K daňové trestné činnosti lze dále konstatovat, že stále přetrvávají tzv. **karuselové podvody,** nicméně vlivem aktivity daňové správy a kontrolních hlášení není již tato trestná činnost na vzestupu.

V obvodu **KSZ v Brně** se nově u okresních státních zastupitelství z důvodu opatření přijatých v rámci daňových předpisů (kontrolní hlášení apod.) začaly objevovat i případy tzv. karuselových podvodů, které se sem s ohledem na výši způsobené škody přesouvají z věcné příslušnosti krajského státního zastupitelství, k čemuž dochází i na základě důslednější činnosti orgánů finanční správy a zavedení kontrolních hlášení, která kromě jiného umožňují překlenout i skutečnost, že dojde k údajné ztrátě účetnictví daňového subjektu. Trestná činnost je takto odhalována dříve, než dosáhne škody s výší zakládající věcnou příslušnost podle § 17 trestního řádu. V podmínkách kraje naopak

poměrně výrazně ubylo karuselových podvodů, jimiž byly (jako v minulosti) vylákávány nadměrné odpočty mnohdy i v řádech desítek milionů Kč.

KSZ v Ostravě vedle tzv. „tradičních“ forem páchání daňové trestné činnosti (především formou nedovolené výroby a prodeje tabáku či cigaret, dovozem zboží z jiného členského státu EU s následným prodejem na území ČR bez zaplacení příslušné daně a snižováním základu daně zaúčtováním fiktivních přijatých zdanitelných plnění) nově zaznamenalo případ zkrácení daně z přidané hodnoty a daně z příjmu právnických osob při maloobchodním prodeji alkoholických nápojů, kdy pachatelé v úmyslu zakrýt páchání daňové trestné činnosti zasáhli do systému elektronické evidence tržeb (EET) tak, že část nákupů běžnými spotřebiteli nebyla vůbec v systému EET evidována (obvinění dodávali softwarové služby a zajišťovali provoz celého pokladního a skladového systému obchodní společnosti, přičemž nechali prostřednictvím jiných obviněných osob upravit pokladní systémy dalších společností tak, aby tyto umožňovaly při uplatnění doposud neznámého algoritmu neodesílat správci daně do systému EET údaje o všech tržbách z uskutečněných prodejů zboží v rámci jednotlivých provozoven, zajistili zapínání či vypínání tak, aby docházelo k zatajování tržeb z uskutečněných prodejů zboží před správcem daně řádným neodesíláním údajů o tržbách z pokladních systémů společností do systému EET, čímž zkrátili daň z příjmu právnických osob a daň z přidané hodnoty o celkovou částku přesahující 12 milionů korun).

Problémem v hospodářských trestních věcech zůstává využívání offshore společností, v nichž figurují nastrčené osoby, tzv. nominee, přičemž s jurisdikcemi, kde sídlí tyto offshore společnosti, přetrvává fakticky neexistující mezinárodní justiční spolupráce. Toto se týká jak daňové kriminality, tak kriminality v oblasti insolvencí a finančních institucí (bank a družstevních záložen).

Pro bližší ilustraci v oblasti **zajišťování a odčerpávání výnosů z trestné činnosti** lze uvést přehled **„Zajištěné majetkové hodnoty v období od roku 2004 do současnosti“** ze Zprávy Policie ČR k problematice související se zajišťováním a dalším rozhodováním o zajištěném majetku v trestním řízení za rok 2019; *tab. II/2b, II/2c* a *II/2d* jsou v příloze.

V oblasti **vyhledávání, zajišťování a odčerpávání výnosů z trestné činnosti** pokračovala v roce 2019 osvědčená praxe účasti specializovaných státních zástupců, sdružených v neformální síti, na společných vzdělávacích akcích s policejními specialisty a metodiky. Celkově byly v roce 2019 policejními orgány a státními zástupci zajištěny majetkové hodnoty ve výši cca 5,3 mld. Kč, což odpovídá výsledkům z let 2015 a 2017. Odhalit často sofistikovaně ukryté nelegální zisky a výnosy z trestné činnosti pomáhá finanční šetření, které doprovází samotné trestní řízení. Zajištěný majetek se pak vrací poškozeným nebo propadá (event. se zabírá) na základě soudního rozhodnutí státu, který jej dále používá ve prospěch poškozených a obětí trestné činnosti (viz zákon č. 59/2017 Sb., o použití peněžních prostředků z majetkových trestních sankcí uložených v trestním řízení a o změně některých zákonů). Ze **Zprávy k problematice související se zajišťováním a dalším rozhodováním o zajištěném majetku v trestním řízení** vyplývá, že lze velmi pozitivně hodnotit spolupráci se státními zástupci při zajišťování majetku v trestním řízení, přičemž v některých případech samotní státní zástupci iniciují a realizují zajištění (na základě podkladů od policejního orgánu). Podpora dané problematiky ze strany **NSZ** (vznik a vedení neformální sítě státních zástupců na danou problematiku) je výrazná a zajišťování majetku je jednou z priorit nejvyššího státního zástupce.

190

osob vyšetřovaných pro korupční trestné činy

K **postihu korupce** lze uvést, že v roce 2019 se projevil trend spočívající (oproti předcházejícímu roku) v poklesu počtu osob stíhaných i obžalovaných prakticky u všech korupčních trestných činů (včetně osob, ohledně nichž bylo konáno zkrácené přípravné řízení, a byl na ně podán návrh na potrestání). Podrobnosti vyplývají především z *tab. č. II/2a.*

Meziroční srovnání období let 2018 a 2019 podává rovněž následující tabulka:

Trestný čin Trestní zákoník/ trestní zákon	2018				2019			
	Stíháno Sděleno podezření	Obžalován Návrh na potrestání. Dohoda o vině a trestu	Odklon (§ 307, § 309, § 179g)	Počet osob vyřízených v řízení před soudem (odsouzeno/ zproštěno)	Stíháno Sděleno podezření	Obžalováno Návrh na potrestání Dohoda o vině a trestu	Odklon (§ 307, § 309, § 179g)	Počet osob vyřízených v řízení před soudem (odsouzeno/ zproštěno)
§ 226 (§ 256b)	0	0	0	0/1	0	0	0	0/0
§ 256 (§128a)	47	44	2	6/14	26	21	1	27/11
§ 257 (§128b)	9	9	0	0	3	3	0	1/0
§ 258 (§ 128c)	2	2	0	0/1	1	1	0	2/0
§ 331 (§ 160)	117	50	67	21/7	81	24	53	15/4
§ 332 (§ 161)	94	92	1	53/5	72	70	0	50/8
§ 333 (§ 162)	0	0	0	4/2	7	6	1	1/0

Výrazný vzestup nastal zejména u trestného činu přijetí úplatku podle § 331 trestního zákoníku, ale i u trestného činu podplacení podle § 332 trestního zákoníku a trestného činu zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 256 trestního zákoníku.

Byl publikován „Index vnímání korupce 2019“ (sběr dat v letech 2018 a 2019), ve kterém si Česká republiky bohužel pohoršila o 6 míst na sdílenou 44. příčku spolu s Kostarikou, Gruzií a Lotyšskem. Transparency International uvedla, že letošní ztrátu odráží především pět dílčích indexů zachycujících náchylnost ke korupci a politizaci státní správy, zneužívání pravomocí a protikorupční robustnost vztahu státu a soukromých firem, kde se ČR výrazně propadla. Ve zbylých indexech ČR stagnuje.

Nejvyšší státní zástupce dne 7. 2. 2019 vystoupil na IV. právní konferenci Svazu měst a obcí v Seči s příspěvkem na téma „Analýza trestné činnosti volených funkcionářů územních samosprávných celků“. Přednesená prezentace se vztahovala k Analýze trestné činnosti volených funkcionářů územních samosprávných celků.

Ve dnech 24. 9. 2019, 17. 10. 2019 se v Praze, na Justiční akademii, a dne 7. 11. 2019 v Brně, v kanceláři Veřejné ochránkyně práv, uskutečnily semináře „Zastupitel v právu“ zaměřené na otázky působnosti a odpovědnosti orgánů územně samosprávných celků, odpovědnosti v rozhodovacích procesech územně samosprávných celků, základů trestní odpovědnosti ve veřejné správě a rovněž shora uvedené analýze kriminality volených zástupců územních samospráv.

V roce 2019 NSZ zpracovalo v návaznosti na Analýzu trestné činnosti volených funkcionářů územních samosprávných celků zpracovanou v roce 2018 (srov. zprávu o činnosti za rok 2018) **Analýzu zprošťujících rozsudků ve věcech trestné činnosti volených funkcionářů územních samosprávných celků.**

NSZ přistoupilo k provedení analýzy zprošťujících rozsudků ve věcech trestné činnosti volených funkcionářů územních samosprávných celků. Cílem analýzy bylo na povaze zprošťujících rozsudků odhalit kolizní otázky vznikající při dovozování trestní odpovědnosti volených funkcionářů územních samosprávných celků, které vyplývají z praxe soudů tam, kde státní zástupci neuspěli s podanými obžalobami. Znalost problémů z této oblasti umožňuje předcházet jejich existenci v budoucnu při řešení srovnatelných kauz ze strany orgánů činných v trestním řízení. Analýza pokrývá trestnou činnost související s výkonem funkce zastupitele, radního a starosty, resp. primátora a hejtmana, která byla v soustavě státního zastupitelství zaznamenána v letech 2013 až 2017 (údaje

posuzovány k datu 31. 12. 2017). V řízení před soudem se jednalo o 49 věcí do řízení před soudem po předcházejícím „filtru“ přípravného řízení, konaném pod dozorem státního zástupce. Do řízení před soudem se dostalo toliko 13,8 % skončených věcí. Zprošťující rozsudek se týkal 19 věcí, což představuje 38,8 % věcí skončených v řízení před soudem. Jestliže byla vzata v úvahu i částečná odsouzení ve věci, hodnota zproštění obžaloby činila 32,6 %. Současně je třeba uvést, že z 19 trestních věcí, kde došlo ke zproštění obžaloby, byl u 9 věcí vydán alespoň jeden odsuzující rozsudek, což činí 47,3 %.

Mezi důvody zproštění obžaloby převládal důvod uvedený v § 226 písm. b) trestního řádu, což znamená, že se sice před soudy podařilo prokázat podstatu skutků podle podaných obžalob, nicméně tyto skutky nenaplňovaly všechny znaky uvažovaných skutkových podstat trestných činů. Uvedený důvod byl aplikován v 84,2 % případů. Volení funkcionáři územních samosprávných celků nesou při výkonu svého mandátu v souvislosti s působením municipalit jistou dávku odpovědnosti. Jejich odpovědnost může nabývat řady podob, od politické přes etickou až po právní. Odpovědnost v systému trestního práva je ovládána především zásadou subsidiarity trestní represe, zásadou individuální odpovědnosti a zásadou odpovědnosti za zavinění. Hledání opodstatněnosti trestní odpovědnosti, nejen jak se může jevit z prvotního oznámení, se pak realizuje postupně v rámci trestního procesu. I pro něj platí přísně stanovená pravidla. Jsou na nich vybudovány instituty trestního řízení včetně principu presumpce neviny. K vyslovení viny nepostačuje přesvědčení o nerespektování nějaké normy, třebaže by převládl dojem ze spáchání něčeho nepatřičného. V trestním řízení musí být vina obžalovaného prokázána před soudem vždy bez rozumných pochybností.

Na základě vyhodnocení zprošťujících rozsudků ve věcech trestné činnosti volených funkcionářů územních samosprávných celků byla formulována doporučení pro soustavu státního zastupitelství.

VSZ OLC Pokud jde o trestné činy volených funkcionářů územních samosprávných celků a aktuální poznatky k jejich výskytu, **VSZ v Olomouci** zmiňuje zejména kauzu mimořádně závažnou a významnou. Jedná se o věc, v níž je dáno podezření z mimořádně rozsáhlého ovlivňování zadávacích řízení u veřejných zakázek zadavatele Statutárního města Brna, městské části Brno-střed a některých dalších podřízených „městských“ organizací a která svým charakterem a rozsahem (jak z hlediska délky doby, během níž mělo k trestné činnosti docházet, množství veřejných zakázek, které měly být zmanipulovány, počtu subjektů zapojených do podezřelých aktivit a hodnoty úplatků, které měly být v souvislosti s veřejnými zakázkami poskytnuty) ukazuje na to, že se jedná o podezření z tzv. systémové korupce a že došlo k absolutnímu selhání kontrolních mechanismů.

KSZ UNL **KSZ v Ústí nad Labem** upozorňuje na věc, kdy byly obviněny celkem 4 fyzické osoby a jedna právnická osoba v souvislosti s veřejnou zakázkou na pronájem radarů k měření rychlosti vozidel uvnitř města. V případě jedné osoby je skutek kvalifikován jako zločin porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže podle § 248 odst. 2, 4 písm. b) trestního zákoníku, v případě dvou osob fyzických a jedné právnické je kvalifikován jako zločin zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě dle § 256 odst. 1, 2 písm. c) trestního zákoníku, u jedné z těchto fyzických osob navíc podle § 256 odst. 1, 2 písm. c), odst. 4 trestního zákoníku, dále u jedné osoby fyzické a jedné osoby právnické jako zločin podplacení podle § 332 odst. 1, 2 písm. a), b) trestního zákoníku, u dvou fyzických osob potom jako zločin zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 odst. 1 písm. a), odst. 3 písm. a) trestního zákoníku. Jeden z obviněných se měl přitom dopustit uvedeného jednání v pozici starosty města, další pak v pozici místostarosty města. Vyšetřování je v samém počátku.

ObSZ pro Prahu 5 a **ObSZ pro Prahu 6** uvedla, že orgány činné v trestním řízení jsou nadále zneužívány jako „kontrolní orgán“ činnosti územních samosprávných celků. Jsou registrovány případy, že k podání trestního oznámení vyzývají i sami představitelé samospráv jako důkazu o své transparentnosti. Trestní oznámení poukazují zpravidla na údajně neefektivní postupy v hospodaření obce (městské části), avšak fakticky napadají samotnou podstatu politického rozhodnutí, nikoli ekonomickou stránku věci. Oznamovatelé této „trestné činnosti“ využívají dostupných opravných kontrolních prostředků v rámci státního zastupitelství, což znamená značnou časovou i administrativní zátěž.

f) **Vybrané trestné činy proti životu a zdraví, svobodě a lidské důstojnosti** *(tab. II/3, II/3a, II/3b, II/3c, II/3d, II/3e, II/3f, II/3g , II/3h, II/3i, II/3j, II/3k, II/10)*

Stav a úroveň stíhání **vybraných trestných činů proti životu, zdraví, svobodě a lidské důstojnosti** vyplývá z *tab. II/3.* Vývoj postihu **trestného činu vraždy** (§ 140 trestního zákoníku) zachycuje *tab. II/3a,* která zahrnuje rovněž počty odsouzených osob i skutky vykazované policejní statistikou, a to za období let 1994 až 2019. U trestného činu vraždy v roce 2019 došlo v souladu s trendem z let 2013 až 2015 a 2017 k výraznému poklesu počtů osob stíhaných i obžalovaných, přičemž za celé sledované období se jednalo o nejnižší absolutní hodnoty obou těchto ukazatelů.

Pokud jde o poznatky k **privilegovaným skutkovým podstatám zabití, popř. ublížení na zdraví z omluvitelné pohnutky**, pro trestný čin zabití podle § 141 trestního zákoníku byla v roce 2019 stíhána a obžalována vždy 1 osoba (-1). Pro trestný čin ublížení na zdraví z omluvitelné pohnutky podle § 146a trestního zákoníku bylo v roce 2018 stíháno **9** osob (-5), obžalováno jich bylo **8** (-6), zkrácené přípravné řízení bylo konáno proti **3** osobám (+2) a také na **3** osoby byl podán návrh na potrestání (+2).

U případů **loupeží** byl v roce 2019 zaznamenán mírný nárůst oproti předcházejícím letům (podrobnosti plynou z *tab. II/3*). Platí však i v tomto případě, že absolutní počty stíhaných i obžalovaných osob jsou stále druhé nejnižší od roku 1989.

U **těžkého ublížení na zdraví spáchaného úmyslnou formou zavinění** (§ 145 trestního zákoníku) došlo v roce 2019 opětovně k dalšímu, byť ne tak výraznému jako v předcházejícím roce, poklesu počtu stíhaných i obžalovaných osob na 557 (-30) a 549 (-18). Jedná se o nejnižší absolutní počty stíhaných i obžalovaných od roku 1990.

U **ublížení na zdraví spáchaného úmyslně** (§ 146 trestního zákoníku), kde je třeba vzít v úvahu i institut zkráceného přípravného řízení, bylo v roce 2019 vedeno trestní řízení proti **3 174** osobám (-172 oproti roku 2018).

518

případů

domácího násilí

Násilí, k němuž dochází ve společnosti mezi blízkými osobami, je jednou z nejrozšířenějších forem násilí. Z trestněprávního hlediska je **„domácí násilí“** v České republice upraveno v § 199 trestního zákoníku a ten jím rozumí týrání osoby blízké nebo jiné žijící s pachatelem ve společném obydlí. Souvisejícím trestným činem je i trestný čin týrání svěřené osoby podle § 198 trestního zákoníku. Nelze rovněž opomenout, že v souvislosti s domácím násilím přicházejí v úvahu i jiné trestné činy, spáchané zpravidla v souběhu (např. trestný čin znásilnění či trestné činy proti zdraví).

Podrobnosti ke stavu postihu trestné činnosti spojené s **domácím násilím** v roce 2019 plynou z *tabulek č. II/3b až II/3k.* Z těchto statistických údajů je především zřejmé, že v období let 2012 až 2019 se počet případů domácího násilí pohybuje mezi **500 až 660 věcmi;** v roce 2019 se jednalo o **518** případů. Nejčetnější jsou věci domácího násilí ve vztahu druh a družka, následují manželé, velmi častou obětí je i dítě žijící ve společné domácnosti.

V roce 2019 bylo pro trestný čin týrání osoby žijící ve společném obydlí (ve společně obývaném bytě nebo domě) podle § 199 trestního zákoníku stíháno

353 (-10) osob, ohledně **3** osob (+2) bylo konáno zkrácené přípravné řízení, celkem tedy jde o **356** osob (-8) stíhaných a ohledně nichž bylo konáno zkrácené přípravné řízení, což představuje podíl na celkovém počtu takových osob pro všechny trestné činy **0,46 %** (-0,01 %).

Problematice domácího násilí je věnována pozornost ze strany státního zastupitelství, a to jak v konkrétních postupech státního zastupitelství, tak i v nejrůznějších analytických materiálech, zprávách o činnosti státního zastupitelství a metodické činnosti odboru trestního řízení Nejvyššího státního zastupitelství. Tradičně je tato problematika diskutována i na pracovních poradách nejvyššího státního zástupce s nižšími stupni státního zastupitelství.

Z hlediska hmotněprávního činilo v praxi nadále největší aplikační problémy posuzování tzv. souběhu (konkurence) trestných činů týrání osoby žijící ve společném obydlí podle § 199 trestního zákoníku s některými dalšími trestnými činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti (nejčastěji znásilnění podle § 185 trestního zákoníku), trestných činů proti rodině a dětem (zejména týrání svěřené osoby podle § 198 trestního zákoníku, ohrožování výchovy dítěte podle § 201 trestního zákoníku) a trestných činů narušujících soužití lidí (např. nebezpečné vyhrožování podle § 353 trestního zákoníku).

Zásada „ne bis in idem“ – zákaz dvojího souzení a potrestání za týž čin (skutek) – ve smyslu článku 4 odst. 1 Protokolu č. 7 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod brání též trestnímu stíhání a odsouzení toho, proti němuž dřívější trestní stíhání o témže skutku meritorně skončilo pravomocným rozhodnutím státního zástupce o zastavení trestního stíhání, a toto rozhodnutí nebylo zrušeno. Právní mocí usnesení o zastavení trestního stíhání byla vytvořena překážka věci rozhodnuté ve smyslu § 11 odst. 1 písm. h) trestního řádu ve vztahu k dalšímu řízení o tomtéž skutku, právně kvalifikovaném jako zločin týrání osoby žijící ve společném obydlí podle § 199 odst. 1, 2 písm. d) trestního zákoníku, pro který státní zástupce na obviněného podal obžalobu.

K posuzování jednočinného souběhu (konkurence ideální) trestných činů týrání osoby žijící ve společném obydlí podle § 199 trestního zákoníku a týrání svěřené osoby podle § 198 trestního zákoníku, a to v situaci, pokud se pachatel dopouští ve stejném období tyranského jednání nejrůznějších typů a forem ve společném obydlí vůči své manželce (družce) a vůči jejímu nezletilému dítěti (dětem), se vztahuje usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2019 sp. zn. 5 Tdo 551/2019:

Jednání naplňující znak týrání, které pachatel směřuje vůči různým osobám jako hmotným předmětům útoku žijícím s ním ve společném obydlí ve smyslu § 199 trestního zákoníku, z nichž jen některé jsou současně svěřenou osobou ve smyslu § 198 trestního zákoníku, a to jak přímo (např. uzavřením v jediné místnosti, nebo naopak nevpuštěním do bytu, výhružkami a nadávkami), tak i nepřímo (např. napadání jedné osoby je současně příkořím činěným druhé), je jediným skutkem, který je v tomto zvláštním případě třeba posoudit jako jednočinný souběh trestného činu týrání svěřené osoby podle § 198 trestního zákoníku a trestného činu týrání osoby žijící ve společném obydlí podle § 199 trestního zákoníku, jenž je jinak obecně z důvodu speciality prvně uvedeného ustanovení vyloučen (jde-li o týrání téže osoby, jež je současně osobou svěřenou i žijící ve společném obydlí). Pokud je v trestním řízení o takovém skutku původně právně kvalifikovaném jako trestné činy podle § 198 i § 199 trestního zákoníku zjištěno, že znaky jedné z uvedených skutkových podstat nejsou naplněny, je při vyslovení viny třeba náležitě upravit popis skutku tak, aby byla vyjádřena právní kvalifikace toho trestného činu, jehož znaky byly shledány naplněnými, není však možno o takovém skutku rozhodnout i druhým zprošťujícím výrokem ohledně trestného činu, jehož znaky nebyly shledány (ty se jen tzv. vypustí a v odůvodnění se taková úprava popisu skutku i právní kvalifikace vysvětlí – viz k tomu obdobně rozhodnutí č. 11/2010 Sb. rozh. tr.).

Pozornost ve věcech domácího násilí, které jsou specifické jak z hlediska právního posouzení, tak z hlediska dokazování a formálně procesních postupů, se tedy konkrétně soustředí na důkazní prostředky, procesní problematiku, metodiku,

analytiku a legislativu, poznatky jsou rozebírány na vzdělávacích akcích pro soudce a státní zástupce.

Státní zástupci NSZ se dne 3. 12. 2019 zúčastnili v Praze „celorepublikového“ semináře pořádaného Generální inspekcí bezpečnostních sborů, určeného pro příslušníky Generální inspekce bezpečnostních sborů, a zaměřeného na problematiku dokazování trestně postižitelného domácího násilí. Materie přednášek byla zacílena na problematiku dokazování tzv. domácího násilí v přípravném řízení.

Ohledně **obchodování s lidmi,** a to popřípadě i za **účelem pracovního vykořisťování,** je třeba uvést, že počet stíhaných i obžalovaných osob pro trestný čin obchodování s lidmi (§ 168 trestního zákoníku) i v roce 2019 nepříliš výrazně vzrostl. Bylo zaznamenáno **21** osob stíhaných i obžalovaných (+3).

Problematika obchodování s lidmi nezaznamenala v roce 2019 ve srovnání s předchozím rokem žádné zásadní změny. Českou republiku lze i nadále považovat především za zemi cílovou a tranzitní, stále však také za zemi zdrojovou.

Ve vztahu ke zjištěným formám obchodování se v prostředí České republiky nadále jedná o obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování a pracovního vykořisťování. Pozornost je třeba věnovat případům, kdy dochází k propojení těchto forem, včetně nucených sňatků, resp. „sňatků s výhodou“, které představují nebezpečný trend vykořisťování obětí. Sňatky jsou organizovány zejména na území Velké Británie a Irska, kdy potencionální manželé pocházejí nejčastěji z Bangladéše, Afganistánu a Pákistánu (viz též vylákání žen do ciziny pod záminkou uzavření sňatku a problematika pobytu a pohybu osob třetích zemí ve státech EU). Opomenout nelze ani nucení obětí obchodování s lidmi k trestné činnosti a žebrání.

Dlouhodobě je pozornost věnována sexuálnímu a pracovnímu vykořisťování obětí obchodování s lidmi, obchodování s dospělými i dětmi za účelem nucení k páchání trestné činnosti a žebrání, vylákání žen do ciziny pod záminkou uzavření sňatku, včasné identifikaci obětí obchodování s lidmi a aplikaci principu *non-punishment* (srov. čl. 26 Úmluvy Rady Evropy o opatřeních proti obchodování s lidmi a čl. 8 Směrnice 2011/36/EU o prevenci obchodování s lidmi, boji proti němu a o ochraně obětí, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2002/629/SVV).

Druhá zpráva o pokroku dosaženém v oblasti boje proti obchodování s lidmi (2018) podle článku 20 směrnice 2011/36/EU o prevenci obchodování s lidmi, boji proti němu a o ochraně obětí uvádí, že obchodování s lidmi pro účely pohlavního vykořisťování je i nadále nejčastěji oznamovanou formou. Strmý nárůst je zaznamenán u počtu žen a dívek, které se v rámci obchodování dostávají do EU trasou přes centrální Středomoří. Oběti jsou vykořisťovány v sexuálním a zábavním průmyslu, což usnadňuje rychlý technologický rozvoj a využívání internetu pro inzertní služby a nábor obětí. Oznámené nové vzorce zahrnují pornografii, používání webových kamer k živému vysílání a pohlavní zneužívání dětí na dálku prostřednictvím živých přenosů.

Obchodování s lidmi pro účely pracovního vykořisťování se dotklo přibližně čtvrtiny (26 %) registrovaných obětí. Obchodování s lidmi pro účely pracovního vykořisťování postihuje především muže (80 % registrovaných obětí), jakkoli v některých oborech tvoří oběti pracovního vykořisťování převážně ženy (např. práce v domácnosti). Několik členských států uvedlo, že obchodování s lidmi pro účely pracovního vykořisťování je na vzestupu.

Státní zástupce **KSZ v Ústí nad Labem** podal u KS v Ústí nad Labem obžalobu na celkem pět obviněných osob pro trestnou činnost spočívající mj., stručně řečeno, v kořistění z otrocké práce osob dovážených za tímto účelem do Velké Británie. Obžaloba byla podávána jako výsledek přípravného řízení, pro jehož účely byl založen společný vyšetřovací tým českých a britských orgánů. V podané obžalobě byl vůdčí právní kvalifikací zločin obchodování s lidmi podle § 168 odst. 2 písm. e), odst. 3 písm. d), odst. 4 písm. a), b) trestního zákoníku. V dané věci byl dne 6. 11. 2019 vyhlášen rozsudek, jímž byli všichni obžalovaní uznáni vinnými zcela ve shodě s podanou obžalobou, pouze dvěma z nich, kteří se na trestné činnosti podíleli menší měrou, byly uloženy tresty odnětí svobody s podmíněným odkladem, přičemž zbylým obžalovaným byly uloženy nepodmíněné tresty odnětí svobody. Hlavnímu pachateli soud vyměřil trest odnětí svobody v trvání 18 let, čímž významně

překročil výměru trestu navrhovanou státním zástupcem v závěrečném návrhu. Přiměřenost uloženého trestu bude teprve následně podrobena přezkoumání státního zástupce poté, co bude doručeno písemné vyhotovení rozsudku.

V březnu 2019 se uskutečnila první hodnotící návštěva zástupců výboru v oblasti ochrany proti obchodování s lidmi GRETA v České republice (v rámci prvního hodnocení České republiky v naplňování Úmluvy o opatřeních proti obchodování s lidmi). Jednání se zástupci se zúčastnily národní korespondentka Jana Zezulová (NSZ) a členky týmu Dana Přibylová (KSZ v Českých Budějovicích) a Ingrid Záhorová-Nedbálková (NSZ). Dne 11. 2. 2020 Rada Evropy zveřejnila závěrečnou zprávu výboru GRETA z prvního hodnocení České republiky při naplňování Úmluvy o opatřeních proti obchodování. Zpráva pozitivně hodnotí, že Česká republika učinila řadu důležitých kroků v boji proti obchodování s lidmi. Na straně druhé však vyzývá české orgány, aby posílily identifikaci obětí obchodování s lidmi, zajistily účinný přístup obětí k odškodnění, zajistily dodržování ustanovení o netrestání obětí obchodování s lidmi za jejich zapojení do nezákonných činností v tom rozsahu, ve kterém k němu byly donuceny v souladu s článkem 26 Úmluvy o opatřeních proti obchodování s lidmi a v neposlední řadě posílit účinnost vyšetřování a stíhání s cílem zajistit přiměřené a odrazující tresty za trestné činy obchodování s lidmi u všech forem vykořisťování. Zpráva je publikována na Extranetu státního zastupitelství.

Dne 2. 12. 2019 byl v rámci semináře pořádaným Radou Evropy a Justiční akademií představen kurz programu Rady Evropy HELP o boji proti obchodování s lidmi. Kurz HELP se skládá z devíti modulů (např. identifikace obětí obchodování s lidmi, pomoc obětem, princip non-punishment). Kurzu HELP se účastní celkem 23 účastníků z řad soudců, státních zástupců (9) a justičních a právních čekatelů. Národním tutorem kurzu je státní zástupkyně NSZ a akademická pracovnice Justiční akademie.

g) **Trestné činy spáchané z rasových, národnostních a jiných nenávistných pohnutek** *(tab. II/5, II/5a)*

129

osob stíháno za nenávistné trestné činy

Tendence charakteristické pro vývoj **trestné činnosti spáchané z rasových, národnostních nebo jiných nenávistných pohnutek** vyplývají z *tab. II/5* a *II/5a.* V roce 2019 bylo celkem pro tyto trestné činy stíháno **129** osob (-15) a obžalováno (podán návrh na potrestání) **117** osob (-11). Oproti předcházejícímu roku tedy došlo k poklesu, nutno však vzít v úvahu, že v roce 2018 byl naopak zaznamenán nárůst, takže absolutní hodnoty stíhaných i obžalovaných osob se vrátily k trendům vývoje z předcházejících let.

Z údajů policejní statistiky plyne, že v roce 2019 bylo Policií ČR zjištěno **170** trestných činů s extremistickým podtextem. V meziročním srovnání došlo k nárůstu zjištěných extremistických činů o 9. Z těchto trestných činů bylo objasněno 56,5 %, tj. 96 trestných činů (v roce 2018 to bylo 59,8 %, tedy 107 trestných činů).

Ani pro rok 2019 nebyl charakteristický výraznější přeliv do kategorie zkráceného přípravného řízení (jak tomu bylo např. v roce 2013). Tehdy se nabízela úvaha, že trestné činy spáchané z rasových, národnostních a jiných nenávistných pohnutek jsou stále více vyřizovány v jednodušší formě řízení, kterou představuje zkrácené přípravné řízení, tak tomu ale dnes už zjevně není. V roce 2019 bylo konáno zkrácené přípravné řízení u **28** osob (-5) a na **27** osob (-6) byl podán návrh na potrestání.

Přesto, že v rámci evidované kriminality převažuje počet případů trestné činnosti z nenávistných pohnutek páchané prostřednictvím internetu a sociálních sítí, z hlediska společenské škodlivosti protiprávních jednání a jejich nebezpečnosti s dopadem na konkrétní oběti je nutno nadále považovat fyzické a verbální útoky

vedené pachatelem v přímém kontaktu s obětí, přičemž taková jednání byla evidována jednak pachateli pod vlivem alkoholu, jednak také ze strany dětí.

Nález Ústavního soudu ze dne 2. 4. 2019 sp. zn. III. ÚS 3439/17 se vztahoval k postavení poškozeného v trestním řízení vedeném pro trestný čin z nenávisti.

Ústavní soud v nálezu konstatoval, že obecný soud nemůže na základě pouze na začátku hlavního líčení známých (avšak neprokázaných) poznatků vyhodnocovat pravděpodobný úspěch osoby v adhezním řízení, nejde-li o věc zřejmou. Usnesení podle § 206 odst. 3 trestního řádu musí být naopak opřeno o nezpochybnitelné (tedy obvykle nesporné) skutkové anebo právní překážky připuštění poškozeného k hlavnímu líčení. V pochybnostech je třeba osobu uplatňující práva poškozeného k hlavnímu líčení připustit. Zvláštní povaha a proměnnost tzv. trestných činů z nenávisti ukládá soudům povinnost posoudit povahu každého z takových útoků i z perspektivy jeho potenciálních konkrétních obětí a prostředí (sociální sítě), ve kterém jsou páchány.

Stran aktivit státního zastupitelství v oblasti nenávistných trestných činů nutno zmínit v první řadě podepsání Memoranda o porozumění uzavřeného v březnu 2019 mezi NSZ, Justiční akademií a Úřadem pro demokratické instituce a lidská práva (ODIHR) při Organizaci pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE) o implementaci Programu školení pro státní zástupce ve věci trestných činů páchaných z nenávisti (Program PAHCT). Na základě tohoto memoranda se v červnu 2019 na půdě NSZ uskutečnilo setkání se zástupci ODIHR, v jehož rámci se diskutovalo především o podobě „manuálu“ pro implementaci Programu PAHCT a rámcové podobě samotných školení, která by měla být uspořádána v průběhu roku 2020, ale rozprava proběhla také ohledně specifik trestných činů z nenávisti páchaných v prostředí České republiky. Na daném setkání bylo dohodnuto i vytvoření Národní pracovní skupiny pro implementaci PAHCT, přičemž jako možní členové byly zvacím dopisem nejvyššího státního zástupce osloveny instituce jako Ústavní soud, NS, Kancelář veřejného ochránce práv, Ministerstvo spravedlnosti, Ministerstvo vnitra, Úřad vlády ČR (Rada vlády pro lidská práva), Policejní prezidium, Generální inspekce bezpečnostních sborů, In IUSTITIA, Federace židovských obcí a Fakulta sociálních studií MU.

Dne 16. 10. 2019 byla pod záštitou Ústavního soudu, NSZ a Veřejné ochránkyně práv uspořádána konference „Nenávist na internetu“, která se konala v prostorách Ústavního soudu a na níž se svými příspěvky vystoupili nejen zástupci uspořadatelů (včetně národního korespondenta), ale i reprezentanti Ministerstva vnitra, Evropského soudu pro lidská práva, Evropské komise, Policie ČR, neziskového sektoru či zahraničního pohledu na danou problematiku.

Dne 29. 11. 2019 proběhlo jednání se zástupci Evropské komise proti rasismu a intoleranci zřízené při Radě Evropy (ECRI), které se uskutečnilo za účelem přípravy zprávy o situaci v České republice. Dalšími účastníky daného jednání byli zástupci Úřadu vlády, Ministerstva vnitra, Ministerstva spravedlnosti, Policie ČR a Rady pro televizní a rozhlasové vysílání, přičemž se diskutovalo mj. o průpravě orgánů přípravného řízení v oblasti hate crime, stíhání nenávistných výroků na internetu, postavení obětí nenávistných trestných činů atp. Zástupci ECRI hodnotili velmi pozitivně stále větší orientaci České republiky na problematiku hate crime, ale i samotnou roli Nejvyššího státního zastupitelství v daném směru.

Ve dnech 5. – 6. 12. 2019 se v Praze pod záštitou nejvyššího státního zástupce ve spolupráci NSZ, ČVUT a Radicalisation Awareness Network (skupina nezávislých expertů při Evropské komisi, kteří přímo pracují s radikalizovanými osobami, jinak též RAN) uskutečnil expertní seminář na téma Detekce radikalizace ve věznicích a deradikalizace odsouzených osob v souvislosti s terorismem. Semináře se účastnili specializovaní státní zástupci, policisté i pracovníci Vězeňské služby ČR, Probační a mediační služby ČR a Ministerstva vnitra ČR. V první části semináře byla účastníkům představena nová Příručka RAN pro praxi o extremismu, radikalizaci a duševním zdraví, v druhé části semináře pak měli účastníci možnost vyslechnout si praktické poznatky z práce s deradikalizovanými osobami nevládních neziskových organizací v SRN. Třetí část semináře byla zaměřená na práci s radikalizovanými osobami ve věznici teroristického křídla věznice Vught v Nizozemsku. V poslední části semináře se pak účastníci seznámili se základními zásadami vedení pohovorů s radikalizovanými osobami. Jako jeden z nástrojů detekce radikalizovaných osob a detekce míry jejich radikalizace byly představeny některé modely dotazníkových šetření (RNR Assessment), např. Vera 2R nebo ERG22+, které se používají v SRN a Nizozemsku.

V oblasti **teroristických trestných činů** se v roce 2019 zvýšil počet vedených trestních řízení, to však především v souvislosti se schvalováním teroristického útoku prostřednictvím internetu (zejména útoku na Novém Zélandu) a v úvahu přicházejícím zločinem podpory a propagace terorismu podle § 312e trestního zákoníku.

K tomu lze uvést, že právě u trestného činu podpory a propagace terorismu podle § 312e odst. 1, 4 písm. a) trestního zákoníku se markantně projevuje zákonodárcem stanovená nepřiměřeně vysoká trestní sazba trestu odnětí svobody ve výměře 5 – 15 let odnětí svobody, přičemž zákonné znaky skutkové podstaty tohoto trestného činu dopadají i na případy schvalování teroristických útoků prostřednictvím krátkých jednovětových komentářů např. na facebooku či jiné sociální síti. Lze mít za to, že trestní sazba odnětí svobody 5 – 15 let za takovýto čin bez možnosti uložení výchovného trestu, aniž by bylo použito moderační ustanovení § 58 trestního zákoníku, jehož podmínky však pachatelé tohoto trestného činu nesplňují, je nepřiměřeně přísná. Analytický a legislativní odbor NSZ aktuálně zpracovává návrh novely trestního zákoníku, který se naznačené otázky týká.

Pro předmětný zločin (spáchaný konkrétně veřejným schvalováním atentátu na české vojáky v Afganistánu) byla zatím podána jedna obžaloba. Ohledně verbálních teroristických trestných činů se trestní řízení vede, byť v podstatně menším počtu případů, rovněž pro skutky vykazující znaky zločinu vyhrožování teroristickým trestným činem dle § 312f trestního zákoníku.

V roce 2019 byla zahájena další trestní stíhání tzv. zahraničních bojovníků, kteří se měli zapojit do bojů proti Ukrajině. V jedné z těchto věcí byl pachatel na rozdíl od obžaloby [která byla podána pro přípravu zločinu teroristického útoku podle § 311a odst. 1 písm. a) trestního zákoníku, jelikož se měl v oblasti východní Ukrajiny připravovat k zapojení do bojů na straně tzv. Doněcké lidové republiky] pravomocně uznán vinným přečinem služby v cizích vojskách podle § 321 odst. 1 trestního zákoníku z důvodu absence jeho úmyslu zapojit se do činnosti teroristického uskupení. V souvislosti s teroristickými aktivitami v zahraničí jsou dále vedena trestní řízení pro účast v bojích na straně tzv. Islámského státu, potažmo pro její financování, přičemž v jedné z těchto věcí došlo k podání obžaloby, kde jsou dva obvinění stíháni jako uprchlí a třetí z obviněných (bývalý imám) byl obžalován z pomoci na zločinu účasti na teroristické skupině podle § 312a trestního zákoníku a zločinu financování terorismu podle § 312d trestního zákoníku, neboť měl uprchlým obviněným pomáhat s vycestováním do Sýrie a v tuzemsku i ve Slovenské republice organizovat finanční sbírky pro teroristickou organizaci Džabhat an-Nusrá.

Pro zločin teroristického útoku (resp. jeho přípravu a pokus) byly v roce 2019 podány také dvě obžaloby směřující proti skutkům spáchaným na území České republiky. V jedné z těchto věcí byl slovenský občan, který konvertoval k radikální verzi islámu, zatím nepravomocně uznán vinným přečinem založení, podpory a propagace hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka (pro facebookovou propagaci tzv. Kavkazského emirátu a Islámského státu) a odchylně od obžaloby rovněž zločinem obecného ohrožení, jelikož se podle soudu nepodařila vyvrátit jeho obhajoba, že výbušniny shromažďoval jen pro přípravu silvestrovských ohňostrojů. Vedle trestu odnětí svobody v trvání šesti let a šesti měsíců mu byl uložen trest vyhoštění na dobu neurčitou. V neposlední řadě došlo v minulém roce k prvnímu pravomocnému odsouzení pachatele pro zločin teroristického útoku [§ 311 odst. 1 písm. g) trestního zákoníku] a vedle toho také pro zločin vyhrožování teroristickým trestným činem [§ 312f odst. 1, 2 písm. b) trestního zákoníku], za kteroužto trestnou činnost mu byl uložen mj. trest odnětí svobody v trvání čtyř let. Jednalo se o mediálně známý případ J. B., který vykolejil vlak a předstíral, že šlo o útok islamistů, čímž chtěl zvýšit odpor veřejnosti k uprchlíkům a muslimům.

Stran aktivit státního zastupitelství v oblasti boje proti terorismu lze za období roku 2019 zmínit účast národní korespondentky pro boj proti genocidě, zločinům proti lidskosti, válečným zločinům a ostatním trestným činům, které se nepromlčují – na semináři ohledně trestního stíhání tzv. zahraničních bojovníků, který proběhl pod záštitou Rady Evropy, Výboru boje proti terorismu, v termínu 11. 6. – 12. 6. 2019 v Madridu. Zajímavým výstupem z daného semináře je v kontextu teroristických trestných činů stíhaných v České republice diskuze k případům, kdy nelze prokázat, že se tzv. zahraniční bojovníci skutečně aktivně zapojili do páchání teroristických činů, a kdy jsou takové osoby v zahraničí stíhány pro trestný čin služby v cizí armádě, policii, paramilitárních formacích apod., zatímco právní kvalifikace podle § 321 trestního zákoníku by de lege lata zřejmě nebyla možná,

jelikož hovoří o službě v ozbrojených silách jiného státu, přičemž tzv. zahraniční bojovníci se připojují zpravidla k nestátním ozbrojeným silám (naproti tomu viz shora zmíněný případ pachatele odsouzeného pro přečin podle § 321 trestního zákoníku). Na předmětném semináři však byla probírána řada dalších zajímavých témat, a to kromě problémů vyvstávajících při dokazování účasti tzv. zahraničních bojovníků na teroristických činech, v souvislosti s čímž bylo doporučeno využívání informací získaných tajnými službami, též např. obtíže spojené s porušováním lidských práv (zejména práva na spravedlivý proces) při stíhání osob obviněných z teroristických trestných činů.

h) **Drogová kriminalita** (*tab. II/7, II/10*)

2 878

osob stíháno za drogové trestné činy

V roce 2019 byl zaznamenán u trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 trestního zákoníku pokles, a to na **2 878** stíhaných osob a **2 653** obžalovaných osob. Vzestup počtu osob stíhaných i obžalovaných byl oproti tomu zaznamenán u dalších drogových trestných činů, vyjma trestného činu šíření toxikomanie podle § 287 trestního zákoníku. Podrobnosti plynou z *tab. II/7.*

V obvodu působnosti **KSZ v Praze** u **OSZ v Nymburce** byl v roce 2019 nárůst drogové trestné činnosti ovlivněn časově omezenou lokálně konanou akcí - festivalem Let It Roll, v jejímž průběhu bylo policejními orgány zjištěno větší množství případů nadlimitního držení drogy nebo dovozu a distribuce drog mezi účastníky kulturní akce. Počet osob, proti kterým bylo na OSZ v Nymburce vedeno trestní stíhání pro trestné činy podle § 283 a § 284 trestního zákoníku se tak v roce 2019 zvýšil oproti roku 2018 o téměř 200 %, přičemž z celkového počtu 66 osob, trestně stíhaných v roce 2019 pro uvedené drogové trestné činy, bylo 40 osob (tj. cca 60 %) trestně stíháno za držení, dovoz či distribuci drog právě na festivalu Let It Roll.

Trvalým problémem je nadále zneužívání návykových látek odsouzenými ve věznicích, a to zejména pokud se jedná o věznice Vinařice, Jiřice a Příbram tak, jak to bylo signalizováno **OSZ v Kladně, OSZ v Nymburce a OSZ v Příbrami** již v uplynulých letech.

V trestní věci vedené u **OSZ v Kladně** bylo evidováno podstatné rozhodnutí NS ze dne 11. 12. 2019 sp. zn. 11 Tdo 1475/2019, jehož obsahem je právní názor na posouzení jednání odsouzeného, který prostřednictvím mobilního telefonu kontaktuje další osoby mimo věznici za účelem opatření drogy a jejího dopravení do věznice a tyto osoby se takto pokusí jednat. NS v rámci řízení o dovolání, které bylo podáno nejvyšším státním zástupcem v neprospěch obviněného, zaujal – na rozdíl od KS v Praze jako soudu II. stupně, který takové jednání posoudil pouze jako přečin podle § 337 odst. 1 písm. g) trestního zákoníku - stanovisko, že výše popsané jednání odsouzeného naplňuje znaky nejen již zmíněného přečinu podle § 337 odst. 1 písm. g) trestního zákoníku, ale také znaky přísněji trestného návodu ke spáchání přečinu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 24 odst. 1 písm. b), § 283 odst. 1 trestního zákoníku.

OSZ v Nymburce poukázalo na případy, kdy odsouzení si s využitím nelegálně držených mobilních telefonů opatřují drogy od známých či přátel mimo věznici, přičemž k dopravě drog do věznice jsou využívána jednak venkovní pracoviště odsouzených s následným pronesením drogy do věznice, jednak návštěvy a balíky pro odsouzené. **KSZ v Ústí nad Labem** také poukázalo na poznatek **OSZ v České Lípě,** které upozornilo na nově stíhanou drogovou trestnou činnost u odsouzených ve Věznici Stráž pod Ralskem.

V roce 2019 byla v souvislosti s drogovou trestnou činností zaznamenána organizovaná trestná činnost s cílem výroby pervitinu v obvodu **KSZ v Ostravě.** Organizované skupiny se zpravidla formují na pomezí ČR, Polska a Slovenské republiky, a to z důvodu snadné dostupnosti léčiv pro výrobu pervitinu v Polsku. V tomto ohledu zůstává nadále problematickou nedostatečná legislativa, regulace a zejména postižitelnost získávání pseudoefedrinových přípravků v Polsku, kde na rozdíl od ČR bylo i v průběhu roku 2019 možno v podstatě bez větších problémů získat tyto přípravky ve značném množství. Stále pokračoval přeshraniční nelegální obchod s prekursory

nezbytnými při nelegální výrobě metamfetaminu, který byl i nadále v roce 2019 dovážen z Polska. V souvislosti s drogovou trestnou činností byly v kraji zaznamenány případy nákupu omamných a psychotropních látek prostřednictvím darknetu (jak je poukazováno např. ze strany **OSZ v Karviné** či **OSZ Bruntále**).

Stejně jako v předcházejících letech lze z hlediska efektivity boje proti drogové trestné činnosti považovat za významný prvek relativní stabilitu právní úpravy. Ani v roce 2019 tak nedošlo ke změně právních norem bezprostředně upravujících vlastní trestní odpovědnost pro drogové trestné činy. Oproti předcházejícím letům nebyl v roce 2019 ani nijak dotčen seznam návykových látek ve formě nařízení vlády.

V roce 2019 přetrvávala nejistota aplikační praxe státního zastupitelství v důsledku závěrů vyplývajících z usnesení Soudního dvora Evropské unie ze dne 2. 3. 2017 sp. zn. C-497/16. Toliko pro rekapitulaci je třeba uvést, že z tohoto rozhodnutí vyplývá, že léčivé přípravky obsahující látku, která je jinak prekursorem podle příslušného nařízení č. 273/2004 o prekursorech drog, nelze samy o sobě považovat za prekursor, ale jsou podřazeny právnímu režimu léčivých přípravků. Tento právní závěr by přitom mohl mít podstatný dopad na českou trestněprávní aplikační praxi, která doposud vycházela z judikatorního rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 9. 11. 2011 sp. zn. 8 Tdo 1363/2011, které naopak takové léčivé prostředky podřazuje pod pojem prekursor, pokud z nich lze takový prekursor extrahovat „snadno dostupnými a hospodárnými prostředky“. Do rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie bylo nedovolené nakládání s léčivými přípravky obsahujícími efedrin nebo pseudoefedrin právně posuzováno jako nakládání s prekursory, tj. zpravidla jako (přísnější) trestný čin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 trestního zákoníku. Pokud se naznačený právní závěr Soudního dvora Evropské unie dále prosadí v české trestněprávní praxi, totožné jednání bude nutno v řadě případů právně posoudit jako (mírnější) trestný čin výroby a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedu podle § 286 trestního zákoníku, neboť takové léčivé přípravky by bylo nadále třeba považovat „pouze“ za tzv. „jiné prostředky určené k nedovolené výrobě omamné nebo psychotropní látky“.

Uvedenou aplikační nejasnost se pokusila překlenout judikatura Nejvyššího soudu, který v několika svých rozhodnutích dospěl k závěru, že léčivé přípravky s obsahem prekursoru nelze považovat za léčivé přípravky, a naopak je třeba je považovat za prekursory ve smyslu trestního práva. Je tomu tak v případech, kde pachatel s takovými léčivými přípravky nakládá způsobem, který vylučuje jejich terapeutické využití. Nicméně tento závěr nebyl schválen trestním kolegiem Nejvyššího soudu a nebyl tedy ani publikován ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek a ani aplikační praxe jej nepřijala bez výhrad. Do současnosti tak stále není dosaženo potřebné právní jistoty. Třebaže bylo v této souvislosti pro rok 2019 avizováno přijetí sjednocujícího stanoviska trestního kolegia Nejvyššího soudu ve smyslu § 14 odst. 3 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, nebylo doposud přijato.

Na podzim roku 2019 zaslalo trestní kolegium NS připomínkovým místům návrh uvedeného stanoviska, které v podstatných rysech zachovává výše naznačené závěry starší judikatury. Návrh se s odlišnými závěry Soudního dvora Evropské unie vypořádává tím způsobem, že je vztahuje pouze na legální nakládání s prekursory či s léčivými přípravky, nikoli na nakládání nelegální, konkrétně trestné. Podle návrhu by tak i nadále bylo možno uvedené léčivé prostředky považovat za prekursor ve smyslu českého trestního práva za podmínky „snadné extrahovatelnosti“ prekursoru. Toto navrhované stanovisko lze považovat za sice velmi pragmatické, avšak z hlediska aplikační přednosti evropského práva zároveň za velmi diskutabilní. NSZ proto v rámci připomínek k uvedenému stanovisku prosazuje pohled odlišný, který více koresponduje s judikaturním výkladem Soudního dvora Evropské unie. Lze tak očekávat intenzivní diskusi nad definitivními závěry, které v současnosti nelze vůbec předjímat. Oproti původním předpokladům však do budoucna patrně nehrozí dříve uvažované rozštěpení právního režimu léčivých přípravků s obsahem prekursoru efedrinu v závislosti na konkrétním původu takového přípravku. Je tomu tak proto, že zvláštní úprava léčivých přípravků obsažená v nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 111/2005, kterým se stanoví pravidla pro sledování obchodu s prekursory drog mezi Společenstvím a třetími zeměmi, nemá bezprostřední dopad do českého trestního práva, neboť na takové léčivé přípravky nedopadají ustanovení zákona č. 272/2013 Sb., o prekursorech drog.

V současnosti lze již považovat za bezproblémovou notorietu nastavení jednotlivých hranic rozsahů nedovoleného nakládání s omamnými a psychotropními

látkami a s jedy, tj. konkrétně většího, značného a velkého rozsahu. Metodologický přístup tzv. propočtu desetinásobkem od výchozí hodnoty množství většího než malého se ukazuje v praxi jako zcela funkční a vyhovující. Konkrétní aplikace daného typu rozsahu tak v praxi může působit obtíže výhradně v rovině skutkové, resp. důkazní, nikoli však v rovině právního posouzení. Jen ojediněle se objevují pochybnosti o vzájemném vztahu celkového objemu substance obsahující konkrétní typ omamné nebo psychotropní látky a konkrétního objemu čisté báze této látky. Z hlediska judikaturního se však již o problém nejedná, neboť vzájemný poměr těchto judikaturně stanovených veličin nepředstavuje stanovení koncentrace (či „čistoty“) drogy pro určení rozsahu, ale vždy je třeba primárně vyjít z toho, zda byla překročena množstevní hranice konkrétního typu rozsahu.

Tak například pokud značný rozsah v případě marihuany představuje 1000 gramů sušiny, resp. 100 gramů účinné látky tetrahydrocannabinolu (THC), nejde o zakotvení minimální koncentrace 10 % takové účinné látky. Pokud je tedy v konkrétním případě zajištěno např. 3000 gramů sušiny o koncentraci pouze 5 % THC, tj. 150 gramů THC, jde i nadále o značný rozsah, neboť je dosažena rozhodující primární hranice rozsahu u účinné látky.

I nadále v rovině aplikace práva pokračuje tendence více využívat kvalifikační znak spočívající v úmyslu pachatele získat prospěch značného či velkého rozsahu podle § 283 odst. 3 písm. b) trestního zákoníku, resp. podle § 283 odst. 4 písm. b) trestního zákoníku. Třebaže je i nadále tento znak nutno vykládat v podstatě jako zisk, tj. je třeba zohlednit i náklady na pořízení či výrobu drogy, aktuální aplikační praxe přistupuje k určení prospěchu relativně benevolentně. Není tak třeba vyčíslit konkrétní prospěch zcela exaktně, ale postačí prokázat, že pachatel by mohl při zjištěném objemu produkce (či prodejů) i při zohlednění těch zcela nejnutnějších nákladů takového prospěchu dosáhnout. Sankcionováno totiž není až dosažení takového prospěchu, ale pouze konkrétním jednáním projevený úmysl pachatele takového prospěchu dosáhnout.

VSZ PHA **VSZ v Praze** získalo poznatky o tom, že není jednotná praxe při aplikaci ustanovení § 283 trestního zákoníku v případě skutků týkajících se posuzování kvality konopí. Problémy vznikají při dopočtu THC, pokud je pěstírna zajištěna, před okamžikem sklizně. Není vždy postupováno podle aktuální judikatury NS (sp. zn. 11 Tdo 1360/2018, 11 Tdo 1194/2018, 11 Tdo 23/2018) a často se registrují odchylky ohledně dopočítávání účinné látky či dopěstování. V souladu se stávající judikaturou je postup, kdy v případě „profesionálních indoor pěstíren“, jestliže část zajištěných rostlin je v nedopěstované fázi, se provede dopočítání množství sušiny a množství THC, kterého zamýšlel pachatel dosáhnout a ohledně nedopěstovaných rostlin se použije právní kvalifikace jednání pachatele jako pokus trestného činu podle § 21 odst. 1, § 283 odst. 1 trestního zákoníku, nedošlo-li k dopěstování rostlin do plné zralosti a obsahu THC pouze vlivem okolností nezávislých na vůli pachatele. Pokud se jedná o metodu dopočítání, nejaktuálněji NS v usnesení ze dne 26. 6. 2018 sp. zn. 11 Tdo 23/2018 [NS 4096/2018] označil jako správný postup užitý ve znaleckém posudku založeném na studii Vanhove a kol. s pomocí dopěstování vzorku rostliny v co nejbližším napodobení podmínek v předmětné ilegální pěstírně konopí a následném určení výtěžnosti. Z usnesení NS ze dne 21. 11. 2018 sp. zn. 11 Tdo 1194/2018 [NS 7652/2018] je však patrné, že v jiném případě bylo akceptováno ke stanovení pravděpodobné odrůdy rostliny konopí i k určení předpokládaného množství suché rostlinné látky, včetně rozpětí předpokládaného obsahu THC, toliko odborným vyjádřením z oboru zemědělství – odvětví pěstování rostlin.

V oblasti koncepce a realizace trestní politiky na úseku boje proti drogové kriminalitě byly i v roce 2019 analyzovány aktuální trendy a vývoj této trestné činnosti. Palčivým problémem zůstává přeshraniční organizovaná drogová trestná činnost, zejména produkce metamfetaminu a jeho následný vývoz zejména do Německa a Rakouska. Česká republika však nezůstává ušetřena ani světových trendů spočívajících v přesunu organizované drogové trestné činnosti do prostředí internetu, zejména jeho skrytých struktur, tzv. darknetu. Dochází tak k určitému

smísení běžných, tradičních forem drogové kriminality s moderními formami na pomezí cybercrime. Oproti klasické kybernetické kriminalitě, jež se zpravidla může v celém rozsahu odehrávat ve virtuálním prostoru (převody virtuálních měn, převody peněz, sdílení ilegální pornografie apod.), je v případě drogové trestné činnosti virtuální prostor pouze platformou pro navázání a zajištění dodavatelsko-odběratelských vztahů. V konečném důsledku je totiž vždy nutno odběrateli dodat materiální produkt v podobě konkrétní drogy. Drogová trestná činnost tak stojí fakticky na pomezí klasické a kybernetické kriminality.

S nárůstem drogové kriminality na internetu souvisí jednoznačný trend nárůstu zásilek s obsahem omamných a psychotropních látek zasílaných prostřednictvím běžných zasilatelských či poštovních služeb. V takových případech je přitom samozřejmostí i přeshraniční prvek, zejména v rámci volného pohybu zboží na území Evropské unie. Právě problematice systémově narůstajícího dovozu a průvozu omamných a psychotropních látek a jedů v jednotlivých kusových zásilkách byla v roce 2019 věnována mimořádná pozornost ze strany NSZ.

Dne 30. 4. 2019 se v prostorách celního úřadu na Letišti Václava Havla v Praze pod vedením náměstka nejvyššího státního zástupce Pavla Pukovce uskutečnilo vícestranné pracovní jednání zástupců státního zastupitelství, Celní správy a Policie ČR společně se zástupci společností poskytujících přepravní a poštovní služby. Předmětem jednání bylo upozornit na uvedený trend razantního nárůstu zásilek obsahujících omamné a psychotropní látky, které jsou zachyceny zejména v letecké přepravě a komunikovat o možných způsobech potírání tohoto rozmáhajícího se jevu. Výsledkem jednání bylo mj. přiblížení představ o efektivním řešení této situace v rámci nepříliš flexibilní právní úpravy současného trestního řádu.

Vzhledem k tomu, že iniciační jednání spíše identifikovalo existující problémy a ukázalo různost pohledů zainteresovaných stran, byla problematice zásilek věnována i podstatná část celorepublikové porady státních zástupců specializovaných na drogovou trestnou činnost, která se uskutečnila 26. 9. 2019 v Brně. K této poradě byli opět přizváni zástupci dotčených společností, jejichž úkolem bylo přiblížit přítomným státním zástupcům vnitřní limity fungování podobných služeb. Další prostor náležel přednášejícím z řad Celní správy a Národní protidrogové centrály, kteří jednak přiblížili konkrétní trendy v páchání drogové trestné činnosti, jednak přispívali do diskuse konkrétními poznatky z jednotlivých trestních případů. Kromě uvedených témat byla celorepubliková porada zaměřena též na aktuální judikaturní vývoj a některé dílčí aplikační problémy.

V oblasti spolupráce s Policií ČR je zásadní aktivní přístup Národní protidrogové centrály Policie ČR, jež se zaměřuje na vzdělávání a metodiku vyšetřování drogové trestné činnosti. Národní protidrogová centrála organizuje vzdělávací akce určené nejen pro ostatní složky policie, ale pořádá i mezinárodní konference určené též pro státní zástupce.

V květnu roku 2019 se státní zástupci NSZ zúčastnili pravidelné vzdělávací akce konané Národní protidrogovou centrálou pro další policejní složky v Solenicích. Státní zástupci policejním expertům přednášeli jednak aktuální judikaturu, jednak přiblížili změny týkající mezinárodní justiční spolupráce a využívání operativně pátracích prostředků v rámci trestního řízení. Přínosem této akce byla zejména možnost konfrontace praktického pohledu policistů zpracovávajících konkrétní trestní případy s obecnějším a metodicky zaměřeným pohledem státních zástupců.

Za tradiční lze označit též reprezentativně zastoupenou výroční mezinárodní konferenci pořádanou Národní protidrogovou centrálou v září roku 2019 v Benešově. Konference měla výmluvný název „Drogy online“ a byla tak zasvěcena právě již mnohokrát zmiňovanému trendu distribuce drog za použití internetu. Program konference přinesl velmi pestrý mix přednášejících jak z řad policistů českých a zahraničních, tak i státních zástupců. Přednášející se pak zabývali jak konkrétní legislativní úpravou a úskalími její aplikace v praxi, tak i zkušenostmi s konkrétních trestních případů.

Zmíněný trend postupného přesunu drogové trestné činnosti do prostředí internetu s sebou nese též nutnost dalšího prohloubení mezinárodní spolupráce. Platí-li, že organizovaná trestná činnost nezná státní hranice, v případě trestné činnosti páchané v prostředí internetu to platí o to více. Rovněž v roce 2019 proto byla v soustavě státního zastupitelství rozvoji mezinárodní spolupráce věnována mimořádná pozornost.

Významnou iniciativou na poli mezinárodní spolupráce v boji proti přeshraniční drogové kriminalitě jsou tzv. „Crystal meetings“. Jde o již tradiční třístranná jednání za účasti špiček státních zastupitelství a policejních složek Česka, Německa (resp. konkrétně Bavorska a Saska) a Polska. V roce 2019 se toto setkání odehrálo 9. – 10. 5. 2019 ve Varšavě pod záštitou polské Generální prokuratury. Cílem setkání bylo seznámit s aktuálním stavem výroby, distribuce a zneužívání metamfetaminu v jednotlivých zainteresovaných státech. V tomto směru lze zmínit poznatek německé strany, že sice dochází k mírnému poklesu drogové trestné činnosti, avšak i nadále vzrůstá počet osob na metamfetaminu závislých. Zástupci polské strany pak informovali o dalším zpřísňování režimu opatřování léčivých prostředků s obsahem prekursoru efedrinu a pseudoefedrinu, když dosavadní legislativní opatření nelze považovat za zcela účinná.

Problematika drogové trestné činnosti, zejména pokud jde o distribuci metamfetaminu produkovaného na území České republiky v Německu, byla předmětem rovněž bilaterálního jednání nejvyššího státního zástupce a vrchní státní zástupkyně v Praze na Generálním státním zastupitelství v Bamberku, která se uskutečnila 13. – 14. 6. 2019.

V rámci velmi intenzivní spolupráce mezi českými a německými orgány se 18. 6. 2019 uskutečnila v Drážďanech mezinárodní konference „Boj proti přeshraniční drogové trestné činnosti“. Jednalo se o pracovní setkání, jehož účastníci si v jednotlivých tematicky zaměřených workshopech vyměňovali informace, poznatky i zobecněné zkušenosti z vyšetřování konkrétních případů. Za českou stranu se pracovního jednání zúčastnili státní zástupci z krajských státních zastupitelství v Plzni a v Ústí nad Labem, zástupci Národní protidrogové centrály Policie ČR a Celní správy, dále též i policistů z krajských ředitelství policie Karlovarského, Ústeckého a Libereckého kraje.

V roce 2019 zahájila Národní protidrogová centrála program „CO3DIL“, financovaný z prostředků Evropské komise. Cílem tohoto projektu je další posílení mezinárodní spolupráce při odhalování a potírání produkce syntetických drog formou úzké operativní spolupráce a komunikace jednotlivých represivních složek, a to jednak zemí Evropské unie, tak i zemí sousedících. Nad rámec operativní spolupráce má projekt rovněž metodickou expertní úroveň, a to za účasti národního korespondenta. Program byl zahájen 12. – 14. 2. 2019 mezinárodní konferencí konanou ve Štiříně, a to za účasti zejména policejních expertů z České republiky, Polska, Slovenska, Bulharska a Srbska, dále zástupců americké drogové agentury DEA, Interpolu a Europolu. Počet zúčastněných zemí v průběhu projektu dále narůstal a v současnosti je do něj zapojeno 15 států. Na úvodní konferenci dále na expertní úrovni v průběhu roku 2019 navazovala další pracovní setkání, a to v Bělehradě, v Kyjevě a v Lisabonu. Cílem expertních setkání je nejen seznámení se situací drogové trestné činnosti v jednotlivých zemích, ale i výměna konkrétních zobecnitelných poznatků při zpracování jednotlivých typů případů s mezinárodním přesahem.

Ve dnech 25. – 28. 11. 2019 se v Drážďanech pod záštitou Evropské komise uskutečnila mezinárodní konference v rámci programu „TAIEX“. Cílem této platformy je zajištění výměny zkušeností mezi členskými státy Evropské unie na straně jedné a státy v jejím okolí na straně druhé. Tématem konference za reprezentativní účasti více než stovky účastníků zejména z řad státních zástupců, včetně jejich nejvyšších představitelů z celkem 35 států, byl boj proti organizované a drogové trestné činnosti a proti terorismu. Kromě představení konkrétní kazuistiky byly jednotlivé přednášky zaměřeny také na zobecněné příklady „dobré praxe“ v jednotlivých státech. Přednesený příspěvek českého národního korespondenta byl zaměřen na konkrétní případ rozkrytí organizované skupiny pašující kokain z Jižní Ameriky do Evropy, v jehož rámci byly využity četné instrumenty justiční spolupráce nejen mezi členskými státy, ale i státy nečlenskými.

i) **Trestné činy v dopravě** *(tab. II/7a, II/10)*

Pro **trestné činy spáchané v dopravě** bylo v roce 2019 celkově stíháno (a to i v rámci zkráceného přípravného řízení) **20 538** osob (v roce 2018 18 505 osob), šlo tedy o nárůst tohoto ukazatele oproti roku 2018 o **11 %** (o rok předtím šlo rovněž o vzestup o 7,2 %, v roce 2017 naopak o pokles o 11,1 %). Obžaloba, resp. návrh na potrestání, byla podána na **18 885** osob (v roce 2018 na 16 844 osob); obžalobnost, tedy podíl trestních stíhání, která dospěla k podání obžaloby, dosáhla **92 %** (v roce 2018 91 %). Vyšší podíl jiných vyřízení u tohoto druhu trestné činnosti představuje prakticky jen vyřízení věci podmíněným zastavením trestního stíhání,

příp. podmíněným odložením podání návrhu na potrestání (použito u 1 503 osob - 28). Ve zkráceném přípravném řízení byla vyřízena stále ještě převažující část této trestné činnosti. Tato zjednodušená forma přípravného řízení byla vedena v roce 2019 proti **78,5 %** osobám stíhaným pro trestnou činnost v dopravě.

26,6 %

celkové kriminality připadá na trestné činy v dopravě

Trestná činnost v dopravě představovala v roce 2019 **26,6 %** podíl na celkové kriminalitě (v roce 2018 činil tento podíl 24,1 %). Trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky (§ 274 trestního zákoníku) zůstává zároveň jedním z nejčetnějších trestných činů. V roce 2019 bylo pro uvedený trestný čin stíháno a vyřízeno ve zkráceném přípravném řízení **10 902** osob (+593), tj. **14,10 %** ze všech pachatelů, vůči nimž bylo vedeno trestní stíhání nebo zkrácené přípravné řízení (+0,83 %).

Aplikační praxe se na limitních hodnotách návykových látek u trestné činnosti spojené s řízením motorového vozidla pod vlivem omamné a psychotropní látky (odlišné od alkoholu) dlouhodobě nebyla schopna shodnout. Podle některých názorů jednoznačně možným řešením je toliko novela trestního zákoníku, která by upravila znění § 274 trestního zákoníku.

Vzhledem k tomu, že nalezení optimálního legislativního řešení by rozhodně nebylo jednoduché a nebylo by to možné v krátkém čase, se Nejvyšší státní zastupitelství rozhodlo prozatím tento komplex aplikačních problémů vyřešit vydáním pokynu obecné povahy č. 5/2019, o stanovení hodnot jiných návykových látek než alkoholu, při jejichž dosažení se osoba nachází ve stavu vylučujícím způsobilost vykonávat zaměstnání nebo jinou činnost ve smyslu § 274 odst. 1 trestního zákoníku.

Vydání pokynu obecné povahy mělo vést k řešení nejednotné aplikační praxe a zároveň by mělo přispět ke zvýšení efektivnosti, rychlosti a v neposlední řadě i hospodárnosti trestního řízení. Stanovením hodnot se mělo dosáhnout určitého sjednocení praxe, dále také předvídatelnosti práva jakožto jednoho z prvků principu právní jistoty v demokratické společnosti a zároveň i legitimní předvídatelnosti postupu orgánů veřejné moci jakožto základního atributu právního státu. V rámci odůvodnění, které je koncipováno zároveň jako metodická pomůcka, je uveden a vysvětlen přístup k dané problematice.

Metodika Ředitelství služby dopravní policie Policejního prezidia dne 23. května 2019, č. j. PPR-16110-2/ČJ-2019-990440, stanovuje všem policistům, kteří provádí silniční kontrolu, aby všechna zjištění ohledně řidičů, u kterých bylo detekováno požití návykových látek (vyjma evidentních vnějších projevů takového požití), putovala nejdříve ke správnímu orgánu, který se po opatření toxikologického rozboru rozhodne, zda věc bude řešit ve správním řízení jako přestupek nebo věc vrátí k zahájení úkonů trestního řízení. Takovouto praxi řada státních zástupců nepovažuje za adekvátní, přestože v některých částech ČR funguje velmi dobře.

Státní zástupci by měli trvat na tom, je-li u řidiče detekováno podezření z požití nealkoholových návykových látek, a pokud řidič neodmítne odběr krve, aby všechny tyto věci byly posuzovány nejdříve z trestního pohledu jako podezření ze spáchání trestného činu, tedy v trestním řízení po zahájení úkonů trestního řízení. Teprve až poté, co jsou zjištěny konkrétní koncentrace návykových látek v krvi toxikologickým znaleckým posudkem, státní zástupce rozhodne ve smyslu úpravy v pokynu obecné povahy č. 5/2019 o tom, že jde o nadlimitní množství a povede se nadále trestní řízení, či že jde o podlimitní množství, ale ostatní důkazy (zejména chování řidiče) svědčí o takovém ovlivnění řidiče jinou návykovou látkou než alkoholem, které odůvodňuje vedení trestního řízení. Pokud koncentrace zjištěných návykových látek v krvi řidiče nebude odůvodňovat podezření z trestného činu, státní zástupce rozhodne o postoupení věci jinému orgánu (§ 171 trestního řádu). Základem nemůže být pouhé odborné toxikologické vyjádření, neboť v trestním řízení je zpravidla akceptován pouze znalecký posudek z oboru zdravotnictví, odvětví toxikologie. Státní zástupce by měl být informován o tom, které věci byly zjištěny, a měl by být tím, kdo rozhodne, zda věc bude řešena

v trestním řízení nebo ve správním řízení. Bude proto nezbytné ve smyslu těchto závěrů přehodnotit metodiku Ředitelství služby dopravní policie Policejního prezidia.

MSZ v Brně také upozorňuje na nežádoucí fenomén spočívající v předčasném postupování části jednání pachatelů trestných činů ze strany policejního orgánu k projednání přestupku, když pokud je bez řádného šetření jako o přestupku rozhodnuto, je pak s ohledem na možnou existenci překážky věci rozhodnuté nutno věc řešit podnětem ke správnímu orgánu k zahájení přezkumného řízení podle § 100 a násl. zák. č. 250/2016 Sb., resp. § 94 odst. 1 správního řádu, k dosažení zrušení rozhodnutí o přestupku a možnosti zahájení trestního stíhání pachatele ve věci.

Z dosavadních poznatků vyplývá, že jakkoli státní zástupci nižších státních zastupitelství postupují podle pokynu obecné povahy č. 5/2019, praxe soudů je nadále naprosto rozdílná, liší se nejen v rámci jednotlivých regionů, ale i pokud jde o přístupy jednotlivých soudců (jsou zjišťovány i případy radikálně odlišných rozhodnutí stejných soudců, protože odvolací soudy vyžadují od soudů nižších stupňů využití rozh. č. 23/2011 Sb. rozh. tr., jež se však jeví vývojem už značně překonané).

Rozdílná praxe byla potvrzena jak mezi nalézacími soudy, tak také mezi jednotlivými krajskými soudy. Některé soudy tedy vyžadují znalecký posudek z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, jiné soudy takový posudek nevyžadují a jako dostačující považují znalecký posudek z oboru zdravotnictví, odvětví toxikologie. Dále byla zjištěna nejednotnost spočívající v odlišném právním názoru jednotlivých soudců v rámci konkrétního nalézacího či i odvolacího soudu. Zaznamenána byla i nejednotná rozhodovací praxe, kdy při skutkově shodném stavu věci byly v působnosti jednoho soudu případy hodnoceny jako trestný čin, a v působnosti druhého soudu byla věc postoupena správnímu orgánu, neboť skutek by mohl být posouzen jako přestupek. Taková praxe je nadále neakceptovatelná, neboť nejednotný přístup vede k nerovnému zacházení s pachateli, což je nepřijatelné a zakládá tak nepředvídatelnost soudního rozhodnutí, což má dopad na právní jistotu účastníků řízení.

Naznačují se také limity judikaturou vyžadovaných znaleckých posudků, z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, v každé konkrétní věci, které jsou de facto bez vypovídací hodnoty, kolidují se zásadou hospodárnosti a rychlosti trestního řízení.

Je také otázkou, zda lze závěry rozhodnutí Nejvyššího soudu č. 23/2011 Sb. tr. rozh., jež vycházelo ze skutkových zjištění, která neobsahovala údaj o koncentraci návykové látky v krvi, mechanicky a beze zbytku vztahovat na trestní věci, kdy je množství návykové látky u konkrétního jedince exaktně zjištěno, a to s ohledem na současný stav odborných poznatků, jejichž další vývoj oproti stavu existujícímu v době publikace rozhodnutí č. 23/2011 Sb. rozh. tr. i pozdější judikatura připustila (srov. usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 6 Tdo 1127/2018, sp. zn. 6 Tz 10/2017 či sp. zn. 4 Tz 9/2017).

S ohledem na doloženou rozhodovací praxi, a to i vyjasněním ve vztahu k nastaveným limitním hranicím v pokynu obecné povahy č. 5/2019, které odpovídají aktuálnímu vědeckému poznání, se jako vhodné vodítko nabízí jejich judikatorní akceptace.

Nejvyšší státní zástupce proto podal předsedovi NS **nový podnět podle § 12 odst. 4 zákona o státním zastupitelství,** který by měl významně přispět k řešení výše naznačených aplikačních problémů.

j) **Trestné činy proti životnímu prostředí** *(tab. II/9, II/9a)*

Tab. II/9 poskytuje přehled o „tradičních“ skutkových podstatách trestných činů proti životnímu prostředí (§ 293, § 294, § 295, § 299 až § 301 trestního zákoníku). *Tab. II/9a* zachycuje stav trestního postihu ohledně skutkových podstat trestných činů neoprávněného vypuštění znečišťujících látek podle § 297 trestního zákoníku a dále nově do hlavy VIII zvláštní části trestního zákoníku začleněných skutkových podstat týrání zvířat, zanedbání péče o zvíře z nedbalosti (§ 303 trestního zákoníku) a pytláctví (§ 304 trestního zákoníku). V roce 2019 bylo stíháno pro trestný čin neoprávněného nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami podle § 299 trestního zákoníku **34** osob (+22), obžalováno bylo **24** osob (+15), výskyt ostatních trestných činů spadajících do rámce „tradičních“ trestných činů byl jinak zcela výjimečný.

Pro **trestný čin týrání zvířat** (§ 302 trestního zákoníku) v roce 2019 bylo stíháno 38 osob a 37 osob bylo obžalováno (-6, resp. -5), zkrácené přípravné řízení bylo konáno ohledně 19 osob a návrh na potrestání byl podán na 17 osob (vždy +8).

KSZ v Plzni zmiňuje významný případ svým rozsahem osoby, stíhané na **OSZ Plzeň-město** pro přečin týrání zvířat dle § 302 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. b), odst. 3 trestního zákoníku, která dlouhodobě v P. a ve S. P. chovala nejméně 97 psů ve zcela nevyhovujících životních a hygienických podmínkách, psi neměli dostatek potravy, omezovala svobodu jejich pohybu tím, že je držela trvale v přepravních boxech či klecích, podávala jim bez souhlasu veterinárního lékaře veterinární léčiva a přípravky, nepřiměřeně a nadměrně kvůli zisku psy podrobovala reprodukčnímu procesu.

Ve vztahu **k trestnému činu pytláctví** (§ 304 trestního zákoníku) platí, že stíháno bylo v roce 2019 **9** osob a obžalováno **8** osob, nebyl podán žádný návrh na schválení dohody o vině a trestu, zkrácené přípravné řízení bylo konáno ohledně **2** osob a návrh na potrestání byl podán rovněž na **2** osoby.

Velmi zevrubnou informaci k výskytu a vývoji environmentální kriminality podalo **VSZ v Praze.**

Mezi objasněnými případy jasně převažují případy týrání domácích mazlíčků, které se odehrává přímo v domácnosti, a týrání hospodářských zvířat. Naopak neobjasněné zůstávají případy kladení pastí, ok, otrávených návnad a zástřelů doma chovaných zvířat. Část této trestné činnosti pak tvoří i otravy volně žijících (chráněných) živočichů. Ačkoli byla policií i státním zastupitelstvím těmto případům ve sledovaném období věnována zvýšená pozornost, většina případů kladení otrávených návnad ve volné přírodě zůstává neobjasněna. Dalším velmi často se vyskytujícím trestným činem je trestný čin neoprávněného nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami podle § 299 trestního zákoníku, kdy jde o velmi různorodou trestnou činnost spočívající jak v dovozu či vývozu chráněných živočichů a rostlin v rozporu se zákonem, tak i v nabízení exemplářů těchto živočichů na burzách a prostřednictvím internetových portálů. Vyskytují se i závažné případy obchodování s ohroženými druhy spojené s organizovaným obchodem překračujícím hranice více států, jako je např. držení a prodej slonoviny nebo průvoz úhořího monté přes území ČR. Zatímco ve druhém jmenovaném případě se podařilo díky spolupráci všech orgánů na věci zainteresovaných a mezinárodní justiční spolupráci odsoudit pachatele neoprávněného dovozu úhořího monté v hodnotě nejméně 692.550,- Kč za zločin neoprávněného nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami podle § 299 odst. 1, 3 písm. a), odst. 4 písm. a) trestního zákoníku k trestům 30 a 24 měsíců odnětí svobody nepodmíněně, ve věcech opakovaně se vyskytujícího nelegálního prodeje slonoviny v ČR se díky možnosti obchodovat se starožitnou slonovinou bez povolení dostávají orgány činné v trestním řízení do důkazní nouze z důvodů obtížnosti a nákladnosti datace slonoviny. Lze uzavřít, že Česká republika je v případech obchodu s chráněnými volně žijícími živočichy a rostlinami jak cílovou destinací, tak i zemí tranzitní, a důraz je třeba klást na mezinárodní spolupráci.

V této souvislosti je velmi přiléhavé konstatování **VSZ v Olomouci,** pokud uvádí, že trestná činnost tohoto druhu, byť obecně společensky velmi škodlivá, bývá odhalována spíše nahodile.

Na to navazuje skutečnost, že, jak už bylo uvedeno ve zprávách o činnosti za rok 2017 a 2018, **NSZ** v roce 2017 zpracovalo písemný materiál „Poznatky k trestné činnosti spojené s nakládáním s odpady a nebezpečnými látkami“, pro účely zpracování dotazníku GENVAL z uvedené oblasti kriminality, tento materiál byl počátkem roku 2020 aktualizován. Došlo k určitému nárůstu počtu těchto věcí, stále se však jedná o velmi nízké absolutní počty.

Jak bylo konstatováno již ve Zprávě o činnosti za rok 2018, dne 14. 11. 2018 byla publikována Hodnotící zpráva o osmém kole vzájemných hodnocení „Praktické provádění a fungování evropských politik v oblasti předcházení a potírání trestné činnosti proti životnímu prostředí“. Tato zpráva kromě jiného uváděla, že v ČR dominuje spíše administrativní přístup oproti uplatňování trestního postihu. To pak vede k tomu, že některá vyšetřovací a ochranná opatření dostupná v trestním řízení nemohou být použita ve správních řízeních. Trestné činy proti životnímu prostředí by měly být řešeny multidisciplinárním způsobem a spolupráce by měla probíhat na regionální, národní a mezinárodní úrovni. V České republice neexistuje žádný specifický legislativní rámec ani protokoly nebo interinstitucionální dohody o spolupráci a koordinaci mezi jednotlivými orgány. Pokud jde o vymáhání práva, jeví se zřejmým i to, že příslušné informace o trestné činnosti v oblasti životního prostředí v České republice jsou rozptýleny mezi různými orgány. Byla by také užitečná větší specializace takových orgánů a za tím účelem by české orgány měly zvážit zvýšení rozsahu vzdělávacích aktivit zaměřených na specifické potřeby každého orgánu s cílem zlepšit jejich znalosti, dovednosti a motivaci pro účinnější řešení. Z tohoto důvodu byla v roce 2019 přijata opatření směřující nejen ke zdokonalení právní úpravy v uvedené oblasti (zejména pokud jde o skutkovou podstatu trestného činu neoprávněného nakládání s odpady podle § 298 trestního zákoníku), což je v gesci MV ČR, byla ustavena pracovní skupina k přeshraniční přepravě odpadů, na jejíž činnosti se podílí i státní zastupitelství, byly shromážděny potřebné poznatky k této formě trestné činnosti (aktualizace údajů), bylo navázáno jednání s Českou inspekcí životního prostředí z hlediska vyjasnění vzájemných postupů, zjištění schopnosti České inspekce životního prostředí postihovat konkrétní protiprávní jednání a určení kategorií takových jednání se zjevným přesahem do trestního práva. Byla také uzavřena, a to v říjnu 2019, dohoda o součinnosti mezi Nejvyšším státním zastupitelstvím a Českou inspekcí životního prostředí. Předpokládá se i významné posílení specializace státních zástupců, kdy u státních zastupitelství s největším výskytem takových protiprávních jednání bylo jednáno o stanovení specialistů na danou problematiku včetně zajištění jejich proškolení.

Je třeba pouze dodat, že materiál s návrhem dalšího postupu pro plnění doporučení vyplývajících z Hodnotící zprávy o České republice osmého kola vzájemných hodnocení „Praktické provádění a fungování evropských politik v oblasti předcházení a potírání trestné činnosti proti životnímu prostředí“ byl dne 13. 1. 2020 schválen usnesením vlády č. 41. Předpokládá se vypracování strategického materiálu zaměřeného na prevenci a potírání trestné činnosti související s odpady, který bude vycházet jednak ze závěrů a doporučení hodnotící zprávy, jednak z identifikace potřeb zainteresovaných subjektů, především orgánů působících v oblasti prosazování práva životního prostředí (Generální ředitelství cel, Česká inspekce životního prostředí, Policie ČR).

Oblast tzv. „Wild Life Crime“ tvoří druhou skupinu zásahů do životního prostředí postižitelných prostředky trestního práva, ovšem ani zde se nejedná v ČR o vysoký výskyt případů, a to i oproti sousedním zemím. Je to dáno vnitrozemskou polohou ČR a tím, že jde jen o tranzitní zemi. I na Letišti Václava Havla v Praze došlo k zadržení pašeráků chráněných živočichů i rostlin, jde však zatím o případy zcela ojedinělé.

V roce 2019 byla odborem bezpečnostní politiky MV ČR zpracována a předložena „Analýza protiprávního jednání spojeného s nelegálním nakládáním s chráněnými druhy živočichů a planě rostoucích rostlin“.

Byl také zpracován nelegislativní materiál „Akční plán pro potírání nelegálního obchodu s ohroženými druhy živočichů a rostlin do roku 2023“. Tento materiál byl projednán vládou dne 20. 1. 2020 a byl schválen usnesením vlády č. 61.

V úzké součinnosti s nižšími státními zastupitelstvími byl vypracován písemný materiál týkající se trestných činů spojených s nelegálním nakládáním s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami. Jeho účelem bylo především shromáždit poznatky o tomto specifickém druhu trestné činnosti, získat statistické údaje o jejím výskytu na území České republiky za období let 2014 až 2018 a analyzovat případné hmotněprávní nebo procesní aplikační problémy. Na základě učiněných zjištění pak přijmout odpovídající opatření. Daná problematika, byť svým charakterem velmi závažná, tvoří z hlediska kvantitativního pouze zanedbatelnou část nápadu trestné činnosti státního

zastupitelství. Rovněž tak vypovídací hodnota materiálu je limitována faktem, že se jedná o tzv. statistiku malých čísel.

Poznatky o této trestné činnosti jsou získávány víceméně nahodile zpravidla na základě nálezů uhynulých živočichů, přičemž je nutno kalkulovat s tím, že v dané oblasti je vysoká míra latence jejího páchání, neboť její odhalování není primárním úkolem orgánů činných v trestním řízení. Vyjma případů, kdy pachatel zveřejnil svou nelegální činnost na internetu ve snaze prodat některé věci v aukcích, čímž vzbudil zájem policejních orgánů.

Rovněž tak je patrné, že i v případech odhalené trestné činnosti se nedaří vypátrat ve většině případů pachatele a účinně tak postihovat kriminalitu v této oblasti. Případy potrestaných pachatelů jsou tak obvykle pouze ojedinělé. Nelegální nakládání s planě rostoucími rostlinami nebylo prakticky zjištěno.

Pokud by měla být činnost státních zastupitelství v dané oblasti účinnější, bylo by potřeba za tím účelem vytvořit ucelený systém, který by lépe zajišťoval vyhledávání objasňování a případný postih trestné činnosti dosud většinou neznámých pachatelů.

Je také zjevné, že orgány činné v trestním řízení se v této oblasti kriminality potýkají se správným posuzováním subsidiarity trestní represe (§ 12 odst. 2 trestního zákoníku).

Materiál uvádí náměty k provedení konkrétních opatření, namístě je především úvaha směřující k posílení specializací, a to i z hlediska jejich náležitého obsazení, a podpory vzdělávacích akcí pro soudce a státní zástupce.

Nižší státní zastupitelství uvádějí některé další aktuální poznatky:

KSZ v Praze uvádí, že lze s odkazem na rozhodnutí NS, sp. zn. 4 Tdo 1362/2019, navazující na předchozí rozhodovací praxi uvedeného soudu, očekávat, že protiprávní jednání proti životnímu prostředí budou při naplnění znaků skutkové podstaty příslušných trestných činů posuzována jako vysoce společensky škodlivá, a proto se neuplatní postup podle § 12 odst. 2 trestního zákoníku.

Uvedené judikatorní rozhodnutí vylučuje možnost aplikace principu subsidiarity trestní represe v případě protiprávního nakládání s exempláři neživých živočichů druhu, který je přímo ohrožen vyhynutím, a který proto požívá nejvyššího stupně ochrany. V daném případě NS navázal na svou předchozí judikaturu a potvrdil, že i neoprávněné nakládání s neživými exempláři chráněných živočichů, spočívajícím v jejich dovozu z ciziny do ČR s cílem následného obchodováním s nimi, má značnou společenskou škodlivost, a to v míře odůvodňující uplatnění trestní odpovědnosti. Současně bylo NS uvedeno, že nejen z hlediska počtu exemplářů (tj. dva kusy neživých exemplářů vlka obecného), ale také z hlediska zištného motivu obviněného i způsobu a okolností nabytí předmětných exemplářů (tj. dovoz z cizího státu, byť tam byly věci legálně získány), je v posuzovaném případě dána značná závažnost jednání obviněného, odpovídající běžně se vyskytujícím zásahům do sféry objektu daného trestného činu, a takže uplatnění trestní represe je zcela přiměřenou reakcí na protiprávní jednání obviněného. Za podstatné lze považovat i to, že při uplatnění trestní odpovědnosti v podobných případech nelze brát zřetel ani na skutečnost, že zvíře nepožívá ochrany v cizím státě, kde je pachatelem legálně získáno (ať již koupí nebo darem), neboť rozhodující je, že v ČR je nutno k nabytí i k prostému držení nutné povolení příslušného orgánu ochrany přírody a další komerční využití není rovněž povoleno.

Státní zástupkyně **VSZ v Praze,** která je pracovní členkou Evropské sítě státních zástupců pro životní prostředí (ENPE), se pravidelně účastní aktivit této sítě, a dále se zúčastnila Konference IMPEL (Evropské sítě pro implementaci a vykonávání práva životního prostředí) a mezinárodních školení v oblasti trestné činnosti proti životnímu prostředí. Je zároveň členkou pracovní skupiny č. 4 evropského projektu Life - ENPE zaměřené na vyšetřování a ukládání sankcí, účastní se a koordinuje účast státních zástupců ve Stálé pracovní skupině CITES a pracovní skupině na přeshraniční přepravu odpadů, které podporují spolupráci českých orgánů v oblasti obchodu s ohroženými druhy chráněných rostlin a živočichů, resp. v oblasti přeshraniční přepravy odpadů, a rovněž se podílí na přípravě strategie pro boj proti nelegálnímu nakládání s odpady v gesci Ministerstva vnitra.

k) **Činy jinak trestné spáchané dětmi mladšími 15 let, provinění páchaná mladistvými** *(tab. II/4a, II/4b, II/4c, II/4d)*

(1) **Mladiství** *(tab. II/4a, II/4b, II/4c a II/4d)*

U **mladistvých** dlouhodobě pokračuje trend, jehož příčiny mohou spočívat, jak bylo konstatováno již v předchozích letech, především v demografickém vývoji, avšak jednoznačnou odpověď pouze na základě statistických údajů na tuto otázku dát nelze. Jakkoli však v roce 2017, i v roce 2018, se projevil zcela dílčí vzestup počtu mladistvých, kteří čelili trestnímu stíhání nebo zkrácenému přípravnému řízení (i obžalovaných a osob, na něž byl podán návrh na potrestání), v roce 2019 nastal opětovný pokles obou výše uvedených ukazatelů, takže se plně projevila tendence vývoje z let 2011 až 2016. Platí nadále i to, že rozložení trestné činnosti této kategorie pachatelů do míst a regionů není rovnoměrné a může být podmíněno více faktory. Také pro rok 2019 byl charakteristický trend spočívající ve snížení podílu provinění mladistvých vyřizovaných formou zkráceného přípravného řízení.

Počty stíhaných a obžalovaných mladistvých osob

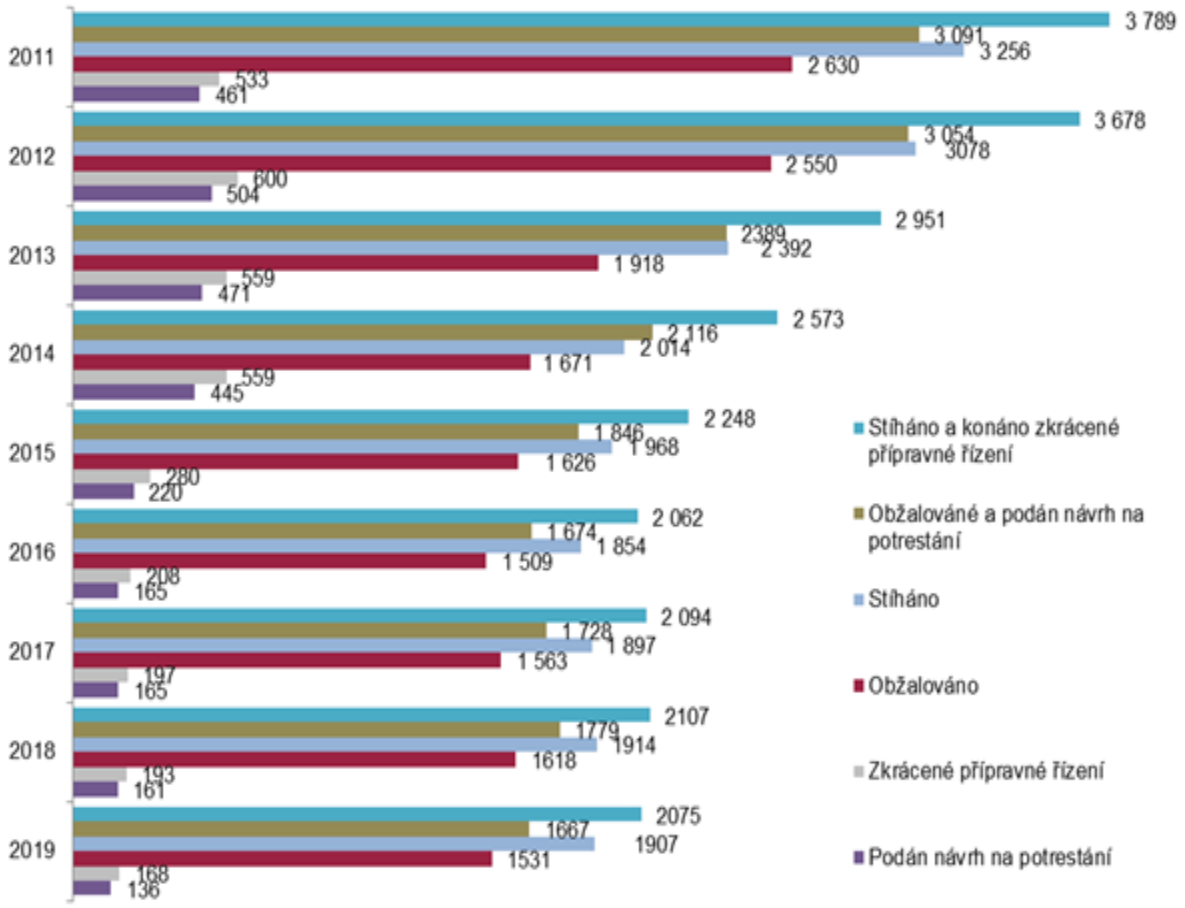

Z hlediska druhu páchané trestné činnosti mladistvých se jako v minulosti jednalo zejména o trestní řízení konaná pro provinění v oblasti majetkové trestné činnosti, zneužívání návykových látek a také násilné trestné činnosti, včetně závažné násilné kriminality. Další výrazněji zastoupenou

skupinou jsou také trestné činy páchané mladistvými s využitím výpočetní techniky a internetu, kdy se jednalo o podvody a dále o sexuálně motivovanou trestnou činnost nebo šikanu v podobě zveřejnění různých skrytě pořízených nahrávek jednání snižujících důstojnost spolužáků, popř. jsou na sociálních sítích publikovány příspěvky, jimiž se pachatel „chlubí“ svým činem a tento prezentuje.

V roce 2019 byly evidovány některé případy závažného násilného jednání mladistvého.

Jedná se o věc, kterou uvádí **KSZ v Hradci Králové,** v níž byly stíhány dvě mladistvé – jedna z dívek pro provinění vraždy dle § 140 odst. 2, 3 písm. a), c) trestního zákoníku, ukončené ve stadiu pokusu dle § 21 odst. 1 trestního zákoníku, jehož se měla dopustit ke škodě svých prarodičů (kteří jsou současně jejími pěstouny) a své nezletilé sestry tím, že jim v úmyslu usmrtit je přidala do kávy jed na krysy, druhá z dívek pro návod dle § 24 odst. 1 písm. b) trestního zákoníku k provinění vraždy podle § 140 odst. 2, 3 písm. a), c) trestního zákoníku, kterého se měla dopustit tím, že v hlavní pachatelce vzbudila rozhodnutí rodinné příslušníky zabít a posléze s ní podrobně probírala, jakým způsobem tak učinit. Zarážející od samého počátku trestního řízení byla jednak chladnokrevnost, s níž čin po dobu několika dnů prostřednictvím sociální sítě Facebook plánovaly, jednak absence, byť náznaku lítosti nad realizovaným činem, když z úst obviněné, hlavní pachatelky, v průběhu trestního řízení opakovaně zaznělo, že je jí líto, že ve svém pokusu nebyla úspěšná. Dosavadní průběh trestního řízení ukázal, jak významné je bezodkladné zajišťování elektronických dat (zejména elektronické komunikace) a jejich rychlá a precizní analýza policejním orgánem, neboť ve věci zajištěná facebooková komunikace mladistvých poskytla velmi přesný obraz toho, co se odehrálo, a současně ukázala, jak závažná situace byla. Dále se opět potvrdilo, jak významné je, aby ve věci – a zejména jde-li o mladistvé – podávali psychologické a psychiatrické znalecké posudky skutečně odborně erudovaní znalci. V dané věci svými odbornými stanovisky podloženými logickými a srozumitelně prezentovanými argumenty znalkyně významně přispěly k rozhodnutí o tom, která trestní opatření, resp. ochranná opatření, budou těmi nejpřiléhavějšími a potenciálně nejúčinnějšími s přihlédnutím k vysoce problematickým osobnostem mladistvých obviněných a značně ztížené možnosti jejich resocializace.

U **KSZ v Brně** byl zaregistrován případ mladistvého, který byl pravomocně odsouzen pro pokus provinění vraždy podle § 21 odst. 1, § 140 odst. 1 trestního zákoníku a provinění vraždy podle § 140 odst. 1, 3 písm. h), i) trestního zákoníku, kdy v prvém případě se pokusil opakovanými ranami nožem usmrtit osobu, která mu poskytovala finanční prostředky za homosexuální služby a ve druhém případě bez jakéhokoli důvodu ubil kameny a dlaždicemi bezdomovce.

Ve věci vedené u **KSZ v Ostravě** se mladistvý dopustil ve dvou případech jednání, jež bylo kvalifikováno jako pokus provinění vraždy podle § 21 odst. 1, § 140 odst. 1 trestního zákoníku, případně podle § 21 odst. 1, § 140 odst. 1, 3 písm. a), c), h) trestního zákoníku, ale i přípravy provinění podle § 20 odst. 1, § 140 odst. 1, 3 písm. a), c), h) trestního zákoníku, jestliže se ve dvou případech pokusil usmrtit svoji matku, a následně se po nezdařených pokusech na další takový čin připravoval a opatřil si vražedný nástroj.

Ani podle počtu obžalovaných **mladistvých** (bez návrhů na potrestání; těch bylo podáno na mladistvé výrazně méně) se charakter trestné činnosti páchané mladistvými nijak výrazně nemění.

V kategorii nejzávažnějších trestných činů bylo obžalováno pro trestný čin (provinění):

- **vraždy** (§ 140 trestního zákoníku) **9** mladistvých (nárůst o **3,** v roce 2018 se jednalo o 6 mladistvých), což představuje podíl na všech obžalovaných osobách pro tento trestný čin **8,57 %** (vzestup o **3,53 %**),

- **loupeže** (§ 173 trestního zákoníku) **170** mladistvých, tedy **o 14** více než v roce 2018, jejich podíl na všech obžalovaných pro tento trestný čin činil v roce 2019 **14,77 %** (jde o vzestup **o 0,8 %**),

- **znásilnění** (§ 185 trestního zákoníku) **40** mladistvých, **o 20** mladistvých více než v roce 2018, jejich podíl na všech obžalovaných pro uvedený trestný čin činil **11,90 %,** tj. vzestup o **6,10 %**,

- **krádeže** (§ 205 trestního zákoníku) **409** mladistvých, o **101** méně než v roce 2018, v předchozích letech se tyto absolutní počty pohybovaly i kolem 6 000–7 000 – v 90. letech, s podílem na všech obžalovaných osobách pro trestný čin krádeže **6,62 %,** tj. **-1,42 %.**

(2) Děti mladší než 15 let *(tab. II/4a)*

V kategorii dětí do 15 let věku, pro nedostatek věku trestně neodpovědných, bylo vykázáno podle statistických údajů **1 822** osob (v roce 2018 se jednalo o 1 720 osob). Tedy již popáté za velmi dlouhé období nastal vzestup, což už zjevně naznačuje zásadní změnu trendů vývoje v této oblasti kriminality (a ta by se případně mohla v budoucnu projevit i u provinění páchaných mladistvými, na tuto otázku však bude možno odpovědět až za několik dalších let). Nárůst je představován údajem **+5,81 %** (v roce 2018 o 6,83 %).

Z hlediska nejčastěji zastoupených druhů trestných činů v celkovém počtu činů jinak trestných, jichž se dopustily děti mladší 15 let, jednoznačně převažuje majetková trestná činnost, následují násilné delikty a v menším rozsahu pak byly evidovány drogové trestné činy a sexuálně motivované trestné činy.

S ohledem na poznatky ke struktuře a míře závažnosti činů jinak trestných, spáchaných dětmi do 15 let, je tak nadále aktuální zjištění, že se nezřídka jednalo o delikty s typově menším stupněm společenské škodlivosti a v části takto evidované dětské delikvence by s ohledem na povahu jednání a osobu nezletilého postačovala k nápravě a prevenci i jiná opatření nežli opatření ukládaná po provedeném řízení soudem (opatření v rodině, ve škole, aktivita orgánu sociálně právní ochrany dětí). V tomto smyslu se model obligatorních návrhů státního zastupitelství podle § 90 a násl. ZSM může jevit jako formální, neefektivní a nehospodárný, přičemž vhodnou změnou právní úpravy co do kroků navazujících na pravomocné odložení trestní věci z důvodu věku pachatele by byl vytvořen prostor pro to, aby byly k soudu k projednání a přijetí opatření předkládány pouze věci závažnější dětské kriminality, zejména nelze-li nápravy a působení na dítě dosáhnout jinými prostředky. Lze však usuzovat, že zatím je velmi problematické nahrazení této právní úpravy dostatečně účinným způsobem, jak řešit kriminalitu osob mladších než 15 let, zatím se zjevně nepodařilo nalézt účinné řešení, a proto k legislativní změně dosud nedošlo.

(3) Trestná činnost namířená proti mládeži *(tab. II/4f, II/10)*

Nadále jedním z nejčastěji se vyskytujících trestných činů je **trestný čin zanedbání povinné výživy** (§ 196 trestního zákoníku), jakkoli také v roce 2019 byl zaznamenán další poměrně výrazný pokles.

Počty trestních řízení pro trestný čin zanedbání povinné výživy

tabulka II/4f

Rok	Stíháno	Obžalováno	Zkrácené přípravné řízení	Podán návrh na potrestání	Celkem stíháno a konáno zkrácené přípravné řízení	Celkem obžalováno a podán návrh na potrestání
2011	9 017	8 395	4 553	4 537	13 570	12 932
2012	6 634	6 156	6 165	6 138	12 799	12 294
2013	5 089	4 760	7 886	7 880	12 975	12 640
2014	4 862	4 574	7 367	7 350	12 229	11 924
2015	5 894	5 528	4 533	4 528	10 427	10 056
2016	5 394	5 012	3 824	3 824	9 218	8 836
2017	4 452	4 153	3 107	3 106	7 559	7 259
2018	4 122	3 826	2 944	2 942	7 066	6 768
2019	3 968	3 677	2 662	2 661	6 630	6 338

6 338

osob postaveno před soud kvůli zanedbání povinné výživy

8,58 %

celkové trestné činnosti připadá na tento trestný čin

Jen tento trestný čin se tedy stále podílí z **8,58 % (- 0,63 %)** na veškeré trestné činnosti a z **8,98 % (-0,69 %)** na počtu osob postavených v roce 2019 před soud, což ovlivňuje i počet odsouzených umístěných ve výkonu trestu odnětí svobody (přes poměrně nízký podíl nepodmíněných trestů odnětí svobody lze v této kategorii pachatelů nadále předpokládat vyšší podíl odsouzených, u nichž byl původní trest přeměněn v nepodmíněný trest odnětí svobody). Změnu měla přivodit novela trestního zákoníku č. 390/2012 Sb., posuzovaná však poněkud rozporuplně (jako omezující možnosti dotčených osob získávat potřebné prostředky na hrazení výživného). Na zvyšující se podíl této trestné činnosti upozorňovaly zprávy o činnosti státního zastupitelství za rok 2010 až 2018, ale jak je zjevné, situace se lepší jen velmi pozvolna.

Vůči dětem byly namířeny ovšem i podstatně závažnější trestné činy nežli trestná činnost podle § 196 trestního zákoníku (aniž by se tím tato forma kriminality jakkoli podceňovala). Podrobnosti plynou z *tab. II/4f.* Poznatky týkající se domácího násilí jsou uvedeny v bodě II. g).

KSZ v Hradci Králové poukazuje v souvislosti s trestnými činy znásilnění a sexuálního nátlaku, pokud jsou oběti děti mladší 15 let, na to, že se nadále prohlubuje fenomén internetu. Přes internet (sociální sítě) jsou kontaktovány děti, které s pachateli sdílejí nejprve dobrovolně a následně donuceně svoje pornografické snímky. Přes internetovou inzerci je pak skrytě zjednávána mj. také dětská prostituce. Pachatelé, kteří následně dětské oběti sexuálně zneužijí, zpravidla disponují z internetu staženou dětskou pornografií, která jim nepostačuje a dochází k ukájení sexuálního pudu i fakticky na zkontaktovaných dětských obětech nebo na dostupných dětských obětech v rámci rodin či z bezprostředního okolí. V eliminaci šíření snímků majících charakter dětské pornografie selhávají společnosti provozující příslušné sociální sítě a inzertní weby. Nejeví se pak žádoucí, aby se soudní judikatura ohledně právního vymezení tzv. dětské pornografie, při absenci legální definice v trestním zákoníku (lze však vycházet podpůrně z Úmluvy o ochraně dětí proti sexuálnímu vykořisťování a pohlavnímu zneužívání (Lanzarotské úmluvy) nebo Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/93/EU ze dne 13. prosince 2011 o boji proti pohlavnímu zneužívání a pohlavnímu vykořisťování dětí a proti dětské pornografii, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2004/68/SVV EU) nadále zužovala tak, že se musí jednat až o snímky uskutečněného nebo předstíraného pohlavního styku. Vše totiž začíná už prvotními snímky „jen“ odhalených, částečně odhalených prsou či přirození, popř. zachycených dokonce i zahalených, ale nasnímaných v sexuálně vyzývavých pozicích a jen ve spodním prádle či erotickém oblečení, aniž by byly současně pohlavní orgány na snímcích jakkoli stimulovány. Je přitom ale zřejmé, že byly nasnímány k podnícení či naplnění sexuálního pudu adresáta. Za dětskou pornografii by tedy měly být považovány i snímky, které zjednodušeně řečeno s ohledem na způsob, jak na nich jsou děti zachyceny (z hlediska koncepce snímků, jejich nahoty či kostýmů a pózování dítěte, vč. jeho výrazu), evokují sexuální podtext i u sexuálně nedeviantního jedince a vykazují tak nepřijatelnost pro většinu společnosti pro svoji nemravnost.

ObSZ pro Prahu 7 zmiňuje, že v rámci internetového pořadu televize Seznam a dokumentárního filmu „V Síti“ byly produkcemi na sociálních sítích vytvořeny fiktivní profily dívek, které vystupovaly jako osoby mladší 15 let. Následně tyto profily byly sledovány za účelem zjištění, zda jsou tyto fiktivní nezletilé osoby kontaktovány za účelem navazování sexuálního kontaktu. Po zpřístupnění filmu věc prověřuje Krajské ředitelství Policie hlavního města Prahy, přičemž ve 4 případech došlo ke schůzkám s nezletilými na území Prahy 7 a v těchto věcech bylo také zahájeno trestní stíhání.

MSZ v Praze, KSZ v Českých Budějovicích a KSZ v Brně signalizují klesající počet znalců z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, resp. psychologie. Přitom znalecké posudky u tohoto druhu

trestné činnosti jsou důležitým důkazem a v podstatě se nelze bez nich před soudem obejít (a např. v obvodu **KSZ v Českých Budějovicích** se k výslechům znalců používá videokonference, jde-li o znalce ze vzdálenějších míst). Jde o znalecké posudky z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, klinická psychologie, dětská psychiatrie a sexuologie. Počet znalců zapsaných v seznamu není dostatečný a stává se problémem přimět osloveného znalce ke spolupráci, časový úsek ke zpracování posudků je pak velmi dlouhý a komplikuje vyšetřování, např. vazba je mnohdy prodlužována jen z důvodu příliš dlouhé doby zpracování znaleckých posudků. Znalci nezřídka také odmítají posudek podat pro přetíženost, někteří poukazují na nízké odměny a neochotu soudů hradit cestovní náklady spojené s účastí při jednání před soudem.

I) Trestná činnost cizích státních příslušníků, trestná činnost spojená s nelegální migrací *(tab. II/6, II/6a)*

Podle Zprávy o stavu v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku v roce 2019 (ve srovnání s rokem 2018) cizinci spáchali **8 197 (+265, +3,34 %)** trestných činů, tedy **8,7 %** objasněných trestných činů. V roce 2019 se z celkového počtu **86 209** trestně stíhaných osob jednalo o **8 122 (+305)** cizinců, což představuje **9,4 % (+0,2 %)** z počtu stíhaných osob vykazovaných policejní statistikou.

Ze Zprávy v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky za rok 2019 vyplývá, že na konci roku 2019 bylo na území ČR evidováno celkem 595 881 cizinců s přechodným pobytem delším než 90 dní nebo s trvalým pobytem, což představuje 5,6 % z celkové populace ČR.

Cizí státní příslušníci se výraznější měrou i v průběhu roku 2019 podíleli především na páchání trestné činnosti na úseku drog. Dalšími druhy trestné činnosti, které byly v případě cizinců zaznamenány, jsou trestné činy související s řízením motorového vozidla pod vlivem alkoholu nebo jiné návykové látky, popř. i v souvislosti s dopravními nehodami, neplněním vyživovací povinnosti, s legalizací výnosů z trestné činnosti (spáchané např. tak, že cizinec si založí u českého peněžního ústavu účet, na který přicházejí podvodně vylákané platby ze zahraničních účtů, které jsou následně vybírány), výjimečně je to i zvlášť závažná trestná činnost proti životu a zdraví, ať již páchaná v cizinecké komunitě, nebo i na občanech ČR. Vyskytly se i případy, kdy se cizí státní příslušníci začali objevovat jako tzv. bílí koně v korporacích zapojených do daňové trestné činnosti. Cizinci páchají i majetkovou trestnou činnost spáchanou v kyberprostoru (internetové podvody).

Podle údajů Ministerstva spravedlnosti [zjištěno ze Zprávy v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky za rok 2019] bylo v průběhu roku 2019 pravomocně odsouzeno celkem **5 836 cizinců** (meziročně o 9 % více). Podíl cizinců na celkovém počtu osob odsouzených v ČR dosáhl hodnoty přes 10 %. Největší zastoupení mezi odsouzenými cizinci měli státní příslušníci Slovenska (1 703), Ukrajiny (1 365) a Rumunska (456).

MSZ v Praze konstatovalo, že nastupuje nová vlna mladých pachatelů (ročníky narození 1995 a mladší) v oblasti pašování MDMA, zejména v rámci dovozu z Nizozemí, kdy významnou roli sehrává i DARKNET jako nelegální internetová síť. V poslední době se objevily případy dovozu katy jedlé, která obsahuje účinnou látku kathinon, jež je uvedena jako psychotropní látka v příloze č. 4 k nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek, v souladu s § 44c odst. 1 zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách, a dále obsahuje účinnou látku kathin, který je uveden v příloze č. 6, jako látka psychotropní podle shora citovaného nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek.

Pokud jde o **trestné činy organizování a umožnění nedovoleného překročení státní hranice podle § 340 trestního zákoníku,** bližší informace plynou z *tab. II/6a.* Nelze dovodit, že by v období posledních let došlo k nějakému dramatickému vzestupu počtu osob, proti nimž bylo vedeno trestní řízení; úroveň evidované kriminality ani zdaleka nedosahuje stavu z let 1998 až 2005. To však nic nemění na nebezpečnosti tohoto fenoménu a hrozeb s ním spojeným, zejména do budoucna.

Trestná činnost cizinců (stíhání a konáno zkrácené přípravné řízení)

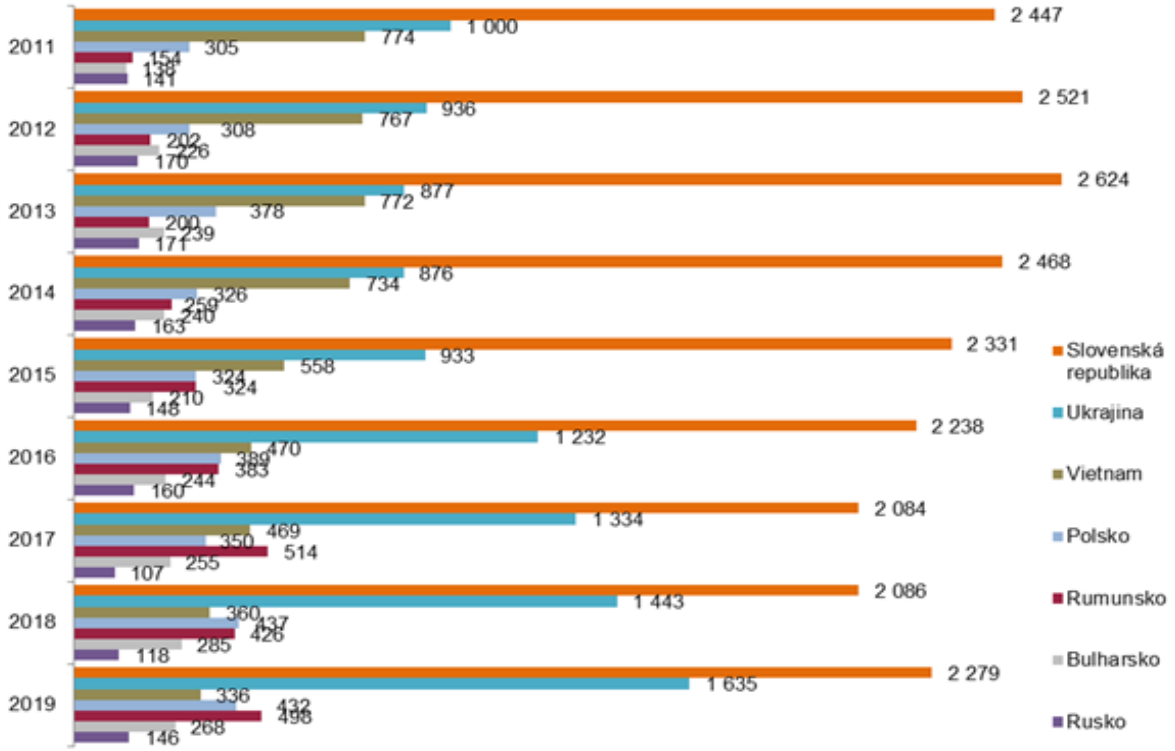

Ze **Zprávy o stavu v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku** v roce 2019 (ve srovnání s rokem 2018) plyne, že v roce 2019 bylo zjištěno celkem **5 677 (+685, +13,7 %)** osob při nelegální migraci na **území ČR. Z tohoto celkového počtu bylo 5 174 osob (tj. 91,1 %)** odhaleno při nelegálním pobytu a **503** osob **(tj. 8,9 %)** zjištěno při nelegální migraci přes vnější schengenskou hranici ČR. V roce 2019 bylo zjištěno při nelegálním pobytu **5 174 (+521, +11,2 %)** osob. Z hlediska státní příslušnosti nelegálních migrantů převládají občané ze třetích zemí (4 995 osob, tj. 96,5 %) nad občany EU. První místo ve statistice opět obsadili občané Ukrajiny (1 456 osob, tj. 28,1 % z celkového počtu osob zjištěných při nelegálním pobytu). S odstupem se na druhém místě umístili občané Moldavska (825 osob, tj. 15,9 %). Třetí místo náleží občanům Vietnamu (353 osob, tj. 6,8 %).

Vývoj nelegální migrace na území ČR v letech 2009–2019

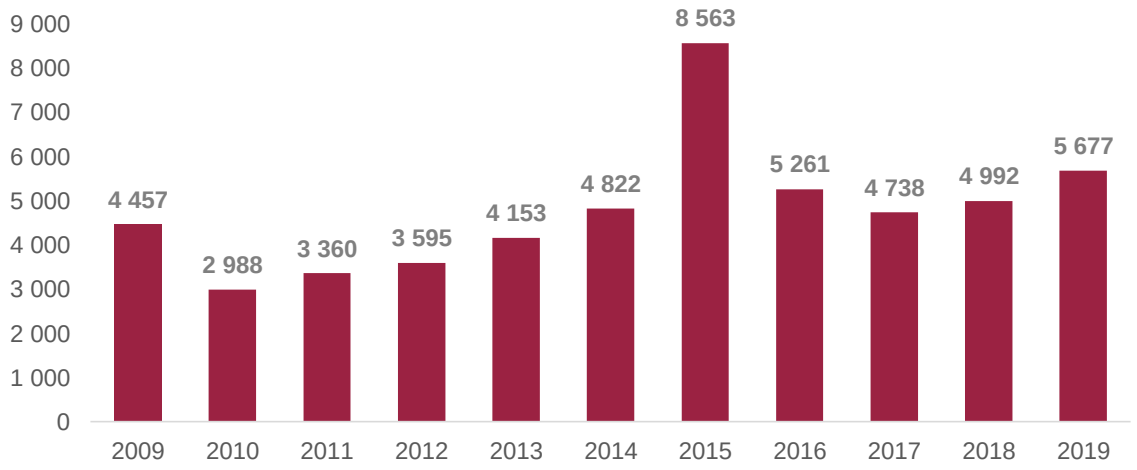

m) **Trestná činnost příslušníků Policie ČR, Generální inspekce bezpečnostních sborů, Vojenské policie a zpravodajských služeb** *(tab. II/8a, II/8b, II/8d)*

U trestné činnosti **příslušníků Policie České republiky** (kde koná prověřování i vyšetřování, stejně tak i zkrácené přípravné řízení, policejní orgán Generální inspekce bezpečnostních sborů), u trestné činnosti příslušníků zpravodajských služeb (tj. Bezpečnostní informační služby, Úřadu pro zahraniční styky a informace, Vojenského zpravodajství) a Vojenské policie (u níž koná vyšetřování a zkrácené přípravné řízení státní zástupce), došlo v roce 2019 k výraznému poklesu počtu stíhaných osob (94), jedná se nejnižší absolutní počet těchto osob za celé období od roku 1995, v případě obžalovaných osob byla tendence shodná.

Nejvíce příslušníků bezpečnostních sborů bylo stíháno pro trestný čin zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 trestního zákoníku, avšak u tohoto trestného činu byl zaznamenán pokles na **30** osob (-5 oproti roku 2018), z toho bylo obžalováno **28** osob (-4 oproti roku 2018). Také u dalších skutkových podstat nastal trend spočívající v poklesu, např. u trestného činu přijímání úplatku podle § 331 trestního zákoníku s **4** stíhanými (**-2** oproti roku 2018) a **4** obžalovanými osobami (-2 oproti roku 2018).

KSZ v Ostravě zaznamenalo případ, kdy se policista aktivně snažil ovlivnit průběh trestního řízení ovlivňováním svědků ve prospěch osoby obviněné či podezřelé z trestné činnosti, či jiný případ, kdy dokonce ze strany policisty došlo k manipulaci s výslechem osoby zadržené, což vedlo nakonec k obvinění a vzetí této osoby do vazby. Zaznamenána byla i trestná činnost právně kvalifikovaná jako mučení a jiné nelidské a kruté zacházení podle § 149 odst. 1, 2 písm. a) trestního zákoníku, jehož se měl dopustit policista při služebním zákroku vůči spoutané zadržené osobě.

VSZ v Praze upozorňuje na tzv. úniky informací z jiných trestních řízení vedených Policií ČR. Vzhledem k tomu, že policejní orgán Generální inspekce bezpečnostních sborů, který je v těchto věcech příslušný, může začít konat vždy až poté, co bylo učiněno oznámení či podán podnět k zahájení řízení, popř. dané informace zjistí sám, tedy standardně v době až po činu, jsou možnosti objasnění trestné činnosti tohoto charakteru vždy jen velmi omezené. Dalším faktorem negativně ovlivňujícím objasnění takové trestné činnosti je skutečnost, že v trestních řízeních dotčených únikem informací má přístup k informacím (způsobilých k jejich předání mimo složky Policie ČR a současně k ovlivnění postupu ve vyšetřování) zejména v okamžiku tzv. realizace velké množství příslušníků Policie ČR (tedy i těch, kteří nejsou zpracovateli věci), když i při maximální eliminaci předávaného množství informací o obsahu řízení, je pak velmi komplikované se zaměřit na nějakou konkrétní osobu či osoby z řad Policie ČR, které by mohly být podezřelými ze spáchání trestné činnosti. Činnosti a postupy generální inspekce jsou v této fázi trestního řízení ovlivněny také mj. komplikovaným přístupem k informacím uvedených v ETŘ. V některých případech, které se týkají tzv. úniků informací, je třeba také delší doby trvajícího prověřování a rozpracování, kdy je velmi složité vyhledat konkrétní důkaz, který by (zpětně) svědčil o spáchání trestného činu příslušníkem Policie ČR. Za důležité je nutno považovat, aby policejní orgán generální inspekce měl okamžitě po zjištění tzv. „úniku“ možnost disponovat nejméně výstupy z operativně pátracích prostředků nasazených v dotčené trestní věci vedené Policií ČR. S ohledem na výše uvedené lze konstatovat, že prověřování úniků z trestních spisů končí často odložením věci, neboť se nepodaří najít pachatele této trestné činnosti.

III. ČINNOST STÁTNÍHO ZASTUPITELSTVÍ V TRESTNÍM PROCESU PŘED ZAHÁJENÍM TRESTNÍHO STÍHÁNÍ, V PŘÍPRAVNÉM ŘÍZENÍ A V TRESTNÍM ŘÍZENÍ SOUDNÍM AŽ DO PRAVOMOCNÉHO SKONČENÍ TRESTNÍHO STÍHÁNÍ V ROCE 2019

1. Postup státních zástupců v přípravném řízení

a) Prověřování, vyšetřování a zkrácené přípravné řízení

Nadále je velice pozitivně hodnocena z hlediska efektivity výkonu dozorové činnosti možnost přístupu do policejního informačního systému ETŘ, který umožňuje státnímu zástupci výkon nepřetržitého dozoru, což zrychluje komunikaci a informační toky mezi orgány činnými v trestním řízení a kladně se promítá do účinnosti přípravného řízení.

KSZ v Brně označuje využívání systému ETŘ jako přínosné vzhledem k tomu, že přispívá k urychlené výměně informací a tím i k efektivnějšímu výkonu dozoru státního zástupce v přípravném řízení trestním.

KSZ v Ostravě zmiňuje pouze otázku přístupu státních zástupců do informačního systému ETŘ ve věcech realizace cizozemských dožádání (obdobný problém se týká např. i přístupu státních zástupců nejblíže vyšších státních zastupitelství vykonávajících instanční dohled a do budoucna i státních zástupců NSZ). Naznačený soubor problémů lze řešit jedině změnou dohody o využívání ETŘ.

K aplikaci **zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů,** nevyvstaly žádné zásadní problémy.

ObSZ pro Prahu 8 uvedlo, že ve dvou trestních věcech byl státní zástupkyní poškozený vyhodnocen jako zvlášť zranitelná oběť ve smyslu § 51a odst. 2 trestního řádu a § 2 odst. 4 písm. d) zákona o obětech trestných činů, který má proto nárok na právní pomoc poskytovanou zmocněncem bezplatně.

V prvním případě se jednalo o trestný čin znásilnění podle § 185 odst. 1 trestního zákoníku, poškozenou byla cizinka z Ekvádoru, neovládající český jazyk, studentka Vysoké školy ekonomické, žijící toliko ze stipendia, bez dalších příjmů. Komunikace s českými úřady pro jazykovou bariéru byla složitá, obtížně se domáhala svých práv, měla nízké právní povědomí, bez orientace v evropských poměrech. Přesto ObS pro Prahu 8 návrhu státní zástupkyně nevyhověl s odůvodněním, že za stávající důkazní situace je přiznání nároku poškozené předčasné, tj. hodnotil důkazní situaci, což mu v dané fázi trestního řízení nepříslušelo. Měl posoudit návrh pouze z hlediska toho, zda je poškozená zvlášť zranitelnou obětí podle zákona o obětech trestných činů, a dokonce neměl ani posuzovat, zda jsou splněny jiné podmínky uvedené v § 51a odst. 1 zákona o obětech trestných činů. Tímto postupem překročil svoje oprávnění a zkrátil poškozenou na jejích právech. S danou argumentací pak uspěla státní zástupkyně se svou stížností u MS v Praze, který bezplatného zmocněnce poškozené ustanovil.

Ve druhém případě byl státní zástupkyní podán návrh soudu na ustanovení bezplatného zmocněnce poškozenému zločinem těžkého ublížení na zdraví podle § 145 odst. 1 trestního zákoníku, který byl taktéž dle názoru státní zástupkyně zvlášť zranitelnou obětí ve smyslu § 51a odst. 2 trestního řádu a § 2 odst. 4 písm. d) zákona o obětech trestných činů. Jednalo se o invalidního důchodce na invalidním vozíku, bez domova, bez příjmů, dezorientovaného v čase i prostoru, podle lékařských zpráv trpícího duševní poruchou. Vyšetřovaným činem navíc utrpěl rozsáhlá zranění zejména v oblasti hlavy a obličeje, která podle závěrů znaleckého posudku z oboru zdravotnictví, odvětví soudního lékařství, dosáhla intenzity těžké újmy na zdraví. V daném případě Obvodní soud pro Prahu 8 vyhověl návrhu státní zástupkyně a bezplatného zmocněnce bezodkladně poškozenému ustanovil.

KSZ v Českých Budějovicích zdůrazňuje, že velmi dobře pracuje systém uplatňování nemajetkových újem ze strany zvlášť zranitelných obětí trestného činu ve smyslu § 2 odst. 4 písm. d) citovaného zákona. Funguje řádné poučení poškozených policejními komisaři o právech oběti. Soudy obou stupňů v adhezním řízení již pravidelně přiznávají v případě odsouzení pachatele náhradu nemajetkové újmy.

Byl zaznamenán pozitivní trend zkvalitnění postupu policejních orgánů ve fázi přípravného řízení, i když ojedinělá pochybení nadále nelze zcela vyloučit.

Např. v obvodu **KSZ v Ostravě** byly zaznamenány případy nedodržování lhůt pro předložení věci státnímu zastupitelství, vyskytují se nedostatky týkající se neúplného objasnění skutkového stavu věci, což ústí ve zrušení rozhodnutí o odložení věci. V souvislosti se zjišťováním majetkové situace obviněných policejní orgány vyjádření obviněných v tomto směru dále neobjektivizují, i když byly zaznamenané případy opačné svědčící o nadstandardním přístupu a rozsáhlém šetření prováděném v součinnosti s mezinárodními orgány.

KSZ v Hradci Králové zdůrazňuje, že policisté jsou schopni samostatně vyhodnocovat skutkové okolnosti, kvalifikovaně posuzovat právní stav a ve věci rozhodnout bez zásahu dozorujícího státního zástupce. V komplikovaných věcech pak svůj postup průběžně a operativně konzultují s příslušným státním zástupcem. Prověřování tak vede rychle a efektivně k rozhodnutí ve věci. Ve věcech, v nichž vykonává dozor státní zástupce KSZ v Hradci Králové, dochází stále častěji k většímu zapojení státních zástupců do samotného prověřování a jejich podílu na koncipování usnesení podle § 160 odst. 1 trestního řádu, zejména u závažných hospodářských trestných činů.

Činnost státního zástupce při výkonu dozoru nad zachováváním zákonnosti v přípravném řízení trestním může být komplikována neustálou fluktuací policistů, nenaplněností jejich stavů a z toho vyplývající nezkušenosti.

To pak např. v obvodu **KSZ v Brně** vede dozorové státní zástupce k tomu, aby činnost policejního orgánu suplovali zejména v komplikovaných a sofistikovaných trestních věcech. Nejčastějším důvodem byly závady v nezjištění výše způsobené škody, v nedostatečném objasnění věci, v nedostatečném popisu skutku, nesprávném právním hodnocení.

V obvodu **MSZ v Praze** se postup podle § 174 odst. 2 písm. e) trestního řádu uplatňuje především při nedostatečném zjištění skutkového stavu věci (v usneseních policejního orgánu o odložení věci podle § 159a odst. 1 věty první a odst. 5 trestního řádu), při neúplném popisu skutku, zejm. při absenci popisu a zdůvodnění subjektivní stránky trestného činu. Daného oprávnění dozoroví státní zástupci využívají z vlastní iniciativy bez vyčkávání na případnou stížnost oprávněné osoby.

KSZ CBU

U **KSZ v Českých Budějovicích** se nedostatky v usneseních o zahájení trestního stíhání fyzických osob podařilo eliminovat na základě součinnostních porad s Policií ČR. Aktuálně je vyšší pozornost věnována usnesením o zahájení trestního stíhání právnických osob, a to v souladu s metodikou vypracovanou odborem trestního řízení NSZ.

KSZ v Hradci Králové konstatuje snížení případů, kdy na nedostatky v usneseních o zahájení trestního stíhání bylo nutné reagovat postupem podle § 174 odst. 2 písm. e) trestního řádu, a to vlivem vyšší kvality dozoru ze strany státního zástupce. Státní zástupci musí důsledně dbát na aktivní dozor, mj. s ohledem na odchod zkušených policistů a příchod nových policistů. Negativně se projevuje nedostatek znalců z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, zejména z odvětví dětské psychiatrie, nedostatek kvalitních znalců z oboru ekonomika, kteří by byli schopni obhájit závěry svých posudků k daňové problematice a k úpadkovým trestným činům.

K postupu podle § 174 odst. 2 písm. e) trestního řádu dochází zpravidla ihned po obdržení dotčeného usnesení policejního orgánu a po prostudování vyžádaného spisového materiálu. Nejčastěji je využíván vůči předčasně vydanému usnesení o zahájení trestního stíhání podle § 160 odst. 1 trestního řádu, při nejasném popisu skutku, absentující subjektivní stránky trestného činu a při promlčení trestního stíhání. Využíván je i k rušení nezákonného usnesení policejního orgánu o odložení věci podle § 159a odst. 1 či odst. 2 trestního řádu pro jeho předčasnost s potřebou doplnit dokazování k řádnému zjištění skutkového stavu věci.

Odbor trestního řízení VSZ v Praze zaměřil pozornost na usměrňování policejního orgánu pokyny dozorového státního zástupce, jejich kvalitu a srozumitelnost. Dozoroví státní zástupci

jednoznačně preferují neformální jednání s policejním orgánem před formálními písemnými pokyny (ty byly zjištěny v méně jak polovině věcí, v nichž byl dozor vykonáván). K jejich uplatnění dochází jen v odůvodněných případech. V naprosté většině je obsah pokynů konkrétní, formulovaný se znalostí věci, často jsou vázané na konkrétní procesní rozhodnutí nebo jiné procesní úkony. Splnění pokynů nebylo poměrně často lhůtováno. Vedoucí státní zástupci byli upozorněni na dodržování povinnosti stanovit lhůtu pro splnění uloženého pokynu. Ze strany policejních orgánů byly pokyny přesto plněny včas a řádně, jen zcela výjimečně docházelo k přijetí následných opatření ke splnění již uloženého pokynu. U pokynů k zahájení trestního stíhání (souhlasů se zahájením trestního stíhání) jsou zjevné rozdíly mezi jednotlivými krajskými státními zastupitelstvími v obvodu **VSZ v Praze.** U některých se tento postup téměř nevyskytuje **(KSZ v Hradci Králové, KSZ v Českých Budějovicích).** Vydání zjevně účelového pokynu či souhlasu nebylo zjištěno.

KSZ v Hradci Králové věnovalo zvýšenou pozornost postupu státních zástupců při vyhodnocování trestních oznámení a dalších podání doručených na státní zastupitelství a kvalitě předkládacích zpráv státních zástupců při postupování trestních oznámení policejnímu orgánu k prověření. Na pracovních poradách s okresními státními zástupci i pracovních poradách trestních oddělení KSZ v Hradci Králové byly projednány postupy státního zástupce dle § 16a zákona o státním zastupitelství a podle trestního řádu při vyhodnocení trestního oznámení včetně zákonného poučování podatelů. V roce 2020 plánuje dohledové prověrky zaměřené na úroveň vyhodnocení podání došlých na státní zastupitelství, a to u všech okresních státních zastupitelství v jeho obvodu.

Podle hodnocení **VSZ v Praze** i **VSZ v Olomouci** je v současné době velké množství důkazů získáváno v elektronické podobě, nicméně zákonná úprava je v tomto směru poněkud zastaralá a dostatečně rychle nereaguje na potřeby orgánů činných v trestním řízení. Nedává jasnou odpověď na to, jak nakládat s daty jako důkazy v trestním řízení, a proto je třeba na vznikající situace v praxi flexibilně aplikovat stávající procesních nástroje upravující dokazování v trestním řízení. V trestním právu procesním pak nikde není definován ani pojem elektronického důkazního prostředku, tzn. dat jako takových. Rovněž k zajišťování elektronických důkazních prostředků je třeba používat stávající procesní nástroje, jejichž zákonná úprava není mnohdy příliš vhodná pro zajišťování dat a je v praxi vykládána tak, aby pokryla i případy elektronických důkazů trestním řádem nepředpokládaných (např. použití § 158d trestního řádu při získávání e-mailové komunikace apod.).

Pomineme-li časově náročnou analýzu dat, kterou provádí policejní orgán, případně přibraný znalec, dalším problémem je mnohdy rovněž provádění elektronických dat před soudem. Elektronické důkazy jsou většinou provedeny jako listinné či věcné důkazy podle § 112 trestního řádu, to však není vždy možné, neboť některé druhy elektronických důkazů není možné zachytit vytisknutím na papír nebo napsáním do protokolu. Často je také vyžadováno odborné vyjádření či znalecký posudek. Do budoucna by bylo zřejmě vhodné, aby byla možnost provádět elektronické důkazy bezprostředně, čemuž v současné chvíli brání nedostatečná technická vybavenost soudů.

De lege ferenda by proto bylo potřebné přijmout novou legislativní úpravu trestního řádu, která by kompletně upravovala získávání, analýzu i provádění elektronických důkazů v trestním řízení.

Rovněž **KSZ v Brně** a **KSZ v Ostravě** se shodují na tom, že značné problémy v praxi činí právní úprava týkající se zajišťování zejména elektronických dat či důkazů. Trestní řád představuje úpravu již značně zastaralou a neodpovídající dnešním způsobům a formám komunikace ani výměny dat. Týká se to zejména získávání údajů k datovým schránkám, e-mailovým účtům a uskutečněnému telekomunikačnímu provozu, kde je chybějící právní úprava složitě nahrazována nebo překlenována judikaturou či výkladovými stanovisky NSZ. Ideální by zřejmě bylo příslušná ustanovení novelizovat tak, aby právní úprava byla co možná nejjednodušší, např. v podobě „univerzálního“ příkazu soudu k zajištění elektronických dat a důkazů, který by mohl zahrnout i případné nově se objevující způsoby komunikace.

VSZ v Praze, pokud jde o **součinnost s policejním orgánem Generální inspekce bezpečnostních sborů,** zdůrazňuje, že v roce 2019 nebyly zaznamenány žádné výraznější změny oproti letům dřívějším. Lze tudíž shrnout, že policejní orgán Generální inspekce bezpečnostních sborů dbá pokynů a doporučení dozorových státních zástupců stran směrování trestního řízení, je ochoten plnit nejen formální písemné, ale taktéž ústní pokyny dozorového státního zástupce, bez námitek opatřuje důkazy pro státního zástupce ve stadiu řízení před soudem, pokud o to státní zástupce požádá.

Nicméně nadále přetrvává situace, kdy musí dozorující státní zástupce vést podrobnými pokyny policejní orgán Generální inspekce bezpečnostních sborů zejména v trestních řízeních, kde je

řešena trestná činnost, která se u GIBS standardně neobjevuje (např. trestný čin podle § 199 trestního zákoníku), což je však nepochybně dáno i samotným personálním obsazením GIBS, kdy nelze předpokládat, že Generální inspekce bezpečnostních sborů bude ve všech druzích trestné činnosti na stejné odborné úrovni jako specializované policejní orgány Policie ČR (např. mravnostní kriminalita, hospodářská kriminalita apod.).

VSZ v Olomouci zmiňuje, že stávající vedení GIBS zdědilo útvar s velkým množstvím problémů a s celkově špatně hodnocenou kvalitou práce a v případě tohoto útvaru také s neschopností řešit závažné a rozsáhlé případy, které dříve místo tohoto útvaru mnohdy řešily jiné policejní orgány. Nové vedení Generální inspekce bezpečnostních sborů přijalo velmi rychle řadu opatření, ať už v oblasti personální či organizační (za příklad stojí zejména vytvoření centralizovaných útvarů zaměřených na boj s nejzávažnějšími formami trestné činnosti u bezpečnostních sborů), jakož i v oblasti vzdělávání a převzetí nových zkušeností a nových metod práce od Policie ČR a jiných policejních orgánů, které lze hodnotit jako nanejvýš pozitivní a které se již nyní projevují na výrazném zlepšení činnosti tohoto útvaru.

MSZ v Praze uvedlo, že součinnost s policejním orgánem Generální inspekce bezpečnostních sborů je na dobré úrovni. Komunikace s vedením Generální inspekce bezpečnostních sborů je zcela bezproblémová a lze konstatovat výraznou ochotu k řešení případných problémů

Trvalým problémem je absence vyhledávací činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů. Je nutno zopakovat, že činnost policejních orgánů Generální inspekce bezpečnostních sborů je beze změny stavu v roce 2019 odkázána na prověřování vnějších podnětů, je limitována tím, že do prostředí zájmových subjektů nemá šanci efektivně proniknout, stále absentuje rovněž jakákoliv vlastní agenturní síť.

V souvislosti s hodnocením činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů byla v uplynulém roce ze strany NSZ posuzována i činnost státních zástupců, specializovaných na dozor nad činností policejních orgánů GIBS při vyřizování trestních oznámení a jiných podání doručených státnímu zastupitelství. Zjištěná pochybení byla podrobně projednána na pracovní poradě s dotčenými specialisty a s vedoucími státními zástupci dne 18. 9. 2019.

K působení **Národní centrály proti organizovanému zločinu** a jejích útvarů **odbor závažné hospodářské a finanční kriminality VSZ v Praze** uvedl, že se mu jeví, že Národní centrála proti organizovanému zločinu funguje velmi nevyrovnaně. Příčinou je personální obsazení. Vedle vysoce schopných policistů i u NCOZ působí velká skupina těch, kteří nemají zkušenosti a podporu vedení. Negativně působí odchod velmi schopných a zkušených policistů, časté změny v organizační struktuře a změny na vedoucích pozicích.

S ohledem na celorepublikovou působnost tohoto útvaru se osoby v něm služebně činné průběžně celoročně podílejí na řadě realizací (zejména u odboru daní). Nemohou tak pracovat na přidělených trestních věcech soustavně, což narušuje plynulost trestního řízení. Dozorový státní zástupce je konfrontován s tím, že část úkonů nelze provést v ideálních lhůtách pro vytížení příslušných policistů trestními věcmi, na kterých poskytují součinnost při realizacích.

Z poznatků státních zástupců odboru závažné hospodářské a finanční kriminality **VSZ v Praze** vyplývá, že policejní orgán Národní centrály proti organizovanému zločinu v trestních věcech obvykle nepracuje s konkrétními plány prověřování či vyšetřování, resp. tyto často zpracovává až na pokyn státních zástupců. Tento přístup, kdy policejní orgán nemá v plánu jednoznačně stanovené a časově ohraničené úkony trestního řízení, může způsobovat jednak průtahy na straně policejního orgánu a dále v některých případech i určité nejasnosti na straně zpracovatele, který nemusí mít v komplikovaných věcech jasnou představu, jakým směrem by se mělo prověřování (vyšetřování) ubírat.

Ohledně hospodářské kriminality je Národní centrála proti organizovanému zločinu málo aktivní při vlastním odhalování trestné činnosti postupem dle § 158 odst. 1 trestního řádu, v navazování potřebných kontaktů v kriminogenním prostředí a ve včasných záchytech informací s relevantním podezřením. Národní centrála proti organizovanému zločinu reaguje spíše na oznámená jednání i v těch věcech, ve kterých lze závěr o důvodném podezření ze spáchání trestného činu dojít i z veřejně dostupných zdrojů. Příčinou je vysoké pracovní vytížení příslušníků Národní centrály proti organizovanému zločinu. To se projevuje i v ukončování prověřování některých trestních věcí v hraničních lhůtách, které však lze ještě považovat za přiměřené.

Státní zástupci kromě pokynů k postupu podle § 160 odst. 1 trestního řádu v některých případech vydávali i pokyny k postupu podle § 159a trestního řádu. Nesamostatnost značné části osob služebně činných v policejním orgánu Národní centrály proti organizovanému zločinu se odráží v požadavcích na vyšší součinnost dozorového státního zástupce i k běžným úkonům přípravného řízení. Zvlášť negativně působí fluktuace zpracovatelů, pokud je původní zkušený zpracovatel nahrazen osobou s minimální zkušeností s trestním řízením.

MSZ v Praze hodnotí spolupráci s útvary Národní centrály proti organizovanému zločinu velmi pozitivně. Taktéž činí **KSZ v Českých Budějovicích** s tím, že tamější expozitura Národní centrály proti organizovanému zločinu je vytížena zpracováním věcí i mimo zdejší obvod, aniž by to jakkoli poznamenalo kvalitu trestních věcí, ve kterých státní zástupci krajského státního zastupitelství působí.

VSZ v Olomouci na základě uvedených statistických údajů také upozorňuje na poměrně výrazný pokles nápadu nových věcí, k němuž došlo po reorganizaci celostátních útvarů kriminální policie (sloučení bývalého ÚOKFK a ÚOOZ). Pouze jedna trestní věc, v níž bylo zahájeno trestní stíhání v roce 2019, byla věc vyhledaná Národní centrálou proti organizovanému zločinu po vzniku tohoto útvaru. Na druhou stranu právě tato jediná věc, v níž byl záznam o zahájení úkonů trestního řízení sepsán až v druhé polovině roku 2016 (tedy po reorganizaci útvarů kriminální policie v roce 2016) a v níž v roce 2019 bylo zahájeno trestní stíhání, je kauzou mimořádně závažnou a významnou.

Jednalo se o věc, v níž je dáno podezření z mimořádně rozsáhlého ovlivňování zadávacích řízení u veřejných zakázek zadavatele Statutárního města Brna, městské části Brno-střed a některých dalších podřízených „městských“ organizací a která svým charakterem a rozsahem (jak z hlediska délky doby, během níž mělo k trestné činnosti docházet, množství veřejných zakázek, které měly být zmanipulovány, počtu subjektů zapojených do podezřelých aktivit a hodnoty úplatků, které měly být v souvislosti s veřejnými zakázkami poskytnuty) ukazuje na to, že se jedná o podezření z tzv. systémové korupce a že došlo k absolutnímu selhání kontrolních mechanismů.

Hlavní příčinou popsaného stavu jsou podle názoru **VSZ v Olomouci** neustálé a četné odchody zkušených a kvalitních příslušníků NCOZ. Odcházející příslušníky Národní centrály proti organizovanému zločinu se sice vedení tohoto útvaru snaží aktivně nahrazovat novými policisty, nicméně objektivně tato skutečnost vede ke změnám v osobách zpracovatelů spisů, ke změnám ve složení pracovních týmů, v některých kauzách dokonce opakovaně, a tím k průtahům v trestních řízeních. Odchody zkušených policistů rovněž vedou právě ke zcela zásadnímu oslabení ve vyhledávací a operativně pátrací činnosti, jak bylo konstatováno výše, nedaří se předávat těžce nabyté zkušenosti a oproti nižším útvarům policie jiné, proaktivní metody práce nově přicházejícím policistům a v neposlední řadě se zvyšuje chybovost a nedostatky v postupu méně zkušených zpracovatelů v konkrétních věcech, které musejí být napravovány zvýšenou aktivitou dozorových státních zástupců, kteří mnohdy musejí nahrazovat jinak procesně samostatný postup policejního orgánu, což následně vede k přenášení rozhodovací činnosti na NSZ, nebo které rezultují ve zvýšené množství rušených usnesení policejního orgánu apod.

Stávající vedení Národní centrály proti organizovanému zločinu vyvíjí velkou snahu o nápravu popsané situace a nedostatků. Nynější vedení Národní centrály proti organizovanému zločinu vede se státním zastupitelstvím otevřenou a vstřícnou diskusi o problémech útvaru a reflektuje vznášené výhrady, bohužel náprava nedostatků, jejichž kořeny sahají mnohdy do samých základů vzniku NCOZ, nebude jednoduchou záležitostí. Lze důvodně předpokládat, že bez nezbytné stabilizace útvarů kriminální policie, tedy především bez provádění dalších významnějších organizačních změn, resp. takových, které nebudou odůvodněny reálnými potřebami a řádně a široce prodiskutovány a přijímány odbornou veřejností, jakož i bez úpravy výsluhového systému ke změně situace nedojde a zkušení policisté budou i nadále odcházet. V tomto směru lze jen kvitovat a podpořit snahu současného vedení Národní centrály proti organizovanému zločinu o náležité ocenění nejlepších policistů útvaru, což může pomoci k oddálení rozhodnutí takových zkušených policistů od policie odejít.

Pokud jde o **zkrácené přípravné řízení,** aplikační praxe při využívání tohoto institutu v roce 2019 již dostatečně reagovala na postupnou změnu rozhodovací praxe příslušných okresních soudů, ovlivněnou stanoviskem trestního kolegia NS ČR (č. 52/2014 Sb. rozh. tr.).

Podle **KSZ v Praze** se judikatuře NS aplikační praxe již plně přizpůsobila. Zkrácené přípravné řízení se tak ustálilo na tom, že dopadá na typově omezený okruh věcí, což byl hlavní smysl

stanoviska trestního kolegia Nejvyššího soudu č. 52/2014 Sb. rozh. tr. na aplikační praxi. V závislosti na předmětu trestního řízení soudy akceptují návrhy na potrestání, jejichž podání předcházela přibližně jednoměsíční doba prověřování.

KSZ v Českých Budějovicích uvádí, že doba prověřování od podání trestního oznámení činí okolo 1 měsíce, ojediněle až 2 měsíce, a to v důsledku objektivních okolností, které zmiňované stanovisko NS ostatně předpokládá a k odmítání návrhů na potrestání z tohoto důvodu nedochází.

KSZ v Ústí nad Labem zmiňuje, že zkrácené přípravné řízení je vedeno ve věcech, kde od sepsání záznamu podle § 158 odst. 3 trestního řádu do sdělení podezření neuplynula doba delší než přibližně 2 měsíce.

V obvodu **MSZ v Praze** zejména v případě majetkové trestné činnosti a u trestného činu podle § 337 odst. 1 písm. b), c), či d) trestního zákoníku je preferováno vyřízení věci do 48 hod. se zadrženou podezřelou osobou. Vzrostl počet zkrácených přípravných řízení i u trestných činů v dopravě (§ 337, § 274 trestního zákoníku).

KSZ v Brně i **KSZ v Ostravě** konstatují, že stanovisko č. 52/2014 Sb. rozh. tr. je již všeobecně známé a státní zástupci se tímto také řídí a dané stanovisko respektují. Nadále také panuje shoda v tom, že zjednodušená forma vedeného přípravného řízení práva podezřelého na obhajobu nijak zásadně nekrátí, když práva obviněného (podle § 33 odst. 1, 2 trestního řádu) mohou podezřelí podle § 179b odst. 2 trestního řádu uplatnit i v rámci zkráceného přípravného řízení. Jakékoli případné podněty ze strany oprávněných osob nebyly v daném směru v uplynulém roce 2019 zaznamenány.

b) **Délka přípravného řízení** *(tab. III/2a, III/2b, III/2c, III/2d)*

Délka řízení u policejního orgánu *(tab. III/2a)*

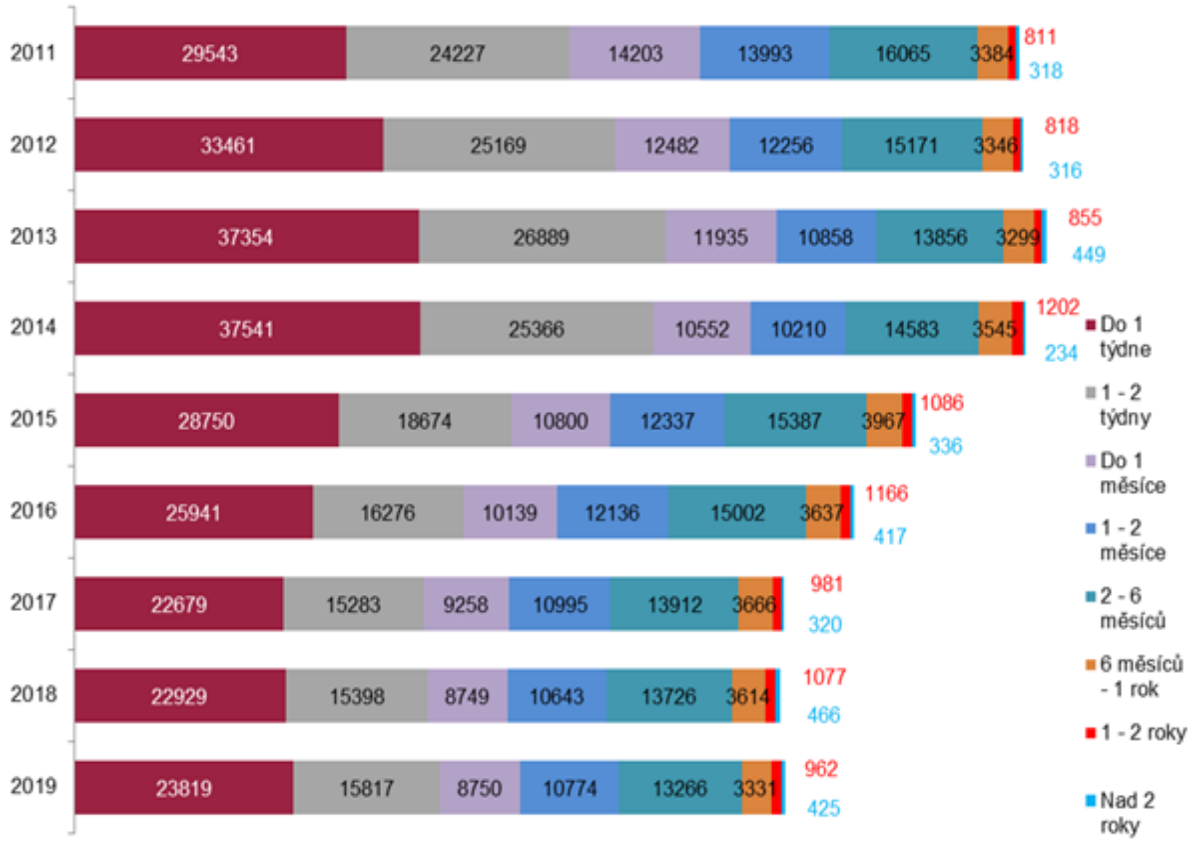

Podíl věcí vyřízených do jednoho týdne a do dvou týdnů opětovně narostl (ze 50,03 % na **51,38 %**), projevilo se zde i to, že podíl zkráceného přípravného

řízení se v roce 2019 zvýšil. Oproti tendenci z roku 2018 se snížil také podíl věcí v rozmezí 1 až 2 roky a nad 2 roky (**1,8 %** v roce 2019, 2,02 % v roce 2018). Stejnou tendenci vykazovaly i věci v rozmezí 2 až 6 měsíců a nad 6 měsíců do 1 roku (**21,52 %** v roce 2019 a 22,64 % v roce 2018). To dokumentuje nárůst důkazně složitější a náročnější trestné činnosti, kdy délku přípravného řízení prodlužuje nejen nedostatečné obsazení policejních útvarů, ale také např. vyřizování právních pomocí ze zahraničí. Nejde ale o nějak zásadní vzestup, resp. pokles, je však nutno uvedenou skutečnost vzít v úvahu.

Negativní vliv na rychlost vyšetřování má vyžadování právní pomoci v cizím státě, lokální nedostatek tlumočníků pro jazyky asijských zemí, znalecké zkoumání a podání znaleckého posudku, rostoucí potřeba selekce a analýzy značného množství zajištěných elektronických dat, nedostatečné personální obsazení policejních útvarů, příp. jejich obsazení osobami služebně činnými v policejním orgánu bez potřebných zkušeností a znalostí. Dále hrají roli i další faktory jako skutkový rozsah věci a množství nutných úkonů při vyšším počtu poškozených.

Délka řízení u státního zástupce *(tab. III/2b)*

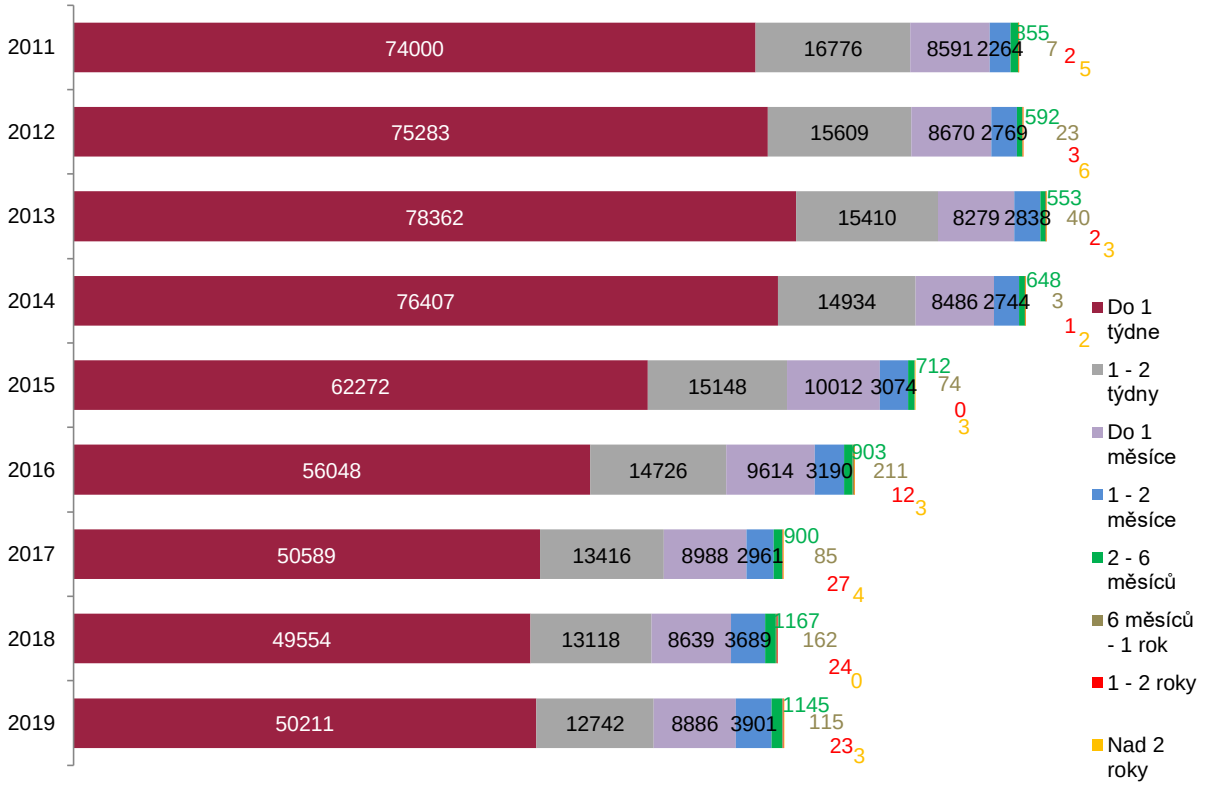

Pokud jde o délku řízení **u státního zástupce** *(tab. III/2b),* v nejkratší lhůtě do 1 týdne bylo vyřízeno **65,19 %** věcí, ve lhůtě od 1 do 2 týdnů to bylo **16,54 %**, takže v úhrnné lhůtě **do 2 týdnů** od nápadu věci na státní zastupitelství po skončení řízení u policejního orgánu státní zástupci vyřídili celkem **81,73 %** věcí.

Stále to ovšem znamená, že jen 18,27 % věcí bylo vyřízeno ve lhůtě přesahující dobu 2 týdnů, což lze hodnotit nepochybně kladně.

Ve výrazně delších lhůtách od 6 měsíců do 1 roku bylo vyřízeno u státního zástupce celkem **115** věcí, ve lhůtě od 1 do 2 roků **23** věcí a ve lhůtě přesahující 2 roky byly vykázány **3** věci.

Ve všech těchto nejdelších lhůtách v souhrnu bylo proto v roce 2019 u státního zástupce vyřízeno celkem **141** věcí.

65,2 %

věcí vyřídí státní zástupci **do jednoho týdne**

81,7 %

věcí vyřídí státní zástupci **do dvou týdnů**

18,3 %

věcí vyřizováno státním zástupcem **déle než dva týdny**

Celková délka přípravného řízení (tab. III/2c)

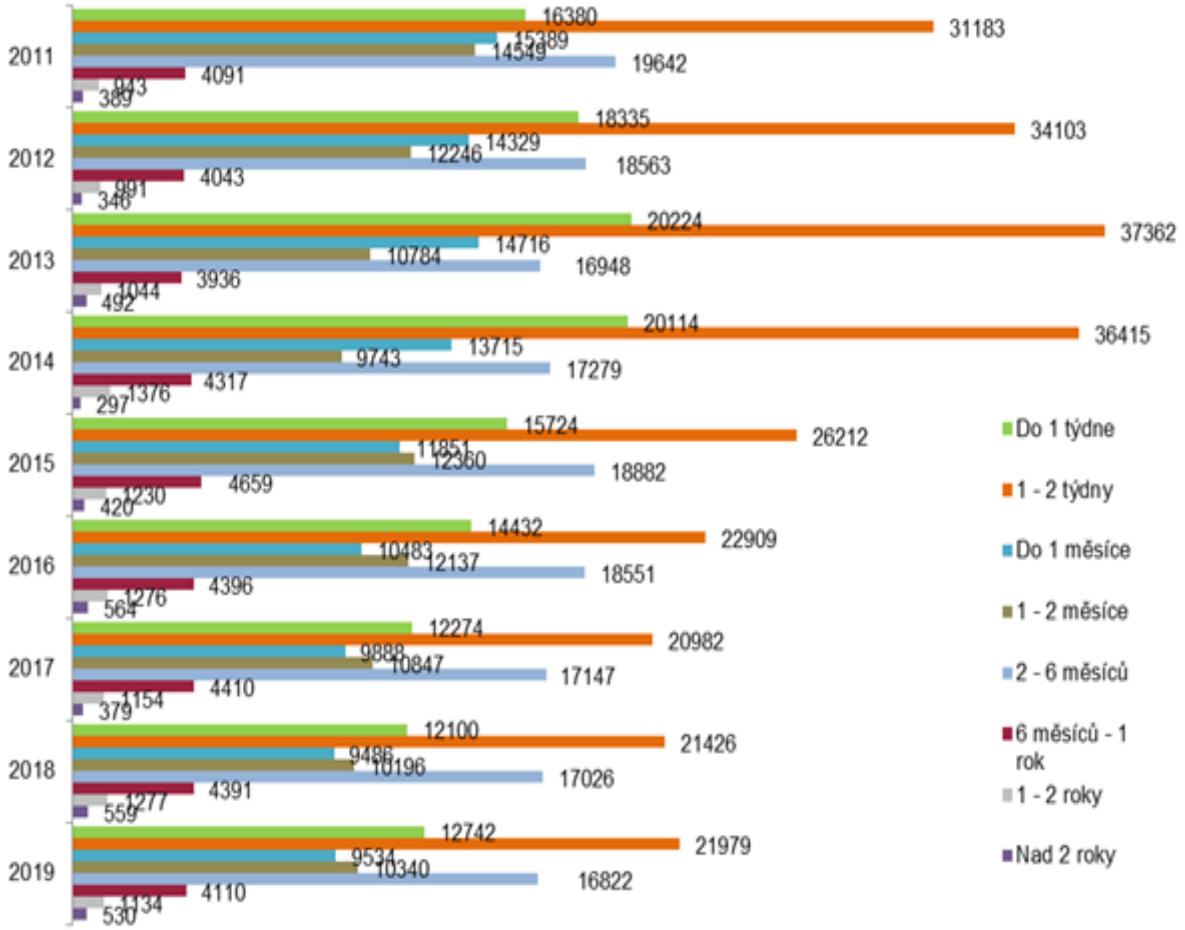

Statistické údaje svědčí o tom, že v roce 2019 byl vývoj odlišný od tendence předcházejícího roku, kdy se ještě ve výraznější míře neprojevilo oslabení role zkráceného přípravného řízení mezi jednotlivými formami přípravného řízení oproti standardnímu přípravnému řízení jak u policejního orgánu, tak i u státního zástupce. Zvýšil se tedy jak podíl věcí s dobou trvání přípravného řízení **do 1 týdne**,

tak i podíl věcí ve lhůtě **1 – 2 týdny** (v roce 2019 **44,98 %**), oproti tendenci roku 2018 a 2017 se zkrátila délka přípravného řízení ve věcech vyřizovaných souhrnně **nad 6 měsíců** (v roce 2019 **7,48 %**, v roce 2018 8,14 %, v roce 2017 7,71 %), a obdobně to platilo i ve věcech vyřízených do 1 měsíce, do 2 měsíců a do 6 měsíců (v roce 2019 **47,54 %**, v roce 2018 **48,01 %**, v roce 2017 49,15 %). Lze tedy mít za to, že přes některé pozitivní výsledky stále přetrvávají faktory, jež v důkazně, skutkově nebo právně složitých věcech vedou k déletrvajícímu přípravnému řízení, jak uváděly již předcházející zprávy o činnosti státního zastupitelství (kromě složitosti věcí jde zejména o vyřizování žádostí o právní pomoc v trestních věcech s cizím prvkem, zdlouhavost zpracování znaleckých posudků, a to včetně kriminalistických expertíz, komplikované zjišťování osoby pachatele nebo pachatelů, dopady nepříznivé personální situace u Policie ČR atd.).

c) **Vazební řízení** *(tab. III/3a, III/3b, III/3c)*

K 31. 12. 2019 bylo ve vazbě v působnosti **okresních státních zastupitelství** *(tab. III/3a_1)* celkem **535** osob.

Počet osob ve vazbě v působnosti **krajských a vrchních státních zastupitelství** *(tab. III/3a_2)* se v roce 2019 vyznačoval obdobnou tendencí jako u okresních státních zastupitelství, dosáhl **298**. Celkem bylo tedy k tomuto datu ve vazbě **833** osob (proti 806 osobám v roce 2018), což představuje v minulém roce nárůst o **3,35 %.**

Jak plyne z *tab. III/3b,* z celkového počtu vazebně stíhaných obviněných bylo v roce 2019 celkem **97,6 %** osob vyřízeno podáním obžaloby, proti **47** osobám skončilo vazební řízení zastavením trestního stíhání. Proti 2 osobám bylo trestní stíhání přerušeno a proti jedné osobě bylo trestní stíhání podmíněně zastaveno.

d) **Poznatky k návrhům na vzetí obviněných do vazby a rozhodování soudu o nich, jakož i o dalších rozhodnutích soudců a soudů o vazbě** *(tab. III/3d, III/3e)*

Ohledně návrhů na vzetí do vazby (srov. *tab. III/3d* – výkaz o stavu vazeb za rok 2019 pro srovnání i údaje *tab. III/3e* – soudní výkaz o vazbách) u **okresních státních zastupitelství** byly v roce 2019 podány návrhy celkem na **2 691** osob, soudce vzal do vazby **2 377** osob, což činí podíl **88,33 %.** U **krajských státních zastupitelství** byly návrhy na vzetí do vazby podány na **501** osob, soudce vzal do vazby **461** osob; podíl **92,02 %.** U **vrchních státních zastupitelství** byly podány návrhy na vzetí do vazby na **10** obviněných, a do vazby soudci vzali **7** obviněných. **Celkem byl tedy v roce 2019 návrh na vzetí do vazby podán na 3 202 obviněných, do vazby bylo vzato 2 845 obviněných, tj. 88,85 %.**

KSZ v Brně poukazuje na to, že spolupráce státních zástupců se soudci v dosažitelnosti je naprosto bezproblémová a účast státních zástupců při těchto úkonech je samozřejmostí. Návrhy státních zástupců jsou soudem pečlivě a důsledně projednávány. Státní zástupci se snaží vycházet soudu vstříc a akutní úkony (vazby) signalizují s časovým předstihem. V případě výskytu jakéhokoliv problému je tento řešen operativně a např. materiály, které soudce požaduje, jsou obratem doplněny.

e) Poznatky k ostatním návrhům a rozhodování soudu v přípravném řízení, k aplikaci § 76a trestního řádu o příkazu k zadržení, k účasti soudců na úkonech prověřování (§ 158a trestního řádu) a k § 8 odst. 5 trestního řádu *(tab. III/3f a III/3g)*

Návrhy státních zástupců i příkazy či nařízení soudců jsou podle § 160 odst. 4 poslední věty trestního řádu vždy dostatečně konkrétně zdůvodněné. V řízení před soudem zpravidla nedochází ke zpochybňování neodkladnosti či neopakovatelnosti provedených úkonů. Problémy nebyly zjištěny ani při sledování osob a věcí podle § 158d odst. 3 trestního řádu, týkalo-li se sledování komunikace prostřednictvím mobilních telefonů, tabletů a obdobných zařízení. Postup podle výkladového stanoviska nejvyššího státního zástupce č. 1/2015 Sb. v. s. NSZ je důsledně respektován.

Odbor závažné hospodářské a finanční kriminality VSZ v Praze zaznamenal v rozhodování soudů (zejména MS v Praze) značnou nejednotnost k procesní použitelnosti důkazu v podobě výstupu ze sledování osob a věcí podle § 158d odst. 2, 3 trestního řádu povoleného soudcem v jiné trestní věci. Takový důkaz byl v některých trestních věcech Městským soudem v Praze s odkazem na dikci § 158d odst. 10 trestního řádu označen jako důkaz procesně nepoužitelný, což mělo v řadě trestních věcí následek v podobě zproštění obžalovaných osob podané obžaloby, jednalo-li se o podstatný usvědčující důkaz. V jedné věci byl takový postup MS v Praze následně shledán zákonným i odvolacím soudem, který původní zprošťující výrok potvrdil. V jedné věci pak neprovedení tohoto důkazu nalézacím soudem bylo jednou z příčin zproštění obžaloby (dosud nepravomocnému) celkem 17 obviněných osob. Naopak v jiných trestních věcech byl takový důkaz MS v Praze bez problémů proveden a bylo k němu při hodnocení důkazů soudem plně přihlíženo. Uvedený nejednotný přístup soudů k procesní použitelnosti důkazu stejného druhu je do budoucna neudržitelný a je nutné ho sjednotit. VSZ v Praze zastává jednoznačné stanovisko, že ve smyslu § 158d odst. 10 trestního řádu lze v jiné trestní věci jako důkaz použít záznam nejenom ze sledování povoleného státním zástupcem podle § 158d odst. 2 trestního řádu, ale vždy i ze sledování povoleného soudcem podle § 158d odst. 2, 3 trestního řádu.

NSZ nadále vychází z toho, jak bylo uvedeno již ve zprávě o činnosti státního zastupitelství za rok 2018, že důkaz získaný na základě soudcem povoleného sledování osob a věcí podle § 158d odst. 1, 3 trestního řádu v určité trestní věci, lze použít jako důkaz i v jiné trestní věci než v té, v níž byl pořízen, neboť sledování za podmínek uvedených v odstavci 2 (§ 158d trestního řádu), tj. s pořizováním zvukových, obrazových nebo jiných záznamů je fakticky prováděno i v případě, že jej povoluje soudce podle § 158d odst. 3 trestního řádu, což lze považovat za vyšší standard ochrany práv a svobod dotčených osob. S odkazem na systematický výklad trestního řádu je nelogické, aby v jiné trestní věci mohlo být použito sledování povolené státním zástupcem, avšak sledování povolené soudcem nikoli, pokud např. odposlechy lze za podmínek § 88 odst. 6 trestního řádu v jiné trestní věci použít. Skutečností ovšem zůstává, že na tuto otázku jsou vyslovovány rozporné názory. Z tohoto důvodu má stále za to, že vyskytly-li se zjevně případy odchylného postupu soudů ohledně aplikace § 158d odst. 2, 3 a 10 trestního řádu, přichází v úvahu **postup podle § 12 odst. 4 zákona o státním zastupitelství.**

KSZ v Ústí nad Labem poukázalo na věc **OSZ v Lounech,** jež se zabývalo podezřením z korupčního jednání trestního soudce OS v Chomutově a advokáta odsouzeného, kdy obžalovaný soudce měl za úplatu nezákonně rozhodnout ve věci podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. V daném řízení byla řešena problematika přípustnosti odposlechu komunikace mezi advokátem a odsouzeným, o jehož podmíněné propuštění šlo. OS v Karlových Varech v rozsudku ze dne 29. 4. 2019 sp. zn. 6 T 58/2018, shledal tyto odposlechy nezákonnými s tím, že se jednalo o komunikaci související s výkonem advokacie, na kterou se vztahuje § 88 odst. 1 věta třetí trestního

řádu. Krajský soud v Plzni v usnesení ze dne 3. 10. 2019 sp. zn. 8 To 200/2019 přisvědčil námitce státního zástupce, že v daném případě jsou odposlechy použitelné. Uvedl, že smyslem uvedeného ustanovení tedy je, aby se trestní orgány nedozvěděly, jakou obhajobu si obviněný domlouvá se svým obhájcem. T. M., ale v této věci není a ani nebyl obviněný. Jestliže tedy policisté nahrávali hovory, které vedl s J. D. jako podezřelým, jde o jinou situaci, než kterou má na mysli právě rozebíraná část § 88 odst. 1 trestního řádu. Okresní soud tedy nezaujal správný názor, jestliže uzavřel, že v dané věci nemůže vycházet z obsahu telefonních hovorů, které mezi sebou vedli J. D. a T. M.

Při rozhodování o návrzích podle § 85b odst. 3 trestního řádu soudy v řadě případů nařizují příslušná veřejná zasedání až se značným časovým odstupem od podání návrhu (v jednom případě soud nenařídil veřejné zasedání ani po uplynutí 1,5 roku od podání návrhu), přestože podání návrhu je limitováno lhůtou 15 dnů (§ 85b odst. 5 trestního řádu). Rozhodování o těchto návrzích negativně ovlivnil nález Ústavního soudu ze dne 22. 10. 2019, sp. zn. III. ÚS 702/2017, kterým bylo v konkrétní trestní věci rozhodnuto, že soud v řízení o návrhu dle § 85b odst. 3 trestního řádu porušil ústavní práva stěžovatele a soudu bylo přikázáno, aby k návrhu podle § 85b odst. 3 trestního řádu nepřihlížel a zajištěné listiny a nosiče dat, ohledně kterých byl návrh podán, bezodkladně vrátil České advokátní komoře za účelem jejich vrácení stěžovateli. K porušení práv stěžovatele mělo dojít tím, že se soud seznamoval se zajištěnými listinami mimo veřejné zasedání. V důsledku toho pak byly zajištěné listiny soudem vráceny České advokátní komoře nejen v tomto konkrétním případě, ale obdobně soudy postupovaly i v dalších věcech, v nichž se před vydáním tohoto nálezu taktéž se zajištěnými listinami seznámily mimo veřejné zasedání.

Rovněž byla zaznamenána snaha soudů odmítat podněty podle § 88a trestního řádu vůči zahraničním subjektům k získání tzv. neobsahových dat (typicky Facebook a obdobné globální společnosti se sídlem ve Spojených státech amerických) s odůvodněním, že vůči zahraničnímu subjektu nelze vydat příkaz ke sdělení údajů, které podléhají telekomunikačnímu tajemství. Tyto údaje mají být vyžádány cestou právní pomoci, tj. i vydání obdobného příkazu fakticky zajistit v cizině.

Problémy při aplikaci **§ 8 odst. 5 trestního řádu** nebyly zaznamenány.

KSZ v Ostravě pouze konstatuje, že zmiňovaného institutu je využíváno zejména při nutném prolomení povinné mlčenlivosti zdravotních pojišťoven, a rovněž tak vůči ústavu soudního lékařství, který provádí zdravotní pitvu zemřelých, a to v případech, kdy je předmětem prověřování náhlé úmrtí a podrobné výsledky provedené zdravotní pitvy jsou s ohledem na konkrétní okolnosti případu nutné pro zodpovědné vyhodnocení výsledků trestního řízení. Souhlas soudce je v takovýchto případech zajišťován prostřednictvím státního zastupitelství, které v tomto případě podává písemnou odůvodněnou žádost podle § 8 odst. 5 trestního řádu.

U **ObSZ pro Prahu 6** tímto postupem vyžadují převážně informace o výsledcích pitev. Problémy evidují u Ústavu soudního lékařství Nemocnice Na Bulovce, kde se na výsledek běžně čeká i 4 měsíce.

K problematice stran **rozhodování soudů při aplikaci § 76a trestního řádu** nebyly avizovány žádné významnější poznatky. Nebyly zaznamenány žádné významné poznatky, které by bylo třeba zmínit.

KSZ v Ostravě uvádí, že institut příkazu k zadržení podezřelého podle § 76a trestního řádu je aplikován na adekvátní případy, soudy uvedeným návrhům státního zástupce vyhovují, přičemž poté, co je samotný příkaz realizován a usnesení o zahájení trestního stíhání podle § 160 odst. 1 trestního řádu je dotyčné osobě doručeno, eventuálně je realizován i její výslech, v naprosté většině případů bývá zadržená osoba následně propuštěna a státní zástupce o uvedeném také bezodkladně informuje příslušný soud.

2. Postup státních zástupců ve stadiu projednání trestní věci v řízení před soudem

a) **Obecné poznatky** *(tab. III/9a, III/9b, III/9c, III/9d, III/9e, III/9f; přehledy týkající se ukládání peněžitých trestů v letech 2005 – 2019, samostatný přehled za rok 2019)*

Stadium **projednání trestní věci v řízení před soudem** se v roce 2019 – pokud jde o postup státních zástupců – vyznačovalo stejnými charakteristikami jako v předchozích letech. Přetrvává vysoké procento obžalobnosti, a to současně při nízkém podílu pravomocně zproštěných věcí i při zaznamenaném nízkém podílu počtu věcí pravomocně vrácených státnímu zástupci k došetření. To nadále potvrzuje náležitou kvalitu přípravného řízení a v úzké spojitosti s tím i odpovědný přístup dozorových státních zástupců k vyřizování věcí v jejich působnosti. Podstatnější poznatky vyplývají z *tab. III/9a–e* (vedle *tab. III/9a* a *III/9b* vztahujících se k činnosti státního zastupitelství – přehledy o pravomocně vyřízených fyzických i právnických osobách podle soudů).

KSZ v Českých Budějovicích sdělilo, že v případech postupu dle § 180 odst. 2 poslední věty, odst. 3 trestního řádu státní zástupci k žádosti soudu zjišťují především adresy svědků, kteří by měli vypovídat na podporu podané obžaloby. Státní zástupci v řízení před soudem aktivně opatřují důkazy i z vlastní iniciativy, pokud se tyto nabízejí z aktuální důkazní situace a v zásadě tyto následně se souhlasem soudu i provádí (jedná se především o výslechy svědků). K aplikaci § 203 odst. 1 věty druhé trestního řádu dochází jen sporadicky a pouze u krajského soudu jako soudu prvního stupně. Rovněž tak k aplikaci § 215 odst. 2 a 3 trestního řádu dochází pouze u malého procenta věcí a většinou u krajského soudu ve věcech uvedených v § 17 trestního řádu, kdy státní zástupce žádá o výslech znalce v případě rozporuplných posudků nebo o výslech důležitého svědka, který by měl vypovídat ve prospěch obžaloby.

Podíl uložených peněžitých trestů k odsouzeným osobám v ČR v letech 2011–2019

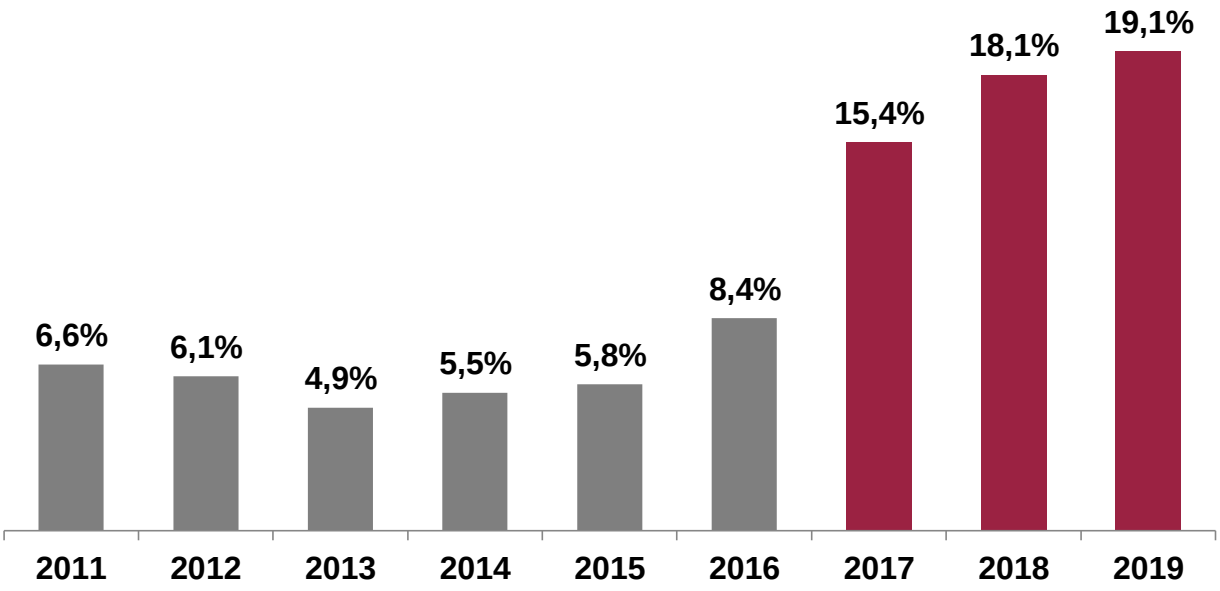

Navrhování a ukládání peněžitých trestů byla v roce 2019 opětovně věnována maximální pozornost, která byla vedena úsilím o zásadní změnu v oblasti

sankční praxe, aby se v České republice (tak jako v zahraničí) v mnohem větší míře udělovaly peněžité tresty jako alternativa nebo doplňující sankce k trestu odnětí svobody. Peněžité tresty jsou rovněž jedním z efektivních nástrojů postihu závažné finanční a ekonomické kriminality. O správnosti zvolené strategie, započaté v roce 2017 sérií čtyř společných odborných seminářů NSZ a NS, svědčí skutečnost, že v roce 2019 pokračoval trend spočívající ve výraznějším nárůstu uložených peněžitých trestů, neboť poměr počtu uložených peněžitých trestů k počtu odsouzených osob v roce 2019 dosáhl celkových **19,07 %** (v roce 2018 to bylo 18,12 %, v roce 2017 15,48 %, v roce 2016 bylo uloženo 8,45 % peněžitých trestů, v roce 2015 to bylo dokonce jen 4,65 %). Vyzdvihnout je možno zejména výsledky dosažené v obvodu **KS v Českých Budějovicích,** kde bylo v roce 2019 v poměru k odsouzeným osobám uloženo celkem 27,3 % peněžitých trestů.

Nejvyšší počet peněžitých trestů k počtu odsouzených osob byl v roce 2019 (stejně jako v roce 2017) uložen u okresních soudů v Domažlicích (s **58,70 %** uložených peněžitých trestů), v Příbrami (41,65 %), ve Žďáru nad Sázavou (40,69 %), v Prachaticích (38,46 %), v Českém Krumlově (36,79 %), v Nymburce (35,74 %) a v Prostějově (34,07 %) a což svědčí o dlouhodobém a koncepčním přístupu k této problematice na těchto okresních státních zastupitelstvích a soudech. V roce 2019 již bylo zaznamenáno 48 (+3 oproti roku 2018) soudů, u nichž bylo v poměru k počtu odsouzených osob uloženo více než 20 % peněžitých trestů a dokonce 13 (+7) soudů (Domažlice, Prostějov, Příbram, Nymburk, Žďár nad Sázavou a Plzeň-sever), kde počet uložených peněžitých trestů přesahuje 30 %. Na druhou stranu jsou stále soudní okresy, kde je počet uložených peněžitých trestů ještě poměrně velmi nízký. V takových případech je možno vidět prostor pro zlepšení dosavadní praxe.

Těžiště ukládání peněžitých trestů je u okresních (obvodních) soudů, kde došlo k výraznému zvýšení počtu ukládaných peněžitých trestů. Podstatně se zlepšilo i zjišťování majetkových poměrů obviněných, kterému pod tlakem státních zástupců věnují policejní orgány již potřebnou pozornost. Především u okresních soudů je poměr ukládání peněžitých trestů vyšší, protože státní zastupitelství reaguje na neuložení peněžitých trestů ve vhodných případech odvoláním či odporem. Pokud došlo k navýšení počtů peněžitých trestů i jejich výše, stalo se tak na základě zvýšené návrhové aktivity dozorových státních zástupců, kteří při splnění zákonných podmínek pro jeho uložení návrh na uložení tohoto trestu činí vždy již v obžalobě či návrhu na potrestání.

Peněžité tresty se uplatňují převážně ve věcech trestné činnosti v dopravě, zejména ohrožení pod vlivem návykové látky, u majetkových trestných činů, výtržnictví, nebo trestné činnosti páchané za okolností předjímaných v § 39 odst. 7 trestního zákoníku.

Problematické je navrhování uložení peněžitého trestu v trestních věcech majetkové či hospodářské trestné činnosti přes splnění podmínek podle § 67 trestního zákoníku, pokud pachatelé způsobili majetkovou škodu řadě poškozených, o jejichž nárocích je soudem kladně rozhodnuto v adhezním řízení. Soudy pak neuložení peněžitého trestu zdůvodňují tím, že uložením peněžitého trestu by došlo k odčerpání finančních prostředků, které by mohly sloužit k úhradě způsobené škody a že zájem poškozených domoci se efektivně náhrady škody převažuje nad zájmem státu postihnout pachatele i peněžitým trestem např. vedle nepodmíněného trestu odnětí svobody. Pachatelé bývají často v době rozhodování o trestu zatíženi četnými exekucemi, po finančním šetření z přípravného řízení nedochází k aktualizaci podmínek pro možné uložení peněžitého trestu a k jeho dobytnosti. V trestních věcech v krajské příslušnosti jsou vesměs ukládány delší dobu trvající tresty odnětí svobody a není dán předpoklad, že by poměry odsouzených umožnily příp. uložený peněžitý trest uhradit, byť ve stanovených splátkách.

V této souvislosti nelze přehlédnout § 140b insolvenčního zákona, který limituje soud při rozhodování o povinnosti k náhradě škody (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 11. 2018 sp. zn. 4 Tdo 1368/2018). V rámci trestního řízení je možné o pohledávce věřitele na náhradu škody nebo nemajetkové újmy způsobené trestným činem a věřitele na vydání bezdůvodného obohacení

Přehled o počtu odsouzených osob a uložených peněžitých trestů a procentuální přepočet uložených peněžitých trestů vztažený k odsouzeným osobám v roce 2019			
Soudní okres	**Odsouzeno osob**	**Počet peněžitých trestů**	**% peněžitých trestů k odsouzeným osobám**
Domažlice	**339**	**199**	**58,70**
Příbram	**521**	**217**	**41,65**
Žďár nad Sázavou	**349**	**142**	**40,69**
Prachatice	247	95	38,46
Český Krumlov	280	103	36,79
Nymburk	498	178	35,74
Prostějov	361	123	34,07
Praha-východ	679	227	33,43
Karlovy Vary	671	223	33,23
Jindřichův Hradec	435	144	33,10
Šumperk	637	203	31,87
Semily	245	76	31,02
Pelhřimov	273	83	30,40
Brno-venkov	528	158	29,92
Rokycany	245	73	29,80
Plzeň-sever	284	83	29,23
Tábor	484	136	28,10
Praha 10	709	198	27,93
Beroun	389	108	27,76
Třebíč	422	115	27,25
Trutnov	680	181	26,62
Rychnov nad Kněžnou	313	81	25,88
Uherské Hradiště	570	147	25,79
Strakonice	323	83	25,70
KS Brno	177	45	25,42
Frýdek-Místek	990	251	25,35

Okresy s podílem peněžitých trestů v rozmezí 20,00–24,99 %	Praha 5, Praha-západ, České Budějovice, Opava, Jičín, Pardubice, Litoměřice, Náchod, Tachov, Praha 9, Chrudim, Blansko, Břeclav, Vyškov, Kroměříž, Rakovník, Praha 2, Znojmo, Teplice, Zlín, Mělník, Hodonín

získaného trestným činem rozhodnout jen v případě, že v daném trestním řízení byl zajištěn majetek v majetkové podstatě dlužníka. Pokud v trestním řízení není zajištěn žádný majetek, nemůže soud o povinnosti k náhradě škody rozhodnout. To může ovlivnit i výrok o peněžitém trestu.

Podle **KSZ v Ústí nad Labem** ve věcech z příslušnosti krajského soudu jako soudu prvního stupně VS v Praze jako soud odvolací nepovažuje odvolání státního zástupce za důvodné, pokud nalézací soud peněžitý trest neuloží z důvodu uložení povinnosti k náhradě škody, pokud obvinění sami neměli z trestné činnosti významný zisk, nebyl u nich zjištěn majetek, který by mohl sloužit k uspokojení poškozených, a nelze-li předpokládat, že by mohlo dojít současně k náhradě škody i k zaplacení peněžitého trestu, byť nižší výměry. Reparace následků trestné činnosti představuje velmi citelný majetkový postih, který je způsobilý zčásti nahradit i trestní represi (viz usnesení NS ze dne 29. 4. 2015 sp. zn. 5 Tdo 331/2015). Náhradu škody poškozeným je třeba považovat za jednu z priorit trestního řízení. Preference uspokojení nároku poškozeného na náhradu škody před uložením majetkové sankce se opírá o existující judikaturu, konkrétně o rozhodnutí publikované pod č. 38/1977 Sb. rozh. tr. Tato argumentace ovšem nemůže obstát ve světle právní úpravy nastavené zákonem č. 59/2017 Sb., o použití peněžních prostředků z majetkových trestních sankcí uložených v trestním řízení. Proto bylo na poradě státním zástupcům uloženo, aby i touto právní úpravou argumentovali při návrhu na uložení majetkové sankce v případě domnělé kolize se zájmy poškozeného.

KSZ v Hradci Králové zdůrazňuje, že policejní orgány jsou vedeny k tomu, aby zjišťovaly finanční poměry obviněných a podezřelých a základní údaje uváděly přímo do protokolu. Proti neuložení peněžitého trestu či uložení nepřiměřeně nízkého peněžitého trestu podávají státní zástupci v odůvodněných případech odvolání. Četnějšímu ukládání tohoto druhu trestu brání zejména jejich nedobytnost a zájem na primárním využití majetku obviněného k náhradě způsobené škody.

Peněžité tresty jsou státními zástupci navrhovány především u trestné činnosti v dopravě, proti majetku a u jednání narušujících veřejný pořádek. Ačkoli státní zástupci navrhují peněžité tresty ve výši, která vždy zohledňuje zásady pro ukládání trestu dle § 39 trestního zákoníku a s přihlédnutím k výdělkovým poměrům obviněného, lze obecně konstatovat, že soudem ukládané peněžité tresty jsou výrazně nižší než správní tresty ukládané ve správním řízení za jednání přestupkového charakteru.

U **KSZ v Brně** a **KSZ v Ostravě** jsou již v přípravném řízení zjišťovány majetkové poměry obviněných, což státním zástupcům umožňuje důvodně navrhovat peněžité tresty. Na úrovni okresních státních zastupitelství jsou peněžité tresty nejčastěji ukládány za trestnou činnost v dopravě. Celkově lze konstatovat, že nedochází k diskrepanci mezi návrhy státních zástupců na uložení peněžitých trestů a rozhodováním soudů.

b) **Vrácení věci k došetření státnímu zástupci** *(tab. III/7a, III/7b)*

K **pravomocnému vrácení věci státnímu zástupci k došetření,** ať už z kteréhokoli důvodu, dochází nadále spíše ojediněle.

Okresním státním zastupitelstvím *(tab. III/7a)* bylo pravomocně vráceno soudem k došetření podle § 188 odst. 1 písm. e) trestního řádu celkem **45** věcí. Podle § 314c odst. 1 písm. a) trestního řádu to bylo **25** věcí, takže celkem [včetně věcí vrácených podle § 188 odst. 1 písm. e) trestního řádu] to bylo **70** věcí.

U **krajských a vrchních státních zastupitelství** *(tab. III/7b)* bylo pravomocně vráceno soudem státnímu zástupci k došetření **6** věcí.

Celkem bylo státnímu zástupci pravomocně vráceno soudem k došetření **76** věcí, což v poměru k počtu obžalovaných osob představuje **0,23 %** věcí. Počet věcí, v nichž byl pravomocně soudem **odmítnut návrh na potrestání,** činil v roce 2019 hodnotu **74**. Lze usuzovat, že se po vydání stanoviska trestního kolegia NS ČR (č. 52/2014 Sb. rozh. tr.) již ustálila rozhodovací praxe ve vztahu k institutu odmítnutí návrhu na potrestání.

Důvody odmítnutí návrhu na potrestání spočívají téměř bezvýhradně v odlišném náhledu soudů na problematiku ovlivnění řidičů jinou návykovou látkou než alkoholu. Zatímco státní zástupci se řídili pokynem obecné povahy nejvyššího státního zástupce č. 5/2019, o stanovení hodnot jiných návykových látek než alkoholu, při jejichž dosažení se osoba nachází ve stavu vylučujícím způsobilost vykonávat zaměstnání nebo jinou činnost ve smyslu § 274 odst. 1 trestního zákoníku, soudy postupovaly v souladu se stávající judikaturou NS a považovaly za nezbytné vypracování znaleckého posudku z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie. Toto je důvod, proč je třeba uvedené navýšení počtu odmítnutých návrhů na potrestání akceptovat.

c) **Pravomocně zproštěné věci** (*tab. III/9a*, III/9b, výslednost činnosti odborů závažné hospodářské a finanční kriminality VSZ v Praze a VSZ v Olomouci)

Celkem bylo v roce 2019 pravomocně zproštěno, pokud jde o **okresní státní zastupitelství, 1 394** osob z **31 975** obžalovaných.

Ve vztahu k osobám postaveným před soud to představuje podíl **4,36 %**. Ukazuje se tedy i nadále, že také v tomto ukazateli výsledek stabilně prokazuje velmi dobrou kvalitu přípravného řízení, a to i při změně pohledu na jeho funkci důsledně koncipovanou jako na fázi skutečně přípravnou (tj. převážně jen shromažďující podklady pro dokazování v řízení před soudem). Už tradičně vyšší podíl zproštěných osob, byť ani zdaleka ne tak vysoký jako v roce 2011, kdy se jednalo o hodnotu 17,55 %, vykazují **krajská státní zastupitelství**, a to **186** osob z 1 663 obžalovaných, tedy **11,18 %.**

Podílu pravomocně zproštěných osob u **vrchních státních zastupitelství** se s ohledem na mimořádnou pozornost v souvislosti s danou problematikou věnuje už úvodní kapitola zprávy o činnosti. Pro podrobnosti lze tedy odkázat na strany 8 až 10 a *tab. III/9.*

Z připojených tabulek lze zjistit podrobnější údaje vztahující se k výkonu působnosti odborů závažné hospodářské a finanční kriminality **VSZ v Praze** a **VSZ v Olomouci**. Jedná se o exkluzivní, ale zároveň i vysoce specializovanou agendu. **NSZ** vždy posuzovalo výsledky činnosti těchto odborů VSZ, v rámci výkonu dohledu, ve zprávách o činnosti, v rámci činnosti národního korespondenta pro boj proti finanční kriminalitě a praní peněz, pro vyhledávání, zajišťování a odčerpávání výnosů z trestné činnosti a pro ochranu finančních zájmů EU, jakož i při společných poradách.

3. Dohled

K výkonu (instančního) dohledu dochází nadále převážně na základě vnějších podnětů a méně často z vlastní iniciativy.

Podněty se vztahují k postupu státních zástupců v přípravném řízení před zahájením trestního stíhání, popř. k usnesením policejního orgánu o odložení věci podle § 159a trestního řádu, proti kterému byla podána stížnost, kterou státní zástupce zamítl podle § 148 odst. 1 písm. c) trestního řádu jako nedůvodnou, nebo k vyřízení podnětů obviněných nebo poškozených dle § 157a trestního řádu nebo podnětů jiných osob k uplatnění dozorových oprávnění státního zástupce ve vztahu k postupu policejních orgánů při vyřizování trestních oznámení nebo k průběhu trestního řízení.

Převážná většina podnětů je vyhodnocena jako nedůvodná.

V případech, kdy se podatelé domáhají vyřizování jejich podání v režimu trestního řízení podle § 158 odst. 3 trestního řádu, zejména ohledně podezření ze spáchání majetkové nebo hospodářské trestné činnosti, **VSZ v Praze** považuje za podstatný nález Ústavního soudu

ze dne 2. 10. 2019, sp. zn. II. ÚS 4039/18, který vymezil oblasti trestné činnosti, kdy má osoba nárok na objasnění věci na základě uplatnění principu účinného vyšetřování.

KSZ v Českých Budějovicích uvádí, že rozšířené jsou podněty k výkonu dohledu ve věcech, ve kterých nedošlo k sepsání záznamu o zahájení úkonů trestního řízení podle § 158 odst. 3 věty první trestního řádu, kdy podatel nejprve napadá založení oznámení ad acta ze strany policejního orgánu a následně i postup státního zástupce, pokud postup policejního orgánu shledá správným a zákonným.

Byl-li podnět shledán důvodným a za účelem odstranění vad byl vydán příslušný pokyn, vždy byl pokyn ze strany nejblíže nižšího státního zastupitelství splněn.

Podatelé jsou při vyřízení podnětu vyrozuměni o výsledku dohledu s řádným poučením podle § 1 odst. 4 nebo podle § 2 odst. 3 JŘSZ. Přes obdržené poučení a srozumitelný důvod vyřízení podání opakovaně a vytrvale zasílají další a další obsahově shodné podněty. Při důsledném zakládání dalších obsahově shodných podání pak iniciují stížnost na průtahy podle § 16b odst. 1 zákona o státním zastupitelství, kterými je soustava státního zastupitelství nepřiměřeně zahlcována. Je zřejmé, že dohled v jedné a téže věci nelze vykonávat donekonečna.

I nadále pokračuje trend tzv. kverulujících podatelů, kteří žádají přezkoumat jakýkoli výstup nižšího státního zastupitelství, což výrazně vytěžuje kapacitu státních zástupců i administrativy, která by mohla být využita účelněji, ve prospěch vyřešení závažných problémů, které reálně vyšší pozornost vyžadují.

KSZ v Brně v této souvislosti poukazuje na podávání shodných podnětů k výkonu dohledu, což se děje soustavně, kdy podatel neustále doplňuje původní podnět novými, rozsáhlými a často nesouvisejícími materiály, z nichž je obtížné zjistit, čeho se přesně týkají.

Podle **VSZ v Praze** k výkonu dohledu, směřujícího k vyhodnocení úrovně a účinnosti předchozího dohledu podle § 2 odst. 2 JŘSZ se přistupuje zejména v případech podezření na závažné pochybení v postupu nižšího státního zastupitelství ve věcech, kde je obětí dítě nebo jiná zvlášť zranitelná oběť a dosavadní postup se jevil jako méně efektivní.

Také **VSZ v Olomouci** zcela výjimečně přistupuje k výkonu dohledu nad dohledovou činností krajských státních zastupitelství (tzv. dohled nad dohledem), přičemž k takovému postupu vydává předem stanovisko vedoucí státní zástupce.

K vyhodnocení účinnosti **pokynu obecné povahy č. 1/2017, o dohledu,** byly sděleny následující poznatky.

VSZ v Praze správně vychází z toho, že jestliže pokyn obecné povahy č. 1/2017 nezaujímá žádné stanovisko či nestanoví odlišný režim pro vyřizování podnětů k výkonu dohledu učiněných až po podání obžaloby, platí nadále výkladové stanovisko NSZ č. 1/2002 Sb. v. s. NSZ, podle kterého se dohled v tomto stadiu řízení zásadně neprovádí, zejména pokud se dotýká hodnocení důkazů a důvodnosti podání obžaloby. Toto stanovisko je logické a odpovídá změně postavení státního zástupce jako strany v soudním řízení. Bylo by nepřijatelné, aby po podání obžaloby došlo prostřednictvím dohledu ke zpochybnění zákonnosti předchozího procesního postupu a důkazních závěrů, ze kterých obžaloba vychází. Na straně druhé nelze toto stanovisko aplikovat mechanicky. Každý podnět k výkonu dohledu je třeba hodnotit podle jeho obsahu, přičemž výkon dohledu po podání obžaloby není ani dle citovaného stanoviska zcela vyloučen.

Ohledně poznatků z aplikace **pokynu obecné povahy č. 1/2017, KSZ v Praze** navrhuje, aby v soustavě státního zastupitelství byl znovu posouzen a projednán právní názor Ústavního soudu na povahu tzv. instančního dohledu jako posledního prostředku ochrany práva s tím, že tento by se měl důsledně promítnout do zpřesnění postupu při vyřizování tzv. vnějších podnětů k výkonu dohledu tak, že institutem k vyřízení vnějšího podnětu k přezkoumání postupu konkrétního státního zastupitelství by měl být zásadně jedině instanční dohled, tj. dohled vykonaný nejblíže vyšším státním zastupitelstvím a nikoli tzv. vnitřní dohled, vykonávaný vedoucím státním zástupcem daného státního zastupitelství, které bylo ve věci činné a jehož postup je napaden vnějším podnětem. V tomto smyslu lze považovat za sporné znění čl. 10 odst. 2 pokynu obecné povahy 1/2017, o výkonu dohledu, pokud interní předpis platný v soustavě státního zastupitelství umožňuje, aby byl vnější podnět

k přezkoumání postupu státního zastupitelství v konkrétní věci vyřízen týmž státním zastupitelstvím v režimu § 12e zákona o státním zastupitelství. To odporuje požadavku na přezkum ze strany jiného subjektu, nejblíže vyššího státního zastupitelství, přičemž pouze instanční dohled podle § 12d zákona o státním zastupitelství lze považovat za Ústavním soudem akceptovaný poslední prostředek ochrany práva (viz usnesení Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 34/19, II. ÚS 2166/14, nálezy sp. zn. I. ÚS 1042/15, sp. zn. I. ÚS 1565/14, usnesení sp. zn. I. ÚS 34/19).

K tomu **NSZ** uvádí, že dotčený čl. 10 odst. 2 pokynu obecné povahy č. 1/2017 stanoví, že podání lze posoudit jako podnět k výkonu vnitřního dohledu, jen vyplývá-li to zcela zjevně z jeho obsahu; jinak se posoudí zásadně jako podnět k výkonu instančního dohledu, jde-li o takový podnět. Vyřízení podnětu k vnitřnímu dohledu se nejblíže vyššímu státnímu zastupitelství vždy zašle na vědomí. Tato úprava nikterak neodporuje naznačeným stanoviskům Ústavního soudu k povaze instančního dohledu, vymezuje jen to, že podání se posuzuje jako podnět k výkonu vnitřního dohledu ve skutečně odůvodněných případech. K opětovnému posouzení a eventuální novele citovaného pokynu obecné povahy není shledáván žádný relevantní důvod.

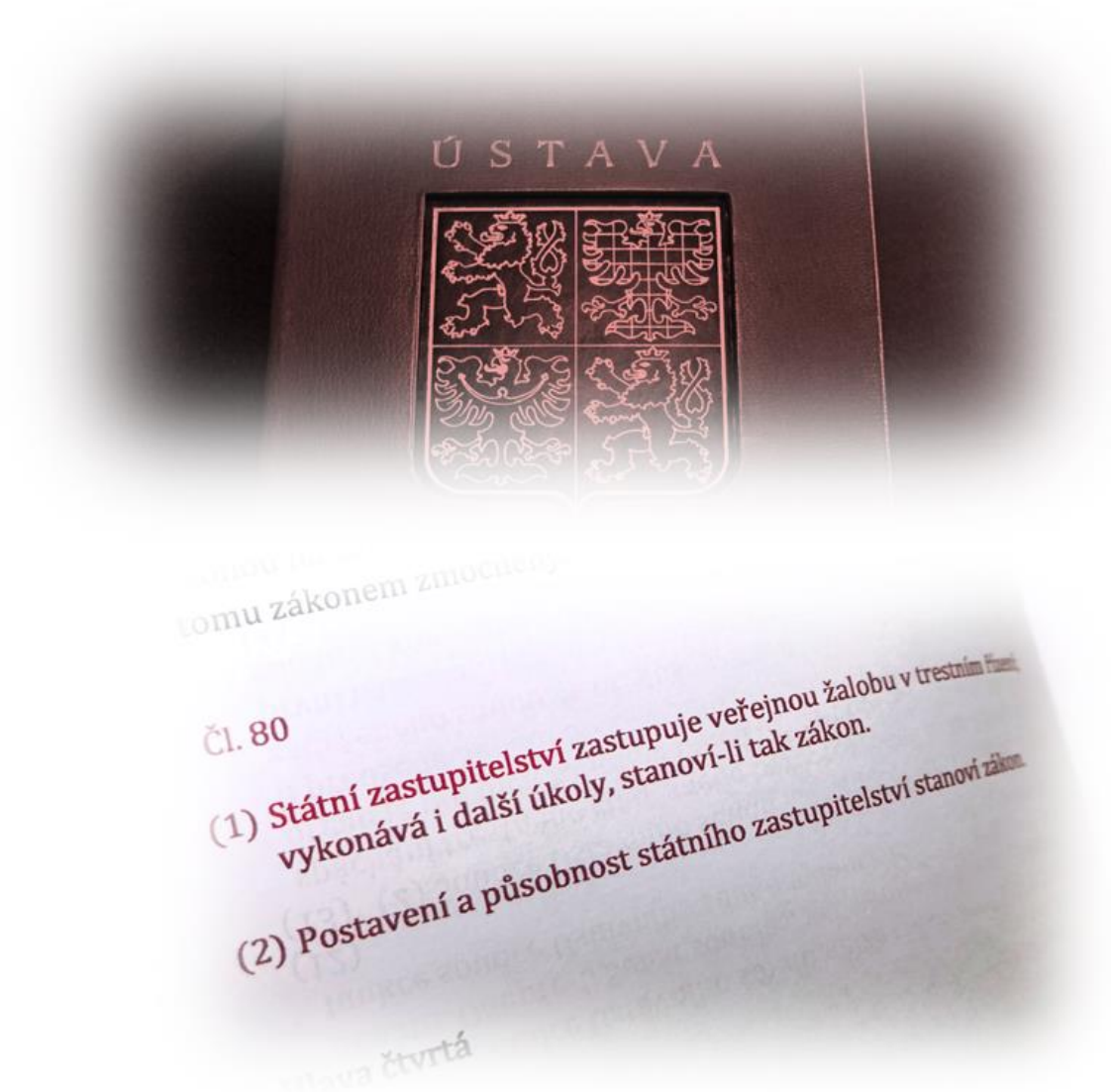

IV. POZNATKY Z PŮSOBNOSTI NEJVYŠŠÍHO STÁTNÍHO ZASTUPITELSTVÍ

1. Trestní působnost

a) **Trestní řízení** *(tab. IV/1a, přehledy IV/1b, IV/1c)*

Přezkumná činnost podle § 174a trestního řádu *(tab. IV/1a, přehled IV/1b)*

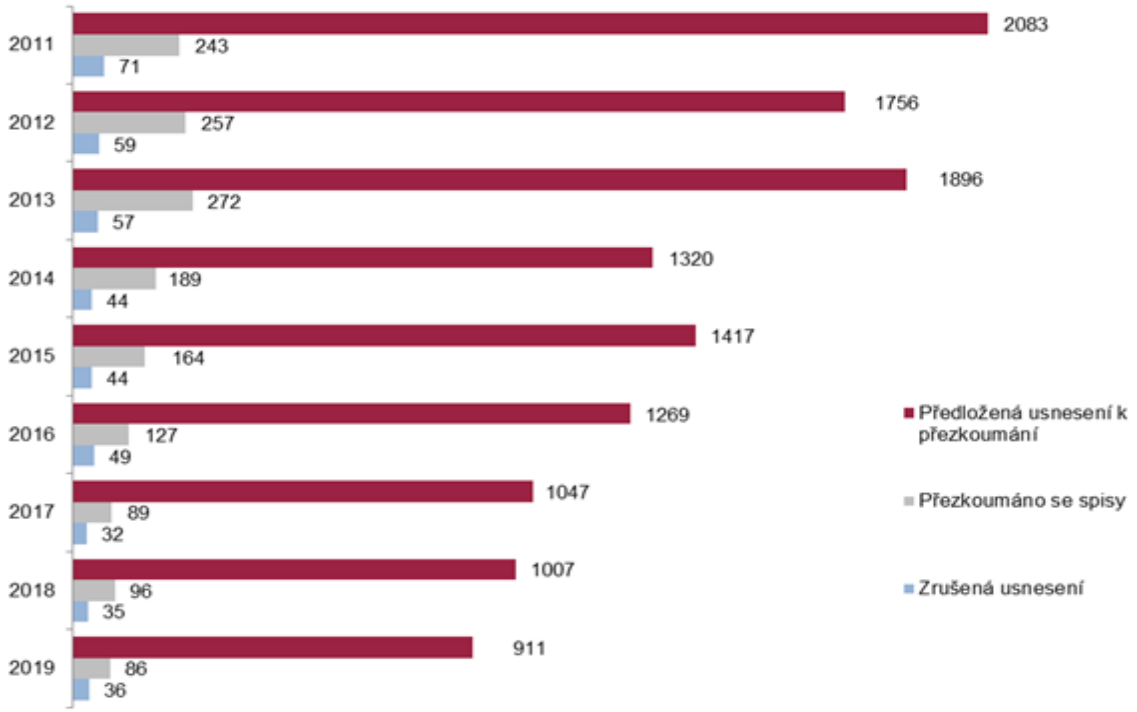

Při posuzování využití mimořádného kasačního oprávnění nejvyššího státního zástupce podle § 174a odst. 1 trestního řádu je vždy zvažována i účelnost takového rozhodnutí pro další řízení a postavení obviněného.

V agendě mimořádného fakultativního oprávnění nejvyššího státního zástupce spočívajícího v nařízení **kontroly skončené věci** (§ 12 odst. 3 zákona o státním zastupitelství; *přehled IV/1c*) evidoval odbor trestního řízení NSZ v roce 2019 celkem **33** podnětů k nařízení kontroly skončených věcí, ve **2** případech byla kontrola nařízena, z toho ani v jednom případě na základě vnějšího podnětu. Celkem byly provedeny **3** kontroly skončené věci, všechny tyto kontroly provedlo přímo NSZ. Při nařizování kontroly skončené věci jako mimořádného a fakultativního oprávnění nejvyššího státního zástupce je důsledně zvažováno, zda v důsledku postupu či nečinnosti nižšího státního zastupitelství je veřejný zájem dotčen závažným způsobem, a (současně) zda k nápravě hrozícího nebo již nastalého zásahu do veřejného zájmu nepostačují standardní prostředky k nápravě (např. výkon dohledu vyšším státním zastupitelstvím). Zároveň je již v okamžiku nařizování kontroly posuzována její účelnost a možnost nápravy případně zjištěných vad

v dalším řízení. I přes malou četnost nařízených kontrol je třeba zdůraznit, že vyřizování podnětů ke kontrolám skončených věcí je věnována velká pozornost i po věcné stránce a důvodnost těchto podnětů je posuzována zpravidla na základě spisového materiálu dozorového či dohledového státního zastupitelství. Teprve v případě, kdy jsou zjištěny relevantní poznatky odůvodňující zásah NSZ a jsou splněna i výše naznačená kritéria, je zvažováno uplatnění kontrolního oprávnění nejvyššího státního zástupce.

Kontroly skončených věcí (§ 12 odst. 3 zákona o státním zastupitelství)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Podnětů ke kontrole	60	45	53	43	38	46	**39**	**33**
Nařízeno	10	10	7	12	4	5	**6**	**2**
Provedeno	11	7	12	10	6	5	**3**	**3**
Nenařízeno	50	35	37	26	34	43	**35**	**32**

b) **Přezkumná agenda** *(tab. IV/2a, IV/2b, IV/3b, IV/3d, IV/4a až IV/4d, IV/5)*

aa) Dovolání *(tab. IV/2a, IV/2b)*

V agendě **dovolání** v roce 2019 napadlo Nejvyššímu státnímu zastupitelství celkem **1 399** věcí týkajících se **1 627** obviněných. **Odbor mimořádných opravných prostředků NSZ** podal vyjádření podle § 265h odst. 2 trestního řádu celkem v **1 355** případech. Státní zástupce se zpravidla nevyjadřuje v případech, kdy je z obsahu dovolání zcela zjevné, že uplatňované námitky neodpovídají žádnému ze zákonných dovolacích důvodů. Kvalita a celková úroveň dovolání podaných obviněnými roste nejen po formální, ale i po obsahové stránce. Zejména lze konstatovat, že obvinění již adekvátněji využívají extenzivní výklad dovolacího důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. g) trestního řádu, tj. možnost námitek týkajících se zejména opomenutých důkazů, nezákonných důkazů a existence tzv. extrémního rozporu mezi provedeným dokazováním a zjištěným skutkovým stavem. Stejně jako v předchozích letech bylo také v roce 2019 podáváno obviněnými nejčastěji dovolání opřené právě o důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) trestního řádu, a to jak samostatně, tak v kombinaci s dalšími dovolacími důvody uvedenými v § 265b odst. 1 trestního řádu, nejčastěji s důvodem podle § 265b odst. 1 písm. l) trestního řádu.

U dovolání podaných obviněnými v roce 2019 NS projednal dovolání celkem **1 141** obviněných. Přitom nejčastěji NS dovolání odmítal, a to celkem u **1 040** dovolání obviněných, ve 4 případech ho zamítl, což celkem činí **74,7 %** všech rozhodnutí. NS plně nebo zčásti vyhověl dovoláním **97** obviněných, to činí **6,9 %** všech rozhodnutí. Taková úspěšnost obviněných u Nejvyššího soudu se svými dovoláními je standardem, neboť se již tradičně pohybuje v rozmezí 7 – 10 %.

Trestní řád v § 265d odst. 1 písm. a) stanoví, že **nejvyšší státní zástupce** může podat **dovolání** na návrh krajského nebo vrchního státního zástupce anebo i bez takového návrhu pro nesprávnost kteréhokoli výroku rozhodnutí soudu, a to ve prospěch i v neprospěch obviněného.

Okresní (obvodní) státní zastupitelství podala v roce 2019 **37** návrhů (podnětů) na podání dovolání. Ve **21** případech bylo dovolání podáno. **Krajská státní zastupitelství** v roce 2019 uplatnila **41** návrhů na podání dovolání. **Vrchní státní zastupitelství** podala v roce 2019 **30** návrhů na dovolání.Na základě podnětů dalších osob – převážně poškozených v trestním řízení – pak byla přezkoumána správnost rozhodnutí soudů v **20** věcech. Takovým podnětům v roce 2019 bylo vyhověno ve **4** případech a ostatní věci byly odloženy. Jeden podnět k podání dovolání potom vzešel z vlastní iniciativy NSZ.

Dovolání (§ 265a a násl. trestního řádu)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Počet podnětů a návrhů k dovolání NSZ	170	171	185	152	166	**129**
Počet podaných dovolání NSZ (%)	95 (56)	111 (65)	117 (63)	95 (63)	100 (60)	**74 (57)**
Úspěšnost / %	61,4	74,6	74	67,8	73,5	**66**

Nejvyšší státní zástupce se v průběhu roku 2019 rozhodl akceptovat celkem **74** z celkového počtu **129** návrhů či podnětů. Z těchto **74** akceptovaných návrhů či podnětů (vrchních, krajských a okresních státních zastupitelství a podnětů dalších osob) na podání dovolání nejvyšším státním zástupcem směřovalo celkem **66** dovolání v neprospěch obviněných, **3** dovolání směřovala současně ve prospěch i neprospěch a **5** dovolání ve prospěch obviněných. Pokud nebylo návrhům na podání dovolání nejvyššího státního zástupce vyhověno, stalo se tak převážně v těch věcech, v nichž měl nejvyšší státní zástupce jiný právní názor než předkladatelé, stanovisko nejvyššího státního zástupce týkající se odložení návrhů (podnětů) bylo vždy podrobně odůvodněno.

66 %
dovolání NSZ vyhověno

Pokud jde o **úspěšnost dovolání nejvyššího státního zástupce,** NS ve věcech, v nichž rozhodl (tj. v **47**), vyhověl či alespoň částečně vyhověl **31** podaným dovoláním, což činí **66 %**, odmítnuto bylo **13** dovolání, tj. **27,7 %** a zamítnuta byla 3 dovolání. O celkem **27** dovoláních nebylo rozhodnuto. Zmíněná úspěšnost nevybočuje z údajů z předchozích let.

Při hodnocení úspěšnosti dovolání nejvyššího státního zástupce je nutno vzít v úvahu, že některá dovolání jsou podávána i z judikatorních důvodů, a to i s vědomím, že dovolání může být odmítnuto. Výjimečně je dovolání odmítnuto i podle § 265i odst. 1 písm. f) trestního řádu, tedy, že projednání dovolání by nemohlo změnit postavení obviněného, přestože je konstatována oprávněnost názoru nejvyššího státního zástupce.

Odbor mimořádných opravných prostředků NSZ hodnotí návrhovou činnost státních zastupitelství nižších stupňů, která směřují k uplatňování oprávnění nejvyššího státního zástupce podávat dovolání ve smyslu § 265d odst. 1 písm. a) trestního řádu, jako více než dobrou. Podávání dovolání nejvyšším státním zástupcem má pak význam nejen pro nápravu konkrétních pochybení v jednotlivých věcech, ale má klíčový význam pro usměrnění další rozhodovací praxe orgánů činných v trestním řízení.

Oproti roku 2018, kdy využíval nejvyšší státní zástupce dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) trestního řádu [popřípadě v kombinaci s důvodem uvedeným v § 265b odst. 1 písm. l) trestního řádu] opřený o námitku, že skutková zjištění jsou v extrémním rozporu s provedenými důkazy, byť její úspěšné uplatnění v neprospěch obviněného se v praxi omezovalo na vady zcela nejzávažnějšího charakteru, v roce 2019 se tak již téměř nedělo. V roce 2018 se praxe NS začala klonit k výkladu, že se veřejný žalobce nemůže na úkor obviněného jakožto „slabší procesní strany" dovolávat pravidel stanovených na jeho ochranu plynoucích z jeho práva na spravedlivý proces (viz např. usnesení NS sp. zn. 5 Tdo 1163/2016, sp. zn. 5 Tdo 46/2017). V roce 2018 byla dvě dovolání podaná nejvyšším státním zástupcem postoupena příslušnými senáty za účelem sjednocení rozhodovací praxe velkému senátu trestního kolegia NS, kde byly obě uvedené věci vedeny pod sp. zn. 15 Tdo 1143/2018 a sp. zn. 15 Tdo 1474/2018. Úkolem velkého senátu bylo řešení otázky, zda, a popřípadě za jakých okolností, může nejvyšší státní zástupce uplatnit námitku tzv. extrémního nesouladu na podkladě dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) trestního řádu v neprospěch obviněného. K této problematice se následně vyslovil i nález Ústavního soudu ze dne 19. 2. 2019 sp. zn. I. ÚS 2832/18, podle něhož: *„Námitka extrémního nesouladu mezi obsahem provedených důkazů a učiněnými skutkovými zjištěními je námitkou, která se dotýká porušení základních práv obviněného ve smyslu čl. 36 a násl. Listiny a čl. 6 Úmluvy. V takovém případě má zásah dovolacího soudu podklad v čl. 4, čl. 90 Ústavy. Tato práva však chrání obviněného, jakožto slabší procesní stranu a nejvyšší státní zástupce se jich proto nemůže na úkor slabší strany úspěšně dovolat, neboť pravidla plynoucí z práva obviněných na obhajobu byla stanovena na jejich ochranu. Ve smyslu ustanovení § 265b odst. 1 trestního řádu je dovolání mimořádným opravným prostředkem určeným k nápravě výslovně uvedených procesních a hmotně právních vad, nikoli k revizi skutkových zjištění učiněných soudy prvého a druhého stupně, ani k přezkoumávání jimi provedeného dokazování. Výjimečně sice může Nejvyšší soud přistoupit k zásahu do skutkových zjištění soudů nižších stupňů, ale podle judikatury Ústavního soudu tak může učinit toliko v případě zjištění, že nesprávná realizace důkazního řízení se dostává do kolize s postuláty spravedlivého procesu. Právo na spravedlivé trestní řízení nicméně nesvědčí státnímu zástupci, který podal dovolání v neprospěch obviněného."* V návaznosti na to též velký senát trestního kolegia NS v obou shora uvedených věcech zaujal právní názor, že nejvyšší státní zástupce může námitku extrémního rozporu mezi skutkovými zjištěními soudů nižších stupňů a provedenými důkazy v dovolání uplatnit pouze ve prospěch obviněného, nikoli v jeho neprospěch a pokud by takovou námitku uplatnil v neprospěch obviněných, takové dovolání by NS odmítl jako podané z jiných, než zákonem upravených důvodů (srov. rozh. č. 31/2019-I. Sb. rozh. tr.).

Těmito rozhodnutími NS a právními závěry z nich vyplývajícími tak došlo ke značnému zúžení rozsahu, ve kterém je nejvyšší státní zástupce oprávněn podat dovolání při zjištění skutečnosti, že skutková zjištění soudů jsou v extrémním rozporu s provedenými důkazy. Náprava takových pochybení již tedy za současného stavu není cestou dovolání nejvyššího státního zástupce v neprospěch obviněného možná, což ve svém důsledku znamená zásadní oslabení postavení veřejné žaloby oproti postavení obviněných, a tedy značnou nerovnost stran v dovolacím řízení. Náprava tohoto nevyhovujícího stavu je však možná pouze prostřednictvím legislativní úpravy dovolacího řízení.

bb) Vyřizování podnětů ke stížnostem pro porušení zákona *(tab. IV/3b, IV/3d, IV/4a až IV/4d, IV/5)*

V agendě **stížností pro porušení zákona** se nápad **v celé soustavě státního zastupitelství** podle počtu vnějších podnětů oproti údajům z roku 2018, a v souladu s trendem předcházejících let, velmi podstatně snížil (podle *tab. IV/3b* a *IV/3d)* o 1 159 (v roce 2016 se ovšem jednalo o zvýšení o plných 246 osob).

Údaje o činnosti **odboru mimořádných opravných prostředků NSZ** v této agendě plynou z *tab. IV/4a až IV/4d.*

Opakované podněty (remonstrace) tvoří nadále jen zanedbatelnou část z celkového počtu podnětů v agendě stížností pro porušení zákona, v roce 2019 šlo o **70** opakovaných podnětů.

Počty **návrhů na podání stížnosti pro porušení zákona** se v roce 2019 týkaly **68** osob.

cc) Přezkoumání zákonnosti příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu a příkazu k zjištění údajů o telekomunikačním provozu

NSZ v roce 2019 evidovalo **7** případů, ve kterých rozhodoval NS o zákonnosti příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu a o zákonnosti příkazu k zjištění údajů o telekomunikačním provozu. Ve **3** případech Nejvyšší soud přezkoumával zákonnost příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu a ve **4** (+1) případech byl přezkoumáván příkaz ke zjištění údajů o telekomunikačním provozu.

NS v 1 věci konstatoval, že byl porušen zákon, v **6** případech NS konstatoval, že nebyl porušen zákon. Ve zmíněné agendě podává NSZ na vyžádání NS své vyjádření k návrhu oprávněné osoby.

c) Věci závažné hospodářské a finanční kriminality *(tab. IV/7)*

Z poznatků **odboru závažné hospodářské a finanční kriminality NSZ** plyne, že v roce 2019 odbor závažné hospodářské a finanční kriminality NSZ zpracovával podklady k celkem **34** žádostem vrchních státních zastupitelství o udělení předchozího souhlasu nejvyššího státního zástupce podle § 15 odst. 4 až 6 JŘSZ (v roce 2018 bylo těchto žádostí vrchních státních zastupitelství celkem 48).

V roce 2019 na odbor závažné hospodářské a finanční kriminality NSZ napadlo v režimu § 146 odst. 2 písm. a) alinea druhá trestního řádu (dozorový státní zástupce dal pokyn nebo souhlas k usnesení o zahájení trestního stíhání) celkem **59** stížností obviněných osob v **15** věcech, přičemž zcela či částečně bylo usnesení o zahájení trestního stíhání zrušeno ze strany státního zástupce odboru závažné hospodářské a finanční kriminality NSZ u 14 obviněných osob ve 3 věcech (24 % obviněných ve 20 % věcí).

V roce 2019 došlo k výraznějšímu nárůstu počtu sporů o příslušnost, neboť státní zástupci odboru závažné hospodářské a finanční kriminality NSZ v roce 2019 rozhodovali celkem **14** sporů o věcnou nebo místní příslušnost (v roce 2018 a 2017 se jednalo shodně pouze o 5 sporů o příslušnost). V 5 věcech bylo rozhodnuto o příslušnosti vrchního státního zastupitelství, v ostatních 9 věcech státní zástupci odboru závažné hospodářské a finanční kriminality NSZ rozhodli o věcné příslušnosti některého z nižších státních zastupitelství (okresního nebo krajského).

V roce 2019 státní zástupci odboru závažné hospodářské a finanční kriminality NSZ zpracovávali podklady k přezkumné činnosti podle § 174a trestního řádu celkem v **11** věcech vůči **24** obviněným, jejichž trestní stíhání bylo zastaveno (v roce 2018 se jednalo o 9 usnesení o zastavení trestního stíhání ve vztahu k 15 osobám). Ve věcech v působnosti odboru závažné hospodářské a finanční kriminality NSZ bylo v roce 2019 usnesení o zastavení trestního stíhání nejvyšším státním zástupcem zrušeno v jedné věci vůči 2 osobám.

Při výkonu metodické činnosti v oblasti postihu kriminality spojené s veřejnými zakázkami byl identifikován prostor pro možné legislativní změny týkající se odhalování a vyšetřování trestné činnosti spojené s kartelovými dohodami dodavatelů. Stávající právní úprava trestního procesu v oblasti trestání, uplatnění odklonů a podpory spolupráce stíhaných osob koliduje s právní úpravou institutu způsobilosti dodavatele k účasti ve veřejné zakázce podle § 74 zákona č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek. Aktuální právní rámec trestního řízení s ohledem na podmínky správního práva upravující účast subjektů ve veřejných zakázkách fakticky neumožňuje vytvářet podmínky pro spolupráci členů kartelů s orgány činnými v trestním řízení. Členové těchto kartelů utvářených na podkladě neformálních dohod managementu obchodních společností se přitom podílejí často na systémovém a organizovaném ovlivňování procesů veřejného zadávání v konkrétních oblastech tržního prostředí (zejména stavebnictví, dodávky zdravotnických přístrojů, logistika zdravotnických zařízení a další). Vytvoření podmínek pro spolupráci osob z prostředí těchto kartelů v průběhu přípravného řízení představuje podstatný bod pro budoucí možnosti a schopnosti efektivního odhalování tohoto druhu závažné hospodářské trestné činnosti (jak je patrné i ze stávající praxe správního trestání právnických osob v řízeních vedených Úřadem pro ochranu hospodářské soutěže). Tato problematika by do budoucna měla být součástí širší diskuse, analýzy a případně návrhů

na přijetí legislativních opatření, která by v této oblasti při odhalování a prokazování trestné činnosti umožnila efektivně využívat možností spolupráce osob z řad subjektů (fyzických i právnických osob) účastnících se protiprávních kartelových dohod při veřejných zakázkách, nacházejících odraz především v trestných činech podle § 256 a § 257, případně § 248 a § 260 trestního zákoníku.

d) **Mezinárodní justiční spolupráce** *(tab. IV/6)*

Mezinárodní odbor NSZ plní úkoly v oblasti **mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech** v souladu s ustanoveními zákona č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci v trestních věcech, a zajišťuje právní styk s cizinou v trestních věcech, spolupracuje při vytváření společných vyšetřovacích týmů a vede jejich evidenci, zpracovává návrhy vyjádření NSZ k mezinárodním smlouvám a právním předpisům Evropské unie, které se týkají mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech, navrhuje případy právní pomoci vhodné k registraci v Eurojustu, poskytuje národnímu členovi a jeho zástupci podporu spočívající zejména v informování o změnách týkajících se právního styku s cizinou, o odborných stanoviscích NSZ týkajících se postupu při právním styku s cizinou včetně implementace práva Evropské unie.

K **vyžádání právní pomoci státními zastupitelstvími v cizině mezinárodní odbor NSZ** zdůrazňuje, že náročnost vyřizování žádostí státních zástupců o mezinárodní justiční spolupráci v trestním řízení je vysoká. Zejména tam, kde je žádáno o vyřízení žádostí státních zástupců v zemích, se kterými není uzavřena mezinárodní smlouva, jsou nároky na podkladové materiály a komunikaci podstatně vyšší. Mezinárodní odbor využívá různých možností urychlení vyřizování právní pomoci v zahraničí, a to zejména spoluprací s Interpolem, Evropskou justiční sítí, Eurojustem, sítí CARIN a styčnými důstojníky, kteří působí v České republice nebo pro Českou republiku v cizině. V rámci urgencí zejména ve státech, se kterými není Česká republika vázána mezinárodní smlouvou o vzájemné pomoci ve věcech trestních, je rovněž využíváno i diplomatických intervencí.

Evropské vyšetřovací příkazy jsou doručovány pouze v přímém styku. Dozorovi státní zástupci se v této agendě obrací na mezinárodní odbor NSZ pouze v případě, že se v jiném členském státě setkají s obtížemi. Stalo se tak v celkem **24** případech, kdy většinou šlo o průtahy v řízení.

Státní zástupci mezinárodního odboru NSZ pravidelně spolupracují i se specialisty na oblast mezinárodní justiční spolupráce v trestním řízení z jiných států v rámci specializovaných sítí specialistů, jako je např. Evropská justiční síť, síť CARIN (specializující se na zajišťování výnosů z trestné činnosti) nebo síť specialistů na společné vyšetřovací týmy a další. Účastnili se konferencí a seminářů pořádaných těmito sítěmi.

8

nových dohod o společných vyšetřovacích týmech

Mezinárodní odbor NSZ společně s národním členem ČR v Eurojustu je rovněž zodpovědný za uzavírání dohod o společných vyšetřovacích týmech. Účastní se koordinačních schůzek k přípravě těchto týmů a vyhodnocování jejich činnosti. V roce 2019 bylo uzavřeno celkem **8** dohod o společných vyšetřovacích týmech, a to s těmito státy: Polsko, Velká Británie, Rakousko, Maďarsko, Slovensko a Německo – z toho dva společné vyšetřovací týmy s okolními státy byly trojstranné (všechny dohody o společných vyšetřovacích

týmech, ať už jsou sjednávány mezinárodním odborem NSZ nebo národním členem v Eurojustu, jsou registrovány v Eurojustu, který většině těchto týmů poskytl finanční podporu k jejich činnosti).

Mezinárodní odbor NSZ zároveň vede evidenci doposud ustanovených společných vyšetřovacích týmů s účastí České republiky od roku 2008, kdy byla uzavřena první dohoda. V období od roku 2008 se čeští policisté a státní zástupci podíleli na činnosti **67** takových týmů, a spolupracovali tak s partnery z celkem **17** evropských zemí. Celkem se za toto období Česká republika účastnila **50** dvoustranných týmů, **14** třístranných týmů a **3** čtyřstranných týmů. Spolupráce v těchto týmech cílí zejména na případy závažných daňových trestných činů (20 týmů), drogové kriminality (11 týmů), ale i obchodování s lidmi či nelegální migrace a převaděčství (10, resp. 4 týmy). Nejvíce tuto formu mezinárodní justiční spolupráce využívá Česká republika se sousední Slovenskou republikou – **23** společných vyšetřovacích týmů (z toho 4 vícestranných). S Německem bylo uzavřeno **12** dohod o společných vyšetřovacích týmech (z toho 4 vícestranných). Významná je i spolupráce s Velkou Británií, celkem **11** společných vyšetřovacích týmů (z toho 2 vícestranné). V případě ostatních států jde o jednotky případů uzavření dohod o společných vyšetřovacích týmech.

České zastoupení otevřelo v loňském roce z podnětu českých orgánů v Eurojustu **119** nových případů. Shodně **119** případů bylo vůči českému zastoupení registrováno z podnětu ostatních členských států EU. Při započtení případů registrovaných ve vztahu k zemím, které mají v Eurojustu styčného veřejného žalobce, bylo české zastoupení činné celkem ve **244** nově registrovaných případech.

Jedná se o nárůst nápadu případů oproti roku 2018 o 4 %. Rok 2019 byl rekordní, pokud jde o počet koordinačních schůzek s českým zastoupením. Šlo celkem o **34** schůzek, kdy **14** schůzek bylo organizováno z podnětu České republiky. České zastoupení asistovalo u 3 koordinačních center. Dále se podílelo na vzniku **6** společných vyšetřovacích týmů (SVT).

Mezi státy, které v Eurojustu nejčastěji žádají o asistenci, patří shodně jako v předchozím roce Itálie, Německo, a Rakousko. Česká republika byla dvanáctým nejčastěji registrujícím státem. Pokud jde o typologii trestné činnosti, se kterou je obecně Eurojust konfrontován, jsou na prvním místě nadále podvodná jednání včetně daňové kriminality, následovaná drogovou trestnou činností a kriminalitou páchanou organizovanými mobilními skupinami. Za zmínku stojí poměrně nízký počet případů týkajících se terorismu (2,7 % z celkového nápadu), kyberkriminality (3,1 %), ilegální imigrace (2,3 %), kdy se jedná o prioritní oblasti trestné činnosti Eurojustu, a taktéž trestných činů proti finančním zájmům EU (2,2 %).

Pokud jde o české zastoupení, toto nejčastěji stejně jako v předchozích dvou letech žádalo o spolupráci Německo a Velkou Británii (v 18 případech), poté Itálii (16 případů). Česká republika je nejčastěji žádána opět jako v minulosti o spolupráci Maďarskem (v 15 případech), Německem a Itálií (shodně ve 13 případech).

Státní zástupci mezinárodního odboru NSZ pravidelně spolupracují i se specialisty na oblast mezinárodní justiční spolupráce v trestním řízení z jiných států v rámci specializovaných sítí specialistů, jako je např. Evropská justiční síť, síť CARIN (specializující se na zajišťování výnosů z trestné činnosti) nebo síť specialistů na společné vyšetřovací týmy a další. Účastnili se konferencí a seminářů pořádaných těmito sítěmi.

Mezinárodní odbor NSZ ve spolupráci s mezinárodním odborem trestním Ministerstva spravedlnosti se v roce 2019 podílel na organizaci a průběhu dvoustranných jednání o provádění mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech s těmito státy: Polsko, Malajsie, Kanada, Spojené státy americké, Rakousko a Ruská federace.

V roce 2019 státní zástupci mezinárodního odboru NSZ zpracovávali podklady týkající se mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech pro hodnocení České republiky Evropské unii týkající se spolupráce v rámci Schengenského prostoru.

Státní zástupci tohoto odboru jsou také členy týmu, který za NSZ poskytuje odborná vyjádření pro Ministerstvo spravedlnosti ČR týkající se přijímání a implementace právních předpisů Evropské unie (např. pokud jde o přípravu nového nařízení Evropského parlamentu a Rady o evropských příkazech k vydání a k uchování elektronických důkazů v trestním řízení).

Mezinárodní odbor rovněž zpracoval v roce 2019 stanoviska v oblasti právního styku s cizinou v trestních věcech pro Ministerstvo spravedlnosti, nižší stupně státních zastupitelství a pro Policii České republiky ve dvou případech.

V roce 2019 se mezinárodní odbor rovněž zabýval aktualizací svých metodických pomůcek pro účely jejich zveřejnění na Extranetu státního zastupitelství, zejména pokud jde o informace k provádění **evropského vyšetřovacího příkazu a přístupu České republiky k některým mezinárodním smlouvám.**

V roce 2019 se mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech dotkly dvě novely ZMJS, provedené zákonem č. 111/2019 Sb., který implementoval směrnici Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/680 ze dne 27. 4. 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů, a zákonem č. 315/2019 Sb., který rozšířil možnosti komunikace s cizinou i elektronickými prostředky a reagoval na aplikaci nařízení o evropském veřejném žalobci. V účinnost vstoupila ustanovení § 65a a § 65b ZMJS provádějící ustanovení o uchovávání dat uvedená v Úmluvě Rady Evropy o počítačové kriminalitě (č. 104/2013 Sb. m. s.). Blíže srov. i bod VI. 1.

Případné aktuální problémy byly řešeny vzájemnou konzultací státních zástupců-specialistů na mezinárodní justiční spolupráci či operativními konzultacemi se státními zástupci mezinárodního odboru NSZ, zejména jednalo-li se o problémy s určitou naléhavostí vyřízení.

VSZ v Praze zdůrazňuje, že zavedení institutu evropského vyšetřovacího příkazu vedlo ve většině dotčených zemí ke zrychlení řízení a lepší komunikaci (potvrzením přijetí evropského vyšetřovacího příkazu je navázána komunikace a je možné doplnit informace nutné pro vyřízení evropského vyšetřovacího příkazu). Většina zemí rovněž v případě překročení lhůt pro akceptaci a vyřízení evropského vyšetřovacího příkazu vznáší dotaz k prodloužení lhůty. Výjimkou je Spojené království Velké Británie a Severního Irska, kde nebyly (nejsou) v přiměřené době vyřizovány ani žádosti o právní pomoc ani evropský vyšetřovací příkaz. Výraznějšího zlepšení se nepodařilo dosáhnout ani cestou Eurojustu, ani cestou přímé komunikace policejních orgánů a státního zástupce a ani cestou styčného důstojníka Policie ČR. Přetrvávajícím problémem ve Velké Británii dále je to, že tamní vykonávající orgán většinou sdělil, že neumožní účast obhájců u výslechu svědků, případně pouze povolil zaslat dotazy obhájců pro svědka písemně. Další země (Rumunsko, Itálie), ačkoli byly požádány v evropském vyšetřovacím příkazu o vyrozumění o konání výslechu svědka a umožnění účasti obhájců, zaslaly bez dalšího provedený výslech svědka, kterého se tak obhájci nemohli účastnit. Velmi kladně je třeba hodnotit spolupráci se zástupci Eurojustu, a to zejména ve věcech, ve kterých byla nově vyžádána právní pomoc, nebo byl zaslán evropský vyšetřovací příkaz. Postoupení informace Eurojustu o podání žádosti o právní pomoc vede k urychlení toho, aby se touto žádostí orgány dotčeného státu zabývaly.

VSZ v Olomouci poukazuje na některé přetrvávající problémy v souvislosti s institutem evropských vyšetřovacích příkazů, kdy citace příloh je i nadále nepřehledná, mnohdy pak přílohy nejsou citovány v evropských vyšetřovacích příkazech vůbec, což znesnadňuje jejich kontrolu po doručení na státní zastupitelství.

KSZ v Ústí nad Labem konstatovalo, že do praxe významně promluvily rozsudky Soudního dvora EU ze dne 27. 5. 2019 ve spojených věcech sp. zn. C-508/18 a C-82/19 PPU a dále sp. zn. C-509/18, diskvalifikující německá státní zastupitelství z možnosti vydávání evropských zatýkacích rozkazů (což byla do té doby německou právní úpravou předpokládaná praxe). Jakkoli praxe justičních orgánů SRN (ale i některých dalších členských států) na tato rozhodnutí pružně zareagovala, panovala zároveň v rámci EU shoda na tom, že uvedené rozsudky Soudního dvora EU dopadají na případy, ve kterých dosud o předání na základě takto vydaných evropských zatýkacích rozkazů nebylo rozhodnuto, resp. došlo-li již k rozhodnutí o předání osoby, bude na základě tohoto

rozhodnutí předání i realizováno (šlo zejména o případy, kde bylo současně rozhodnuto o odložení předání). **KSZ v Ústí nad Labem** následně zaznamenalo u KS v Ústí nad Labem, pobočka Liberec, i názor, že odpadne-li překážka odkladu předání v těchto věcech, nelze osobu bez dalšího vzít do předávací vazby, neboť o předání bylo rozhodnuto na základě evropského zatýkacího rozkazu vydaného nezpůsobilým orgánem. V jednom případě proto musela být osoba po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody na území ČR znovu zadržena a vzata k návrhu státního zástupce do předběžné vazby a znovu bylo konáno celé předběžné šetření a rozhodováno o předání, ačkoli z dřívější doby pravomocné rozhodnutí o předání již existovalo.

V této souvislosti nižší státní zastupitelství velmi oceňují přístup mezinárodního odboru Nejvyššího státního zastupitelství ve vztahu k informovanosti specialistů na úseku právního styku s cizinou a mezinárodní justiční spolupráce a vysoce jsou hodnoceny pořádané pracovní semináře a školení.

KSZ v Ústí nad Labem uvedlo, že se organizačně podílelo na uspořádání mezinárodní konference „Přeshraniční potírání kriminality v polsko-českém pohraničí“, které se zúčastnily delegace státních zástupců České republiky, Polska a SRN. Státní zástupci státních zastupitelství v obvodu **KSZ v Ústí nad Labem** se aktivně podíleli na průběhu konference příspěvky na témata kyberkriminality, zajišťování výnosů z trestné činnosti a nových poznatků k uplatňování směrnice o evropském vyšetřovacím příkazu. Jako každoročně se malá delegace státních zástupců zúčastnila konference saských, polských a českých státních zástupců tzv. Trojzemí, pořádané Státním zastupitelstvím v Görlitz, a to opět aktivně, s příspěvky k problematice zkráceného přípravného řízení a tzv. hate crime. Krajský státní zástupce spolu se svým náměstkem pro trestní řízení pracovně navštívili Státní zastupitelství v Chemnitz, kde byla projednávána problematika vzájemné příhraniční spolupráce se zaměřením na odčerpávání výnosů z trestné činnosti, vzájemné uznávání a výkon odsuzujících rozhodnutí, jakož i aplikace evropského vyšetřovacího příkazu.

2. Mimotrestní působnost

a) Návrhy podle § 66 odst. 2 soudního řádu správního *(přehled V/1c)*

Ohledně počtu návrhů podaných nejvyšším státním zástupcem v roce 2019 podle § 66 odst. 2 s. ř. s. se odkazuje na údaje *přehledu V/1c,* který zachycuje počty těchto žalob za období 2003 až 2019. V roce 2019 bylo podáno celkem **66** správních žalob, odloženo bylo 13 věcí, přičemž do konce roku nebylo vyřízeno 11 věcí.

Oproti předchozímu roku došlo k razantnímu nárůstu počtu věcí, což bylo vyvoláno především aktivitou **KSZ v Praze,** jež zaslalo větší množství podnětů k přezkoumání postupu správního orgánu v přestupkovém řízení v dopravě, když podle jednotného názoru orgánů státního zastupitelství mělo být ve všech těchto věcech vedeno trestní řízení. Tato skupina věcí tvoří **78 %** celkového nápadu.

Obdobně jako v minulých letech však byla i v roce 2019 zaznamenána co do charakteru posuzovaných správních činností značná pestrost podnětů k přezkoumání konkrétních správních rozhodnutí. Kromě zmíněné mimořádně početné agendy dopravních přestupků (či potencionálních trestných činů) se vyskytly podněty např. ve věcech azylových, rozhodnutí v oblasti zemědělství, rozhodnutí ministra kultury o statutu památkového objektu, zaznamenán byl přestupek na úseku střetu zájmů, či rozhodnutí povolující provoz střelnice pro ruční palné zbraně. Posledně zmíněné případy se nevyskytují pravidelně, jsou zde uváděny spíše pro demonstraci šíře spektra správních rozhodnutí, která z podnětu vnějších subjektů NSZ přezkoumává.

b) Vstupová činnost podle § 51 zákona č. 91/2012 Sb., zákona o mezinárodním právu soukromém *(tab. V/1a)*

V roce 2019 **NSZ** realizovalo svou pravomoc vstupovat do řízení o uznání cizích rozhodnutí ve věcech manželských. V uvedeném roce byl vstup proveden ve **177** věcech, což představuje vzestup o **8,59 %** oproti roku 2018, přičemž NS ve všech případech rozhodl v intencích návrhu Nejvyššího státního zastupitelství.

c) Vstupová činnost ve věcech insolvencí a korporací

Odbor veřejné žaloby v netrestních věcech NSZ byl informován krajskými státními zastupitelstvími o vstupech do řízení ve věcech, v nichž se řeší dlužníkův úpadek nebo hrozící úpadek, včetně incidenčních sporů, a moratoria, jakož i o podání návrhu na zrušení obchodní korporace. Poznatky z těchto informací, poznatky z dohledové aktivity a recentní judikatura pak byly předmětem pracovního setkání státních zástupců – insolvenčních specialistů, jež bylo organizováno Nejvyšším státním zastupitelstvím dne 28. 11. 2019.

V insolvenčních věcech byl zaznamenán v roce 2019 v porovnání s údaji, jež vyplynuly z vyhodnocení Nejvyššího státního zastupitelství „Uplatňování zásad stanovených novelou insolvenčního zákona provedenou zákonem č. 64/2017 Sb. z pohledu ochrany před zneužitím insolvenčního řízení k nedovoleným účelům“, pokles vstupní aktivity do insolvenčních řízení. Tento pokles byl ovlivněn charakterem a složitostí věcí, jakož i rozsahem účasti ve stávajících řízeních, do nichž vstoupila krajská státní zastupitelství v letech minulých.

Insolvenční věci a řízení ve věcech korporací jsou nadále významným zdrojem poznatků pro výkon trestní působnosti. Uvedené platí i opačně. K využívání poznatků z civilního řízení pro trestní řízení a naopak bylo vydáno i výkladové stanovisko č. 2/2019 Sb. v. s. NSZ.

Z účasti státního zastupitelství v insolvenčním řízení před rozhodnutím o insolvenčním návrhu v roce 2019 vyplynulo, že nejsou poznatky o masivnějším zneužívání insolvenčních návrhů, a to zřejmě v důsledku aplikace novely insolvenčního zákona provedené zákonem č. 64/2017 Sb., která cílila na odfiltrování těch případů, pro něž není insolvenční řízení určeno a které mohou insolvenční řízení snadno zneužívat. Byly sice zaznamenány případy, kdy bylo rozhodnuto o odmítnutí insolvenčního návrhu pro zjevnou bezdůvodnost, nicméně později na základě nového insolvenčního návrhu jiného věřitele byl úpadek v takových případech zjištěn. Nelze však hovořit o tom, že zde není snaha zneužít insolvenční řízení k prosazení sporných nároků, které by v nalézacím řízení jinak neuspěly.

Ze získaných poznatků dále vyplývá, že trvá riziko možného zneužívání insolvenčního řízení v jeho dalších fázích, neboť insolvenční řízení může být nástrojem legalizace protiprávního jednání. Trvají poznatky o tom, že se může jednat o poměrně sofistikované a delší dobu připravované deliktní způsoby součinnosti dlužníka s třetími subjekty (v insolvenčních řízeních se subjekty zpravidla objevují jako přihlášení věřitelé, o nichž je zatajeno, že jejich pohledávky byly uměle vytvořeny), že tyto formy součinnosti se mohou týkat více subjektů a mohou zasahovat i do dalších insolvenčních řízení. V mezidobí se nicméně podařilo díky vstupní aktivitě státního zastupitelství v insolvenčních řízeních vysledovat příčiny tohoto stavu ve vztahu k tzv. „předbalené“ reorganizaci dlužníka, nutno uvést, že ty mají primárně svůj původ v nastavení právní úpravy. Nastavení pravidel v insolvenčním zákoně je totiž takové, že dlužníci mohou dosáhnout rozhodnutí o povolení reorganizace, proti němuž není odvolání přípustné, na základě zavádějících, popř. nepravdivých informací, přičemž následně již neexistuje možnost dosáhnout efektivní nápravy a zrušení takového rozhodnutí. Toho někteří dlužníci využívají k zásadně nezvratnému ovládnutí insolvenčního řízení (např. dosazení vlastního insolvenčního správce, jenž určuje, které pohledávky popře, které nikoli, kterým úkonům dlužníka bude odporovat, ovládnutí věřitelského orgánu, jenž jako jediný může insolvenčnímu správci uložit, kterým úkonům dlužníka odporovat, či prosazení s dlužníkem spřízněného znalce, jenž oceňuje majetkovou podstatu). Následky rozhodnutí o povolení reorganizace, byť na základě lživých informací obsažených v insolvenčním návrhu, je velmi obtížné eliminovat, neboť proti němu není přípustné nejen odvolání, ale ani žaloba pro zmatečnost (viz usnesení Nejvyššího soudu z 30. 5. 2019, sp. zn. 29 ICdo 69/2017) a přeměnit povolenou reorganizaci v konkurs lze podle stávající právní úpravy až po zamítnutí reorganizačního plánu, a to teprve tehdy, jestliže možnost předložit reorganizační plán nevyužily ani další osoby (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2018, sen. zn. 29 NSČR 15/2016-B-332).

Vzniká zde široký časový prostor, v jehož rámci lze takto nastavené a dílem i nezměnitelné mantinely (např. nepopření, respektive uznání fiktivních pohledávek, neodporování zkracujícím či zvýhodňujícím úkonům dlužníka) zneužívat. K uvedenému je třeba doplnit, že reorganizační „mlze“ dílem přispívá i ta okolnost, že insolvenční zákon prosazuje jako základní pravidlo pro znalecké

ocenění majetkové podstaty fikci skončení provozu oceňovaného závodu, tedy má být zjišťována likvidační hodnota závodu, jako kdyby se nepředpokládala dlouhodobější existence závodu, ačkoli reorganizací se rozumí postupné uspokojování pohledávek věřitelů zpravidla při zachování provozu dlužníkova podniku. Tyto insolvenční souvislosti mohou ještě více rezonovat v případech, které se týkají aktuální problematiky dospívání podnikových dluhopisů, resp. neschopnosti dlužníků dostát svým závazkům z dluhopisů. Přes objemnost tohoto trhu o jeho stavu chybí ucelenější informace, kdy i dohledové pravomoci České národní banky v oblasti nabídek dluhopisů jsou minimální a spíše formální. Pro představu, ke společnosti, ohledně níž nedávno skončilo insolvenční řízení, kterého se státní zastupitelství účastnilo, jejíž dluhopisy v podstatné míře nakupovaly obce, byla evidována emise dluhopisů v celkové hodnotě cca 1,3 mld. Kč.

d) Dozor nad zachováváním právních předpisů v místech výkonu omezení osobní svobody

V průběhu roku 2019 byla i nadále věnována pozornost oblasti agendy dozoru nad detencemi. Mimo pravidelné okruhy zájmu šlo o zaměření na dodržování účelu výkonu trestu odnětí svobody a dodržování právních předpisů při ukládání kázeňských trestů. V této souvislosti bylo rovněž přistoupeno ke kontrole skončené věci podle § 12 odst. 3 zákona o státním zastupitelství ve Vazební věznici Praha-Pankrác a podání správních žalob podle § 66 odst. 2 s. ř. s. ve věcech kázeňského řízení ve Věznici Horní Slavkov. I nadále je spolupracováno s krajskými státními zastupitelstvími, jimž jsou zasílána doporučující stanoviska k otevřeným tématům. Rovněž probíhá součinnost s veřejným ochráncem práv a Výborem proti mučení a jinému nelidskému, krutému, ponižujícímu zacházení a trestání Rady vlády pro lidská práva.

e) Metodické aktivity

Velmi významným okruhem činnosti **odboru veřejné žaloby v netrestních věcech NSZ** je i metodika, analytická činnost a samozřejmě porady specialistů z oblasti netrestní působnosti.

Důležitou a významnou je činnost odboru veřejné žaloby v netrestních věcech ve směru metodickém a analytickém. Odbor pořádal také pracovní setkání specialistů, kdy jsou zváni konkrétní státní zástupci vykonávající netrestní působnost státního zastupitelství podle aktuálních potřeb. Státní zástupci odboru se rovněž podíleli na průběhu celorepublikového setkání netrestních specialistů z okresních a obvodních státních zastupitelství a MSZ v Brně se zástupci z NSZ, které bylo konáno v Justiční akademii v Kroměříži.

Analytická a metodická činnost odboru veřejné žaloby v netrestních věcech našla svůj odraz ve zpracování např. těchto materiálů:

- Vývoj právních názorů na problematiku dobré víry ve správnost administrativních aktů v rozhodovací praxi ve správním soudnictví a Ústavního soudu v řízení o žalobách nejvyššího státního zástupce podle § 66 odst. 2 soudního řádu správního.

- Vyhodnocení účinnosti dozoru nad zachováváním právních předpisů při výkonu ústavní nebo ochranné výchovy.

- Zvláštní zpráva „Věznice“ – III. část (blíže viz bod 4. a) níže).

- Zpráva odboru veřejné žaloby v netrestních věcech Nejvyššího státního zastupitelství o žalobách na ochranu osobnosti podaných proti státním zástupcům.

3. Zahraniční vztahy Nejvyššího státního zastupitelství

V oblasti zahraničních vztahů působí především **kabinet nejvyššího státního zástupce** a **mezinárodní odbor**. NSZ i nadále udržuje kontakty s významnými mezinárodními organizacemi zabývajícími se bojem proti trestné činnosti a s profesními organizacemi státních zástupců. Dále udržuje kontakty se zástupci zahraničních orgánů veřejné žaloby, ministerstev spravedlnosti, a to jak jejich přijetím zde v ČR v sídle úřadu, tak i v zahraničí, na domovské půdě partnerů. Nejintenzivnější spolupráce probíhá nadále s Eurojustem, v němž působí český národní člen a jeho zástupkyně (státní zástupci mezinárodního odboru NSZ), dále je to OLAF (Evropský úřad pro boj proti podvodům), který NSZ pravidelně informuje o věcech trestních vedených českými justičními orgány, v nichž byla způsobena škoda na majetku EU (státní zástupce NSZ Petr Klement je členem Dozorčího výboru OLAF). Velmi aktivní je státní zástupkyně NSZ Jana Zezulová v rámci poradního výboru evropských veřejných žalobců (CCPE), podílela se na zpracování řady stanovisek, která byla publikována na Extranetu státního zastupitelství.

Ve dnech 27. – 29. 5. 2019 se konalo **setkání generálních prokurátorů zemí Visegrádské čtyřky** ve Varšavě, Polská republika. Jednání vyústilo v podpis společné deklarace, v níž signatáři upozornili na disproporci využívání jednotlivých nástrojů justiční spolupráce, ocenili přínos Eurojustu pro vyšetřování mezinárodního organizovaného zločinu a terorismu a apelovali na dostatečné finanční zajištění jeho činnosti tak, aby zůstaly zachovány dosavadní standardy účinné spolupráce. Vrcholní představitelé orgánů veřejné žaloby zemí V-4 také zdůraznili potřebu reagovat na rychlý vývoj informačních technologií využívaných zločinci, teroristické hrozby a nové formy špionáže. Jako důležitý nástroj vnímají přeshraniční přístup k elektronickým důkazům, jehož legislativní zakotvení v rámci Evropské unie by mělo být přijato co nejrychleji.

Ve dnech 15. -17. 5. 2019 se náměstek nejvyššího státního zástupce Pavel Pukovec zúčastnil **jedenáctého setkání sítě NADAL** (sítě státních zástupců a nejvyšších soudních institucí členských států Evropské unie) v Tallinnu (Estonsko), jehož hlavním tématem byl kyberzločin (cybercrime). V průběhu setkání moderoval první diskusní sekci na téma „Role veřejné žaloby v boji proti kyberzločinu.“

Ve dnech 24. – 25. 4. 2019 se náměstek nejvyššího státního zástupce Pavel Pukovec zúčastnil ve Štrasburku (Francie) konference pořádané pod záštitou Výboru Rady Evropy pro otázky trestního práva (CDPC) k **problematice přeplněnosti věznic**. Byly zde zmíněny hlavní důvody tohoto stavu, které jsou převážně trestně politické, vyplývají ze zákonodárství jednotlivých států a z aplikace trestněprávních předpisů. Účastníci jednání poukazovali i na možná východiska řešení tohoto problému jako rozvíjení restorativní justice, aktivní přístupy k resocializaci odsouzených, k probaci a mediaci, dekriminalizace některých jednání, širší uplatňování alternativních trestů, depenalizace, větší využívání elektronických monitorovacích systémů, větší zapojení regionů a komunit do obecně prospěšných prací, rozšíření možností pro podmíněné propuštění i zkrácení trestů.

Dne 12. 3. 2019 se státní zástupkyně NSZ Jana Zezulová zúčastnila v sídle Rady Evropy ve Štrasburku diskuzního setkání na téma účinné vyšetřování – čl. 2, 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Na jednání vystoupila s příspěvkem na téma „Právo oběti na účinné vyšetřování, hájitelné tvrzení oběti a případy České republiky před Evropským soudem pro lidská práva“. Tematické setkání bylo zaměřeno též na otázky nezávislého dozoru nad vyšetřováním stížností na špatné zacházení a reparace obětí špatného zacházení.

Státní zástupci též pravidelně spolupracují na zpracovávání podkladových materiálů, popř. se účastní jednání v rámci hodnocení České republiky, popř. za Českou republiku jsou členy hodnotitelských misí jiných států.

Pracovní skupina OECD dne 28. 6. 2019 na plenárním zasedání projednala a přijala **zprávu o stavu plnění doporučení ze strany České republiky v rámci 4. fáze vzájemných hodnocení týkajících se implementace Úmluvy OECD o boji proti podplácení zahraničních veřejných činitelů v mezinárodních**

podnikatelských transakcích a souvisejících nástrojů. Česká republika byla teprve třetí zemí ze 44 členských zemí (a to po Finsku a Velké Británii), která byla hodnocena z hlediska implementace doporučení Pracovní skupiny OECD v rámci 4. fáze vzájemných hodnocení.

Pracovní skupina OECD dospěla k závěru, že ze 17 doporučení v 6 tematických oblastech, které České republika obdržela od Pracovní skupiny OECD v rámci 4. fáze hodnocení v červnu 2017, Česká republika doposud zcela implementovala 4 doporučení, 10 doporučení implementovala částečně a 3 doporučení neimplementovala ani zčásti. Mezi doporučení, která byla shledána zcela implementovanými, patří doporučení týkající se výlučně činnosti NSZ (jednalo se o jedno doporučení týkající se činnosti NSZ v oblasti mezinárodní justiční spolupráce a o tři doporučení týkající se problematiky trestní odpovědnosti právnických osob). Pracovní skupina OECD velice ocenila aktualizovanou metodiku NSZ v oblasti nové právní úpravy trestní odpovědnosti právnických osob a další aktivity a úsilí NSZ v této oblasti (mj. pořádání školení a seminářů, jakož i komunikaci a spolupráci se soukromým sektorem). Pracovní skupina OECD vyzdvihla i další oblasti, na kterých se přímo podílí NSZ. Jednalo se zejména o úspěchy v oblasti vyhledávání, zajišťování a odčerpávání výnosů z trestné činnosti a dále výrazně zlepšené výsledky při ukládání majetkových sankcí pachatelům trestné činnosti. Oceněny byly rovněž metodické a vzdělávací aktivity NSZ v těchto oblastech. Pracovní skupina rovněž pozitivně zhodnotila skutečnost, že v České republice došlo v roce 2018 k zahájení trestního stíhání v prvním případu zahraničního podplácení.

Naproti tomu mezi doporučení, která doposud nebyla implementována vůbec, patří doporučení týkající se legislativního posílení ochrany oznamovatelů trestné činnosti a doporučení požadující zveřejňování rozsudků v případech zahraničního podplácení. Mezi klíčové doporučení, které doposud nebylo ani zčásti implementováno, podle Pracovní skupiny OECD patří doporučení týkající se legislativního posílení nezávislosti státního zastupitelství. K těmto doporučením srov. i zprávu o činnosti za rok 2018, její bod IV. 3.

Pokud jde o návrh novely zákona o státním zastupitelství, který odkazuje na plnění doporučení GRECO (Skupiny států proti korupci), v rámci připomínkového řízení nebyla nalezena shoda mezi Ministerstvem spravedlnosti, jako předkladatelem, a státním zastupitelstvím nad některými podstatnými body návrhu. Dne 12. 9. 2019 byl návrh novely projednán Legislativní radou vlády, která návrh zákona doporučila Vládě České republiky schválit s určitými legislativně technickými připomínkami a poté předložit do Parlamentu České republiky. Současně stanovisko obsahuje sdělení pro vládu, ze kterého vyplývá, že na některé podstatné části návrhu zákona měli jednotliví členové rady protichůdné názory (zejména ke složení výběrové komise na místa vedoucích státních zástupců). Legislativní rada vlády je poradním orgánem Vlády České republiky v její legislativní činnosti, hodnotí návrh zákona především z pohledu legislativního zpracování a souladnosti s právním řádem, naopak nehodnotí politická východiska, na kterých je návrh zákona postaven. Návrh novely zákona o státním zastupitelství byl dále dne 2. 10. 2019 projednán Radou vlády pro koordinaci boje s korupcí, která doporučila vládě České republiky neschválit předmětnou novelu zákona o státním zastupitelství ve znění předloženém Ministerstvem spravedlnosti a doporučila ji vrátit ministerstvu k zapracování připomínek NSZ zásadní povahy. Důvodem tohoto rozhodnutí bylo to, že rada měla za to, že předmětný návrh zákona nepřípadným způsobem zvyšuje ingerence exekutivy do státního zastupitelství, a to zejména v oblasti výběru vedoucích státních zástupců. Rada vlády pro koordinaci boje s korupcí je stálým poradním orgánem Vlády České republiky pro oblast boje s korupcí a mimo jiné též posuzuje z hlediska korupčních rizik návrhy vybraných právních předpisů předkládaných vládě. Návrh novely zákona o státním zastupitelství nebyl do současné doby zařazen na pořad jednání vlády.

Plnění doporučení z hodnotící zprávy České republiky přijaté GRECO v rámci čtvrtého kola hodnocení na 72. plenárním zasedání, ze dne 1. 7. 2016, sp. zn. GrecoEval4Rep(2016)4, ve vztahu k prevenci korupce v poměru k členům Parlamentu, soudcům a státním zástupcům se týkalo především doporučení xii. (i) přijmout profesní etický kodex pro všechny státní zástupce doplněný vysvětlujícími poznámkami a/nebo praktickými příklady včetně doporučení pro řešení střetu zájmů a souvisejících otázek (např. v souvislosti s dary, vedlejšími činnostmi, kontakty s třetími stranami/mlčenlivostí atd.), který bude účinně předložen všem státním zástupcům a bude snadno dostupný veřejnosti; ii) aby byl takový etický kodex doplněn o praktická opatření pro jeho implementaci včetně důvěrných konzultací a školení. K naplnění doporučení xii. bylo dne 16. 4. 2019, s účinností od 1. 5. 2019, přijato opatření vedoucích státních zástupců s personální kompetencí (tedy nejvyššího státního zástupce, vrchních státních zástupců, krajských státních zástupců a městského státního zástupce v Praze), kterým se vydává **Etický kodex státního zástupce,** a to jako jednotný etický

kodex závazný pro všechny státní zástupce. NSZ vydalo dne 24. 4. 2019 **Komentář k Etickému kodexu státního zástupce.**

Postup plnění doporučení GRECO byl předmětem projednání na plenárním zasedání konaném ve dnech 2. až 6. 12. 2019, a úkol státního zastupitelství přijmout etický kodex státního zástupce byl hodnocen jako úspěšně zvládnutý.

NSZ dlouhodobě věnuje pozornost problematice zahraničního podplácení. Proto se spolu s Ministerstvem spravedlnosti, Národní centrálou proti organizovanému zločinu Služby kriminální policie a vyšetřování Policie České republiky, Ministerstvem průmyslu a obchodu a agenturami CzechTrade a CzechInvest, podílelo v roce 2019 na přípravě informační brožury věnované problematice zahraničního podplácení, která českým společnostem poskytuje informace o rizicích a postihu tohoto trestného činu.

4. Ostatní agenda NSZ

a) Zvláštní zprávy

V roce 2019 byly zpracovány následující zvláštní zprávy:

Zvláštní zpráva o poznatcích z aplikace § 8 odst. 5 a dalších ustanovení zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění zákona č. 183/2016 Sb. ze dne 7. 5. 2019 sp. zn. 4 NZN 604/2018. Srov. i to, co je uvedeno v bodě II. 1. c).

Zvláštní zpráva „Věznice“ ze dne 21. 10. 2019 sp. zn. 4 NZN 602/2019. Statistická a analytická část zvláštní zprávy podává komplexní přehled o ukládání trestů odnětí svobody i o poměru případů, kdy byly uloženy jiné tresty, u nichž došlo k přeměně v trest odnětí svobody. Usiluje o objasnění důvodů, proč ČR patří k zemím s nejvyšším počtem vězňů na 100 000 obyvatel (podle výroční zprávy Rady Evropy SPACE I. v ČR na 100 000 obyvatel připadá 208,8 vězňů) a zachytit možné příčiny přeplněnosti věznic. **Trestní část** zvláštní zprávy se zabývá dvěma tematickými okruhy, a to možnou trestnou činností v drogové oblasti páchanou během výkonu trestu odnětí svobody vězněnými osobami a možnou trestnou činností příslušníků Vězeňské služby a zaměstnanců ČR zařazených k výkonu práce ve Vězeňské službě umožňujících vězněným osobám výkon trestu odnětí svobody v rozporu se zákonem č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody. **Netrestní část** zvláštní zprávy se zabývá tím, zda státní zástupci vykonávají soustavně dozor nad dodržováním právních předpisů v místech, kde se vykonává trest odnětí svobody, vazba a zabezpečovací detence, zda prověrkovou činností odhalují stav v detenci, který vede k nerespektování práv vězňů, dotýká se lidské důstojnosti či vede k nelidskému zacházení až mučení a je tedy ve svém důsledku nezákonný. Cílem zvláštní zprávy je i ověřit vytěžování poznatků, které státní zástupci získají z dozorové činnosti pro trestní řízení, a to zejména poznatků ze stížností, v nichž je vězněnými osobami namítáno mučení či nelidské zacházení, poznatků o nálezech drog a mobilních telefonů a poznatků souvisejících s mimořádnými událostmi sebevražd ve věznicích.

Ze závěrů **statistické a analytické části** zvláštní zprávy lze mít za to, že současný vysoký index vězněných osob je dán zejména dlouhými nepodmíněnými tresty odnětí svobody, počtem přeměněných alternativních trestů a výkonem kumulovaných trestů odnětí svobody. Uvedené důvody od sebe přitom nelze jednoznačně oddělit a jsou navzájem provázané. Z výstupů části první zvláštní zprávy bylo zjištěno, že nejčastějším důvodem pro ukončení výkonu trestu je převedení do dalšího trestu. Necelá polovina odsouzených, kterým byl uložen trest odnětí svobody, vykonává několik trestů odnětí svobody; není přitom výjimkou, že odsouzený vykonává 4 a více trestů odnětí svobody, které byly uloženy nezávisle na sobě. Statistická a analytická část zvláštní zprávy doporučuje zaměřit se na délku trestu odnětí svobody. Tohoto lze dosáhnout snížením trestních sazeb, dekriminalizací vybraných jednání a zamezením výkonu kumulovaných trestů odnětí svobody.

Z formulovaných doporučení lze zdůraznit zejména, že snížení trestních sazeb by bylo racionální provést zejména u drogové a majetkové trestné činnosti. Byť drogová kriminalita tvoří pouze 7 % z nepodmíněných trestů odnětí svobody, tvoří 16 % délky uložených nepodmíněných trestů odnětí svobody. Je přitom důvodné se domnívat, že trestní sazby za drogovou trestnou činnost jsou příliš přísné a neodpovídají závažnosti této trestné činnosti. Obecné snížení trestních sazeb za tuto

trestnou činnost přitom nebrání zachování, popř. ukládání přísnějších trestů zejména za organizovanou drogovou trestnou činnost. Další změnou, která by mohla přispět ke snížení vězeňské populace, by bylo snížení trestních sazeb za opakovaně páchané trestné činy (zejména opakovanou krádež či opakovaný podvod). Obecně se dekriminalizace nejeví jako cesta, která by vedla k výraznému snížení vězeňské populace. Jakkoli může být vhodné dekriminalizovat trestný čin zanedbání povinné výživy, kompletní dekriminalizace tohoto trestného činu by snížila počet vězňů jen málo (přibližně o 3 %). Přístupem, který by vedl ke snížení vězeňské populace, by byla taková novelizace ustanovení týkajících se ukládání trestů, která by zamezila kumulaci několika trestů odnětí svobody po sobě. V tomto ohledu se lze inspirovat zahraničními právními úpravami, které takovéto kumulaci často zabraňují, a to zejména tím, že umožňují plnou či částečnou aplikaci pravidel týkajících se souhrnného trestu i na případy trestné činnosti spáchané po odsouzení za předcházející trestnou činnost. Do určité míry lze ke snížení vězeňské populace dospět i širším použitím určitých alternativních trestů, zejména peněžitého trestu, avšak primárně tehdy, pokud bude nahrazovat uložení podmíněně odloženého trestu odnětí svobody a omezí tak nařízení výkonu podmíněně odložených trestů odnětí svobody. Je možné uvažovat i nad tím, že by odklony v trestním řízení, zejména podmíněné zastavení trestního stíhání a narovnání, mohly vést k ukládání méně podmíněných trestů odnětí svobody a v některých případech i nepodmíněných trestů odnětí svobody. Zároveň však je třeba brát v potaz limity použití jak alternativních trestů, tak odklonů, a jejich malé či omezené možnosti nahradit dnes ukládané nepodmíněné tresty odnětí svobody.

V **netrestní části** zvláštní zprávy bylo zjištěno, že se státní zástupci při výkonu dozoru řádně zaměřují na problematiku zachovávání práv vězněných osob, nelidského zacházení a mučení. Zásadní porušování práv vězněných osob zjištěno nebylo. K občasnému porušení zákonných ustanovení při výkonu vazby, trestu odnětí svobody a zabezpečovací detence dochází, a to zejména nesprávnou interpretací právního předpisu či nedostatečně důsledným postupem Vězeňské služby. Tato porušení se daří odhalovat a napravovat zejména formou příkazů, a to díky prověrkám, které dozoroví státní zástupci ve věznicích provádí velmi pečlivě. Zvláštní zpráva poukázala na případy nedostupnosti lékařské péče ve věznicích, která je dána především nedostatkem zdravotnického personálu. Této problematice bude věnována pozornost při dozorové činnosti i nadále.

b) **Pokyny obecné povahy** (§ 12 odst. 1 zákona o státním zastupitelství; *tab. IV/8*)

V roce 2019 byl vydán především **pokyn obecné povahy č. 5/2019, o stanovení hodnot jiných návykových látek než alkoholu, při jejichž dosažení se osoba nachází ve stavu vylučujícím způsobilost vykonávat zaměstnání nebo jinou činnost ve smyslu § 274 odst. 1 trestního zákoníku.** Ohledně tohoto pokynu obecné povahy srov. i to, co se zmiňuje v bodě II. 1. i).

Je třeba zmínit i **pokyn obecné povahy č. 6/2019, kterým se mění pokyn obecné povahy č. 10/2013, o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních,** stejně jako **pokyn obecné povahy č. 7/2019, kterým se mění pokyn obecné povahy č. 10/2012, o výkonu dozoru nad dodržováním právních předpisů v místech, kde je podle zákonného oprávnění omezována osobní svoboda, ve znění pozdějších změn,** a **pokyn obecné povahy č. 8/2019, kterým se mění pokyn obecné povahy č. 9/2008, o netrestní působnosti, ve znění pozdějších změn.**

Zvlášť nutno zdůraznit i **pokyn obecné povahy č. 9/2019, o postupu státních zástupců v trestním řízení, který nahradil pokyn obecné povahy č. 8/2009, o trestním řízení** (nabyl účinnosti dnem 1. 1. 2020).

Upozornit je třeba i na **pokyn obecné povahy č. 10/2019, o dokumentech státního zastupitelství a o změně kancelářského řádu státního zastupitelství. Novely kancelářského řádu státního zastupitelství** byly provedeny též **pokyny obecné povahy č. 1/2019, č. 2/2019 a č. 4/2019.**

Všechny pokyny obecné povahy jsou nadále publikovány na webových stránkách NSZ. Jsou dostupné dále i na Extranetu státního zastupitelství i v některých právních informačních systémech, takže jsou odborné i laické veřejnosti plně přístupné. Úplný přehled všech pokynů obecné povahy vydaných v roce 2019 je uveden v *tab. IV/8.*

c) **Stanoviska ke sjednocení výkladu zákonů a jiných právních předpisů** (§ 12 odst. 2 zákona o státním zastupitelství; *tab. IV/9*)

V roce 2019 byla vydána 4 výkladová stanoviska, a to **k poučování podatelů podle § 16a odst. 7 zákona o státním zastupitelství při vyřizování podání postupem podle § 16a odst. 3 a § 16a odst. 4 zákona o státním zastupitelství, možnosti přezkoumání způsobu vyřízení podání nejblíže vyšším státním zastupitelstvím a přijetí opatření v případě zjištění pochybení v rámci výkonu instančního dohledu nejblíže vyšším státním zastupitelstvím, k problematice sdělování poznatků z trestního řízení pro účely mimotrestního řízení,** ve dvou případech shodně **k problematice výkonu dozoru státního zastupitelství nad dodržováním právních předpisů v místech, kde se vykonává vazba, trest odnětí svobody a zabezpečovací detence.**

Výkladová stanoviska NSZ jsou zveřejněna (v plném znění nebo alespoň jeho právní věta) na webových stránkách NSZ[1] a rovněž v některých právních informačních systémech (ASPI, CODEXIS), dále jsou také stanoviska publikována na Extranetu státního zastupitelství, shodně jako tzv. „malá stanoviska“, která vyjadřují předběžný právní názor na daný aplikační problém a zpravidla předjímají obsah pozdějších stanovisek podle § 12 odst. 2 zákona o státním zastupitelství. Malá stanoviska byla v roce 2019 vydána např. k problematice sepisování vícečetných záznamů o zahájení úkonů trestního řízení podle § 158 odst. 3 trestního řádu ve společném řízení, vyjde-li z dosavadního trestního řízení najevo nové podezření ze spáchání další trestné činnosti, k metodice měření alkoholu v dechu, k rozhodování o nároku tlumočníka na náhradu mzdy podle § 29 odst. 2 trestního řádu, k postupu podle § 44 odst. 2 trestního řádu apod.

d) **Podněty předsedovi Nejvyššího soudu ČR k zaujetí sjednocujícího stanoviska** (§ 12 odst. 4 zákona o státním zastupitelství)

Nejvyšším státním zástupcem nebyl v roce 2019 podán **žádný** podnět k vydání stanoviska trestního kolegia NS.

e) **Nejvyšší státní zastupitelství jako připomínkové místo**

Usnesením vlády č. 75 ze dne 3. 2. 2016 bylo Nejvyšší státní zastupitelství zařazeno mezi tzv. povinná připomínková místa ve smyslu čl. 5 odst. 1 písm. e) Legislativních pravidel vlády, a to pokud se ho jako organizační složky státu nebo jeho působnosti, anebo procesních pravidel, jimiž se řídí, návrh týká. V roce 2019 **NSZ** zpracovalo připomínky k návrhům zákonů a ostatních právních předpisů ve **130** věcech (+34) a připomínky k nejrůznějším materiálům nelegislativní povahy v **73** věcech (+12).

Přehled vybraných návrhů právních a jiných předpisů a dalších materiálů doručených NSZ k připomínkám se pravidelně publikuje na Extranetu státního zastupitelství.

[1] www.nsz.cz/index.php/cs/udaje-o-cinnosti-a-statisticke-udaje/rozhodovaci-a-metodicka-innost-nsz

f) Přijímání podání u Nejvyššího státního zastupitelství

Kabinet nejvyššího státního zástupce se věnuje odborným právním agendám, a výkonem své působnosti „odbřemeňuje“ výkonné odbory úřadu tak, aby se státní zástupci těchto odborů mohli více věnovat svým základním agendám podle své působnosti. V kabinetu je soustředěna agenda kárných řízení. Největší podíl agendy kabinetu však tvoří vyřizování podání adresovaných státnímu zastupitelství (zejména trestní oznámení, stížnosti, podněty k výkonu dohledu, opravné prostředky). V této agendě bylo za rok 2019 přijato ve všech formách a druzích u **NSZ** celkem **3 563** podání.

S ohledem na stále dostupnější přístup podatelů k internetu lze spíše očekávat pokračování v tomto trendu i v příštích letech. Nicméně ve velké většině se jedná ze strany podatelů o podání bez zaručeného elektronického podpisu, tudíž jsou vyzýváni k identifikaci své osoby. Nezanedbatelnou skupinou jsou podání obsahující pouze krátká sdělení podatele bez uvedení podrobností s odkazem na konkrétní webové stránky, tj. na konkrétní článek či reportáž. E-mailová adresa NSZ bývá „zařazena“ do seznamů příjemců zpráv čítající desítky či stovky e-mailových adres dalších institucí a úřadů a následně je NSZ vystaveno téměř každodennímu informování o všem možném, zejména ale o názorech podatele a dalších osob na řešení aktuální politické a společenské situace v ČR, popřípadě podatelé reagují na vystoupení či publikovaný článek nejvyššího státního zástupce. Podatelé se rovněž velmi často domáhají pomoci přímo po nejvyšším státním zástupci, zejména, aby dohlížel na rozhodnutí a na postupy nižších státních zastupitelství. Za sledované období (pět let zpět) jde o nejvíce vyřízených věcí kabinetem.

Podstatnou část z celkového počtu 2 888 věcí ovšem tvoří opakovaná podání, popř. podání, jež navazují na předchozí podání. Takových věcí bylo v roce 2019 celkem **2 385.**

Podstatnou část z celkového počtu všech věcí tvoří opakovaná podání, tedy v tomto případě podání, u nichž lze dovodit, že uvádějí nové skutečnosti, která ale navazují na podání původní. Je možno je chápat jako nová podání“. Věcí „obživlých“ bylo v roce 2019 – 134 věcí (v roce 2018 = 78 věcí; v roce 2017 = 126; v roce 2016 = 136; v roce 2015 = 94 věcí).

Struktura podání byla v roce 2019 následující:

1) Přijímání podatelů osobně na NSZ či vyřizování telefonických dotazů

Celkový počet za rok 2019 činil **181.** Telefonická podání obvykle reagují na předchozí sdělení o vyřízení věci ze strany Nejvyššího státního zastupitelství. Telefonicky bylo vyřízeno celkem **150** věcí, kdy podatelé jednak žádají o právní radu, případně reagují na předchozí vyrozumění týkající se jejich písemného podání, dožadují se vysvětlení ve snaze domoci se svých práv, popř. požadavků. Osobních návštěv bylo celkem **31**.

2) Trestní oznámení

Celkový počet za rok 2019 byl **120**. Podle § 16a odst. 1 zákona o státním zastupitelství (shodně i § 59 odst. 1 trestního řádu) se podání vždy posuzuje podle svého obsahu a nikoliv podle toho, jak je označeno, což podatelé mnohdy odmítají akceptovat, domáhají se toho, aby podání bylo vyhodnoceno jako „trestní oznámení“, což následně vede k přezkoumání postupů státních zástupců v rámci vnitřního dohledu podle § 12e odst. 1 zákona o státním zastupitelství. Podání dle obsahu vyhodnocená jako trestní oznámení se postupují s odkazem na § 17 odst. 1 JŘSZ věcně a místně příslušnému státnímu zastupitelství. Děje se tak i ve vztahu k anonymním podáním, pokud takováto podání obsahují relevantní údaje pro to, aby jejich obsah mohl být prověřen věcně a místně příslušným státním zastupitelstvím.

3) Podněty k postoupení věci jiným státním zastupitelstvím a jiným orgánům

Celkový počet za rok 2019 byl **522.** Podatelé se obracejí na NSZ (mnohdy právě přímo na nejvyššího státního zástupce) ve snaze domoci se svých práv. Tyto snahy podatelů je možno vysledovat vždy s mediálním vystoupením nejvyššího státního zástupce, což jednoznačně vyznívá tak, že lidé mají důvěru v osobu nejvyššího státního zástupce. Své žádosti o zjednání nápravy ve svých zájmových věcech adresují přímo k jeho rukám, neboť jsou přesvědčeni o tom, že právě jejich trestní stíhání bylo „na objednávku“.

4) Nově učiněná podání

NSZ obdrželo v roce 2019 celkem **863** podání.

5) Obecná podání

Počet obecných podání se v roce 2019 zvýšil na **221.** Jedná se většinou o podání, v nichž podatel elektronickou poštou přeposílá komentáře z různých médií k současné politické a ekonomické situaci v ČR i ve světě, k aktuálním korupčním kauzám apod. Tato podání jsou adresována obvykle současně řadě dalších institucí a osob. Patří sem také podání chronických stěžovatelů.

g) Vyřizování stížností na chování a na průtahy a další součinnost

Podání evidovaná v rejstříku 3 SPR se týkají jak stížností na státní zástupce NSZ, tak i nižších stupňů soustavy státního zastupitelství. V roce 2019 bylo u **NSZ** zaznamenáno celkem **28** stížností včetně žádostí o přezkoumání vyřízení stížnosti vrchními státními zástupci.

Stížností na průtahy při plnění úkolů státního zastupitelství bylo v roce 2019 **11,** přičemž šlo o **2** stížnosti na průtahy při plnění úkolů NSZ (nebyly shledány důvodnými) a **9** věcí se týkalo stížností na nečinnost (průtahy) u nižších státních zastupitelství; všechny tyto věci byly postoupeny k vyřízení příslušným orgánům.

Stížností na nevhodné chování státních zástupců bylo v roce 2019 **4,** z toho **žádná** stížnost na nevhodné chování státních zástupců NSZ. Tyto věci týkající se stížností na nevhodné chování státních zástupců nižších státních zastupitelství byly postoupeny vedoucím státním zástupcům nižších stupňů soustavy státního zastupitelství.

h) Kárná řízení se státními zástupci v roce 2019

V roce 2019 kárný senát Nejvyššího správního soudu pravomocně rozhodl ve **14** věcech, v nichž bylo vedeno kárné řízení proti státním zástupcům.

Pravomocně uznáno vinnými bylo **7** státních zástupců, a to za dlouhodobou neodůvodněnou nečinnost při vyřizování celé řady věcí (uloženo kárné opatření snížení platu o 10 % na dobu 10 měsíců, za dlouhodobou nečinnost při vyřizování několika věcí, které byly přiděleny ke zpracování (uloženo kárné opatření důtka), za opomenutí včas nařídit propuštění obviněného z vazby, v důsledku čehož tento byl nezákonně ve vazbě po dobu 15 dnů (uloženo kárné opatření snížení platu o 10 % na dobu 1 měsíce), za dlouhodobou nečinnost při vyřizování několika věcí, které byly přiděleny ke zpracování (uloženo kárné opatření snížení platu o 10 % na dobu 5 měsíců), za to, že v trestní věcí přidělené ke zpracování, po provedeném vnitřním dohledu zakončeném udělením pokynu nadřízeným náměstkem vedoucího státního zástupce, došlo k nedůvodnému odmítnutí splnit pokyn, s tím, že tento podle právního názoru kárně obviněného odporuje zákonu, třebaže tento pokyn nelze pokládat za nezákonný, přičemž poté, co tato věc byla odejmuta a náhradou za ni byla přidělena k výkonu dozoru jiná věc, s tímto přidělením nesouhlasil a dozor nedůvodně nevykonával (uloženo kárné opatření snížení platu o 10 % na dobu 6 měsíců), za to, že na svém pracovním počítači na pracovišti vytiskl dokument označený jako trestní oznámení, kdy předtím toto podání vypracované známým advokátem zrevidoval a nepatrně ho upravil, přičemž se jednalo o trestní oznámení podané jinou osobou na závažnou hospodářskou trestnou činnost, následně pak asi za 6 týdnů se sešel se státním zástupcem jiného státního zastupitelství, kterému mělo být trestní oznámení zasláno, a snažil se získat informace o průběhu prošetřování předmětného trestního oznámení, přičemž informace o stavu šetření se snažil na dotyčném státním zástupci získat i v dalších třech telefonátech, a poté, co věc byla policejním orgánem založena, znovu osobně navštívil státního zástupce a požadoval další informace k věci, přičemž dotyčný dozorový státní zástupce tyto aktivity považoval za nepřijatelný zásah do svých dozorových oprávnění (uloženo kárné opatření snížení platu o 20 % na dobu 10 měsíců), za dlouhodobou nečinnost při vyřizování většího počtu věcí, přičemž se jedná o státního zástupce, který byl pro obdobné pochybení již dvakrát pravomocně kárně odsouzen, kárný soud po provedeném ústním jednání podle § 314r odst. 4 trestního řádu přiměřeně aplikovaného v kárném řízení podle § 25 zákona č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů, schválil dohodu uzavřenou mezi kárným navrhovatelem a kárně obviněným, přičemž v souladu s touto dohodou byl kárně obviněný uznán vinným kárným proviněním podle § 28 zákona o státním zastupitelství (bylo mu uloženo kárné opatření snížení platu o 20 % na dobu 2 let).

Proti **čtyřem** státním zástupcům bylo kárné řízení **zastaveno,** a to ve 2 věcech, v nichž bylo kárné řízení vedeno pro dlouhodobé průtahy při vyřizování řady věcí, které byly uloženy ke zpracování, řízení byla zastavena podle § 14 písm. b) zákona č. 7/2002 Sb., neboť oba kárně obvinění shodně doručili ministru spravedlnosti vzdání se funkce státního zástupce.

V **jedné věci** byl návrh na zahájení kárného řízení podán pro chování neslučující se s funkcí státního zástupce, zejména spočívající v nadměrné konzumaci alkoholických nápojů na veřejnosti, kterou se přiváděl do podnapilého stavu, a pro provozování her na výherních automatech na veřejnosti, do nichž vkládal vysoké peněžní částky, což mělo za následek, že se dostal do tíživé finanční situace, takže pro nevracení půjčených peněz věřitelům proti němu bylo vedeno více exekučních řízení. Kromě toho však proti němu bylo vedeno trestní řízení pro zločiny úvěrového podvodu a podvodu podle § 211 odst. 1, 5 písm. c) a § 209 odst. 1, 4 písm. d) trestního zákona, přičemž pro tyto trestné činy byl pravomocně odsouzen. Proto bylo řízení o kárné odpovědnosti zastaveno podle § 14 písm. b) zákona č. 7/2002 Sb.

V **jedné věci** byl návrh na zahájení kárného řízení podán pro dlouhodobé závažné průtahy při vyřizování celé řady věcí. Návrh však podal státní zástupce pověřený výkonem funkce okresního státního zástupce (pověření vykonal krajský státní zástupce z pověření). Kárný soud řízení o kárné odpovědnosti podle § 14 zákona č. 7/2002 Sb. ve spojení s § 8 odst. 5 zákona č. 7/2002 Sb. zastavil, neboť dospěl k závěru, že dotyčný kárný navrhovatel není navrhovatelem, který je oprávněn podat návrh na zahájení kárného řízení o kárné odpovědnosti státního zástupce podle § 8 odst. 5 citovaného zákona.

Dva státní zástupci byli zproštěni kárného obvinění, a to ve věci, v níž byl návrh na zahájení kárného řízení podán pro skutek spočívající v tom, že jako dozorový státní zástupce nepropustil obviněného ve stanovené lhůtě ze zadržení a ani v této lhůtě nepodal okresnímu soudu návrh na jeho vzetí do vazby, ale návrh na vzetí do vazby podal až po uplynutí 50 hodin a 14 minut od zadržení obviněného. Vyhodnocením věci dospěl kárný soud k závěru, že vzhledem k okolnostem případu nelze dovodit, že daný skutek je kárným proviněním, a proto ho podle § 19 odst. 2 zákona č. 7/2002 Sb. zprostil kárného obvinění.

V **další věci** byl návrh na zahájení kárného řízení podán pro skutek spočívající v tom, že jako dozorový státní zástupce se po dohledu provedeném nejblíže vyšším státním zastupitelstvím neztotožnil s jeho pokynem k zahájení úkonů trestního řízení, tento odmítl splnit a věc předložil k provedení vnitřního dohledu svému vedoucímu státnímu zástupci, který po jeho provedení uložil, aby příslušnému policejnímu orgánu uložil zahájit úkony trestního řízení, přičemž tento pokyn odmítl splnit se zdůvodněním, že jej považuje za nezákonný. Vyhodnocením věci dospěl kárný soud k závěru, že vzhledem k okolnostem případu nelze dovodit, že daný skutek je kárným proviněním, a proto dotyčnou osobu podle § 19 odst. 2 zákona č. 7/2002 Sb. **zprostil kárného obvinění.**

i) Národní korespondenti

Jak bylo uváděno již v předchozích zprávách o činnosti, opatřením nejvyššího státního zástupce č. 8/2016 ze dne 12. 4. 2016, jež nabylo účinnosti dnem 1. 5. 2016, bylo ustaveno celkem 10 národních korespondentů pro nejzásadnější oblasti kriminality (zejména terorismus, extremismus, boj proti korupci, zvlášť závažnou ekonomickou a finanční kriminalitu, daňovou kriminalitu, kybernetickou a informační kriminalitu, trestné činy proti životnímu prostředí a trestná činnost v silniční dopravě, nepromlčitelné zločiny) a rovněž pro Eurojust, Evropskou soudní síť a pro společné vyšetřovací týmy. Zprávy jednotlivých národních korespondentů o činnosti v roce 2019 byly publikovány na Extranetu státního zastupitelství a na webových stránkách NSZ současně se zveřejněním této zprávy o činnosti.

Agenda národních korespondentů

NSZ ČR

1.
Eurojust, Evropská justiční síť a společné vyšetřovací týmy

2.
boj proti terorismu, extremismu a trestným činům spáchaným z nenávisti

3.
mimořádné události, trestné činy v dopravě, proti životnímu prostředí a ochrana kulturních památek

4.
genocida, zločiny proti lidskosti, válečné zločiny a ostatní trestné činy, které se nepromlčují

5.
boj proti korupci

6.
boj proti finanční kriminalitě a praní peněz, vyhledávání, zajišťování a odčerpávání výnosů z trestné činnosti a ochrana finančních zájmů EU

7.
daňová kriminalita

8.
boj proti obchodování s lidmi, zneužívání žen a dětí, nelegální migraci a zaměstnávání, genderové, domácí a sexuálně motivované násilí a pro ochranu práv obětí trestných činů

9.
boj proti kybernetické kriminalitě, pro ochranu práv k nehmotným statkům a kybernetickou bezpečnost

10.
boj proti drogové a farmaceutické kriminalitě a trestná činnost ve zdravotnictví

V. NETRESTNÍ PŮSOBNOST STÁTNÍHO ZASTUPITELSTVÍ A VÝKON DOZORU NAD DODRŽOVÁNÍM PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ V MÍSTECH ZÁKONNÉHO OMEZENÍ OSOBNÍ SVOBODY

1. Vstupová a návrhová činnost okresních státních zastupitelství *(tab. V/1b, V/2a)*

Vstupem bylo vyřízeno v roce 2019 u **okresních státních zastupitelství 8 101** věcí.

Návrhem bez ohledu na druh agendy *(tab. V/2a* – celkový počet návrhů podaných okresními státními zastupitelstvími, v úvahu nutno vzít, shodně jako v předcházejícím roce, i údaje sumářů výkazů o netrestní agendě státního zastupitelství, viz *s. 9 výkazu u tab. V/1b)* bylo u okresních státních zastupitelství vyřízeno **1 924** věcí.

MSZ v Brně vyzdvihlo nadstandardně fungující spolupráci jeho netrestního úseku s oddělením domácího násilí Policie ČR, zejména v oblasti zasílání úředních záznamů o vykázání, operativním zajišťování podkladů pro posouzení důvodnosti podání návrhu na nařízení předběžného opatření, popřípadě podání opravných prostředků proti rozhodnutí soudu či vyjádření k nim a zajišťování kontaktů na ohrožené osoby.

Z hlediska struktury návrhové činnosti je třeba zmínit především agendu, která bezprostředně navazuje na zásadní úlohu státního zastupitelství v trestní oblasti působnosti, jíž je **návrhová činnost podle § 90 odst. 1 ZSM** *(tab. V/1b, viz s. 5).* Těchto návrhů bylo podáno celkem **1 713.**

V této souvislosti **OSZ v Kroměříži** poukázalo na rozdílnost výkladu právní úpravy – ve stadiu prověřování činu jinak trestného je namístě uplatňovat zásady místní příslušnosti jako u mladistvých, včetně z toho vyplývajícího důsledku založení místní příslušnosti pobytem ve výchovném zařízení, v řízení podle § 90 a násl. ZSM je však místní příslušnost k podání návrhu na uložení opatření založena obecným soudem dítěte, kterým je soud, v jehož obvodu se nachází školské zařízení, v podstatě výjimečně. **OSZ v Kroměříži** dlouhodobě k této otázce zastává názor, že nařízení ústavní výchovy nezletilého dítěte je nutno chápat pouze jako přechodné opatření a umístění dítěte do zařízení kolektivní péče nemůže založit změnu příslušnosti soudu stanovenou podle bydliště nezletilého v místě pobytu zákonných zástupců či jiných osob odpovědných za výchovu, k nimž má vazby. Výjimkou by mohla být situace, pokud by pobyt nezletilého v zařízení měl charakter stálého bydliště – například neexistovala-li by osoba blízká, do jejíž péče by nezletilý náležel, nebo by rodiče nevykonávali práva a neplnili povinnosti vyplývající z rodičovské odpovědnosti. Tento názor byl prezentován i v rámci vyvolání sporu o příslušnost a bylo mu rozhodnutím **VSZ v Olomouci** přisvědčeno, kdy jej lze považovat za vhodné vodítko k řešení problematiky místní příslušnosti při podávání návrhů podle hlavy III. ZSM do budoucna.

Zcela minimální je nadále **návrhová činnost podle § 42 zákona o státním zastupitelství** na vyslovení neplatnosti smlouvy o převodu vlastnictví pro nedostatek smluvní volnosti u některého z účastníků smluvního vztahu *(tab. V/1b, s. 4),* byť v roce 2019 byl podán **jeden** takový návrh. Návrh podalo **OSZ Brno-venkov.** Oproti tomu **návrhů podle ustanovení § 8 odst. 2 z. ř. s.** *(tab. V/1b, s. 6)* podala okresní státní zastupitelství celkem **205.**

2. Vstupová a návrhová činnost krajských státních zastupitelství *(tab. V/2b, V/1b)*

Krajská státní zastupitelství vstoupila v roce 2019 do řízení ve **285** věcech.

Krajská státní zastupitelství podala v roce 2019 celkem **257 návrhů** *(tab. V/1b, s. 19*).

3. Výkon dozoru nad dodržováním právních předpisů v místech zákonného omezení osobní svobody *(tab. V/4a až V/4d)*

a) Dozor nad místy, kde je vykonávána ochranná a ústavní výchova *(tab. V/4c)*

V roce 2019 podala státní zastupitelství celkem **6** návrhů na zrušení ochranné nebo ústavní výchovy a **žádný** návrh na uložení ochranné (ústavní) výchovy. Příkazů k přijetí opatření vedoucích k odstranění stavu odporujícího právním předpisům vydali v roce 2019 státní zástupci vykonávající dozor v ústavech celkem **69**, nařízení k propuštění dítěte drženého v ústavu nezákonně vydali státní zástupci v roce 2019 **jedno.**

Vydané příkazy se zaměřovaly na změny vnitřního řádu podle platné právní úpravy, zejména ve vztahu k samostatným vycházkám dítěte staršího 7 let, úpravy vnitřního řádu zařízení týkajících se možnosti telefonického kontaktu dětí s rodinnými příslušníky, opakujících se nedostatků při ukládání opatření ve výchově, nevedení kompletní dokumentace k posouzení legitimity pobytu dítěte s nařízenou ústavní výchovou ve školském zařízení, odebírání mobilních telefonů, finanční hotovosti a dalších věcí ve vlastnictví a držení dětí, čímž je znemožněna komunikace s osobami blízkými a jednalo se přitom o zásah do lidské důstojnosti dítěte.

b) Dozor nad věznicemi, v nichž je vykonávána vazba (*tab. V/4a)*

V roce 2019 státní zástupci vykonávající dozor v tomto typu zákonného omezení osobní svobody vydali v **6** případech příkaz k zachovávání předpisů platných pro výkon vazby, nařízení k propuštění osoby držené tam v rozporu s příslušným rozhodnutím orgánu činného v trestním řízení nebo bez takového rozhodnutí nevydali státní zástupci, stejně jako v letech 2014 – 2018, **žádné.**

Příkazy vydané státními zástupci byly vydány zejména v souvislosti s nedostatečnou lékařskou péčí a náležitým objasněním skutkových okolností kázeňského přestupku.

c) Dozor nad věznicemi, v nichž se vykonává trest odnětí svobody *(tab. V/4b)*

Dozoroví státní zástupci krajských státních zastupitelství (a MSZ v Praze) v roce 2019 využili pravomoci vydávat příkazy k zachovávání předpisů platných pro výkon trestu odnětí svobody celkem ve **32** případech.

Vydané příkazy se týkaly především nedostatků v dostupnosti zdravotní péče pro odsouzené a kvality této péče.

Jako významnější poznatek byl zmíněn případ výskytu hromadné nákazy infekčním onemocněním (černým kašlem) jak u zaměstnanců Vězeňské služby ČR, tak u odsouzených, v jedné

z věznic. Dozor konající státní zástupce především zjistil, že obecně závazné právní předpisy o zajištění výkonu trestu odnětí svobody neupravují možnost Vězeňské služby ČR omezit práva odsouzených v době provádění protiepidemických opatření. Přesto ve sledovaném případě výskytu hromadné nákazy bylo rozhodnuto ředitelem věznice, že některá práva odsouzených budou dočasně omezena. Šlo například o provádění návštěv ve věznici, vycházek, přijímání balíčků, uzamykání na celách, přemísťování do jiné věznice a podobně. Dozor konající státní zástupce takový postup ředitele věznice vzhledem k řešené situaci akceptoval a neposoudil jej jako důvod pro vydání příkazu k zachování předpisů platných pro výkon trestu odnětí svobody.

d) **Dozor nad ústavy, v nichž se vykonává ochranné opatření zabezpečovací detence** *(tab. V/4d)*

Jedná se o agendu vykonávanou od nabytí účinnosti zákona č. 129/2008 Sb., o výkonu zabezpečovací detence, dnem 1. 1. 2009, a trestního zákoníku (1. 1. 2010). Podrobnosti plynou z *tab. V/4d.* V roce 2019 nebyl vydán **žádný** příkaz k zachovávání předpisů platných pro výkon zabezpečovací detence, nařízení k propuštění osoby neprávem držené v ústavu pro výkon zabezpečovací detence nebylo vydáno **žádné,** stejně jako v předcházejících letech.

VI. PODMÍNKY PRO VÝKON PŮSOBNOSTI STÁTNÍHO ZASTUPITELSTVÍ V ROCE 2019

1. Novelizace právních předpisů

Úvodem je – v úzké návaznosti na to, co bylo uvedeno již ve zprávě o činnosti za rok 2018 – nutno zmínit zásadní novelizaci trestního zákoníku, trestního řádu a dalších zákonů, provedenou **zákonem č. 287/2018 Sb.,** která nabyla účinnosti od **1. 2. 2019.**

Novela především vypouští skutkové podstaty trestných činů podílnictví a podílnictví z nedbalosti. To neznamená zánik trestnosti takových činů, ale úprava byla plně přenesena do ustanovení § 216, 216a a 217 trestního zákoníku.

V § 135a a § 135 trestního zákoníku byly nově vymezeny pojmy „nástroj trestné činnosti“ a „výnos (bezprostřední a zprostředkovaný) z trestné činnosti“.

Nově byla zakotvena skutková podstata trestného činu maření spravedlnosti (§ 347a trestního zákoníku).

Novelizace se dotkla i skutkových podstat trestných činů podle § 332 a § 333 trestního zákoníku a výkladového ustanovení § 334 trestního zákoníku.

Úprava v § 7b trestního řádu (a § 65a a § 65b ZMJS) zajišťuje plnou implementaci článků 16 a 29 Úmluvy o počítačové kriminalitě ze dne 23. listopadu 2001 (č. 104/2013 Sb. m. s.) požadujících urychlené uchování dat pro účely jejich následného zajištění v trestním řízení.

Zákon č. 203/2019 Sb. s účinností od 1. 9. 2019 novelizoval zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže.

Cílem novely zákona o soudnictví ve věcech mládeže bylo implementovat do českého právního řádu požadavky zakotvené ve směrnici Evropského parlamentu a Rady 2016/800 ze dne 11. května 2016 o procesních zárukách pro děti, které jsou podezřelými nebo obviněnými osobami v trestním řízení. V § 2 odst. 1 zákona o soudnictví ve věcech mládeže dochází k pozměnění definice mladistvého a stanoví se, že osoba, u které není možné bez důvodné pochybnosti určit, že v době spáchání provinění překročila osmnáctý rok věku, se považuje za mladistvého. Novela zákona rozšiřuje okruh informací, které jsou mladistvému a jeho zákonnému zástupci nebo opatrovníkovi poskytovány v průběhu trestního řízení (změna v § 42 odst. 3 a 4 ZSM). Mladistvý musí mít obhájce od okamžiku, kdy jsou proti němu použita opatření podle tohoto zákona nebo provedeny úkony podle trestního řádu, včetně úkonů neodkladných a neopakovatelných, ledaže nelze provedení úkonu odložit a vyrozumění obhájce o něm zajistit [§ 42a odst. 1 písm. a) ZSM]. Novela dále prodlužuje poskytování nutné obhajoby mladistvému až do 21 let věku (§ 42a odst. 2 ZSM) v případě, že trestní řízení začalo předtím, než mladistvý dosáhl 18. roku věku, pokud je to vhodné s přihlédnutím ke všem okolnostem případu, včetně vyspělosti a zranitelnosti dotčené osoby. Novela zavedla právo mladistvého navrhnout osobu opatrovníka, který je mu ustanoven podle § 43 odst. 2 ZSM. Orgány činné v trestním řízení provedou všechna potřebná šetření potřebná pro poznání osobnosti a dosavadního způsobu života mladistvého, jakož i prostředků vhodných k jeho znovuzačlenění do společnosti a zamezení opakování provinění, bez zbytečného odkladu (§ 55 odst. 1 ZSM). Do zjišťování poměrů mladistvého bude zapojen jeho zákonný zástupce nebo opatrovník, je-li to vhodné, obdobně to platí ohledně zapojení těchto osob do vypracování zprávy o osobních a rodinných a sociálních poměrech a aktuální životní situaci mladistvého (§ 55 odst. 3, § 56 odst. 2 ZSM). V § 55 odst. 4 a § 46 odst. 4 ZSM je stanoveno, že lze-li důvodně předpokládat, že poměry mladistvého se změnily, orgány činné podle tohoto zákona provedou zjištění poměrů mladistvého opětovně (§ 55 ZSM) nebo aktualizují zprávu o osobních a rodinných, sociálních poměrech a aktuální životní situaci mladistvého nebo ji vypracují opětovně (§ 56 ZSM). O výslechu mladistvého je pořizován obrazový a zvukový záznam, je-li to vhodné vzhledem k okolnostem případu a osobě mladistvého (§ 57 odst. 2 ZSM).

Velmi závažnou novelizaci zákona o státním zastupitelství, trestního řádu, trestního zákoníku, zákona o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních představuje **zákon č. 315/2019 Sb. Tento zákon představuje adaptační právní úpravu ve vztahu k nařízení Rady (EU) 2017/1939 ze dne 5. 10. 2017, kterým se provádí posílená spolupráce za účelem zřízení Úřadu evropského veřejného žalobce.**

Zákon nabyl účinnosti dnem 1. 12. 2019. To se týká zejména změny v ustanovení o trestném činu poškození finančních zájmů Evropské unie (§ 260 odst. 1 a 2 trestního zákoníku) a změn nesouvisejících se zřízením Úřadu evropského veřejného žalobce v zákoně č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, pokud jde o styk s cizozemskými orgány a sdílení majetku. Zřízení Úřadu evropského veřejného žalobce se předpokládá nejdříve ke dni 20. 11. 2020.

Oblasti trestního práva se týká rovněž **zákon č. 80/2019 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti daní a některé další zákony.** Byla stanovena příslušnost Specializovaného finančního úřadu ke správě daně z hazardních her. Z nově zřízené daňové analytické evidence, kterou vede Generální finanční ředitelství, se orgánu činnému v trestním řízení poskytnou údaje v rozsahu a za podmínek, za nichž se podle zákona o Finanční správě České republiky nebo jiného právního předpisu poskytují údaje, které jsou předmětem povinnosti mlčenlivosti podle daňového řádu. Tento zákon nabyl účinnosti dnem 1. 4. 2019 s výjimkou některých ustanovení.

Pod **č. 25/2019 Sb. m. s.** bylo publikováno sdělení Ministerstva zahraničních věcí o úpravách Montrealského protokolu o látkách, které poškozují ozonovou vrstvu. Uvedená změna se týká skutkové podstaty trestného činu neoprávněné výroby a jiného nakládání s látkami poškozujícími ozonovou vrstvu (§ 298a trestního zákoníku). A pod **č. 53/2019 Sb. m. s.** bylo publikováno sdělení Ministerstva zahraničních věcí o přijetí změny **Basilejské úmluvy o kontrole pohybu nebezpečných odpadů přes hranice států a jejich zneškodňování.** Tato změna se dotkla aplikace ustanovení o trestném činu neoprávněného nakládání s odpady podle § 298 odst. 1, 4 písm. b) trestního zákoníku.

Pod **č. 61/2019 Sb.** bylo publikováno sdělení Ústavního soudu o tom, že plénum Ústavního soudu přijalo pod sp. zn. Pl. ÚS-st. 49/18 dne 29. 1. 2019 na návrh III. senátu Ústavního soudu podle § 23 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů, stanovisko k překladu trestního příkazu do cizího jazyka a jeho doručování. Stanovisko především konstatuje, že orgány činné v trestním řízení jednají (formou tzv. jiného zásahu) v rozporu s čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod ve spojení s čl. 38 odst. 2 a čl. 8 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, spojují-li právní účinky s trestním příkazem, který bylo třeba za podmínek trestního řádu přeložit do cizího jazyka, aniž byl úřední překlad tohoto trestního příkazu obviněnému doručen. Stejně tak je neústavním zásahem orgánů činných v trestním řízení, spojují-li právní účinky doručení takového trestního příkazu se vzdáním se práva podat odpor osobou, proti které byl vydán, když ta předtím v průběhu trestního řízení prohlásila, že neovládá český jazyk, a nebyla vzhledem ke své specificky zranitelné pozici dostatečně poučena o významu vzdání se tohoto práva, popř. jí toto poučení nebo obsah trestního příkazu nebyly náležitě přetlumočeny.

K působnosti státního zastupitelství se velmi úzce vztahuje **zákon č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů, a** doprovodná novela k tomuto zákonu, **zákon č. 111/2019 Sb.** Oba citované zákony nabyly účinnosti dnem 24. 4. 2020. Tyto zákony představují adaptaci nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016, o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů GDPR), a implementaci směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/680 ze dne 27. dubna 2016, o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů příslušnými orgány za účelem prevence, vyšetřování, odhalování či stíhání trestných činů nebo výkonu trestů, o volném pohybu těchto údajů a o zrušení rámcového rozhodnutí Rady 2008/977/SVV. Velice důležitou úpravu představují ustanovení Hlavy III [„Ochrana osobních údajů při jejich zpracování za účelem předcházení, vyhledávání nebo odhalování trestné činnosti, stíhání trestných činů, výkonu trestů a ochranných opatření, zajišťování bezpečnosti České republiky nebo zajišťování veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti“], jde o ustanovení § 24 až § 42 zákona o zpracování osobních údajů. Doprovodná novela zákona o státním zastupitelství především výrazně pozměnila ustanovení § 12i zákona o státním zastupitelství. Ustanovení § 12l odst. 1 zákona o státním zastupitelství vymezilo, že NSZ sleduje soulad postupu státního zastupitelství s právními

předpisy v oblasti ochrany osobních údajů při zpracování osobních údajů, jsou-li zpracovávány za účelem předcházení, vyhledávání a odhalování trestné činnosti a stíhání trestných činů, výkonu trestů a ochranných opatření, zajišťování bezpečnosti České republiky, veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti, včetně pátrání po osobách a věcech. Zjistí-li nedostatky, uloží opatření k nápravě.

2. Personální a materiální zajištění výkonu působnosti

a) Personální zajištění výkonu působnosti *(tab. VI/1, tab. VI/2a, VI/2b odboru justičního Ministerstva spravedlnosti)*

Výkon působnosti státního zastupitelství je náležitě personálně zajištěn, plánované stavy státních zástupců jsou prakticky naplněny, v rámci celé ČR jsou funkce státních zástupců obsazeny z **97,27 %.**

Dne 18. 10. 2018 byla uzavřena mezi nejvyšším státním zástupcem a krajskými státními zástupci (městským státním zástupcem v Praze) Dohoda o systemizaci státních zástupců krajských státních zastupitelství. Dohodou posléze schválenou ministrem spravedlnosti dne 7. 2. 2019 a ministryní spravedlnosti dne 31. 7. 2019 bylo rozděleno **263** plánovaných míst státních zástupců na jednotlivá krajská státní zastupitelství (MSZ v Praze).

MSZ v Praze zdůrazňuje, že negativně se projevuje vysoký nápad ve zkráceném přípravném řízení, zvláště se zadržením, který je oproti ostatním krajům vyšší řádově v desítkách případů. To s sebou nese zvýšené nároky na práci přesčas, které se v ostatních krajích tak výrazně nevyskytují. Zatížení státních zástupců je pak dáno složitostí věcí, navyšováním jejich počtů i častou medializací kauz plynoucí z postavení jejích pachatelů. Aktivita obhajoby v takových věcech je pak rovněž nesrovnatelná s běžným vedením obhajoby. Tyto faktory pak představují enormní zátěž na státního zástupce.

KSZ v Ústí nad Labem má za to, že nebyl zatím nijak zohledněn přesun celé řady činností dle zákona o mezinárodní justiční spolupráci na krajská státní zastupitelství. Současně je možno pozorovat velký nárůst netrestní agendy, a to nejen v návaznosti na trestní stíhání právnických osob, ale i v návaznosti na narůstající insolvenční agendu krajských soudů. Z uvedeného důvodu je možno vysledovat nedostatečné personální obsazení předmětných agend, přičemž jejich posílení na úkor trestního úseku se jeví velmi problematickým. Na to upozorňuje i **KSZ v Plzni.**

KSZ v Praze uvádí, že pokud se jedná o systemizaci míst státních zástupců v rámci soustavy státního zastupitelství, měla by být s ohledem na vývoj kriminality a na poznatky o zatíženosti státních zástupců na jednotlivých stupních státního zastupitelství otevřena otázka případných změn ve vymezení příslušnosti státních zastupitelství tak, aby na vyšších stupních státního zastupitelství byly skutečně soustředěny agendy, k jejichž vyřizování je nutná buď vysoká specializace, nebo se jedná o agendy vyžadující s ohledem na povahu věci nezbytnou centralizaci či soustředění činností pouze u omezeného počtu státních zastupitelství.

Pokud jde o využívání asistentů a vyšších úředníků státního zastupitelství, v obvodu **MSZ v Praze** působí celkem 8 vyšších úředníků, z toho 2 na MSZ v Praze. V rámci obvodu působnosti **KSZ v Ústí nad Labem** působí celkem 4 vyšší úředníci státního zastupitelství, přičemž jejich činnost je hodnocena i nadále velmi kladně. Asistenti působí výlučně na **NSZ,** jejich činnost je hodnocena velmi pozitivně.

Nadále jsou velmi dobré zkušenosti se zapojením **právních čekatelů.** Vychází se z toho, že nároky kladené na práci státního zástupce není zpravidla možné splnit bez předchozí přípravné služby právního čekatele.

Výsledky výběrových řízení na obsazení míst státních zástupců potvrzují, že právní čekatelé vysoce převyšují svými teoretickými i praktickými znalostmi a zkušenostmi ostatní uchazeče, zejména z řad advokacie. Právní čekatelé získávají žádoucí návyky od zkušenějších kolegů (zejména školitelů), kteří jsou pečlivě vybíráni pro jejich přípravu, a to s důrazem na profesní i lidské stránky. I když po dobu jejich čekatelské praxe je do nich ze strany úřadu, u něhož praxi vykonávají, spíše investováno, tato praxe umožní daleko lépe působit na osobu budoucího státního zástupce, která

se při své přípravě formuje, a v případě následného výběrového řízení na místo státního zástupce je jeho práce i vystupování státnímu zastupitelství velmi dobře známo. Právní čekatel se rychle a snadněji zapracuje do funkce státního zástupce, nežli osoba vstupující do soustavy státního zastupitelství zvenčí (z jiných právnických profesí), když má velmi dobrou povědomost i o interních předpisech soustavy státního zastupitelství.

V soustavě není dostatečný počet právních čekatelů, jimiž by bylo možno průběžně doplňovat jednotlivé úřady státního zastupitelství v souvislosti s probíhající generační obměnou státních zástupců, která se již projevila na početních stavech státních zástupců v roce 2019 a která bude vrcholit v letech 2021 až 2023. Doplnění volných míst státních zástupců v širším rozsahu právníky z jiných oborů, kteří neabsolvovali praxi právního čekatele, není reálné s ohledem na malý počet takových zájemců, kteří by zejména z hlediska odborných znalostí splňovali podmínky pro jmenování státním zástupcem. Z těchto důvodů by měl být znovu uplatněn požadavek na navýšení míst právních čekatelů pro celou soustavu státního zastupitelství k zajištění jeho řádné činnosti v budoucích letech.

I když jsou plánované počty zaměstnanců a plánované počty právních čekatelů odděleny samostatnou dohodou o systemizaci míst zaměstnanců a dohodou o systemizaci míst právních čekatelů, jsou pro účely sledování personální obsazenosti státního zastupitelství zařazeni do kategorie zaměstnanců, což není žádoucí, je namístě, aby bylo usilováno o posuzování právních čekatelů jako samostatné skupiny.

KSZ v Praze uvádí, že pokud se jedná o postavení právních čekatelů a jejich přípravu v průběhu čekatelské praxe, lze vyzdvihnout zákonem upravenou možnost samostatné účasti právního čekatele při zastupování státního zástupce a veřejné žaloby v trestním řízení soudním v rozsahu a za podmínek stanovených v § 180 odst. 1 trestního řádu. Nadále lze za nedostatek současné právní úpravy považovat absenci právního rámce pro možnou samostatnou účast právního čekatele při zastupování státního zastupitelství v občanském soudním řízení, neboť i v této oblasti by měl a mohl právní čekatel získávat praktické zkušenosti a základ pro případné další uplatnění i na netrestním úseku působnosti státního zastupitelství, nehledě na skutečnost, že by - shodně jako na trestním úseku - možnost samostatné účasti právního čekatele při zastupování státního zastupitelství v občanském soudním řízení by v řadě případů pomohla řešit personální nedostatečnost konkrétního úřadu např. při kolizi jednání apod. **Příslušný legislativní návrh byl již Ministerstvu spravedlnosti předložen, zatím bez odpovídající reakce.**

Dne 20. 6. 2019 se v Brně uskutečnilo v pořadí již páté celorepublikové setkání školitelů právních čekatelů za účelem výměny zkušeností a aktuálních poznatků získaných při výchově a vzdělávání právních čekatelů. Dne 12. 12. 2019 se pak v Praze konalo setkání vedení NSZ s právními čekateli, na němž byly projednány stěžejní otázky týkající se výkonu přípravné služby právních čekatelů. V průběhu roku 2019 došlo po diskusích v soustavě k vytvoření stabilního týmu zkušebních komisařů pro justiční zkoušky právních čekatelů (nový tým 9 zkušebních komisařů tvoří 3 zástupci NSZ, 3 zástupci VSZ v Praze a 3 zástupci VSZ v Olomouci). Za účelem zajištění jednotného přístupu a výměny zkušeností těchto komisařů byla vydána metodická pomůcka a po každém skončení justičních zkoušek probíhá nově formou videokonference setkání zkušebních komisařů k vyhodnocení aktuálních poznatků.

b) Materiální zajištění výkonu působnosti a vzdělávání

Zajištění výkonu působnosti státního zastupitelství je rovněž závislé také na **obsazení jednotlivých státních zastupitelství kvalitním odborným administrativním aparátem.**

MSZ v Praze a obdobně i **KSZ v Ústí nad Labem** poukazují na dlouhodobě nedofinancovanou oblast obměny vybavení státních zastupitelství informačními technologiemi. Samotné zajištění stávajícího fungování je za současného stavu přidělených prostředků velmi obtížné, natož aby byla dána možnost jeho rozvoje. Stav v některých oblastech je již na hranici a hrozí nebezpečí akutního selhání některých podporovaných systémů. V současné chvíli se jako krizové jeví především vybavení tiskárnami a kopírkami, obnova osobních počítačů. Dlouhodobým podfinancováním trpí také vybavení zaměstnanců ostatní výpočetní technikou. Stáří velké části pracovních stanic se pohybuje kolem osmi let a zvýšenou poruchovostí a celkovou výbavou hardware již nepostačují současným nárokům na výpočetní techniku.

Kladně je hodnocena nabídka seminářů a školení pořádaných Justiční akademií, a to především pro státní zástupce a právní čekatele. Velmi pozitivně je posuzováno také to, že administrativní zaměstnanci se mohli účastnit nově pořádaných seminářů zaměřených na vstupní vzdělávání odborného personálu státního zastupitelství. Jeví se také velmi vhodné, aby Justiční akademie v Kroměříži udržela i pro příští roky svou pobočku v Praze, protože tato představuje z pohledu dopravy znatelnou časovou úsporu pro státní zástupce a čekatele zejména v případech jednodenních vzdělávacích akcí. Prospěšné je i to, že vzdělávací aktivity lze konat i v klubu na **MSZ v Praze.** Za ekonomicky i časově výhodné se považují i Justiční akademií pořádaná regionální školení.

Za přínosné se také považuje zřízení pracovní skupiny pro vzdělávání odborného personálu státního zastupitelství a zakomponování většího počtu seminářů zaměřených na působnost státního zastupitelství do plánu vzdělávání Justiční akademie.

VII. VZTAHY S ÚŘADEM EVROPSKÉHO VEŘEJNÉHO ŽALOBCE

I v roce 2019 pokračovaly přípravy na započetí činnosti EPPO. Především byl schválen a dne 1. 12. 2019 nabyl účinnosti zákon č. 315/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Tento zákon představuje adaptační právní úpravu ve vztahu k nařízení Rady (EU) 2017/1939 ze dne 5. 10. 2017, kterým se provádí posílená spolupráce za účelem zřízení Úřadu evropského veřejného žalobce [srov. rovněž bod VI. 1]. Dále byla nařízením vlády č. 352/2019 Sb. provedena změna katalogu prací ve veřejných službách a správě (nařízení vlády č. 222/2010 Sb.), a to zařazením popisů pracovních činností vztahujících se odbornému administrativnímu zajištění činnosti EPPO v České republice. Na přípravě obou shora uvedených právních předpisů státní zastupitelství intenzivně spolupracovalo.

Státní zastupitelství spolupracovalo s Ministerstvem spravedlnosti i na činnosti v expertní skupině zřízené podle čl. 20 odst. 4 shora citovaného nařízení a zpracovávalo podkladové materiály pro jednání této skupiny a připomínkovalo materiály do této skupiny předložené. Byla vedena i řada dalších jednání za účelem vnitrostátní přípravy na započetí činnosti EPPO, a to např. za účelem zajištění přístupu do všech relevantních informačních systémů, rejstříků a databází (viz čl. 43 citovaného nařízení).

Na základě usnesení vlády České republiky ze dne 31. 10. 2018, č. 702, kterým byla schválena pravidla pro výběr kandidátů na funkci evropského žalobce, proběhlo v roce 2019 výběrové řízení, na základě kterého Česká republika splnila svojí povinnost a podle čl. 16 odst. 1 shora citovaného nařízení navrhla 3 kandidáty na pozici evropského žalobce, kteří se dále podrobili posuzování výběrovou komisí na úrovni EU.

Nejvyšší státní zástupce nejpozději do poloviny kalendářního roku předkládá prostřednictvím ministra spravedlnosti vládě zprávu o činnosti státního zastupitelství za uplynulý kalendářní rok.

§ 12 odst. 6 zákona č. 283/1993, o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů

V Brně dne 15. června 2020

JUDr. Pavel Zeman
nejvyšší státní zástupce